

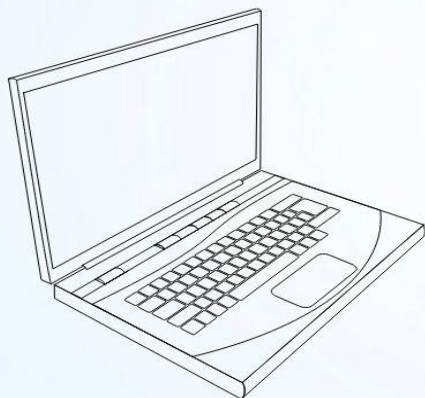

รายงานการศึกษา

กระบวนการและผลการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา

ฐานสมรรถนะ

371.107

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส691ร

รายงานการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

กรุงเทพฯ : สกศ., 2567

222 หน้า

ISBN : 978-616-270-463-5

1. หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

3. ชื่อเรื่อง

รายงานการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 8/2567

ISBN 978-616-270-463-5

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2567

จำนวนพิมพ์ -

ผู้พิมพ์เผยแพร่

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทร. 0 2668 7123 ต่อ 2516, 2545

โทรสาร 0 2243 1129

Website : <http://www.onec.go.th>

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษากระบวนการ ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัจจัย และปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และข้อเสนอเชิงนโยบายต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จำนวน 40 แห่ง ครอบคลุมทุกภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก ในบริบทที่หลากหลาย

โดยมีการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลที่มีความเชื่อมั่น ความเที่ยงในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู การวัดและประเมินผลของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การเก็บข้อมูลผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลและสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บัดนี้ การดำเนินการทั้งสิ้นแล้วเสร็จลงแล้ว จึงได้จัดทำรายงานการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยและองค์ความรู้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำสู่การปฏิบัติต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทสรุปผู้บริหาร	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	16
หลักการและเหตุผล	16
วัตถุประสงค์	18
ขอบเขตการวิจัย.....	18
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	19
กรอบแนวคิดในการวิจัย	20
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
1. สภาพปัญหาการศึกษาและการเปลี่ยนผ่านสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา.....	21
1.1 สาเหตุและความจำเป็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านไปสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา	22
1.2 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษากับทางออกของการจัดการศึกษา.....	26
2. สมรรถนะและการศึกษาระดับอุดมศึกษา.....	35
2.1 ความหมายของสมรรถนะ (Competency).....	35
2.2 องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ	36
2.3 การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Competency-based Education)	37
2.4 (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช.....	46
3. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	51
3.1 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา	51
3.2 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา.....	52
3.3 หลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	54
3.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	57
3.5 ขั้นตอนและหลักการของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	60
3.6 หลักการออกแบบสำหรับกระบวนการ.....	66
3.7 นวัตกรรมการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา	68

ง

3.8	เกณฑ์การพิจารณาถ่วงถ่วงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสำนักงานเขตพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	70
3.9	ผลการพิจารณาถ่วงถ่วงเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	74
4.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	76
บทที่ 3	การดำเนินการ.....	83
	จำนวนสถานศึกษานำร่องที่เข้าร่วมการวิจัย.....	83
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	84
	การดำเนินการวิจัย.....	84
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	90
ตอนที่ 1	ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและบริบทพื้นฐานของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ	91
ตอนที่ 2	ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรม	107
2.1	ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นเตรียมการของสถานศึกษา (ก่อนการทำหลักสูตร).....	108
2.2	ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นการดำเนินงานของ สถานศึกษา.....	114
ตอนที่ 3	ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุน ต่าง ๆ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา.....	123
3.1	ผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร จากการตอบแบบสอบถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์	123
3.2	ผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด	127
ตอนที่ 4	ข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ.....	136
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาต่อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม รายจังหวัด.....	136
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ	141
4.3	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านต่าง ๆ.....	148
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	157
	สรุปผลการวิจัย.....	157
	อภิปรายผล.....	170
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	175

บรรณานุกรม.....	176
ภาคผนวก	181
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	182
ภาคผนวก ข ประมวลภาพถ่ายในการทำงาน	205
ภาคผนวก ค QR Code ตัวอย่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ	215
ภาคผนวก ง รายชื่อคณะกรรมการดำเนินการ	217
คณะผู้จัดทำ.....	222

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาของประเทศไทย (Education Infrastructure)	24
ตารางที่ 2	ความเป็นปกติใหม่ในการจัดการศึกษา (The new normal in education).....	25
ตารางที่ 3	หลักสูตรการศึกษาของชาติที่ใช้ในปัจจุบันของประเทศที่มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ	28
ตารางที่ 4	ประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนรายวิชาให้สัมพันธ์กับชีวิตและการไปใช้จริงมากขึ้น	30
ตารางที่ 5	ผลการพิจารณาหลักสูตรตามมติแยกตามจังหวัด.....	75
ตารางที่ 6	แสดงจำนวนสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม.....	83
ตารางที่ 7	จำนวนสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป	83
ตารางที่ 8	แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	84
ตารางที่ 9	แสดงกำหนดการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	86
ตารางที่ 10	แสดงการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม	87
ตารางที่ 11	แสดงข้อมูลผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์.....	87
ตารางที่ 12	แสดงรายละเอียดของสถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัย.....	91
ตารางที่ 13	แสดงเหตุผลของสถานศึกษาในการเลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	108
ตารางที่ 14	แสดงแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	110
ตารางที่ 15	แสดงผลการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ สนทนากลุ่มรายจังหวัด (ขั้นการเตรียมการ ก่อนการทำหลักสูตร)	111
ตารางที่ 16	ความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อแนวทางการทำงานพัฒนาหลักสูตร	114
ตารางที่ 17	แสดงการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน	115
ตารางที่ 18	แสดงความคิดเห็นต่อการได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ส่วนกลาง และระดับจังหวัด	117
ตารางที่ 19	แสดงผลการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ สนทนากลุ่มรายจังหวัด (ขั้นระหว่างการทำดำเนินการ).....	118
ตารางที่ 20	แสดงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน.....	123
ตารางที่ 21	แสดงตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญในการทำงาน	125
ตารางที่ 22	แสดงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน.....	126
ตารางที่ 23	แสดงผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและ การสนทนากลุ่มรายจังหวัด	128
ตารางที่ 24	แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน ในการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ สนทนากลุ่มรายจังหวัด.....	131
ตารางที่ 25	แสดงผลการศึกษาวិเคราะห์ข้อเสนอเพื่อพัฒนาต่อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด ...	136
ตารางที่ 26	แสดงความคาดหวังต่อกลุ่มการทำงานเพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะ	142
ตารางที่ 27	แสดงการเชื่อมโยงปัญหาที่พบระหว่างการทำงานไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย	146

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 นิเวศการพัฒนามนุษย์ของตามแนวคิดของ Bronfenbrenner (1977)	26
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ	36
ภาพที่ 3 องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ	37
ภาพที่ 4 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-Based Education)	39
ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสมรรถนะ ในการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล	45
ภาพที่ 6 องค์ประกอบของ(ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	46
ภาพที่ 7 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ สมรรถนะหลัก 6 ประการ	47
ภาพที่ 8 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับสาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 1 โครงสร้างเวลาเรียนช่วงชั้นที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	48
ภาพที่ 9 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับสาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 โครงสร้างเวลาเรียนช่วงชั้นที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	49
ภาพที่ 10 เนื้อหาสำคัญ เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ การตัดสินผลการเรียน การรายงานผลการพัฒนา การเลื่อนชั้น และการจบการศึกษา	50
ภาพที่ 11 การวิเคราะห์หลักสูตรแนวนิเวศวิทยา (Ecosystem approach) ตามแนวคิดของ	56
ภาพที่ 12 หลักการ 4 ด้าน 12 ประการ สำหรับการออกแบบหลักสูตรการจัดการศึกษา	61
ภาพที่ 13 กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	70
ภาพที่ 14 แสดงร้อยละของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยแยกตามลักษณะพื้นที่	92
ภาพที่ 15 แสดงร้อยละของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยแยกรายละเอียดตามจังหวัดที่ตั้ง	92
ภาพที่ 16 แสดงร้อยละของสถานศึกษาแยกตามหลักสูตรฯผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ	92
ภาพที่ 17 แสดงคุณลักษณะเด็กปดตานี้	105
ภาพที่ 18 แสดงเหตุผลของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยในการเลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	109
ภาพที่ 19 แสดงการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	111
ภาพที่ 20 แสดงความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อแนวทางการทำงานพัฒนาหลักสูตร	115
ภาพที่ 21 แสดงการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน	116
ภาพที่ 22 แสดงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน	124
ภาพที่ 23 แสดงตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ปัจจัยสำคัญในการทำงาน	126

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม 2) เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหา อุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ โดยมีสถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ 1) สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 14 แห่ง และเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ อยู่ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 21 แห่ง และ 2) สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปนอกพื้นที่นวัตกรรม ในจังหวัดฉะเชิงเทรา สงขลา บุรีรัมย์ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ลักษณะ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมความพร้อมดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 - มกราคม 2566 ระยะการเก็บข้อมูล ดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน 2566 และระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการ วิจัย ดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม 2566 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและบริบทพื้นฐานของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ

สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ 1) สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 35 แห่ง โดย จำแนกเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 14 แห่ง และเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะอยู่ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 21 แห่ง โดยแต่ละพื้นที่มีการกำหนดภาพอัตลักษณ์ของคุณภาพผู้เรียนในอนาคต และหลักการ แนวทางในการทำงาน ดังนี้

1.1 พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงอนาคต (The Future of Strategic Planning) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการพัฒนา แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2565 – 2569) ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ 12 ยุทธศาสตร์ ภายใต้วิสัยทัศน์ (Vision): “เชียงใหม่...นครแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่มีความสุข”

1.2 พื้นที่จังหวัดระยอง มีแผนยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2565 - 2569 ด้วยวิสัยทัศน์ “สร้างพื้นที่ปฏิบัติการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาตามบริบทวิถีชีวิตคนระยอง ด้วยกรอบหลักสูตรจังหวัดระยอง (Rayong MARCO) ให้เป็น ‘สังคมแห่งการเรียนรู้ คู่ระยอง เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน’ ”

1.3 พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีการขับเคลื่อนโดยใช้ฐานทุน และนำข้อมูลมาร่วมกันจัดทำเป็นกรอบหลักสูตรจังหวัดศรีสะเกษ SISAKET ASTECS สำหรับเป็นกรอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษ การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนนำร่อง โดยการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน ให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) ผ่าน 7 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่มีผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม (Mentor) เป็นผู้ออกแบบวางแผนพัฒนาและติดตามให้คำปรึกษา (Coach) ในระดับโรงเรียนและห้องเรียน โดยแต่ละโรงเรียนจะเลือกนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับบริบทของตนเอง

1.4 พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี กำหนดระบบงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม ปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษามุ่งจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ปรับระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ พัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มียุทธศาสตร์ความรู้และทักษะในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน

1.5 พื้นที่จังหวัดสตูล มีเป้าหมายการบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ยกระดับผ่านนวัตกรรมพื้นที่โครงงานฐานวิจัย การจัดการเรียนรู้บนฐานสังคมพหุวัฒนธรรมและพื้นที่จีโอพาร์ค มีการสร้างความเข้าใจพื้นที่นวัตกรรมให้ตรงกัน ให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นภาคีในการจัดการเรียนรู้ จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็ก “รู้ได้ ทำได้ ใช้การปฏิบัติ และรักถิ่น”

1.6 พื้นที่จังหวัดปัตตานี มีวิสัยทัศน์ นวัตกรรมการศึกษา พัฒนาคุณภาพ สู่พลเมืองอัจฉริยะปัตตานี อย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมสนับสนุนให้มีนวัตกรรมทางการศึกษาทั้งด้านการบริหาร และการจัดการเรียนรู้สู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เป็น Smart Student สู่การเป็น Smart People ในอนาคต โดยมีภาพอนาคตคุณลักษณะเด็กปัตตานี คือ SMART+I

1.7 พื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เน้นด้านภาษาและอาชีพ เคารพในความต่าง ภายใต้งุดเน้น “นราอยู่...สู่สันติสุข” หลักสูตรและโครงสร้างเวลาเรียนมีความยืดหยุ่นให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่อิงบริบทและสร้างสรรค์ความโดดเด่นของสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.8 สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ทั่วไปนอกพื้นที่นวัตกรรม มีจำนวนทั้งสิ้น 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุจริต โรงเรียนประชาราษฎร์ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนราชินีบน และโรงเรียนวรพัฒน์ ในกลุ่มโรงเรียนตัวอย่างนี้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนนอกพื้นที่นวัตกรรมจึงมีลักษณะการทำงานแตกต่างไปจาก

โรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรม พบว่า สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปมีจุดร่วมสำคัญซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้ 1) ทุกสถานศึกษามีต้นทุนพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอยู่แล้ว มีนวัตกรรมใหม่ที่น่าสนใจอย่างเกิดผล พัฒนาหลักสูตรในลักษณะการต่อยอดจากหลักสูตรเดิมโดยการวิเคราะห์ งานเดิม และเสริมแนวคิดใหม่ให้สมบูรณ์ 2) การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดยคณะกรรมการ/ ทีมงานส่วนหนึ่ง โดยดำเนินการบนหลักการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และนำข้อมูลต้นทุน และแนวทางการทำงานที่ถอดบทเรียน/ ระดมความคิดจากครูผู้สอน 3) ครูผู้สอนเริ่มต้นจากการทำงานและเรียนรู้ การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และถอดบทเรียนที่ได้สู่การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งส่งผลดีต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน 4) การพัฒนาหลักสูตรมีทั้งในลักษณะ สถานศึกษายกร่างเองและมีนักวิชาการ จากภายนอกเข้ามาร่วมให้ความคิด 5) มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ปรึกษาหารือกันและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เข้าใจเรื่องงานและกระบวนการทำงาน และคลายกังวล 6) ผู้พัฒนาหลักสูตรมี ความเข้าใจบริบทสถานศึกษาและชุมชน มีการหารือและสร้างความเข้าใจร่วมกัน และเปิดกว้าง คิดนอกกรอบ ให้หลักสูตรมีความพิเศษ แตกต่าง และมีความเป็นเอกลักษณ์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรม

2.1 การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นเตรียมการของ สถานศึกษา (ก่อนการทำหลักสูตร) พบว่า

2.1.1 เหตุผลในการตัดสินใจทำหลักสูตร สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมส่วนใหญ่ มีความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ในขณะที่สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปมีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา แต่สถานศึกษาทั้งหมดมีความต้องการร่วมกัน คือ ต้องการพัฒนา ผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในอนาคต ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญในการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตร ฐานสมรรถนะ ประกอบกับมีความเชื่อว่า การเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมสถานศึกษาจะมีอิสระในการดำเนินการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้มากกว่าสถานศึกษาปกติ

2.1.2 การเตรียมความพร้อม สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจและทำให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร การปรึกษา ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐาน ด้านต่าง ๆ การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้บริหารและครูเกิด ความรู้ความเข้าใจ จากนั้นมีการเตรียมคนและเตรียมความคิด ปรับกรอบความคิดของครูให้พร้อมในการ เปลี่ยนแปลงและการทำงาน มีการเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาดูงาน/ ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจาก สถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการดำเนินการ

2.2 การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในชั้นการดำเนินงานของสถานศึกษา

การดำเนินการทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาใน 7 ด้านนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ด้านที่ดำเนินการยากที่สุด คือ *ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ* รองลงมา คือ *ด้านหลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ* ตามลำดับ

2.3 ลักษณะการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมส่วนใหญ่กำหนดให้หน้าที่ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในสถานศึกษา จะมีการพัฒนาอบรมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมกับการจัดทำหลักสูตร โดยมีโค้ชในพื้นที่ช่วยดูแลและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

ในขณะที่สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป ไม่ได้กำหนดให้การดำเนินการตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต และแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยนำองค์ประกอบ 7 ด้านมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สมรรถนะเฉพาะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร และกำหนดสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา นำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมาให้คณะครูพิจารณาและนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีคณะกรรมการนำเสนอเพื่อการพิจารณาปรับเปลี่ยนข้อมูล และครูผู้สอนจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชา และแนวการจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดสมรรถนะ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสำคัญ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อเนื่อง

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน สรุปได้ดังนี้

- 3.1.1 ขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 3.1.2 กระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี ค่อนข้างมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในส่วนของการอธิบายรายละเอียดพฤติกรรมของสมรรถนะที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ช่วงชั้นและชั้นปี ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน
- 3.1.3 ปัญหาในการวัดและประเมินผล เมื่อนักเรียนมีการโอนย้าย หรือศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น
- 3.1.4 เวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมีเพียง 900 ชั่วโมง ทำให้เกิดปัญหาในการเทียบโอนและรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา
- 3.1.5 ครูขาดความเข้าใจ และมีความกังวลเรื่องการทำแผนการเรียนรู้ และการนำไปใช้ในชั้นเรียน

3.2 ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จ

ปัจจัยสำคัญในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จสรุปได้ ดังนี้

3.2.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้โอกาส พร้อมสนับสนุนและช่วยเหลือ

3.2.2 ครู บุคลากรมีความเข้าใจและตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตามแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ให้ความร่วมมือ พร้อมเรียนรู้ และพร้อมพัฒนาไปด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติเป็นปกติในการใช้ชีวิตในสถานศึกษา

3.2.3 สถานศึกษาใช้วิธีเรียนรู้จากหน้างาน และผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ช่วยให้ครูทุกคนเกิดการพัฒนา

3.2.4 มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกันของครูอย่างชัดเจน โดยครูที่เข้ามาใหม่จะมีพี่เลี้ยง (Mentor) ที่ดี คอยช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ และครูใหม่ก็จะกลายเป็น Mentor ต่อไป

3.2.5 สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ และการทำงานพัฒนาศักยภาพครู โดยมีการขยายผลฝึกครูให้กับสถานศึกษาอื่นด้วย ทำให้ครูเกิดความภูมิใจมากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อเนื่อง

3.3.1 การสร้างเครือข่ายโค้ชและทีมวิชาการที่เข้มแข็งคอยช่วยเหลือสนับสนุนครูและสถานศึกษาในทุก ๆ สังกัดอย่างทั่วถึง มีเครือข่าย ระบบ/ กลไก/ แนวทาง/ วิธีการ ที่ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย

3.3.2 การอบรมและการโค้ชในระบบที่ลงพื้นที่จริงจะมีประสิทธิภาพเกิดความเข้าใจมากกว่าการออนไลน์ การอบรมที่เน้นย้ำเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ต้องรู้สึก รู้จริง การเข้าใจบริบทสถานศึกษาของตัวเอง และมีเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การไม่ยึดติดกรอบหลักสูตรเดิม การมองและพัฒนาลักษณะด้วยมุมมองใหม่ การสร้างความเข้าใจที่ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนรู้สึกว่าการกำลังพูดภาษาเดียวกัน

3.3.3 การสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การกำหนดแนวทาง และประเด็นการประเมินที่ชัดเจนจากส่วนกลาง การจัดระบบเทียบโอนประสบการณ์รายวิชาต่าง ๆ และการจัดระบบการย้ายโรงเรียน

3.3.4 การประชาสัมพันธ์ขยายการรับรู้ สร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักสูตรไปยังกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่จำเป็นต้องเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาที่มุ่งสมรรถนะมากกว่าการสอบวัดความรู้

3.3.5 การจัดแนวทางการทำงานและระบบส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็นปฏิทินในการดำเนินการร่วมกันที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.3.6 การสร้างพื้นที่เรียนรู้บทเรียนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะในบริบทต่าง ๆ

3.3.7 การทบทวนระบบการจัดสรรงบประมาณที่รองรับระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของผู้เรียน รวมถึงงบประมาณในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเข้มข้นให้สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมเรียนรู้ฐานสมรรถนะได้

3.3.8 การพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้นำทางวิชา สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ครูเกิดการยอมรับ และยินดีให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

3.3.9 การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่นำร่องการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพโรงเรียน ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และรวบรวมตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.1 ข้อเสนอแนะในการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง

ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพัฒนารอบหลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้ 1) การจัดระบบกลไกการทำงานที่ชัดเจน และการกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่ครอบคลุมภาระงาน 2) การจัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือ/ แนวทางการทำงาน 3) การจัดระบบการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 4) การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ 5) การจัดทำฐานข้อมูลสำคัญ ทั้งข้อมูลทางวิชาการ และการทำงาน 6) การจัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมในการสนับสนุน ตลอดจนการจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยง ในลักษณะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง และ 7) การประสานเครือข่ายการทำงาน เข้ามาสนับสนุนการทำงาน

4.2 ข้อเสนอแนะในการทำงานของจังหวัด/ พื้นที่

ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น หน่วยงานส่วนจังหวัด/ พื้นที่ ควรดำเนินการดังนี้ 1) การจัดทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนทั้ง ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน พี่เลี้ยงที่มีสมรรถนะในการหนุนเสริม เติมความรู้ และเสริมพลัง ระบบกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพ พร้อมนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน 2) การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ทั้ง (1) การเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะ ครูและผู้บริหารโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (2) การสร้างความรู้เข้าใจหลักการแนวคิด แนวทางที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น โดยใช้วิธีการที่หลากหลายแก่บุคลากรทุกกลุ่ม 3) การเตรียมทีมพี่เลี้ยงทางวิชาการให้มีความพร้อมในการสนับสนุนการทำงานของทุกโรงเรียน 4) การสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตร ที่เป็นบริบทส่วนกลาง และส่วนจังหวัด 5) การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดหา และจัดระบบข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตร ที่เป็นบริบทท้องถิ่น ชุมชน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 6) การมีส่วนร่วมร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ วางระบบการบริหารจัดการ และติดตามผลการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ ประเมินผล และปรับหลักสูตร และ 7) การมีส่วนร่วมในการวางระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการทำงานต่าง ๆ

4.3 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

4.3.1 สถานศึกษา ควรจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ระบบกลไก ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้และทักษะสำคัญแก่บุคลากร 2) ระบบกลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากรสำคัญ 3) ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้ และ 4) ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.3.2 สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร 4 ด้าน คือ ความพร้อมของบุคลากร ความพร้อมด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดเตรียมข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ 2) การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดย (1) อาจดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคน หรือยกร่างโดยทีมแกนนำ แล้วนำมาพิจารณาร่วมกันก็ได้ (2) แนวทางในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาอาจจะมีการเริ่มต้นแตกต่างกัน โดยอาจจะเริ่มต้นจากการออกแบบและจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จนเข้าใจอย่างชัดเจน แล้วจึงนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หรืออาจจะจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะก่อน แล้วจึงดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็ได้ และ (3) พิจารณากำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดเน้น และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในปี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี โดยได้มีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบข้อมูลสำคัญที่เป็นภาวะวิกฤตอย่างยิ่งยวด จึงกำหนดให้ดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนดำเนินการศึกษาที่ครอบคลุมด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล จากการศึกษาและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งการศึกษาดูงานในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ทำให้คณะอนุกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนได้ข้อมูลปัญหาหลายประการ และได้มีข้อเสนอให้มีการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยหลักสูตรต้องพัฒนาเด็กไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมประเทศและโลกในยุคปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตรอบด้าน เด็กไทยจึงต้องการความรู้ทักษะและสมรรถนะชุดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

เพื่อให้เกิดผลในการทำงานคณะอนุกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนได้มอบหมายให้มีการดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนขึ้น ต่อมาในปี 2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2564 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่เหมาะสมครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำกรอบสมรรถนะผู้เรียน สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งต่อองค์ความรู้จากการศึกษาให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการพัฒนากรอบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะต่อไป

ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้กำหนดให้มีสมรรถนะหลัก 6 ด้าน คือ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน อีกทั้งได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ เพื่อจัดทำร่างรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง ร่างกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่างคู่มือการใช้กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้นำร่างรายละเอียดต่าง ๆ สู่การทดลองใช้ในสถานศึกษาที่สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นสถานศึกษานำร่องในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 8 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ สตูล ระยอง เชียงใหม่ กาญจนบุรี นราธิวาส ยะลา และปัตตานี

สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวคิดหลักการของหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เน้น 1) การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัย เน้นการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล (Personalization) อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Development) เพื่อการเป็นเจ้าของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Lifelong Learning) 2) ใช้สมรรถนะเป็นหลักในการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) และมโนทัศน์สำคัญ (Key concept) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและการทำงาน 3) จัดสภาพแวดล้อมและเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway) ที่หลากหลาย และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพหุปัญญาและธรรมชาติของผู้เรียน 4) จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การใช้สื่อและสถานการณ์การเรียนรู้ร่วมสมัย มีความหลากหลายและยืดหยุ่น ตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน (Differentiated Instruction) บริบท จุดเน้นของสถานศึกษา และชุมชนแวดล้อม และ 5) มุ่งใช้การประเมินเพื่อการพัฒนาและสะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance) ที่เป็นธรรม เชื่อถือได้ เอื้อต่อการถ่ายโยงการเรียนรู้และพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นตามระดับความสามารถ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) นอกจากนี้หลักการดังกล่าวแล้วสถานศึกษายังใช้ข้อมูลบริบทต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่น และใช้ข้อมูล (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษาและ (ร่าง) คู่มือการใช้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หลังจากนั้นได้เสนอหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเข้าสู่การพิจารณากลับกรองของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 134 หลักสูตร

เพื่อให้การพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการก่อนที่คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะให้ความเห็นชอบ คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจึงได้วางระบบการทำงานหลายลักษณะ ดังนี้ 1) การจัดระบบการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 2) การจัดระบบ/ แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) การจัดทำเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่ประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 7 ด้าน และเกณฑ์ย่อย 34 ข้อ คือ ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 9 ข้อ ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 5 ข้อ ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 3 ข้อ ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 5 ข้อ ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ และ 4) การคัดสรรบุคคลและจัดตั้งคณะทำงานพิจารณากลับกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จำนวน 5 ชุด แต่ละชุดมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน 2) นักวิชาการจากสำนักวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ผู้อำนวยการโรงเรียน 4) ครู และ 5) ศึกษาานิเทศก์/ โคอ์ช/ พี่เลี้ยง

ในส่วนการจัดระบบ/ แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เริ่มตั้งแต่การให้สถานศึกษาส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณากลับกรองเบื้องต้นตามเกณฑ์ 7 ด้าน และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความคิดเห็น

หลังจากนั้นคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้สร้างความเข้าใจแนวทางการทำงาน และจัดหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะให้คณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะพิจารณาตามเกณฑ์ 7 ด้าน โดยระหว่างการทำงานได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มย่อยของคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มย่อย ของคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะทำงาน พิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะกับคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ หลังจากนั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการเสนอผลการพิจารณาต่อในคณะกรรมการนโยบาย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความเห็นชอบ และสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมสรุปผลการพิจารณาให้ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อแจ้งข้อมูล ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก ในการทำงานในส่วนต่อไป

จากการที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จำนวน 134 หลักสูตร ตามแนวคิด หลักการดังกล่าว และส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สู่การพิจารณา กลั่นกรองของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ตามเกณฑ์ 7 ด้าน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ นอกจากการศึกษากระบวนการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และปัจจัยสนับสนุน และปัญหา อุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม แล้วยังสนใจศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และปัจจัย ระบบสนับสนุน และ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของสถานศึกษาต่าง ๆ นอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาร่วมด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรม
2. เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษา และศึกษาปัจจัยสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ตลอดจนข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ โดยไม่ครอบคลุมถึงการนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 35 โรงเรียน และสถานศึกษานอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา สงขลา บุรีรัมย์ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

3.1 (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษาและ (ร่าง) คู่มือการใช้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา หมายถึง กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือการใช้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับร่างที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด สมรรถนะ ผลลัพธ์การเรียนรู้ โครงสร้าง เวลาเรียน แนวทางการดำเนินงานและรายละเอียดสำคัญสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

3.2 หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หมายถึง เอกสารที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ และด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน

3.3 สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่สนใจร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอนุมัติให้เป็นสถานศึกษานำร่อง

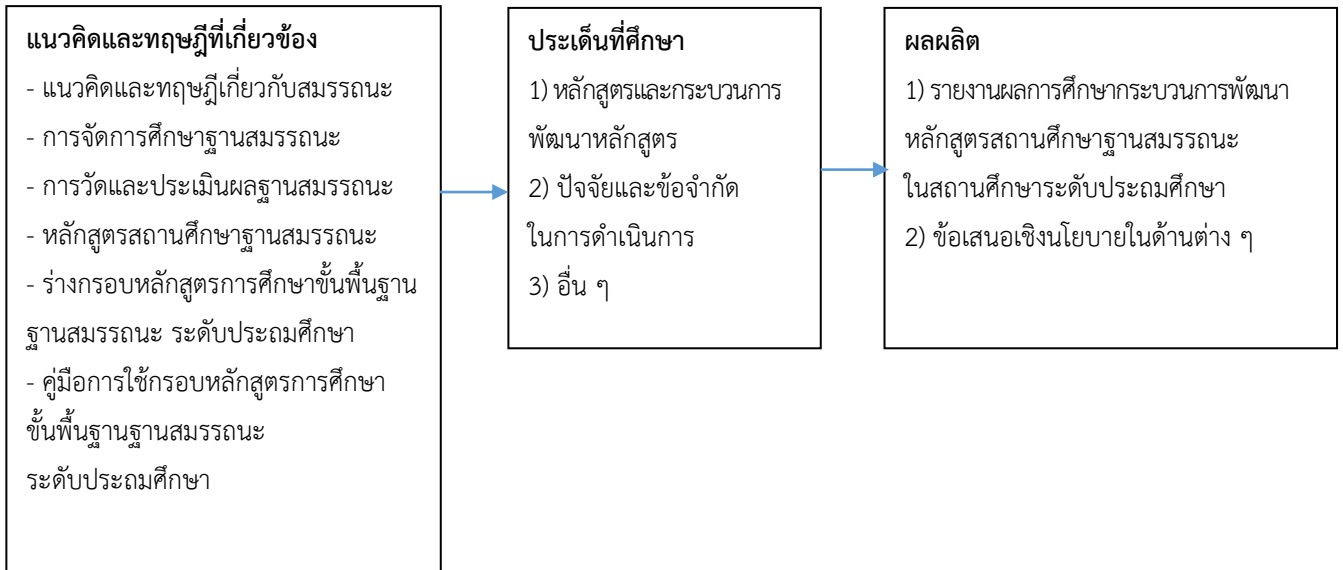
3.4 สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป หมายถึง สถานศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ นอกเหนือจากจังหวัดที่เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

3.5 เกณฑ์การพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หมายถึง รายละเอียดที่เป็นข้อกำหนดในการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์หลัก 7 ด้าน และเกณฑ์ย่อย 34 ข้อ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสถานศึกษานอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
2. ได้ข้อมูลปัจจัยสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสถานศึกษานอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
3. ได้ข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ในการวางกลยุทธ์ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. สภาพปัญหาการศึกษาและการเปลี่ยนผ่านสู่การศึกษาฐานสมรรถนะ
    - 1.1 สาเหตุและความจำเป็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านไปสู่การศึกษาสมรรถนะ
    - 1.2 การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะกับทางออกของการจัดการศึกษา
  2. สมรรถนะ (Competency) และการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education)
    - 2.1 ความหมายของสมรรถนะ
    - 2.2 การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education)
      - 2.2.1 หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum)
      - 2.2.2 การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-based Instruction)
      - 2.2.3 การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-based Assessment)
    - 2.3 (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช....
  3. หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
    - 3.1 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.2 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.5 หลักการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.6 นวัตกรรมการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา
    - 3.7 เกณฑ์การพิจารณากลับกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
    - 3.8 ผลการพิจารณากลับกรองเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- รายละเอียดของแต่ละประเด็น มีดังนี้

1. สภาพปัญหาการศึกษาและการเปลี่ยนผ่านสู่การศึกษาฐานสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาของไทย และนำเสนอในรายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ โดยกล่าวถึง สาเหตุและความจำเป็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านไปสู่การศึกษาสมรรถนะ รวมทั้งทิศทางและแนวโน้มในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สาเหตุและความจำเป็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านไปสู่การศึกษาสมรรถนะ

เมื่อพิจารณาระบบการจัดการศึกษาโดยรวม และพิจารณาที่ผลผลิตสำคัญในการจัดการศึกษา คือ ตัวผู้เรียน พบว่า ผลผลิตของระบบการจัดการศึกษาที่ผ่านมา คือ คุณภาพของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับต่ำ โดยเฉพาะการด้อยความสามารถเชิงสมรรถนะ คือ ไม่สามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่มีไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ มีข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาไปสู่การศึกษาระบบสมรรถนะ (Competency-based Education) ดังนี้

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม

ในยุคปัจจุบันและในอนาคต โลกจะเปลี่ยนแปลง เดิบท และเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วในทุกมิติ และเป็นไปในทิศทางที่หลายคนอาจคาดไม่ถึง ซึ่งเกิดจากหลายเหตุผล โดยเฉพาะเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาซึ่งต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาบุคคลให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการศึกษา และการเรียนรู้มีหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี บุคคล/ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การเรียนรู้เนื้อหาจากครุมีความจำเป็นน้อยลง แต่สิ่งที่ผู้เรียนต้องการมากขึ้นคือการพัฒนา “ทักษะกระบวนการ” ที่จะต้องใช้ในการจัดการกระทำกับข้อมูลมหาศาลให้มีความหมาย และไปใช้ประโยชน์แก่ชีวิตของตนเองได้

2) เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้า การเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กัน และการเชื่อมโยงผ่านโลกออนไลน์ จึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย หลากหลายช่องทาง คุณลักษณะใหม่ที่ต้องพัฒนาผู้เรียน คือ ความเป็นพลเมืองโลก ทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Understanding) การเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen)

3) การมีข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก สิ่งสำคัญจำเป็นอีกประการหนึ่งที่บุคคล/ ผู้เรียนต้องมี คือ เรื่องของการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล

4) ในอนาคตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาชีพมากมาย เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนไป อาชีพเก่า ๆ หลายอาชีพจะหายไป และจะมีอาชีพใหม่ ๆ ที่เราไม่รู้จักเกิดขึ้น ที่สำคัญคือ เป็นอาชีพที่เกิดเร็ว และเปลี่ยนแปลงเร็ว จึงต้องเตรียมคนในเรื่องทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5) ในยุคที่มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และรวดเร็ว ผ่านสื่อต่าง ๆ จึงมักมีแนวคิด หลากหลาย และหลายแนวคิดเป็นประเด็นถกเถียง (Controversial Issue) ไม่อาจลงข้อสรุปได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ การวิพากษ์ และวัฒนธรรมแห่งการตั้งคำถาม (Questioning Culture) ตลอดจนการทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ปรัชญา (Philosophy for Children: P4C) ในการดำรงชีวิต

6) ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องมีทักษะสำคัญที่จำเป็นในการใช้ชีวิต แม้หลายทักษะจะเป็นทักษะเดิม แต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อน อีกส่วนหนึ่งเป็นทักษะใหม่ที่ต้องบ่มเพาะและพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน อาทิ ความรอบรู้ด้านการเงิน การเป็นผู้ประกอบการ ความรอบรู้ด้านพลเมือง ทักษะการสร้างสรรค์และการผลิตนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ การร่วมมือรวมพลังและความเป็นผู้นำ และความสามารถในการปรับตัว

1.1.2 ปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวม

ปัญหาที่แสดงถึงความด้อยคุณภาพของการศึกษาและระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ความด้อยคุณภาพของผู้เรียนทั้งในระดับชาติและนานาชาติมีคุณภาพต่ำลงจนน่าวิตก รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันที่อยู่ในระดับต่ำ ไม่ได้มาตรฐานสากล แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจากข้อมูล ต่อไปนี้

1) ผลการทดสอบ O-NET ของผู้เรียนต่ำมาก O-NET (Ordinary National Education Test) คือ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐานที่จัดขึ้นโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ หรือ สทศ. ซึ่งเป็นการจัดสอบสำหรับนักเรียนชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 เพื่อวัดคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษา พบว่า คุณภาพของผู้เรียนต่ำมาก ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในทุกสาระการเรียนรู้ และมีแนวโน้มต่ำลงทุกปี

ศศิธร ชูตินันท์กุล และ สากร เพ็ชรสีม่วง (2565) ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานในการสอบปลายปีของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 438,931 คน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุด (ร้อยละ 58.84) รองลงมา คือ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) (ร้อยละ 58.74) ผู้เรียนส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีผลการประเมินในระดับดี รองลงมา คือ ระดับพอใช้ ส่วนผลการประเมินจำแนกตามสังกัด พบว่า ผู้เรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้คะแนนสูงสุดในกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ได้คะแนนสูงสุดในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โรงเรียนขนาดใหญ่ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) แต่ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดกลาง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำสุด

2) ผลการสอบ PISA ต่ำมาก อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 15 ปี ไม่ได้มาตรฐานสากล PISA เป็นชื่อย่อของ Programme for International Student Assessment ซึ่งเป็นผลงานของ OECD (Organization for the Economic Cooperation and Development) เป็นองค์กรของประเทศที่พัฒนาแล้วทางเศรษฐกิจ 34 ประเทศ ประเทศสมาชิกของ OECD เหล่านี้ใช้ PISA เพื่อประเมินเด็กอายุ 15 ปีทั่วโลก ว่ามีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมในสังคมเพียงใด โดยมุ่งทดสอบว่า ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต หรือสถานการณ์จริงได้หรือไม่ ผลการประเมิน พบว่า เด็กไทยมีคุณภาพต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทั้งในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของผู้เรียนไทยยังไม่ได้มาตรฐานสากล และคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างต่อเนื่อง

3) ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาของประเทศไทยมีแนวโน้มลดต่ำลง และด้อยกว่าหลายประเทศในกลุ่มภูมิภาคเดียวกัน จากการจัดลำดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา เมื่อพิจารณาโครงสร้างทางการศึกษา (Education Infrastructure) ในระหว่างปี 2547 - 2563 พบว่า ลำดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยด้านการศึกษามีแนวโน้มลดลง ยังอยู่ในระดับท้าย ๆ เมื่อเทียบกับประเทศที่อยู่ในการจัดลำดับทั้งหมด และด้อยกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกัน โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบลำดับในปี 2547 กับลำดับในปีล่าสุด ปี 2563 พบว่า ลำดับของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากลำดับที่ 48 จากทั้งหมด 60 ประเทศ ในปี 2547 ไปสู่ลำดับที่ 55 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ในปี 2563

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถทางการแข่งขันด้านการศึกษาที่ลดลง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับลำดับของประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน พบว่า ไทยอยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่อยู่ในลำดับที่ดีกว่าประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เป็นต้น ทั้งนี้ หากพิจารณาลำดับของประเทศไทยจะเห็นได้ว่า สามารถพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว จากลำดับที่ 14 ในปี 2547 ขึ้นสู่ลำดับที่ 2 ในปี 2563

ตารางที่ 1 ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาของประเทศไทย (Education Infrastructure)

ประเทศ	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ญี่ปุ่น	25	28	23	19	22	26	29	34	36	28	28	38	35	36	30	32	32
ไต้หวัน	16	16	19	18	19	27	23	25	24	21	22	21	25	25	19	20	20
สิงคโปร์	14	14	13	11	11	13	13	10	6	4	2	3	4	5	2	2	2
มาเลเซีย	24	37	30	31	30	30	33	35	33	34	32	35	38	40	34	35	37
ไทย	48	46	48	46	43	47	47	51	52	51	54	48	52	54	56	56	55
ฟิลิปปินส์	57	53	57	52	52	54	56	57	57	59	59	60	59	59	61	58	61
อินโดนีเซีย	60	60	61	51	49	55	55	53	53	52	52	57	56	61	57	52	56
รวมประเทศทั้งหมด	60	60	61	55	55	57	58	59	59	60	60	61	61	61	63	63	63

ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook 2020 – 2004

ประมวลข้อมูลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.1.3 คุณลักษณะของผู้เรียนอันเป็นผลจากการศึกษา

ผลจากการจัดการศึกษาทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีข้อค้น พบว่า แม้จะมีผู้เรียนจำนวนหนึ่งประสบความสำเร็จ มีคุณลักษณะเป็นที่พอใจ แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด คือ ได้เรียนรู้เนื้อหาสาระจำนวนมาก แต่ไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- 2) หัวโต ตัวลีบ คือ มีการเรียนรู้ที่ขาดความสมดุล เน้นทางด้านสติปัญญา ความรู้ แต่ขาดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การลงมือปฏิบัติ การพัฒนาลักษณะนิสัย
- 3) รู้ธรรมะ แต่ไม่มีธรรมะ คือ มีความรู้ แต่ปฏิบัติตามที่รู้ไม่ได้ เพราะขาดการฝึกฝนอย่างเพียงพอ รวมทั้งขาดประสบการณ์ที่ช่วยให้ซาบซึ้งในคุณค่าและความหมายของสิ่งที่เรียน
- 4) นกแก้วนกขุนทอง คือ สามารถเรียนรู้โดยจดจำความรู้ เข้าใจในระดับผิวเผิน ไม่รู้สึก ไม่รู้จริง ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ
- 5) เก่งแบบเป็ด คือ ไม่เก่ง ไม่เชี่ยวชาญอะไรสักอย่าง ไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้ศักยภาพและความถนัดของตน ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง
- 6) เรียนเพื่อสอบ คือ เรียนเพื่อให้ได้เกรดหรือให้สอบผ่าน ๆ ไป ไม่ได้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต
- 7) เรียนแบบตัวใครตัวมัน คือ ต่างคนต่างเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น ไม่สนใจว่าจะเรียนรู้ไปช่วยเหลือสังคม หรือสร้างความเปลี่ยนแปลงอะไรได้
- 8) ไม่แคร์ ไม่สน ที่จะเรียนรู้ในระบบ เพราะไม่เห็นคุณค่าของการเรียน การเรียนไม่มีความหมายต่อตนเอง ต่อชีวิตของตน

ปัญหาผลลัพธ์คุณภาพของผู้เรียนโดยรวม และคุณลักษณะของผู้เรียนที่น่าเสนอข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาอีกจำนวนมาก ที่นำมาสู่คำถามสำคัญว่า อะไรเป็นสาเหตุ และจะแก้ไขอย่างไร เพื่อให้สภาพปัญหานั้นหมดไป และเกิดสภาพใหม่ที่พึงประสงค์ ดังที่ Alwin Toffer (1970) กล่าวไว้ในหนังสือ Future shock ว่า “ผู้ไม่รู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่คนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อีกต่อไปแล้ว แต่เป็นคนที่ไม่สามารถเรียนรู้ใหม่ (Learn) ละทิ้งความรู้ชุดเดิม (Unlearn) และเรียนรู้เรื่องเดิมแบบใหม่ (Relearn)” การจัด การเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ และเป้าหมายแบบใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพแบบใหม่ นอกจากนี้ หลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดเป็นความปกติใหม่ ในการจัดการศึกษา (The new normal in education) ที่ OECD (2019) ได้ประมวลข้อมูลและสรุปไว้ตามตาราง

ตารางที่ 2 ความเป็นปกติใหม่ในการจัดการศึกษา (The new normal in education)

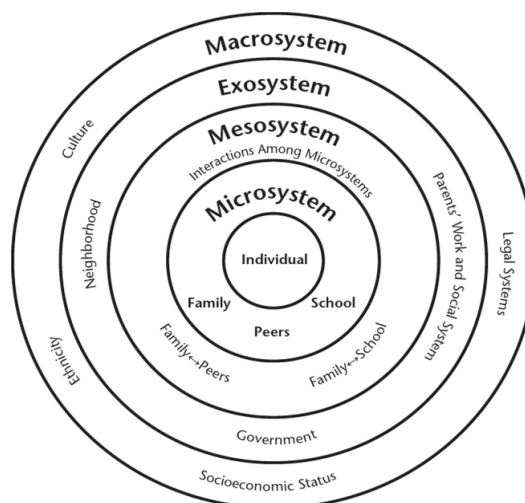
ประเด็น	ระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบัน	ระบบการศึกษาในปกติใหม่ (New Normal)
ระบบการศึกษา	ระบบการศึกษาที่มีความเป็นอิสระ แยกจากระบบใหญ่ (an independent entity)	ระบบการจัดการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศใหญ่ (part of the larger ecosystem)
ความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของกลุ่มคนที่ คัดสรร ที่มารับผิดชอบและมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ และการแบ่งงานชัดเจน (Division of labour) เช่น ผู้บริหารมี หน้าที่บริหาร ครูมีหน้าที่สอน ผู้เรียนมี หน้าที่ฟังครูและเรียนรู้	การตัดสินใจและความรับผิดชอบเป็นภารกิจร่วมกันของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทุกฝ่าย ทำงานร่วมกันและการศึกษาของผู้เรียน ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง
วิธีการที่มีประสิทธิภาพ และโรงเรียนที่มีคุณภาพ	ให้คุณค่ากับผลการเรียนรู้ (outcome value most) ความสำเร็จของผู้เรียน ถูกให้ค่าเป็นตัวบ่งชี้ในการประเมิน ระบบสำหรับความรับผิดชอบและ สำหรับการปรับปรุงระบบ	การให้คุณค่าไม่เพียงแต่ "ผลลัพธ์" แต่ยังรวมถึง "กระบวนการ" (นอกเหนือจากผลการเรียนและผลสำเร็จ ของผู้เรียนแล้ว ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น เป็นที่ยอมรับในตัวของมันเองว่า มีคุณค่าในตัวมันเอง) มุ่งเน้นไปที่ผลการเรียนและอยู่ที่ความเป็นอยู่ที่ดีของ ผู้เรียนแบบองค์รวม (Focus on holistic student well-being)
วิธีการออกแบบ หลักสูตรและ ความก้าวหน้าของ การเรียนรู้	ความก้าวหน้าเชิงเส้นและเป็นมาตรฐาน (Linear and standardized progression) หลักสูตรได้รับการ พัฒนาขึ้นจากรูปแบบความก้าวหน้า การเรียนรู้เชิงเส้นที่เป็นมาตรฐาน	ความก้าวหน้าแบบไม่เชิงเส้น Non-linear progression) (การตระหนักว่าผู้เรียนแต่ละคนมีเส้นทางการเรียนรู้ของ ตนเองและมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่แตกต่างกันไป เมื่อเริ่มเข้าโรงเรียน)
จุดเน้นของ การกำกับติดตาม	การให้คุณค่ากับความรับผิดชอบและ การปฏิบัติตามข้อกำหนด (Valuing accountability and compliance)	ความรับผิดชอบต่อระบบตลอดจนการปรับปรุงระบบ เช่น การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องผ่านการตอบรับอย่าง สม่าเสมอในทุกระดับ
การประเมินผู้เรียน	การประเมินมาตรฐาน	การประเมินที่หลากหลายเพื่อเป้าหมายที่แตกต่างกัน

Source: OECD Learning Compass 2030: A Series of Concept Notes, Table 2, p.14 (OECD, 2019; OECD Education and Skills YouTube channel, 22 October 2019)

1.2 การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะกับทางออกของการจัดการศึกษา

1.2.1 สาเหตุของปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา

ความด้อยคุณภาพของผู้เรียนเป็นความรับผิดชอบของครูเพียงฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ เพราะแม้ว่าครูจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดก็จริง แต่เด็กก็อยู่ในสิ่งแวดล้อม ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเช่นกัน ทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต คือ บุคคลอื่น ๆ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ทุกอย่างล้วนมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งสิ้น เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงได้รับผลแตกต่างกัน มิใช่มาจากครูเพียงผู้เดียว ดังนั้นคำถามในเรื่องนี้ จึงไม่สามารถตอบแบบเลือกคำตอบตายตัว ที่มีลักษณะเป็นปรนัยได้ แต่ควรเป็นคำตอบแบบอัตนัย ที่ให้ความเข้าใจในระบบความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดของ Bronfenbrenner (1974) ที่เรียกว่า Ecology of Human Development ซึ่งตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า “The belief that development can't be explained by a single concept, but rather by a complex system.” เขาได้นำเสนอ Model of Ecological Environment เพื่อใช้พิจารณาระบบนิเวศในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นระบบทางนิเวศที่ซับซ้อนที่มีผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ ประกอบด้วย ระบบเล็ก (Micro-system) ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ระบบระดับกลาง (Meso-system) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น ระบบภายนอก (Exo-system) ได้แก่ เพื่อนบ้าน การงานของผู้ปกครอง ระบบการปกครอง และระบบใหญ่ (Macro-system) ได้แก่ สถานะทางสังคม ระบบกฎหมาย ค่านิยม และวัฒนธรรม ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 นิเวศการพัฒนามนุษย์ของตามแนวคิดของ Bronfenbrenner (1977)

(Bronfenbrenner's ecological systems theory)

จากภาพแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ครูและการจัดการเรียนการสอนของครูส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนในระบบเล็ก (Micro-system) แต่ในขณะเดียวกัน ระบบที่ใกล้ชิดกับระบบเล็ก คือ ระบบกลาง (Meso-system) ซึ่งก็คือ ผู้บริหารและนโยบาย ตลอดจนการบริหารจัดการทั้งด้านกายภาพ งบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก และสวัสดิการ ก็ส่งผลต่อตัวครู และการสอนของครูอย่างมาก อีกทั้ง ผู้ปกครอง ชุมชน และนโยบาย และการบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น ก็ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู และไกลออกไปจากครูและ

โรงเรียน สังคม ชุมชน ก็คือ รัฐและนโยบายระดับชาติ ซึ่งเป็นระบบใหญ่ ที่ดูเหมือนห่างไกลจากตัวครูและผู้เรียน แต่ผลกระทบจากระบบใหญ่ ก็ส่งผลโดยตรงต่อครูและผู้เรียนเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ความดีของคุณภาพของผู้เรียน จึงมีผลมาจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างบริบทต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อม ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่ตัวครูเพียงคนเดียว แต่อยู่ที่สิ่งที่มาสัมพันธ์กับตัวครูทั้งหมด

การแก้ปัญหาจึงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการในหลาย ๆ ด้าน ที่เกี่ยวพันกัน ไปพร้อมกัน แต่อย่างไรก็ตามครูและการสอนของครู ก็ยังเป็นตัวแปรหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ในเอกสารรายงานเน้นไปในระบบเล็กที่มีอิทธิพลโดยตรงคือ ระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสูตร การสอน และการวัดและประเมินผล และการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษา พบว่า ประเด็นสำคัญของปัญหาการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำคือ การเรียนรู้ที่ได้นำความรู้ไปใช้ สอดคล้องกับรายงานของ PISA ที่มีข้อเสนอว่าจากการประเมินความรู้และทักษะของผู้เรียนในเรื่องการอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการแก้ปัญหา พบว่า ความสำเร็จในชีวิตของนักเรียนขึ้นอยู่กับระดับของสมรรถนะของผู้เรียน (students' success in life depend on a much wider range of competencies) ในโลกยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีความท้าทายมากขึ้น ในสภาพการณ์เช่นนี้ สมรรถนะของบุคคลที่จะพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการก็จะต้องมีความซับซ้อนมากขึ้น มิใช่เป็นเพียงทักษะที่เคยกำหนดไว้แต่เดิม

ความท้าทายของประเทศต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมที่มีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากอย่างไม่เคยมีมาก่อน ไม่เคยมีประสบการณ์ใดที่มนุษยชาติต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมากเท่านี้ และไม่เคยมีช่วงเวลาใดเท่าที่นักการศึกษาต้องเตรียมเยาวชนเพื่อให้สามารถอยู่ได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจพยากรณ์ได้ (Philip Stabback, 2016) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันใช้นานหลายสิบปี แม้จะมีการแก้ไขเป็นระยะๆ ก็ยังไม่ทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอิงเนื้อหาเป็นหลักในโลกปัจจุบัน เนื้อหาสาระมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถหาได้ง่ายจากแหล่งต่าง ๆ ผ่านทาง อินเทอร์เน็ต ความสามารถของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคตจึงขึ้นอยู่กับสมรรถนะต่าง ๆ ที่จำเป็นมากกว่าการท่องจำเนื้อหาสาระ ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ ความสามารถในการค้นลึกในสิ่งที่ต้องการรู้ วิจัยญาณและความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จึงมีความสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องทำการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไปจากเดิมเป็นอันมาก ทั้งการเรียนรู้ในอนาคตจะต้องตรงกับสิ่งที่ต้องนำมาใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย หลักสูตรกลางจึงจะต้องมีความยืดหยุ่น และมีช่องทางที่จะปรับให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและความถนัดของผู้เรียน

1.2.2 แนวทางการแก้ปัญหากับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ

จากข้อมูลความพยายามในการแก้ปัญหากับการจัดการศึกษา และความก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ จำนวนมาก ล้วนหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อชีวิตในโลกยุคใหม่ หลักสูตรฐานสมรรถนะ หรือ Competency-based Curriculum จึงเป็นคำตอบของประเทศเหล่านั้น ประเด็นดังกล่าวพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์โลกและชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป 2 ประการ คือ หลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญของสมรรถนะของ

ผู้เรียนมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับชีวิต และการมีโอกาสดำเนินการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ชีวิตจริงมากขึ้น ดังนี้

1) ประเทศที่ให้ความสำคัญและปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ

หลักสูตรระดับชาติและการพัฒนาหลักสูตรในประเทศที่มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ในส่วนของหลักสูตรระดับชาติฉบับปัจจุบัน ประเทศที่ศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังให้ผู้เรียนพัฒนาจนสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร สะท้อนแนวคิดของการจัดการศึกษาที่เน้นผลการเรียนรู้ (Gordon et al, 2009; Tire, 2021) โดยมีการกำหนดสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หรือในอนาคต เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสามารถในการปรับเปลี่ยนเป็นต้น (Darling-Hammond et al., 2017) แสดงถึงแนวคิดการจัดการหลักสูตรที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง (Gouédard et al., 2020; Ornstein & Hunkins, 2018) และเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ (Stabback, 2016) รายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 หลักสูตรการศึกษาระดับชาติที่ใช้ในปัจจุบันของประเทศที่มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564)

ประเทศ	เป้าหมาย	การจัดการศึกษาและหลักสูตร
เกาหลี	เป็นพลเมืองที่คู่ควรกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีส่วนสนับสนุนการพัฒนารัฐประชาธิปไตย และสนับสนุนการบรรลุถึงอุดมคติแห่งความเจริญ รุ่งเรืองร่วมกันของมนุษย์	การพุ่มพักผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการบูรณาการและมีคุณธรรม โดยการพัฒนาสมรรถนะหลัก ที่จำเป็นในสังคม ในอนาคต
แคนาดา	ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองและได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมสู่สังคม ที่สมบูรณ์และเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองและยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาทางปัญญา มนุษย์และสังคม และอาชีพของผู้เรียน	1. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีความยืดหยุ่น 2. เหมาะสมกับธรรมชาติและบริบทของผู้เรียน 3. ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ในอนาคต 4. ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียน
ญี่ปุ่น	การมีความสุขสนุกในชีวิต (Zest for Life) 1. คุณสมบัติและความสามารถในการค้นหา และ จัดการกับความท้าทายด้วยตนเอง 2. ความร่ำรวยด้วยคุณสมบัตินของมนุษยชาติ 3. ความแข็งแรงของร่างกาย	การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนา สมรรถนะของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย “ความสุขสนุกในชีวิต (Zest for Life)”
ฟินแลนด์	1. ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และกว้างขวาง 2. การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม 3. การพัฒนาสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทุกคน 4. สร้างทักษะเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืน	1. ให้ความสำคัญในระดับท้องถิ่นและประเมินบนฐาน ของสถานศึกษาได้อย่างเป็นอิสระ 2. ยืดหยุ่นในการกำหนดเวลาเรียนรู้ แต่ละชั้นปี จัดสรรเวลาได้ตามความเหมาะสม 3. เป็นหลักสูตรบูรณาการ 4. มีค่านิยมแกนกลางในเรื่องความหลากหลาย และสร้างคุณภาพที่เท่าเทียมกัน 5. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญ ที่เรียกว่าสมรรถนะข้ามศาสตร์

ประเทศ	เป้าหมาย	การจัดการศึกษาและหลักสูตร
สิงคโปร์	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาผู้เรียนให้ค้นพบและตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและประสบความสำเร็จในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลง เน้นที่การศึกษาแบบเป็นองค์รวม เรียนรู้ในเชิงกว้าง การเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ เรียนรู้ ได้อย่างเป็นอิสระ สนับสนุนให้คิดวิเคราะห์ และคิดในเชิงนวัตกรรม พัฒนาทักษะสื่อสาร และทักษะในศตวรรษที่ 21 	<p>แนวคิด “พื้นฐานที่เข้มแข็ง การเรียนรู้แห่งอนาคต”</p> <p>พัฒนาสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตของผู้เรียน</p>
ออสเตรเลีย	<ol style="list-style-type: none"> หล่อหลอมชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองของประเทศ สะท้อนและมองเห็นคุณค่าของผู้เรียน เน้นการส่งเสริมความเท่าเทียมและความเป็นเลิศ 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยน และเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของตนเองในอนาคต ผู้เรียนจะสามารถปรับและนำทักษะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้สอดคล้องและตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคม เน้นการส่งเสริมความเท่าเทียมและความเป็นเลิศมีความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองตื่นรู้ และเปี่ยมด้วยความรู้
เอสโตเนีย	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ ความสามารถที่หลากหลายเพื่อค้นพบตัวเอง และสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาร่างกายและความคิดอย่างเหมาะสมตามวัย และมีความเท่าทันโลก สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เชิงบวกที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การกล้าแสดงออกตามศักยภาพ ช่วยให้ผู้เรียนรู้ความสนใจ ความต้องการ และทักษะที่ตนเองถนัด เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในช่วงขั้นต่อไป และสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 	<ol style="list-style-type: none"> ทักษะการเรียนรู้และทักษะการคิดของผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน การจัดสรรเวลาในการเรียนต้องเหมาะสมตามอายุและความถนัดของผู้เรียน ประสบการณ์ที่หลากหลายจาก วัฒนธรรม การบูรณาการความรู้และทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รูปแบบการสอนรวมถึงสื่อการสอนที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลต้องหลากหลาย เหมาะกับผู้เรียน

2) การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับชีวิตและการมีโอกาสดำเนินการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ชีวิตจริงมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในระดับโลก ในระยะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคการศึกษาฐานสมรรถนะ ที่ยังไม่ได้นับไปที่สมรรถนะอย่างเต็มตัว หากแต่ได้มีแนวคิดการปรับและสร้างรายวิชาต่าง ๆ ที่แต่เดิมมีลักษณะเป็นเนื้อหาสาระ มีความเป็นศาสตร์เฉพาะ ได้ปรับมาให้เอื้อต่อการนำไปปรับใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น จูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพราะเห็นคุณค่าของการได้เรียนรู้ ตัวอย่างดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนรายวิชาให้สัมพันธ์กับชีวิตและการไปใช้จริงมากขึ้น

ประเทศ	คำอธิบาย
สเปน	วิชาการสื่อสาร ผู้เรียนชาวสเปนที่มีอายุ 3 – 11 ปี จะได้เข้าร่วมชั้นเรียนการสื่อสารผ่านการดูภาพยนตร์และร่วมพูดคุยถึงประเด็นต่าง ๆ เช่น การสื่อสารกับผู้อื่นเป็นอย่างไร การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารจะทำได้อย่างไร เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ที่จะฟังและควบคุมอารมณ์ของตัวเอง ในทุกสัปดาห์พวกเขาจะมาหารือเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่กำลังเป็นประเด็นในสังคม
เยอรมนี	วิชาแห่งความสุข คนเราจะมีความสุขได้อย่างไร นี่คือนิยามสำคัญที่ชั้นเรียนนี้อายากจะสอนให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ เด็กทุกคนจะได้ทำความรู้จักกับตัวเองและโลกอันกว้างใหญ่ ไม่มีการสอบหรือการทดสอบใด ๆ ในระหว่างการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนทุกคนจะได้รับมอบให้ไปคิดโครงการเพื่อส่วนรวม และทำให้คนอื่นมีความสุขมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร
สหรัฐอเมริกา	วิชาการสำรวจ ผู้เรียนที่เรียนวิชานี้จะได้เดินทางไปยังส่วนต่าง ๆ ของเมือง เช่น ฟาร์มท้องถิ่น ตลาด ร้านอาหาร หรือโรงพยาบาลของเสีย เพื่อเรียนรู้ถึงกระบวนการต่าง ๆ หลังจากที่ได้เรียนรู้แล้ว เด็ก ๆ จะต้องเปิด “ร้านอาหาร” ของตัวเองพร้อมเตรียมทั้งวัตถุดิบ แบ่งหน้าที่ต่าง ๆ พร้อมพัฒนาแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้ร้านนี้ทำกำไร การทำความสะอาด การเก็บรักษาวัตถุดิบและอื่น ๆ รวมไปถึงการจ้างพนักงานด้วย
สวีเดน	วิชาการให้บริการทำความสะอาดและการดูแลลูกค้า การทำความสะอาดเป็นศาสตร์และศิลป์ที่น่าสนใจ ที่สวีเดนวิชานี้ไม่ได้เจาะจงให้เด็กผู้หญิงเข้าร่วมเท่านั้น แต่ยักรวมถึงเด็กผู้ชายด้วย ทุกคนจะได้เรียนรู้ที่จะทำงานบ้าน การตัดเย็บเสื้อผ้า และการปรุงอาหารเพื่อสุขภาพ รวมไปถึงการควบคุมงบประมาณที่ใช้ในแต่ละวัน พวกเขาจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่เพื่อให้พึ่งพาตัวเองได้ และเรียนรู้วิถีของตัวเอง
อังกฤษ (บริเตนใหญ่)	วิชาชั้นเรียนป่าไม้ เด็ก ๆ จะได้รู้จักความผูกพันกับธรรมชาติตั้งแต่ยังเด็ก สามารถปรับตัวให้อาศัยอยู่ร่วมกับป่าได้ และเรียนรู้วิถีเอาตัวรอด เช่น การก่อไฟ ตั้งแคมป์ แยกพืชและเห็ดที่กินได้ การสร้างกระท่อม หรืออื่น ๆ
อิสราเอล	วิชาความปลอดภัยในโลกไซเบอร์ เมื่อผู้ใหญ่ไม่สามารถป้องกันเด็ก ๆ จากโลกออนไลน์ได้ตลอดเวลา พวกเขาเลยต้องหาทางสอนให้เด็ก ๆ ป้องกันตัวเองจากเนื้อหาบนโลกออนไลน์ รู้วิธีคัดกรอง และการรักษาความปลอดภัยของตัวเอง นอกจากนี้เด็ก ๆ ยังได้เรียนรู้วิธีหลีกเลี่ยงการถูกแฮ็คจากแฮ็คเกอร์ วิธีหลีกเลี่ยงการทำให้คอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟนติดไวรัส และวิธีปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขา มีการพูดคุยถึงประเด็นการติดเกมที่จะหาทางออกร่วมกันในชั้นเรียนนี้ด้วย
จีน	วิชาปัญญาประดิษฐ์ ชั้นเรียนปัญญาประดิษฐ์ได้รับการสอนในโรงเรียนประถมและมัธยมในประเทศจีน แม้ว่าจะเป็นวิชาใหม่ แต่ก็ที่น่าสนใจมาก ๆ เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของการพัฒนา AI วิธีการใช้งานไปจนถึงการสร้างหุ่นยนต์เพื่อฝึกฝนภาคปฏิบัติ

ประเทศ	คำอธิบาย
อังกฤษ ออสเตรเลีย และ สหรัฐอเมริกา	วิชาโยคะ โยคะช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างสมาธิ ทำให้โรงเรียนมัธยมของอังกฤษ ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกาจัดชั้นเรียนนี้ให้เด็ก ๆ เข้าร่วม ใช้เวลา 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 40 นาที ในการเรียนการสอน พวกเขาพบว่า มันช่วยให้เด็ก ๆ สามารถฝึกความอดทนและเรียนรู้การจัดการกับความขัดแย้งได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังรู้วิธีที่จะสื่อสารด้านอารมณ์โดยไม่ทำร้ายผู้อื่น
ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ ฮาวาย	วิชาเล่นเชิรฟ์ ทั้งสามประเทศนี้มีชายฝั่งที่มีคลื่นและนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เด็ก ๆ จึงจะได้เรียนรู้ในการเล่นกระดานโต้คลื่น การเก็บรักษาอุปกรณ์ และการดูแลรักษาความปลอดภัยของตัวเอง กีฬานี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกาย แต่ยังสอนให้เด็ก ๆ ใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ รวมถึงควบคุมจิตใจของตัวเอง สำหรับเด็ก ๆ ที่ไม่ได้เรียนวิชานี้ จะมีวิชาว่ายน้ำสอนให้ทดแทน
สกอตแลนด์	ในปี 2021 สกอตแลนด์จะเป็นประเทศแรกของโลกที่มีการเรียนการสอนวิชาความหลากหลายทางเพศเป็นวิชาบังคับ โดยหลักสูตรดังกล่าวจะถูกสอนในทุกระดับชั้น ซึ่งแต่ละระดับชั้นจะเรียนไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับช่วงอายุของนักเรียนตามความเหมาะสมและความพร้อม เช่น การพูดถึงภาวะการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) การเกลียดกลัวคนที่รักได้มากกว่าหนึ่งเพศ (Biphobia) และการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ (Transphobia) รวมถึงเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์การต่อสู้ของกลุ่ม LGBTQ+ เป็นต้น
อังกฤษ	วิชาประจำเดือน หลังจากที่สหราชอาณาจักรได้เปิดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาเป็นวิชาบังคับมาตั้งแต่ปี 2017 ในปี 2020 ก็ได้เพิ่มวิชาประจำเดือน เข้าไปในหลักสูตรอีกหนึ่งวิชา เนื่องจากต้องการให้เด็กหญิงและชายชั้นประถมศึกษาได้เรียนรู้ถึงความปกติ/ไม่ปกติของประจำเดือน การเริ่มต้นมีรอบเดือนครั้งแรก เพื่อจะได้มีความรู้และสามารถตรวจสุขภาพมดลูกตัวเองและคนรอบข้างว่าปกติหรือไม่ จากสถิติการมีลูกยากของผู้หญิงในอังกฤษเนื่องจากไม่รู้ว่ามีภาวะผิดปกติของมดลูกตั้งแต่อายุยังน้อย โดยวิชานี้จะไม่มีการสอบใด ๆ ทั้งสิ้น

นอกจากการปรับรายวิชาให้ตอบโจทย์ของสภาพสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนไปดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว นักการศึกษา พบว่า สิ่งสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนในการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางและติดตัวไปใช้ในโลกของการทำงานได้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุดทักษะที่ตลาดแรงงานมีความต้องการ ดังตัวอย่างที่ World Economic Forum ได้ประกาศเรื่อง สมรรถนะสำหรับสถานประกอบการในอนาคต (Future of jobs report, 2023) ซึ่งเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่พึงประสงค์ และเป็นโจทย์สำคัญที่การศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ประกอบการออกแบบการจัดการศึกษา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ความสำนึกในความหมายที่ลุ่มลึก (Sense making) ความสามารถที่จะเข้าใจความหมายหรือนัยยะที่ลุ่มลึกของสิ่งที่มีการแสดงออก (ability to determine the deeper meaning or significance of what is being expressed)

ความฉลาดหรือปัญญาเชิงสังคม (Social intelligence) ความสามารถที่จะเข้าใจและเข้าถึงมนุษย์ผู้อื่นได้อย่างถ่องแท้ กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยา การโต้ตอบ หรือการกระทำที่ต้องการ (ability to connect to others in a deep and direct way, to sense and stimulate interactions and desired interactions)

ระบบคิดที่ปรับตัวได้คล่องและใหม่แตกต่าง (Novel and adaptive thinking) สมรรถนะของระบบคิด และการได้คำตอบรูปแบบใหม่ที่ไม่ได้อาศัยประสบการณ์หรือความรู้เดิม และนอกกรอบกติกาปกติ (Proficiency at thinking and coming up with solutions and beyond what is rote or ruled based)

พหุวัฒนธรรม(Cross cultural) ความสามารถที่จะทำงานในบริบทหรือสภาพแวดล้อมต่างวัฒนธรรม (Ability to operate in different cultural settings)

ระบบคิดเชิงตรรกะการคำนวณ (Computational thinking) ความสามารถที่สร้างกรอบแนวคิดที่เป็นนามธรรมจากข้อมูลจำนวนมาก และสามารถหาเหตุผลจากฐานข้อมูลนั้น (ability to translate large amount of data into abstract concepts and to understand data-based reasoning)

การรู้เท่าทันและมีอำนาจควบคุมสื่อแบบใหม่ (New media literacy) ความสามารถที่จะรู้เท่าทัน ประเมินสื่อแบบใหม่ เพื่อประมวลประเด็นสาระ รวมทั้งใช้สื่อแบบใหม่เพื่อการสื่อสารที่โน้มน้าวคนได้ (ability to translate large amount of data into abstract concepts and to understand data-based reasoning)

การเรียนรู้ข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary) ความรู้และความเข้าใจประเด็นสำคัญขององค์ความรู้ในพหุสาขาวิชาและสหสาขาวิชา (literacy In and understand concepts across multiple discipline)

มนทัศน์การออกแบบ (Design mindset) ความสามารถที่เข้าใจและกำหนดงานและกระบวนการให้ได้ผลผลิตที่ต้องการ (ability to represent and develop task and work process to design outcomes)

การจัดการระบบความรู้ (Cognitive load management) ความสามารถจำแนกแยกแยะเลือกข้อมูลที่สำคัญ เข้าใจการใช้กระบวนการคิดและใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยเทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ (ability to discriminate and filter information for importance, and to understand how to maximize cognitive functioning using a variety of tools and techniques)

ความร่วมมือเสมือน (Virtual collaboration) มีความสามารถทำงาน และผลักดันพันธกิจได้ด้วยกัน แม้ทำงานอยู่คนละที่ (ability to work collectively, drive engagement, and an demonstrate presence as a member of a virtual team)

การนำทักษะหรือสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา จึงนำไปสู่การจัดการจัดทำข้อเสนอการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ซึ่งทั่วโลกให้ความสนใจและมีแนวโน้มปรับหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ OECD (Taguma Miho, 2018) พบว่า จากการศึกษหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ ต่างให้ความสำคัญกับหลักสูตรในฐานะที่เป็นข้อเหวี่ยงเชิงนโยบายที่ทรงพลัง (the powerful policy lever) ที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผู้เรียน อันมาจากประสบการณ์ในโรงเรียน และความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ในช่วงหลังจากผู้เรียนได้ใช้เวลาในโรงเรียนแล้ว การใช้สมรรถนะเป็นฐาน มีข้อค้นพบข้อดีของหลักสูตรฐานสมรรถนะ 6 ประการ ดังนี้

1) มีวิสัยทัศน์ร่วมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งที่เป็นเป้าหมายรายบุคคลและรายกลุ่ม มีความชัดเจนมากขึ้น

2) การปรับจุดเน้นในหลักสูตรจากเน้นเนื้อหาไปที่เน้นสมรรถนะ และปัจจุบันเน้นการบูรณาการทั้งเนื้อหาและสมรรถนะเข้าด้วยกัน

3) เกิดกระแสของการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับโมโนทัศน์สำคัญ (Key Concept) หรือแนวคิดหลัก (Big Idea) มากกว่ารายละเอียดของความรู้เชิงเนื้อหาสาระ

4) เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต้องการสมรรถนะที่มีลักษณะสหสาขาวิชาและข้ามสาระวิชา (Transversal Competency) มากขึ้น

5) สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าผู้เรียนด้วยทัศนคติและทักษะอภิปัญญา (Meta-cognition)

6) การประสานเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลได้ดีกว่าหลักสูตรแบบเดิม

การนำสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยรวมได้ ทำให้เป้าหมายชัดเจน เข้าใจตรงกัน การนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นประยุกต์ใช้ความรู้ในงานต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการประเมินผลที่เน้นองค์รวมของสมรรถนะที่ควรเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่อิงสมรรถนะ จึงเกิดเป็นการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education) ที่ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านสำคัญไปสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) ได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในประเทศที่มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 7 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี แคนาดา (รัฐบริติชโคลัมเบีย) ญี่ปุ่น สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐเอสโตเนีย ในครั้งนี้ ได้ความรู้พื้นฐานจากการถอดบทเรียนการดำเนินงานในประเทศดังกล่าว ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำไปพิจารณาในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทยต่อไป ดังนี้

1. ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน การจัดหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษา ประเทศที่ได้ดำเนินการศึกษาทุกประเทศ ให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการกำหนดสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคตของผู้เรียนเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ หลักสูตรระดับชาติในประเทศส่วนใหญ่มีลักษณะที่เป็นกรอบหลักสูตรหรือโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษาของตนเอง รวมทั้งในหลายประเทศส่งเสริมแนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความหลากหลายและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษานี้ มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนี้เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญเรื่องหนึ่งในหลายประเทศ โดยรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไป

2. การกำหนดกรอบเวลาในการพัฒนาหลักสูตรที่ชัดเจน ประเทศที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดกรอบเวลาในการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติไว้ชัดเจน โดยส่วนใหญ่จะเปลี่ยนหลักสูตรทุก ๆ 10 ปี ซึ่งแนวคิดนี้ น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติของแต่ละประเทศ จะเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติประกอบด้วยหลายขั้นตอน และมีผู้มีส่วนร่วมจำนวนมาก การกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ จะช่วยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบสามารถกำหนดแผนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ล่วงหน้าและมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ดำเนินการบนฐานของข้อมูลหรืองานวิจัย การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติและการจัดการเรียนรู้ของประเทศที่ศึกษาในครั้งนี้ทุกประเทศ มีการดำเนินการบนฐานของข้อมูลหรือผลการวิจัย โดยพบว่าทุกประเทศมีการดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามผลการจัดการศึกษา และการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดทำฐานข้อมูลทางการศึกษาที่เป็นปัจจุบัน และมีความถูกต้องสมบูรณ์ ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น นอกจากนี้ในหลายประเทศมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาใหม่ ๆ และวิเคราะห์แนวโน้มการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถใช้ผลการวิจัยชี้แนะนโยบายทางการศึกษาหรือประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูที่มีคุณภาพสูงเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ ในการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของประเทศที่ศึกษา พบว่า คุณภาพของครูเป็นหนึ่งในปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับห้องเรียน หลักสูตรที่มีคุณภาพจะเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์กับผู้เรียนได้ ก็ต่อเมื่อครูซึ่งเป็นผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความเชื่อที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรใหม่ ทั้งนี้ ในทุกประเทศที่ศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของครู และในกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติและหลักสูตรสถานศึกษา จะให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของครู และการสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ ทั้งนี้แนวคิดและกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครูของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไป

5. การมีองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์กรที่ทำหน้าที่หรือรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐฟินแลนด์ และออสเตรเลีย สรุปได้ว่า การมีองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ต้องมีการดำเนินการเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และต้องประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนร่วมหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ กิจกรรมเหล่านี้ใช้เวลาในการดำเนินงานและจำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยเฉพาะเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน

2. สมรรถนะและการศึกษาฐานสมรรถนะ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย ความหมายของสมรรถนะ (Competency) และการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของสมรรถนะ (Competency)

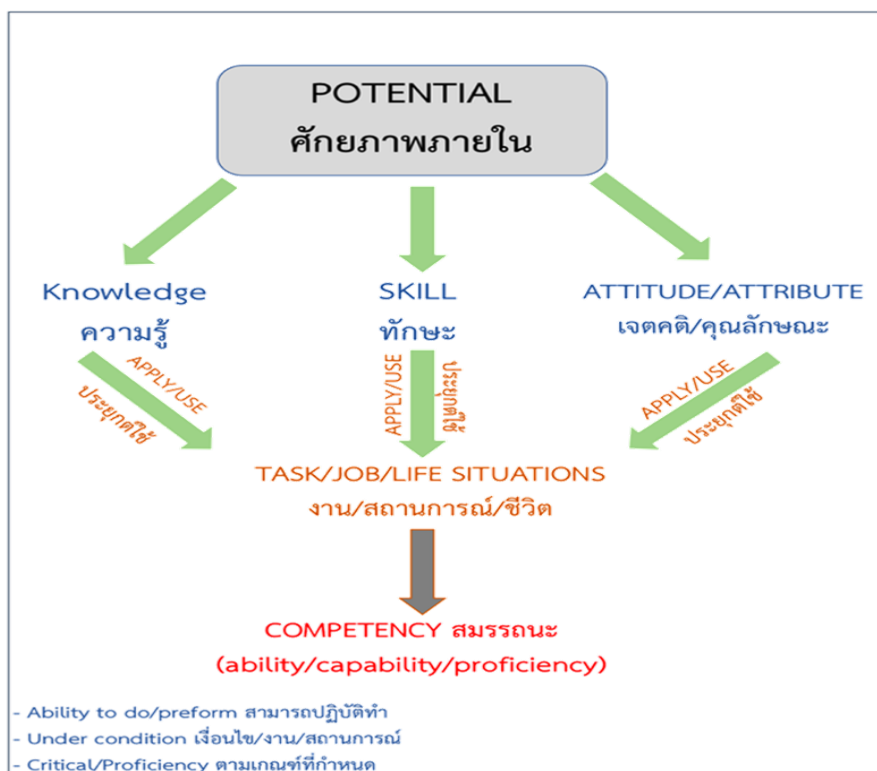
ทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ของเดวิด ซี แมคเคลล์แลนด์ (David C. McClelland) กล่าวว่า พฤติกรรมการทำงานของบุคคลขึ้นกับความรู้และทักษะ ซึ่งเปรียบเสมือนส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่เหนือน้ำ รวมทั้งคุณลักษณะส่วนลึกภายในต่าง ๆ ของบุคคล เช่น เจตคติ แรงจูงใจ อุปนิสัย และภาพลักษณ์ภายใน ซึ่งเปรียบเสมือนส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่ใต้น้ำ จากการได้ศึกษาคุณสมบัติและคุณลักษณะของนักธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงที่ประสบความสำเร็จในองค์กรชั้นนำ พบว่า ประวัติและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีเด่นของบุคคล ไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะชี้ว่าบุคคลนั้น ๆ จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเสมอไป หากต้องประกอบด้วย คุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น “พฤติกรรมแห่งความสำเร็จซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยคุณลักษณะส่วนลึกภายในของคนนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่า ความสามารถของสิ่งที่เรารู้มาจากระบบการศึกษาทั่ว ๆ ไป”

ปกติแล้วคนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายในซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้

อย่างไรก็ตามความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้อาจไม่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้ขึ้นจะยังไม่ใช้สมรรถนะ จนกว่าบุคคลนั้นจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง

สรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ดังภาพที่ 2

THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF “COMPETENCY”
กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ “สมรรถนะ”

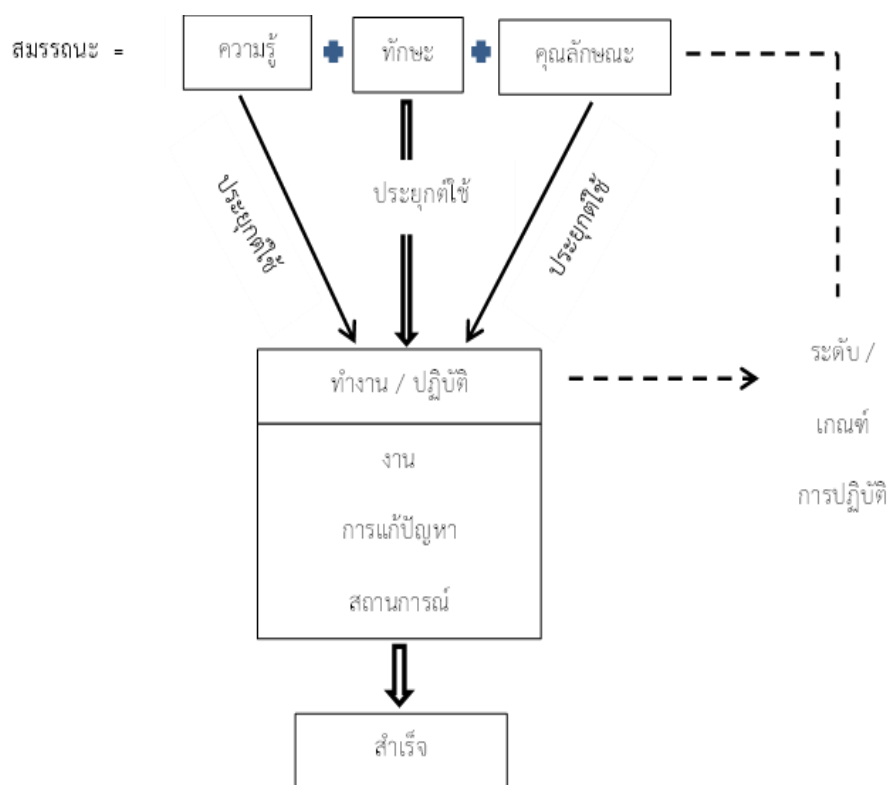
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

ราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้นิยามว่า สมรรถนะเป็นความสามารถที่แสดงออกทางพฤติกรรมและการกระทำในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้สำเร็จ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ทีศนา แชมมณี และคณะ (2563) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับสมรรถนะเพิ่มเติมว่า ศัพท์เฉพาะทางการศึกษาที่ใช้กันทั่วไปในวงการศึกษาคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) เจตคติและคุณลักษณะ (Attitude/ Attribute) เรียกกันสั้นๆ ว่า K S A ครูทั่วไปใช้ K S A เป็นองค์ประกอบหลักในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยและความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ครูมักจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิด K S A และประเมิน K S A แต่ละด้านแยกจากกัน โดยพบว่า ผู้เรียน (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้รับการพัฒนาทางด้าน K มาก ทางด้าน S น้อย และทางด้าน A ไม่ชัดเจน

2.2 องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ

ทีศนา แชมมณี (2562) ได้เสนอว่า จากนิยามของสมรรถนะและกรอบแนวคิดของสมรรถนะ สามารถกำหนดได้ว่า สมรรถนะมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ จึงจะถือว่าเป็นสมรรถนะที่ครบถ้วนสมบูรณ์ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skill) 3) คุณลักษณะ/ เจตคติ (Attribute/ Attitude) 4) การประยุกต์ใช้ (Application) 5) การกระทำ/ การปฏิบัติ (Performance) 6) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks/ Jobs/ Situations) และ 7) ผลสำเร็จ (Success) ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ (ทิตนา แคมมณี, 2562)

สมรรถนะ คือ “พฤติกรรมในการทำงาน” สมรรถนะจะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องมีการทำงานถ้าไม่มีงาน การทำงานสมรรถนะจะไม่เกิด สมรรถนะกับงานจึงเป็นคู่แฝดที่อยู่ร่วมกันเสมอ การทำงานให้เกิดสมรรถนะ ต้องอาศัย KSA ซึ่ง KSA ในงาน คือ KSA ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนั้น การใช้ KSA ร่วมกันอย่างบูรณาการและเหมาะสมกับบริบทจะช่วยให้บุคคลทำงานได้สำเร็จ

2.3 การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education)

ทิตนา แคมมณี (2563) ได้เสนอว่า การจัดศึกษาฐานสมรรถนะเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 1) มุ่งให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญ เน้นการนำความรู้ไปใช้จริง
- 2) กำหนดความคาดหวังไว้สูง และคาดหวังกับผู้เรียนทุกคน
- 3) ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตัวเองให้ถึงเป้าหมาย สามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถเรียนได้ในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกัน โดยการช่วยเหลือ สนับสนุนอย่างยืดหยุ่น ตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน
- 4) ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม และเป็นการประเมินความก้าวหน้าตามอัตราของตนเอง เน้นประเมินที่ท้าทาย
- 5) ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตัวเองให้ถึงเป้าหมาย สามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถเรียนได้ในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกัน โดยการช่วยเหลือ สนับสนุนอย่างยืดหยุ่นตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน
- 6) เน้นการปฏิบัติด้วยเครื่องมือวัดที่เข้าถึงความเชี่ยวชาญของผู้เรียน

ประเทศในสหภาพยุโรป มักใช้คำว่า ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning outcomes) แทนคำว่า การจัดการศึกษาเชิงสมรรถนะ ต่างจากสหรัฐอเมริกาที่จะระบุสมรรถนะ (Competency) ไว้โดยตรงไปตรงมา ถึงแม้จะมีความแตกต่างในทางการใช้คำหรือการระบุสมรรถนะ แต่ปรากฏว่า มีหลักคิด/ คำสำคัญที่เกี่ยวกับ สมรรถนะตรงกัน ดังนี้

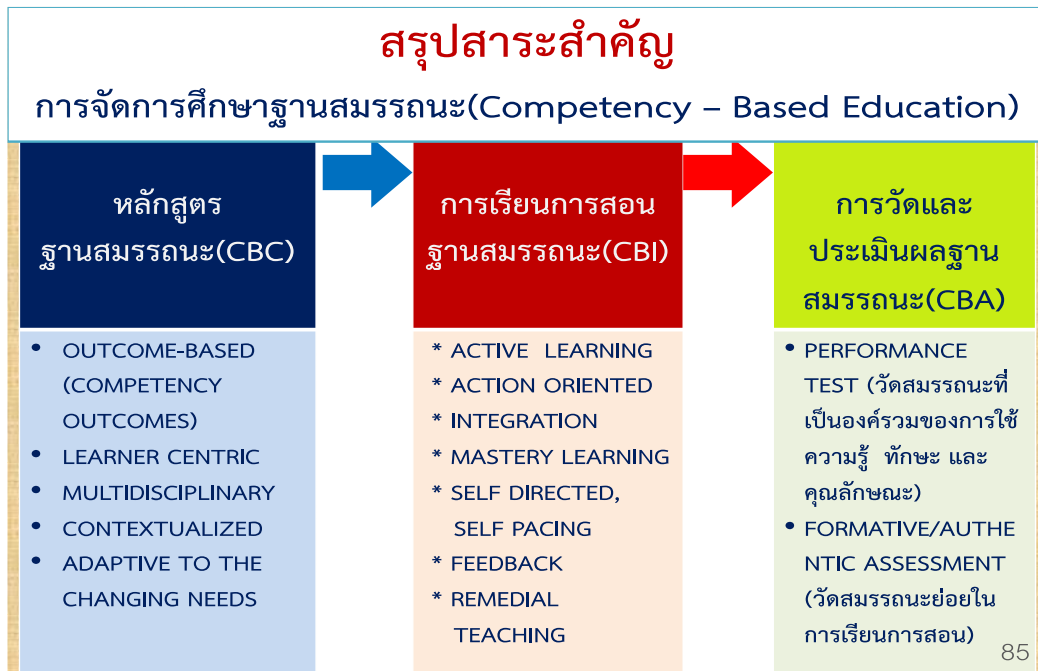
แนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered หรือ Student-Centered) คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การออกแบบการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและศักยภาพของตนเอง ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา (Content) ในทางกลับกันเป็นหลักการสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกและลงมือปฏิบัติในสภาพจริงด้วยตนเอง มีการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นพัฒนาทักษะขั้นสูง คือ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

การประเมินแบบก้ำก๋อ (Formative Assessment) คือ การประเมินที่สนใจกระบวนการระหว่าง การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูต้องนำข้อมูลผลการเรียนมาเพื่อปรับปรุงการสอนของตน และเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ให้เด็กได้รู้ว่าเขาควรปรับปรุงการเรียนรู้ของเขาตรงไหน ซึ่งต่างจากการประเมินแบบสรุปผล (Summative Assessment) ที่เน้นประเมินเพื่อการตัดสินผลการจบการศึกษาและการศึกษาต่อ

การเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalization) เป็นแนวคิดที่นักการศึกษาใช้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาสู่การศึกษาเชิงสมรรถนะ เพราะหลักอันเป็นที่เข้าใจกันก็คือ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาในระดับที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคน ผู้เรียนมีเส้นทางการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personal Learning Paths) หรือมีเส้นทางการเรียนรู้ (Pathways) เป็นของตนเอง เป็นไปตามอัตราการพัฒนาตนเอง (Pacing) ไปสู่ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล (Individual Mastery) ที่แตกต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexible Learning Environment)

การเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมของโรงเรียน (Culture Change) คือ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ระดับมหภาคของโรงเรียน กล่าวคือ ไม่เปลี่ยนแปลงเพียงแค่เฉพาะองค์ประกอบ แนวคิดบางประการ แต่เป็นการรื้อระบบหลักสูตร การบริหารจัดการใหม่ทั้งหมด คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และมีความยืดหยุ่น การเปลี่ยนแปลงไปสู่การศึกษานานสมรรถนะจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับความเชื่อ รากเหง้าความคิด เพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างสมรรถนะแก่ผู้เรียน การศึกษาจะไม่ยึดติดกับเงื่อนไขเวลา (Time-based Management) หรือเวลาที่ผู้เรียนนั่งเรียนในห้องเรียน แต่เน้นไปที่การแสดงออกทางพฤติกรรมเชิงประจักษ์ ถึงศักยภาพที่มี สร้างกลยุทธ์ที่มั่นใจว่าจะเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ผังรากอยู่ในวัฒนธรรม โครงสร้าง การเรียนการสอนของโรงเรียน และระบบการศึกษา

การจัดการศึกษานานสมรรถนะ มีเป้าหมายให้การศึกษากลายเป็นกระบวนการสร้างสมรรถนะ ให้ผู้เรียนสามารถพร้อมรับและเผชิญกับปัญหา การเปลี่ยนแปลง และความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ตามความสนใจและความถนัดของตน ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ที่ต้องมีความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันตลอดแนว (Alignment) ประกอบด้วย 1) หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum: CBC) 2) การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-based Instruction: CBI) และ 3) การวัดและประเมินฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment: CBA) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education)

การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education) ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือ หลักสูตรฐานสมรรถนะ กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ให้ทุกภาคส่วนได้เข้าใจตรงกัน และแสวงหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน ผ่านการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติพัฒนาสมรรถนะในงานและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มีการประเมินที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ (Assessment as Learning) ไปตามลำดับ ผลสุดท้าย คือ ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะหลักอย่างต่อเนื่องไปพร้อมความสามารถทำงานที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งใช้บริบท แหล่งเรียนรู้ และทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน

เนื่องจากหลักสูตร การสอน และการวัดและประเมินผลแบบเดิมที่อิงมาตรฐาน ยังไม่สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนได้ตามที่พึงปรารถนา จึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวคิด แนวทาง และวิธีการอื่น ๆ ที่จะสามารถช่วยให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ซึ่งปัญหาข้างต้นเกิดขึ้นในหลายประเทศ และหลายประเทศเล็งทางออกสำคัญประการหนึ่งคือ การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education: CBE) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาด้วยระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum: CBC)

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-based Instruction: CBI) และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-based Assessment: CBA) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต โดยมีลักษณะสำคัญ คือ มุ่งให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญ เน้นการนำความรู้ไปใช้จริง กำหนดความคาดหวังไว้สูง และคาดหวังกับผู้เรียนทุกคน ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตัวเองให้ถึงเป้าหมาย สามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถเรียนได้ในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกัน โดยการช่วยเหลือ สนับสนุน

อย่างยืดหยุ่น ตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม และเป็นการประเมินความก้าวหน้าตามอัตราของตนเอง เน้นประเมินที่ท้าทาย เน้นการปฏิบัติด้วยเครื่องมือวัดที่เข้าถึงความเชี่ยวชาญของผู้เรียน

2.3.1 หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum)

ในส่วนนี้ขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมาและลักษณะสำคัญ หลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังนี้

1) ความหมายของหลักสูตรฐานสมรรถนะ หลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นหลักสูตรยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก การออกแบบหลักสูตรตามแนวคิดนี้จะกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ หลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ จัดทำขึ้นเพื่อประกันว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีความเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่จะมุ่งพัฒนาในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติ และค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและอนาคตของผู้เรียนในอนาคต หลักสูตรนี้มีโครงสร้างแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละระดับการศึกษาและในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐานสำหรับเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในระดับต่อไป (ธำรง บัวศรี, 2535)

Nikolov et al., (2014) ได้อธิบายไว้ในเอกสาร Competence-based Framework for Curriculum Development ว่าแก่นแท้ของสมรรถนะนี้สามารถต่อเชื่อมโลกของการศึกษา การฝึกอบรม การจัดการความรู้ และการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ นักวิจัยทางด้านสมรรถนะหลายท่านได้ให้คำนิยามต่าง ๆ ว่า สมรรถนะ คือ อุปนิสัยและคุณลักษณะเด่นที่คงทนซึ่งเป็นตัวกำหนดการกระทำ คุณลักษณะที่เด่นชัดซึ่งแยกแยะผู้กระทำที่สำเร็จออกจากคนอื่น ความสามารถที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย แนวโน้มลักษณะนิสัยภายใน ที่ให้บุคคลรับมือได้ดีกับบทบาทหรือสถานการณ์ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่แสดงออกในงานในบริบทของกรอบคุณสมบัติของสหภาพยุโรป (the European Qualification Framework) “สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถที่ผ่านการพิสูจน์ได้ในการใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถทางสังคมและ/ หรือทางบรรพวิธี ในสถานการณ์การทำงานหรือการศึกษา และในการพัฒนาด้านอาชีพและบุคคล”

2) ความเป็นมาของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ระบบฐานสมรรถนะมี 2 ระบบหลัก ได้แก่ ระบบของอังกฤษหรือสหราชอาณาจักร และระบบของสหรัฐอเมริกา โดยแต่ละระบบมีฐานแนวคิดและคุณลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งทั้ง 2 ระบบไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และเมื่อทำความเข้าใจทั้ง 2 ระบบ ก็จะสามารถนำส่วนที่ดีที่สุดมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในบริบทที่ต้องการได้ในที่สุด

หลักสูตรฐานสมรรถนะ เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี 1970 ในประเทศสหรัฐอเมริกา นิยมใช้ในการจัดหลักสูตรการฝึกอบรม (Competency-based Training) เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ เกาหลี ออสเตรเลีย เพื่อควบคุมคุณภาพของบุคลากรในอาชีพต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการแข่งขันกับนานาชาติ เช่น ประเทศออสเตรเลียมี The National Training Board เป็นผู้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะระดับชาติ (National Competency Standards) ให้นโยบายและแนวทางการดำเนินงานฝึกอบรม โดยคาดหวังสิ่งให้ผู้เข้าอบรมจะสามารถปฏิบัติ (Performance) ได้เมื่อจบหลักสูตร เช่น การฝึกอบรมด้านภาษาอังกฤษเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ด้านอาหาร การโรงแรม ท่องเที่ยว ของ TAFE ประเทศออสเตรเลียจัดการฝึกอบรมแบบ Competency-based Training in English Language Teaching และได้ปรับปรุงพัฒนามาตรฐานสมรรถนะของอาชีพต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

รวมถึงการเทียบความรู้และประสบการณ์ ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในหลายประเทศ ได้นำแนวทางการฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะ (Competency-based Training) มาใช้กับการจัดหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากผู้กำหนดนโยบาย และผู้นำด้านหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

3) ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย

3.1) กำหนดผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนว่า ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ เมื่อจบหลักสูตร (Course Outcomes/ Performance Outcomes)

3.2) ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา วางแผนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ทำให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผล และการรับรองคุณวุฒิ

3.3) มีเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) เพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่แน่นอน มาตรฐานสมรรถนะเป็นข้อกำหนดความรู้และทักษะ และนำความรู้และทักษะนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด (Competency Standards Reflect the Specification of the Knowledge and Skill and the Application of that Knowledge and Skill to the Standard of Performance Required in Employment)

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะ จึงมีกรอบมาตรฐานสมรรถนะเป็นตัวกำหนดความรู้ และทักษะที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติภาระงาน/ กิจกรรมต่าง ๆ ได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร และสามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนด

เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) คือ ผลการเรียนรู้ ซึ่งคาดหวังให้ผู้รับการอบรม หรือผู้เรียนสามารถทำได้เมื่อเรียนจบหน่วยนี้ ดังนั้น การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยสมรรถนะนี้ ต้องกำหนดจุดประสงค์การปฏิบัติ (Performance Objective) หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และการประเมินผลต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การปฏิบัติ จึงจะเกิดการเรียนการสอนและการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ เพราะใช้สมรรถนะเป็นตัวกำหนดตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนจนถึงการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต (Observation) การสาธิตและตั้งคำถาม (Demonstration and Questioning) แบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย (Pen and Paper Test and Essays) ซึ่งใช้ประเมินด้านความรู้ การสอบปากเปล่า (Oral Test) การทำโครงการ (Projects) สถานการณ์จำลอง (Simulations) แฟ้มผลงาน (Portfolios) การประเมินผลโดยการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-based Assessment) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้ (สุจิตรา ปทุมลังการ, 2552)

มาตรฐานสมรรถนะเป็นข้อกำหนดความรู้และทักษะ และนำความรู้และทักษะนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด (competency standards reflect the specification of the knowledge and skill and the application of that knowledge and skill to the standard of performance required in employment) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะ จึงมีกรอบมาตรฐานสมรรถนะเป็นตัวกำหนดความรู้และทักษะ ที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติภาระงาน/ กิจกรรมต่าง ๆ ได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร และสามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนด

ทศนา แคมมณี (2562) อธิบายว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) จะกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standards) ขึ้นเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สมรรถนะที่กำหนดให้ผู้เรียน โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะ คือ (1) *สมรรถนะหลัก* ที่เรียกว่า *Core Competency* เป็นสมรรถนะที่เรียกว่า สมรรถนะข้ามวิชาหรือคร่อมวิชา คือ เป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ลึกซึ้งขึ้น สมรรถนะในลักษณะนี้ กล่าวอย่างง่าย ๆ ได้ว่า เป็นสมรรถนะที่มีลักษณะ “Content-free” คือ ไม่เกาะติดเนื้อหา หรือไม่ขึ้นกับเนื้อหา เพียงแต่ว่าบางสมรรถนะ อาจพัฒนาได้ดีกว่ากับเนื้อหาบางเนื้อหา ตัวอย่างสมรรถนะประเภทนี้ เช่น สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลัง สมรรถนะทักษะชีวิต ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้ สามารถใช้เนื้อหาสาระใด ๆ ก็ได้ในการพัฒนา (2) *สมรรถนะเฉพาะ* หรือ *Specific Competency* เป็นสมรรถนะเฉพาะวิชา/ สาขาวิชา ซึ่งจำเป็นสำหรับวิชานั้น ๆ เช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะมีสมรรถนะเฉพาะของวิชา เช่น สมรรถนะด้านหลักภาษา สมรรถนะด้านการประพันธ์ การเขียนกลอน โคลง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา มีสมรรถนะด้านการวาดภาพ การปั้น การประดิษฐ์ เป็นต้น

สาระวิชาต่าง ๆ จะมีสมรรถนะเฉพาะวิชาของตน ซึ่งมีลักษณะเป็น “ทักษะ” (Skill) หากผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะจนสามารถใช้งานได้ และพัฒนาให้ใช้ได้จนทำได้อย่างดี คล่องแคล่ว ชำนาญขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนั้นในการทำงานและในสถานการณ์ที่หลากหลาย ทักษะนั้นก็จะพัฒนาเป็นสมรรถนะ

สมรรถนะทั้ง 2 ประเภท ไม่ว่าจะเป็สมรรถนะหลัก หรือสมรรถนะเฉพาะ ต่างก็มีระดับตั้งแต่ง่ายไปยาก ซึ่งหลักสูตรจะต้องกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบไ้ระดับ ไปตามระดับความสามารถของตน

2.3.2 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-based Instruction)

การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-based Instruction) การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-based Learning) หมายถึง ระบบการสอน การประเมิน การให้ระดับคะแนน (Grading) และการรายงานทางการศึกษาที่อยู่บนฐานการแสดงผลของผู้เรียนที่ได้เรียนความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่พวกเขาถูกคาดหวังให้เรียนที่พวกเขาก้าวหน้าขึ้นโดยผ่านการศีกษาของพวกเขาในโรงเรียนของรัฐ ระบบฐานสมรรถนะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ของรัฐกำหนดความคาดหวังทางวิชาการและนิยาม “สมรรถนะ” หรือ “ความชำนาญ” ในคอร์ส ขอบเขตวิชา หรือระดับชั้นที่จัดให้ (แม้ว่าชุดมาตรฐานอื่นอาจจะถูกใช้ด้วย รวมถึงมาตรฐานต่าง ๆ ที่ถูกพัฒนาโดยเขตพื้นที่และโรงเรียน หรือโดยองค์กรตามสาระวิชา) เป้าหมายทั่วไปของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะคือ เพื่อให้มั่นใจว่า ผู้เรียนจะได้รับความรู้และทักษะที่ถือว่า สำคัญต่อความสำเร็จในโรงเรียน การศีกษาต่อในระดับอุดมศีกษา การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตใหญ่ หากผู้เรียนไม่บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ พวกเขาจะต้องเรียน ฝึกปฏิบัติ และรับความช่วยเหลือทางวิชาการเพิ่ม เพื่อช่วยให้พวกเขาบรรลุสมรรถนะหรือพัฒนาถึงมาตรฐานที่คาดหวัง

การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเป็นการเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะเจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น

การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเน้น “การปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ จึงทำให้สามารถลดเวลาเรียนเนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็น เอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งเพิ่มขึ้น และมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ เป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง จะได้นำไปใช้เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การเรียนการสอนจะเป็นการบูรณาการมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้น ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถไปได้เร็ว – ช้าแตกต่างกันได้ ในส่วนการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

หลักการสำคัญในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

หลักการและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

- 1) มีการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับรู้และเข้าใจตรงกัน
- 2) มีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและเลือกเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway) ของตนได้ และมีการเสริมสร้าง A (Attitude/ Attribute/ Value) สร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองและกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self-directed Learning) เนื่องจาก A เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 3) มีงาน/ สถานการณ์/ โจทย์/ ปัญหา (Task/ Job/ Situation) ที่สามารถใช้สร้างสมรรถนะผู้เรียนตามที่กำหนด และมีสาระ K S A/ ชุดความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามความเหมาะสมกับผู้เรียน โรงเรียนและบริบท
- 4) มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) และสามารถประยุกต์ใช้ K S A ในสถานการณ์ต่างๆ ได้
- 5) มีการบูรณาการในการเรียนการสอน ทั้งการบูรณาการ K S A การบูรณาการสมรรถนะ การบูรณาการสาระจากศาสตร์ต่าง ๆ และการบูรณาการประเมินในกระบวนการเรียนการสอน
- 6) มีการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานจริง ได้เผชิญสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรคที่ท้าทาย และมีโอกาสประยุกต์ใช้ K S A ในการทำงานจนประสบความสำเร็จ (Application of K S A)
- 7) มีการจัดการเรียนการสอนสนองความแตกต่าง (Differentiated Instruction) เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกัน
- 8) มีการให้ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้/ การทำงาน ตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถก้าวหน้าไปเร็ว-ช้าแตกต่างกันได้ (Self-pacing)
- 9) เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตลอดเส้นทาง โดยให้ผู้เรียนใช้การประเมินเป็นการเรียนรู้ของตนเอง (Assessment as Learning)

ระหว่างเรียน เพื่อการปรับปรุงวิธีการและผลการเรียนรู้ของตน และครูสังเกตและเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของตน (Assessment for Learning) เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

10) ครูมีบทบาทสำคัญในการสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทันทีตามสถานการณ์ และดูแลให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2.3.3 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment)

การวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่า ผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามจุดประสงค์สมรรถนะที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งมีรูปแบบและวัตถุประสงค์ต่างกันไป โดยการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้เป็นกลวิธีในการวัดผลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และมีความมั่นใจในการประเมินตนเองและผู้เรียนอื่น (Self-Assessment และ Peer-Assessment) เพื่อความเข้าใจในสมรรถนะของตนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถกำหนดแนวในการพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้จึงไม่ใช่เพียงแต่การให้คุณค่าของผลสัมฤทธิ์เท่านั้น แต่เป็นขั้นตอนแรกในการนำไปสู่การเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งตามโมเดลการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Jones, 2005)

การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะมีลักษณะสำคัญ (ทิศนา แคมมณี, 2563) ดังนี้

1) ให้ความสำคัญกับการประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) โดยถือว่าการประเมินผลเป็นกิจกรรมในกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ ผู้เรียนมีการประเมินตนเองระหว่างเรียน (Assessment as Learning) เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ของตนให้ดียิ่งขึ้นก้าวหน้าขึ้น ครูสังเกตและเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการสอนของตน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น (Assessment for Learning)

2) การประเมินเพื่อพัฒนาใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) การประเมินจากชิ้นงานจากการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน

3) การประเมินตัดสินผล (Summative Assessment) จะมุ่งวัดสมรรถนะองค์รวม ที่แสดงถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ K S A ในการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ

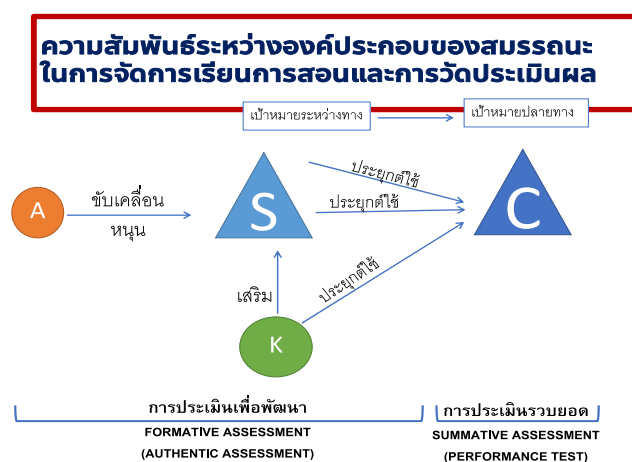
4) การประเมินเพื่อตัดสินผล เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) โดยใช้วิธีการวัดจากพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ (Performance Test) ที่แสดงออกถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ K S A ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) และหลักฐานการเรียนรู้อื่น ๆ (Evidence) เป็นการประเมินแบบอิงเกณฑ์ไม่ใช่อิงกลุ่ม โดยผู้เรียนรับรู้เกณฑ์การประเมินตั้งแต่ต้น

5) การประเมินฐานสมรรถนะ มีการใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น

6) ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม หากไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้เรียนจะต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมหรือได้รับความช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน จนสามารถผ่านได้ตามเกณฑ์ จึงจะก้าวไปสู่การเรียนรู้ในขั้นหรือระดับที่สูงขึ้น

7) การรายงานผล เป็นการให้ข้อมูลพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน ตามความเป็นจริงอย่างรอบด้าน ซึ่งแต่ละสถานศึกษาสามารถพัฒนาขึ้นตามความเหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา

การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education) เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผลการเรียนรู้ คือ สมรรถนะของผู้เรียน เนื่องจากการพัฒนาสมรรถนะต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุผลสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่กำหนดสมรรถนะหลักเป็นเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ส่วนในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะและการประเมินฐานสมรรถนะเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับทักษะหรือสมรรถนะเฉพาะประจำวิชาหรือหน่วยบูรณาการที่ถือเป็นเป้าหมายระหว่างทาง โดยเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) โดยเฉพาะส่วนของการประเมินที่เป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

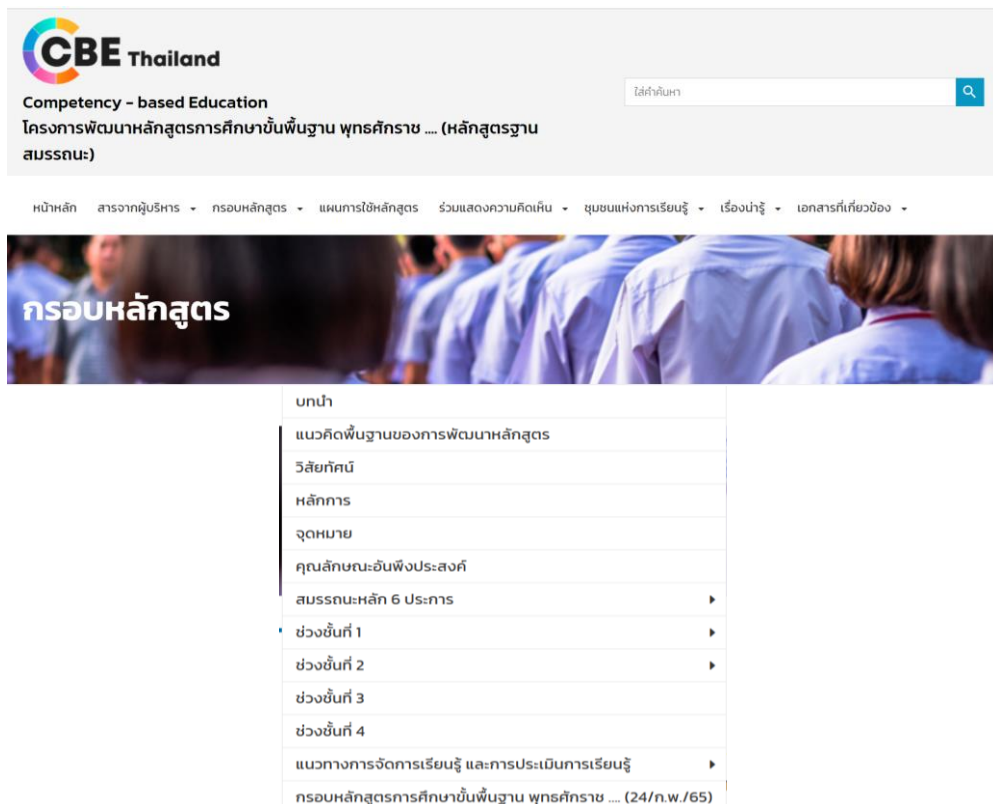
หลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นการจัดวางองค์ประกอบที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับหลักการและขั้นตอนสำคัญสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ดังนี้

- 1) ระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ในเชิงสมรรถนะ คือ ผู้เรียนต้องทำอะไรได้ อย่างไร ดีเพียงใด และในสถานการณ์หรือเงื่อนไขใด
- 2) ระบุ K S A ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ โดยคัดเลือกสาระให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบท รวมทั้งการใช้ศาสตร์ข้ามวิชา
- 3) จัดสถานการณ์ กิจกรรม/ ประสบการณ์การเรียนรู้ 3 ประเภท ให้แก่ผู้เรียน
  - 3.1) สถานการณ์/ กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ (ในเรื่องที่เรียน)
  - 3.2) สถานการณ์/ กิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะ
  - 3.3) สถานการณ์/ กิจกรรมเพื่อประเมินสมรรถนะ
- 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก คือ กิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ/ ดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

- 5) อนุญาตให้ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันได้ ตามความถนัด ความสามารถ และลีลาการเรียนรู้ของตน
- 6) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการประเมินการเรียนรู้ของตนเองระหว่างเรียน (Assessment as Learning) เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง
- 7) ติดตาม สังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างทันท่วงที เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา
- 8) เมื่อผู้เรียนพร้อมรับการประเมินเพื่อตัดสินผล ให้มีการประเมินผู้เรียนโดยใช้ Performance Test คือ ประเมินพฤติกรรมกาปฏิบัติของผู้เรียน
- 9) หากผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด ครูต้องให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติมเป็นรายบุคคล

2.4 (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช....

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนา (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช.... ในลักษณะหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกศตวรรษที่ 21 และได้เผยแพร่ข้อมูลและรายละเอียด ในเว็บไซต์ CBETHailand (ที่มา: <https://cbethailand.com/>) ดังภาพที่ 6

The image shows a screenshot of the CBETHailand website. At the top, there is a logo for 'CBE Thailand' with the tagline 'Competency - based Education' and the text 'โครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... (หลักสูตรฐานสมรรถนะ)'. Below the logo is a search bar with the placeholder text 'ใส่คำค้นหา'. A navigation menu is visible, listing various categories such as 'หน้าหลัก', 'สารจากผู้บริหาร', 'กรอบหลักสูตร', 'แผนการใช้หลักสูตร', 'ร่วมแสดงความเห็น', 'ชุมชนแห่งการเรียนรู้', 'เรื่องน่ารู้', and 'เอกสารที่เกี่ยวข้อง'. Below the menu is a large banner image of students in blue uniforms, with the text 'กรอบหลักสูตร' overlaid. Below the banner is a table of contents or navigation list:

หน้า
แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร
วิสัยทัศน์
หลักการ
จุดหมาย
คุณลักษณะอันพึงประสงค์
สมรรถนะหลัก 6 ประการ
• ช่วงชั้นที่ 1
ช่วงชั้นที่ 2
ช่วงชั้นที่ 3
ช่วงชั้นที่ 4
แนวทางการจัดการเรียนรู้ และการประเมินการเรียนรู้
กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... (24/ก.พ./65)

ภาพที่ 6 องค์ประกอบของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช....ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ที่มา: <https://cbethailand.com/>)

สำหรับเนื้อหาสำคัญใน (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... นำเสนอ ดังนี้

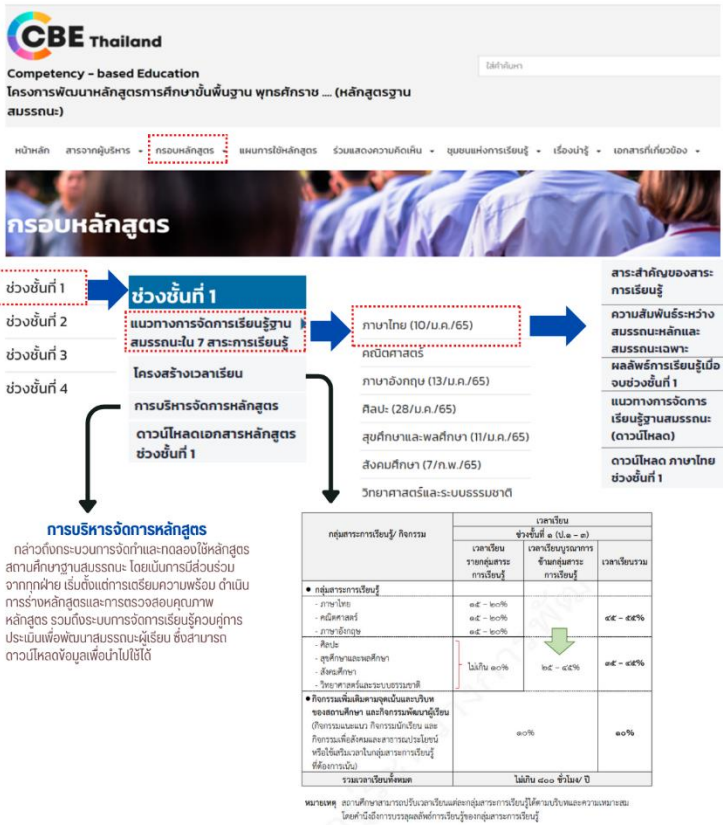
2.4.1 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะหลัก 6 ประการ ในร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ สมรรถนะหลัก 6 ประการ ของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ที่มา: <https://cbethailand.com/>)

2.4.2 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับสาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 1 โครงสร้างเวลาเรียนช่วงชั้นที่ 1 และแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะใน (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดังภาพที่ 8

สาระสำคัญของสาระการเรียนรู้

กล่าวถึงความสำคัญของสาระการเรียนรู้ สมรรถนะเฉพาะและลักษณะเฉพาะ/ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ จุดเน้นการพัฒนาการนำไปใช้ในชีวิตจริง และแนวทางการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ

แสดงสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะย่อยของแต่ละสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งระบุสมรรถนะหลักที่สัมพันธ์กับสมรรถนะเฉพาะนั้นๆ

สมรรถนะเฉพาะ	สมรรถนะหลัก
1. การฟัง การพูด และการพูดเพื่อพัฒนาความคิด	1. การจัดการตนเอง
1.1 ฟังและพูดอย่างตั้งใจรับฟังผู้อื่นตามคำสั่ง คำชี้แจง และคำแนะนำ ได้ถูกต้องเหมาะสม	2. การคิดที่สูง
1.2 ฟังและพูดอย่างมีมารยาท ฟังอย่างตั้งใจและเข้าใจเรื่อง บอกรายละเอียด และสาระสำคัญ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอย่างสร้างสรรค์	3. การสื่อสาร
1.3 พูดสื่อสารได้เหมาะสม วัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม	5. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
1.4 พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการศึกษาของตนเอง ได้อย่างเป็นกลาง	
1.5 สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเห็น และประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเคารพในวัฒนธรรมความแตกต่าง	

ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 1

1. มีทัศนคติในการพัฒนาตนเอง เข้าใจและยอมรับข้อดีข้อด้อยของตนเอง สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระสำคัญที่ฟังและดูรวมทั้งแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม
2. พูดเพื่อสื่อสารข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ได้ถูกต้องเหมาะสมและเป็นกลาง โดยเคารพในวัฒนธรรมความแตกต่าง
3. อ่านสื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความคิดเห็น เข้าใจความหมายของคำที่อ่านออกเสียง สามารถอ่านออกเสียงและเข้าใจใจความได้คล่องแคล่วมากขึ้น
4. มีนิสัยในการอ่าน เข้าใจสิ่งที่อ่าน มีปัญหาที่อ่าน สามารถวิเคราะห์ตีความและนำข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้บ้างอย่างสร้างสรรค์
5. ตัดข้อคิดและเขียนคำให้ถูกต้อง แยกแยะความหมายไปใช้ในการเขียนที่สื่อสารในบริบทจริงไม่ได้ชัดเจนและเหมาะสม
6. เขียนสื่อสารได้เหมาะสมวัตถุประสงค์ เขียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับงานเขียนของตนเองได้เหมาะสมเป็นภาษาที่ไม่น่าเบื่อมีลักษณะสนุกสนาน
7. เขียนเรื่องตามแบบแผนการอ่านที่สนใจ
8. ได้ทักษะพูดและภาษาเขียนที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับบุคคลสถานการณ์
9. มีจุดคิดที่ต่อยอดจากวิชาภาษาไทยอย่างถูกต้อง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

สาระการเรียนรู้ภาษาไทยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ผ่าน การฟัง พูด อ่าน เขียน สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงออกและการมีส่วนร่วม ในชีวิตประจำวัน และประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนมีจุดคิดที่ต่อยอดจากภาษาไทย

ภาพที่ 8 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับสาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 1 โครงสร้างเวลาเรียนช่วงชั้นที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช...ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ที่มา: <https://cbethailand.com/>)

2.4.3 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับสาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 โครงสร้างเวลาเรียนช่วงชั้นที่ 2 และแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะใน (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดังภาพที่ 9

กรอบหลักสูตร

สาระสำคัญของสาระการเรียนรู้

ความสัมพันธ์ระหว่าง สรรคและสมรรถนะ

แผนการจัดการเรียนรู้ของ ชั้นที่ 2

ตารางสรุปผลการเรียนรู้อย่างชัดเจน

สาระการเรียนรู้/ สมรรถนะ	ผลสัมฤทธิ์ (ร้อยละ)		
	เกณฑ์ขั้นต่ำ	เกณฑ์มาตรฐาน	เกณฑ์สูง
• ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้			
- ภาษาไทย	๗๐ - ๗๕%	๗๖ - ๘๕%	๘๕ - ๘๕%
- คณิตศาสตร์	๗๖ - ๘๕%		
- ภาษาอังกฤษ	๗๖ - ๘๕%	๗๕ - ๘๕%	๘๕ - ๘๕%
- ศิลปะ			
- สุขศึกษาและพลศึกษา			
- สังคมศึกษา	๗๖ - ๘๕%		
- วิทยาศาสตร์และสมรรถนะพิเศษ			
- เทคโนโลยีดิจิทัล			
• กิจกรรมที่เสริมสร้างสมรรถนะและสร้างจิตสำนึก			
ประกอบด้วยการเรียนรู้แบบโครงงาน (กิจกรรมแบบบูรณาการ) กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพ และกิจกรรมที่ส่งเสริมและขยายความก้าวหน้าของผู้เรียนในด้านที่สนใจในรูปของโครงการเรียนรู้			
รวมสาระทั้งหมด		๗๖ - ๘๕%	๘๕ - ๘๕%

สาระสำคัญของสาระการเรียนรู้

กล่าวถึงความสำคัญของสาระการเรียนรู้ สรรคและสมรรถนะเฉพาะและ ลักษณะเฉพาะ/สมรรถนะของสาระการเรียนรู้ จุดเน้นการพัฒนา การนำไปใช้ในชีวิตจริง และแนวทางการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ

ความสัมพันธ์ระหว่าง สรรคและสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ

แสดง สรรคและสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะย่อยของแต่ละสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งระบุ สรรคและสมรรถนะหลักที่สัมพันธ์กับ สรรคและสมรรถนะเฉพาะนั้นๆ

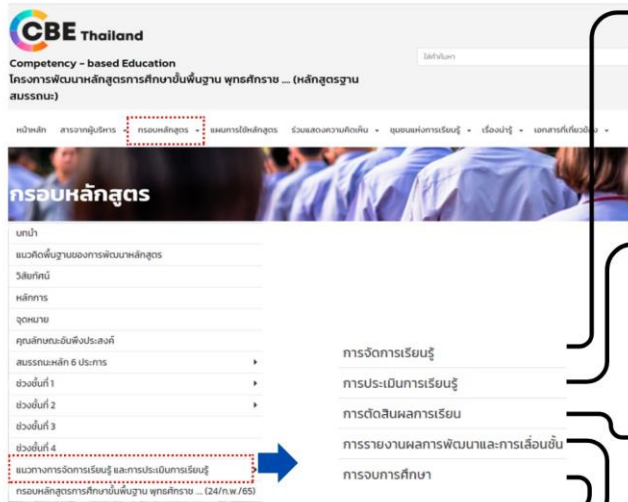
สมรรถนะเฉพาะ	สมรรถนะหลัก
๑. การฟัง การดู และการอ่านเพื่อศึกษารายละเอียด	๑. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน	๑.๑ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๒ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา	๑.๒ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๓ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมที่หลากหลาย	๑.๓ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๔ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา	๑.๔ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๕ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑.๕ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๖ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา	๑.๖ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๗ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑.๗ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๘ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา	๑.๘ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๙ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑.๙ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑๐ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา	๑.๑๐ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑๑ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑.๑๑ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑๒ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา	๑.๑๒ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑๓ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑.๑๓ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑๔ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา	๑.๑๔ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
๑.๑๕ ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑.๑๕ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผลลัพธ์การเรียนรู้เบื้องต้นของ ชั้นที่ 2

1. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ เกี่ยวกับความบันเทิง ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ เกี่ยวกับข่าวสาร ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ เกี่ยวกับกีฬา ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ เกี่ยวกับสังคม
2. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมที่หลากหลาย
3. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา
4. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม
5. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา
6. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม
7. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา
8. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม
9. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา
10. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม
11. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางภาษา
12. ฟังและ/หรือดูสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเข้าใจและชื่นชมความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 9 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับ สาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่าง สรรคและสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์ การเรียนรู้เบื้องต้นของ ชั้นที่ 2 โครงสร้างเวลาเรียนของ ชั้นที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ที่มา: <https://cbethailand.com/>)

2.4.4 เนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ การตัดสินผลการเรียน การรายงานผลการพัฒนา การเลื่อนชั้น และการจบการศึกษาในร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช... ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดังภาพที่ 10

การจัดการเรียนรู้

- เน้นการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต ผู้สอนต้องบูรณาการความรู้สหวิทยาการ (Multidisciplinary) และจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
 - เน้นให้ผู้เรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้ตามความถนัด ความชอบและศักยภาพในรูปแบบของตนเอง สนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนค้นหาตัวเองเพื่อเลือกเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathways) ตามสมรรถนะแตกต่างของผู้เรียน (Different Instruction) มีความยืดหยุ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual Support) คำนึงถึงจังหวะในการเรียนรู้ของผู้เรียน (Self-Pacing) สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ชุมชนแวดล้อม และจุดแข็งของสถานศึกษา ต้องเชื่อมโยงกับความเป็นจริง มีความร่วมสมัย หลากหลาย ยืดหยุ่น และอิงบริบทของผู้เรียน

การประเมินการเรียนรู้

- การประเมินเป็นประบวนการเรียนรู้ที่เป็นวงกลมส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกถึงการพัฒนาสมรรถนะตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria)
 - การประเมินบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ เน้นการรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะหลัก เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียน
 - การประเมินเพื่อพัฒนา การประเมินควรดำเนินการระหว่างการจัดการเรียนรู้เป็นระยะ ซึ่งเป็นการแสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน
 - การประเมินเพื่อสรุปผล เป็นการพิจารณาสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะหลักเพื่อการตัดสินใจในหลายลักษณะ ทั้งการตัดสินผลการเรียน การเลื่อนชั้น และการจบการศึกษา

การตัดสินผลการเรียน

ส่วนที่ 1 ตัดสินผลการเรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้โดยกำหนดเป็นระดับผลการเรียนซึ่งสะท้อนถึง ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ส่วนที่ 2 ตัดสินผลการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน ตามระดับความสามารถที่ส่วนกลางกำหนด

รายการ	สาขาที่ 1		สาขาที่ 2		สาขาที่ 3		สาขาที่ 4	
	จบแล้ว เมื่อจบปี (01-03-20)	จบแล้ว เมื่อจบปี (04-06-20) จบแล้ว	จบแล้ว เมื่อจบปี (01-03-20)	จบแล้ว เมื่อจบปี (04-06-20) จบแล้ว	จบแล้ว เมื่อจบปี (01-03-20)	จบแล้ว เมื่อจบปี (04-06-20) จบแล้ว	จบแล้ว เมื่อจบปี (01-03-20)	จบแล้ว เมื่อจบปี (04-06-20) จบแล้ว
สมรรถนะเฉพาะ (ในสาระการเรียนรู้)	/	/	/	/	/	/	/	/
สมรรถนะหลัก 6 ด้าน	/	กำลังประเมิน ประเมิน สมรรถนะ รวบรวม โดยยึด กับเกณฑ์ จาก ส่วนกลาง	/	โดย วิเคราะห์ จาก สมรรถนะ เฉพาะ สืบค้นกับ เกณฑ์ จาก ส่วนกลาง	โดย วิเคราะห์ จาก สมรรถนะ เฉพาะ สืบค้นกับ เกณฑ์ จาก ส่วนกลาง	กำลังประเมิน ประเมิน สมรรถนะ รวบรวม โดยยึดกับ เกณฑ์จาก ส่วนกลาง	กำลังประเมิน ประเมิน สมรรถนะ รวบรวม โดยยึดกับ เกณฑ์จาก ส่วนกลาง	กำลังประเมิน ประเมิน สมรรถนะ รวบรวม โดยยึดกับ เกณฑ์จาก ส่วนกลาง

การจบการศึกษา

ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (การศึกษาภาคบังคับ) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (การศึกษาขั้นพื้นฐาน)
 - **เกณฑ์การจบการศึกษา**
 1) มีผลการเรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 2) มีผลการพัฒนาสมรรถนะหลักตามเกณฑ์ที่ส่วนกลางกำหนด โดยมีสมรรถนะหลักอย่างน้อย 2 สมรรถนะ อยู่ในระดับ "สามารถ" ขึ้นไป
 - **หลักฐานการจบการศึกษา**
 ให้อัตราสมรรถนะ โดยมีข้อค้ำประกอบอย่างน้อย 2 ส่วน ได้แก่ ผลการเรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้เบื้องต้น การศึกษา และระดับสมรรถนะหลัก

การรายงานผลการพัฒนา

1) การรายงานผลการเรียนรู้ในระหว่างชั้นปีและเมื่อจบชั้นปีให้อัตราสมรรถนะ
 2) หากผู้เรียนย้ายสถานศึกษาระหว่างการศึกษายกชั้นปี สถานศึกษาดำเนินการสรุปรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมาและผลการเรียนรู้ที่บรรลุในช่วงเวลานั้น

การเลื่อนชั้น

1) การเลื่อนชั้นระหว่างชั้นปี
 2) การเลื่อนชั้นเมื่อจบช่วงชั้น
 3) เกณฑ์การเลื่อนชั้น ทั้งการเลื่อนระหว่างชั้นปีและเลื่อนเมื่อจบช่วงชั้นให้เป็นไปตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ซึ่งต้องสะท้อนสมรรถนะ

ภาพที่ 10 เนื้อหาสำคัญ เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ การตัดสินผลการเรียน การรายงานผลการพัฒนา การเลื่อนชั้น และการจบการศึกษา

ของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช...ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ที่มา: <https://cbethailand.com/>)

สรุปประเด็นการปรับปรุง (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา กลุ่มพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การปรับปรุง (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา ควรดำเนินการพิจารณา ทบทวน และปรับปรุง สาระสำคัญและรายละเอียดตามองค์ประกอบของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา ให้มีความชัดเจน ถูกต้อง ตรงตามหลักการ ครบถ้วน ใช้ภาษาสละสลวย สอดคล้องกับช่วงวัยของผู้เรียน และคำนึงถึงบริบทของการนำไปใช้ได้จริง ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ส่วนนำ/ แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร เพิ่มการเปรียบเทียบและเชื่อมโยงให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างกับหลักสูตรปัจจุบัน
- 2) จุดหมาย เพิ่มเรื่อง “การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม”
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพิ่ม “ใฝ่เรียนรู้” “รักความเป็นไทย” และ “รักการทำงาน”
- 4) สมรรถนะหลัก 6 ด้าน และระดับสมรรถนะ 10 ระดับ ปรับแนวทางการเขียน นิยามแต่ละสมรรถนะให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปรับข้อความให้กระชับ ทั้งการเรียงลำดับ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดได้ง่าย

และตรงกัน ลดความซ้ำซ้อนของคำ เพิ่มคำอธิบาย หรือขยายความให้เข้าใจง่าย ชัดเจน เพิ่มอภิธานศัพท์ ปรับลด สมรรถนะที่ซ้ำซ้อนกัน เปลี่ยนชื่อสมรรถนะ

5) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปรับรายละเอียดของแต่ละหัวข้อ/ เนื้อหา ปรับคำและข้อความ ให้ถูกต้อง สื่อความหมายชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน เข้าใจง่าย เพิ่มคำอธิบาย ขอบเขตของคำ พิจารณา ทบทวน ตรวจสอบ ชื่อสมรรถนะเฉพาะให้ถูกต้อง เหมาะสม ปรับผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่ 1 - 2 เพื่อให้เห็นความแตกต่าง ของแต่ละระดับ และพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยง ตรวจสอบ ความเชื่อมโยงของการพัฒนาของช่วงชั้นที่ 1 กับ 2 เพิ่มเครื่องมือ หรือเกณฑ์ ในการวัดและประเมินผลสมรรถนะในแต่ละระดับชั้น แนวทางการจัด การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ตัดและเพิ่มเติมคำในความรู้และสมรรถนะที่เชื่อมโยงกัน และตัวอย่างสถานการณ์ กิจกรรม และสื่อที่ใช้สำหรับนักเรียน ให้มีคำที่ครอบคลุม ถูกต้อง และสื่อความหมายชัดเจน

6) การบริหารจัดการหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน ปรับการกำหนดเวลาการเรียนจากเปอร์เซ็นต์ เป็นจำนวนชั่วโมง เพิ่มเวลาการเรียนจาก 800 ชั่วโมง เป็น 900 ชั่วโมง ควรอธิบายการแบ่งสัดส่วนเวลา ในกรณีที่โรงเรียนมีความจำเป็นต้องสอนภาษาอื่น นอกจากภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือกรณีที่โรงเรียน มีความจำเป็นต้องสอนวิชาที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียนเพิ่มเติม อธิบายและเพิ่มเติมข้อมูล/ รายละเอียดการวัด และประเมินผล และเกณฑ์การเลื่อนชั้น การตัดสินผลการเรียนที่เป็นรูปธรรม และการเรียนต่อ การย้ายโรงเรียน การสอบวัดความรู้ GAT, PAT, O-NET จะทำอย่างไร ต้องมีคำอธิบายที่ชัดเจน

3. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ใช้แนวคิดชุดเดียวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่แสดงลักษณะเฉพาะของแนวคิดการศึกษาฐานสมรรถนะที่สำคัญ จำนวน 3 ประการ คือ 1) ให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ 2) การให้ความสำคัญกับปรับกรอบหลักสูตรให้ สอดคล้องกับบริบท (Contextualization) และ 3) การมีงาน และสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ในการพัฒนา สมรรถนะ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขอเสนอประกอบด้วย 1) ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา 2) ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และ 4) กระบวนการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา รายละเอียดดังนี้

3.1 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

สมพล คลองข่อย และคณะ (2555: 13) หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เป็นอย่างมากเพราะสามารถช่วยชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การจัดการศึกษาได้จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนสังคม ประเทศชาติ และบรรลุตาม จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

สมพิศ ลาสอน (2555: 21) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นเอกสารที่กำหนด หรือเป็นเครื่องมือที่จะชี้แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงจุดหมาย เพื่อให้เป็น คนดี มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ ที่จะนำไปใช้ศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

ในอดีตสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายตาม หลักสูตรกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้เท่านั้น ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวเปลี่ยนไปมีการกระจาย

อำนาจและมอบหมายให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น จึงมีผู้นำแนวความคิดนี้บรรจุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เอื้อให้บังเกิดผลในการปฏิบัติ ดังความในวรรคสอง มาตรา 27 ที่ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดทำสาระในรายละเอียดตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำหลักสูตรอื่นบางส่วนเพิ่มเติม เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ดังนั้น บทบาทของสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารและคณะครูจะต้องรับผิดชอบงานด้านการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรในทุกเนื้อหาสาระเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานั้น นอกจากนี้จะเป็นบทบาทของบุคลากรของสถานศึกษาโดยตรงแล้ว สถานศึกษาอาจเชิญนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยจัดทำหลักสูตรให้แก่สถานศึกษาได้

การที่บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะผู้บริหารและครูผู้สอน จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวเข้าถึงและเข้าใจความสำคัญ ทิศทางของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง เพราะได้มีการอภิปรายการตรวจสอบและการหาข้อยุติอย่างรอบคอบ เป็นที่แน่ชัดว่า การจัดการเรียนการสอนของครูที่ดำเนินการตามหลักสูตรที่ตนมีส่วนร่วมขึ้นมาเอง และทำให้การจัดการเรียนการสอนสนองความต้องการของผู้เรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มากกว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีผู้กำหนดมาให้เรียบร้อยแล้ว นักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าการกระจายอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญ จึงบัญญัติศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเองไว้มากมาย เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School-based Curriculum Development) การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดโรงเรียนเป็นหลัก (School-focused Curriculum Development) พร้อมทั้งมีความพยายามที่จะมอบอำนาจการตัดสินใจและการบริหารจัดการให้แก่ครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียน โดยบัญญัติศัพท์เรียกแนวคิดนี้ว่า การบริหารจัดการที่ยึดแหล่งปฏิบัติการเป็นฐาน (Site-based Management) หรือการบริหารจัดการที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) เป็นต้น

3.2 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการ ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงระดับขั้นของมวลประสบการณ์ วิธีก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่อำนาจปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข โดยมีการให้คำนิยามไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 5) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ไปสู่อำนาจปฏิบัติ ได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

สมศักดิ์ ศิริ (2550: 18) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นตอนของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข หลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนไว้ เพื่อพัฒนาความรู้ของผู้เรียน

อัมพร โวงประโคน (2557: 44) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นกรอบ รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของสังคม ชุมชน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้

The OECD learning compass 2030 (2020) รายงานว่า เรื่องการนิยามหลักสูตรยังไม่มีฉันทามติที่เป็นสากลในคำจำกัดความของหลักสูตร และมักเป็นแนวคิดที่มีการโต้แย้งอยู่เสมอ แม้ว่าหลักสูตรอาจถูกกำหนดอย่างกว้างมากกว่าเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดของนักเรียนที่โรงเรียน แต่ความจริงแล้วหลักสูตรเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนหลายมิติ (Multidimensional Phenomenon) และจำเป็นต้องมีคำจำกัดความที่เหมาะสมยิ่งขึ้น การศึกษาคำจำกัดความของหลักสูตรปี 2030 ของ OECD มีเป้าหมายที่มีความครอบคลุม (Inclusive) (ครอบคลุมทั้งหลักสูตรที่เป็นทางการและหลักสูตรแฝง) หลายชั้น (Multilayered) (กำหนดขอบเขตด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรและครอบคลุมทั้งเนื้อหาบังคับและเนื้อหาทางเลือก) นอกจากนี้หลักสูตรมีความเป็นพลวัต (Dynamic) เป็นองค์รวม (Holistic) และหลายทิศทาง (Multidirectional) ในระยะหลังการพิจารณาหลักสูตรจึงใช้แนวทางของระบบนิเวศ (Ecosystem Approach) ในหลักสูตรมากกว่าการพิจารณาเป็นรูปแบบอุตสาหกรรมเชิงเส้นตรง (a Linear and Industrial Model)

Poonam Nathani (2022) กล่าวว่า หลักการของหลักสูตร คือ บรรทัดฐาน ค่านิยม ศีลธรรม และปรัชญา ที่จะป็นประโยชน์ต่อครู นักเรียน และระบบการศึกษาทั้งหมด หลักสูตรและกลยุทธ์การสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้ความรู้แก่นักเรียน ควรมีหลักการสำคัญ 9 ประการ ดังนี้

1) หลักการของผลรวมของประสบการณ์ (Principle of Totality of Experiences) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักว่า หลักสูตรไม่ได้ระบุเพียงวิชาทางวิชาการที่สอนกันในโรงเรียนและวิทยาลัยเท่านั้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร

2) หลักการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Principle of Child-centeredness) แทนที่จะยึดติดเพียงกับหลักสูตรที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ผู้สอนต้องคำนึงถึงความกังวล แรงจูงใจ และความต้องการของเด็กในขณะพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ ในการวางแผนกิจกรรมหลักสูตร นักการศึกษาต้องพิจารณาวิธีเพิ่มพูนความสนใจของผู้เรียน

3) หลักการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ (Principle of Conservation and Creativity) ในขณะที่พัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องมีวิชาและประสบการณ์ที่จะช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ หลักการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร คือ หลักสูตรไม่สามารถอยู่นิ่งได้ ในทางตรงกันข้าม ควรมี

การปรับเปลี่ยนตามข้อกำหนดที่สอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาทั่วโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและความต้องการของนักเรียน

4) *หลักการบูรณาการ (Principle of Integration)* ควรวางแผนหลักสูตรในลักษณะที่สามารถเพิ่มวิชาต่าง ๆ ในแต่ละช่วงของการศึกษาได้ ในทำนองเดียวกัน วิชาที่มีอยู่ควรสามารถบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ

5) *หลักการยืดหยุ่น (Principle of Flexibility)* คุณสมบัติในอุดมคติประการหนึ่งที่หลักสูตรควรมีคือ ความยืดหยุ่นและพลวัต เนื่องจากสิ่งนี้จะเป็เครื่องมือในการตอบสนองความต้องการและความกังวลของบุคคลและสังคม นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงอย่างทันที่ทั้งที่และการปรับเปลี่ยนหลักสูตรอย่างเหมาะสมยังช่วยให้นักการศึกษาและผู้เรียนได้รับข่าวสารล่าสุดเกี่ยวกับเป้าหมายทางวิชาการอยู่เสมอ

6) *หลักการใช้ประโยชน์ (Principle of Utility)* การสร้างหลักสูตรควรเป็นไปตามหลักอรรถประโยชน์ โดยนักการศึกษาต้องมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลและสังคม นอกจากนี้ หลักสูตรจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาที่เข้มข้นและมีคุณค่าซึ่งจะเป็นประโยชน์ในชีวิตต่อไป

7) *หลักการสร้างลักษณะนิสัย (Principle of Character Formation)* เป้าหมายของหลักสูตรไม่ใช่แค่การให้ความรู้แก่ผู้เรียนผ่านความรู้ที่เป็นหนังสือ นอกจากนี้ ยังควรส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของนักเรียน ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องช่วยฝึกอุปนิสัยของนักเรียนตลอดปีการศึกษา

8) *หลักวินัยแห่งจิต (Principle of Mental Discipline)* ภารกิจสำคัญของหลักสูตร คือ การส่งเสริมปัญญาหรือพลังทางจิตต่าง ๆ ของผู้เรียนผ่านการฝึกอบรมความรู้ ความเข้าใจ และการฝึกฝน

9) *หลักการเติมเต็มสังคม (Principle of Social Fulfillment)* การศึกษามีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาโดยรวมของนักเรียนผ่านรูปแบบการสอนและเนื้อหาที่ครอบคลุม นอกจากนี้ หลักสูตรควรพิจารณาเพิ่มองค์ประกอบของชีวิตทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งในการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

3.3 หลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ในส่วนนี้ขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

3.3.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ดังความหมายของการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนไว้ว่าหมายถึง การวางแผน การออกแบบการนำไปใช้ และการประเมินผล การกำหนดการเรียนรู้ของนักเรียน ดำเนินการโดยสถานศึกษา เน้นตัดสินใจร่วมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาไม่ใช่กำหนดจากบุคคลภายนอก มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้

เพ็ญโฉม ลิภบุญ (2552: 37) กล่าวว่า หลักในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นจะต้องใช้ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งครู ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนอย่างเป็นระเบียบและรอบคอบ และการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการทำให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการวางแผนที่ดีในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศตามเป้าหมายที่วางไว้ ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร กำหนดจุดหมาย จัดเนื้อหาและประสบการณ์นำหลักสูตร เริ่มจากการศึกษาและประเมินหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

สมศักดิ์ โกลากุล (2556: 21) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายในสองลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่เลย และลักษณะ ที่สอง คือ การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้นเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ตอบสนองความต้องการของชุมชนสังคมโดยรวม การพัฒนาหลักสูตรมีเป้าหมายสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตตามจุดหมาย

เอมิกา รัตนมาลา (2558: 26-27) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรการศึกษามีความหมายสองลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง เป็นการนำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วมาปรับปรุงใหม่ โดยใช้กรอบหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และลักษณะที่สอง คือ การนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นแล้วมาใช้ และมีการตรวจสอบการใช้หลักสูตรตามระยะเวลา แล้วปรับปรุงหลักสูตร โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง และสภาพท้องถิ่น ชุมชน ซึ่งเป็นภาระหลักในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

กระบวนการสร้าง และพัฒนาหลักสูตรการศึกษา แม้ว่าการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือหลักสูตรสถานศึกษาตามนัยแห่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังจะให้สถานศึกษาดำเนินการจัดทำรายละเอียดของเนื้อหาสาระในหลักสูตรขั้นพื้นฐานเพิ่มเติม แต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ก็ยังเน้นความสำคัญของเนื้อหาสาระ สภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนั้น นอกจากภารกิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้แล้ว สถานศึกษายังต้องพิจารณาและจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องและสนองกับความต้องการของผู้เรียน ที่ดำรงชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล ท้องถิ่น หรือชุมชนที่แตกต่างกัน เพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรทั้งสองประเภทดังกล่าวข้างต้น

นอกจากความหมายของหลักสูตรข้างต้นแล้ว OECD (2020) ได้เสนอมิติของหลักสูตร ที่ช่วยให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ของนักเรียน และมิติการจัดการศึกษาที่หลากหลายมิติมากขึ้น ประกอบด้วยมุมมองแบบดั้งเดิม (Traditional Approach) และมุมมองแบบนิเวศการเรียนรู้ (Ecosystem Approach) ดังนี้

1) หลักสูตรตามแนวทางดั้งเดิมที่ใช้แนวทางวิเคราะห์ (Traditional Curriculum Analysis Framework) เกี่ยวกับหลักสูตรจะเน้นที่ 3 ประการ (Tripartite Model) ดังนี้ (Travers and Westbury, 1989; Schmidt et al., 1997)

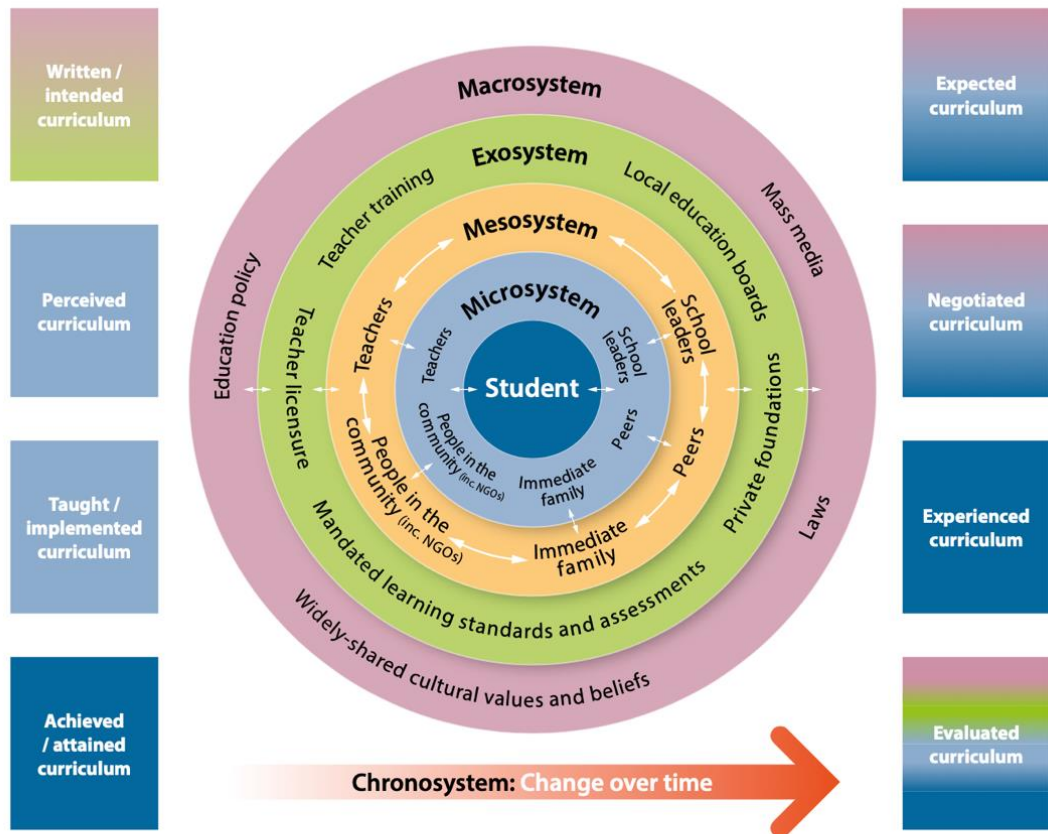
1.1) **หลักสูตรตั้งใจหรือหลักสูตรที่เป็นเอกสาร (The Intended Curriculum)** หมายถึง เอกสารอย่างเป็นทางการที่กำหนดว่า ผู้เรียนควรจะเรียนอะไร เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร หรือทำอะไรได้ เป็นหลักสูตรมาตรฐานที่จัดทำและเผยแพร่โดยหน่วยงานการศึกษา เอกสารตำราเรียนมักตอบสนองกับเอกสารทางการเหล่านี้ ที่จะนำมาตรฐานที่กำหนดไปสู่บทเรียนและกิจกรรมที่นักเรียนจะได้ปฏิบัติในชั้นเรียน

1.2) **หลักสูตรที่นำไปใช้หรือที่ใช้สอน (The Implemented Curriculum)** หมายถึง หลักสูตรที่นำไปใช้ในชั้นเรียน ครูจะเป็นผู้ตีความสาระและมาตรฐานที่กำหนดในหลักสูตร และเชื่อมโยงกับตำราเรียน และสื่อประกอบหลักสูตรที่จะเป็นกรอบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

1.3) **หลักสูตรที่บรรลุผล (The Attained Curriculum)** หมายถึง สิ่งที่นักเรียนสามารถแสดงสิ่งที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นผลผลิตสุดท้ายของหลักสูตรการนำไปใช้

2) หลักสูตรด้วยมุมมองแบบนิเวศการเรียนรู้ (Ecosystem Approach) การเชื่อมโยงหลักสูตรกับเส้นทางหลากหลายระดับ (Multidirectional) ที่ส่งผลกระทบต่อถึงกันและกัน สามารถวิเคราะห์เพิ่มเติมจากตามแนวคิดเดิมอีก 5 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักสูตรที่คาดหวัง (The Expected Curriculum) 2) หลักสูตรการต่อรอง (The Negotiated Curriculum) 3) หลักสูตรที่รับรู้ (The Perceived Curriculum) 4) หลักสูตรประสบการณ์ (The Experienced Curriculum) 5) หลักสูตรที่เกิดจากการประเมิน (The Evaluated Curriculum) ดังภาพที่ 11

Source: Adapted from Bronfenbrenner (1979), developed by the Education 2030 team.

ภาพที่ 11 การวิเคราะห์หลักสูตรแนวนิเวศวิทยา (Ecosystem approach) ตามแนวคิดของ The Education 2030

2.1) หลักสูตรที่คาดหวัง (The Expected Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เป็นความคาดหวังและความเชื่อของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำสถานศึกษา นายจ้าง และสมาชิกในชุมชน) ภายใต้ความคาดหวังนี้เป็นประเด็นคำถามว่า หลักสูตรควรเป็นอย่างไร นักเรียนควรได้เรียนรู้อะไร นักเรียนสามารถที่จะทำหรือแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังอย่างไร

2.2) หลักสูตรการต่อรอง (The Negotiated Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากกระบวนการต่อรองระหว่างผู้จัดทำนโยบาย ครู และนักเรียน ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้หรือจัดการเรียนการสอน

2.3) หลักสูตรที่รับรู้ (The Perceived Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ผู้อ่านเอกสารหลักสูตรหรือครูในระดับโรงเรียนได้ศึกษาและทำความเข้าใจ และสิ่งที่เกิดจากการตีความตามประสบการณ์ของผู้อ่าน

2.4) *หลักสูตรประสบการณ์ (The Experienced Curriculum)* มีความหมายแบบเดียวกับหลักสูตรตามการรับรู้ และเกิดประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน ในขณะที่หลักสูตรที่เกิดการประเมิน (The Assessed Curriculum) หมายถึง การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นตามประเมินการปฏิบัติที่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

2.5) *หลักสูตรที่เกิดจากการประเมิน (The Evaluated Curriculum)* หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากการออกแบบการประเมิน รวมถึงการกำกับติดตาม ซึ่งจะเกิดขึ้นตลอดเวลา และเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และอื่น ๆ ในกระบวนการออกแบบหลักสูตร

3.3.2 องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2550) ได้กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 9) ระเบียบการวัดและประเมินผล 10) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เอกสารส่วนนี้เรียกว่า หลักสูตรฉบับโรงเรียน (Curriculum) ซึ่งเป็นสิ่งที่สถานศึกษาคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ส่วนที่จะทำให้คุณภาพการศึกษาเป็นไปตามที่สถานศึกษาคาดหวัง คือ หลักสูตรฉบับครูผู้สอนหรือการเรียนการสอน (Instruction) ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะพึงประสงค์ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา 7) หน่วยการเรียนรู้ ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปสอนจริง รวมทั้งเครื่องมือการวัดและประเมินผลแต่ละหน่วย และ 8) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะก็มีองค์ประกอบเช่นเดียวกันกับองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาทั่วไป หากแต่อาจมีองค์ประกอบที่แสดงลักษณะเฉพาะของแนวคิดการศึกษาฐานสมรรถนะที่สำคัญจำนวน 3 ประการ คือ 1) ให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ 2) การให้ความสำคัญกับการปรับกรอบหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบท (Contextualization) และ 3) การมีงานและสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ ทั้งนี้ในเอกสารการพิจารณากลับกรองเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ 7 ด้าน และเกณฑ์ย่อย จำนวน 34 ข้อ และมีมติในการพิจารณาเอกสารหลักสูตร 3 ประการ รายละเอียดได้นำเสนอไว้ในข้อ 4.2.3 ผลการพิจารณากลับกรองเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

3.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหลายขั้นตอนในการสร้างและปรับปรุงหลักสูตรที่สอนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย (Curriculum development is the multi-step process of creating and improving)

แม้ว่ากระบวนการที่แน่นอนจะแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน แต่ก็มีกรอบการทำงานที่คล้ายคลึงกันกว้าง ๆ กล่าวคือ ขั้นตอนของการวิเคราะห์ การสร้าง การนำไปใช้ และการประเมิน

รูปแบบพัฒนาหลักสูตรที่นักพัฒนาหลักสูตรใช้ในการอ้างอิงการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย รูปแบบของไทเลอร์ (Tyler Model) และรูปแบบของทาบ (Taba Model) ดังนี้

1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

ไทเลอร์ได้นำเสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ซึ่งก็คือหลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร (Tyler Rationale) ว่าในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ต้องตอบคำถามพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ วิสัย วงษ์ใหญ่ (2550)

- 1.1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Purposes) อะไรบ้างที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
- 1.2) ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational Experiences) อะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องจัดให้ เพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
- 1.3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้สอนมีประสิทธิภาพ
- 1.4) ประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร จึงจะทราบได้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวความคิดของทาบ (Taba)

แนวคิดของทาบในการพัฒนาหลักสูตรใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grass-roots Approach) มีความเชื่อว่าหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไป ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (Taba, 1962 : 456-459)

- 2.1) วิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of needs) ใช้วิธีสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของผู้เรียนและสังคม
- 2.2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) ด้วยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการ
- 2.3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วก็ต้องเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนด้วย
- 2.4) การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of content) เนื้อหาสาระที่รวบรวมต้องคำนึงถึงความยากง่ายและความต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน
- 2.5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา
- 2.6) การจัดรวบรวมประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ
- 2.7) กำหนดวิธีวัดและประเมินผล (Determination of what to evaluate and the ways and means of doing it) มีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดวิธีการประเมิน รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วย

รูปแบบทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน แต่เข้าถึงแหล่งข้อมูลการศึกษาจากสถานที่ต่างกัน รูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) เป็นแบบนิรนัยและทำงานจากพื้นฐานของการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ โดยขอให้ผู้บริหารการศึกษาพัฒนาหลักสูตรและให้ครูนำไปใช้ รูปแบบของทาบ (Taba) เป็นแบบอุปนัย สนับสนุนการป้อนข้อมูลจำนวนมากจากครูในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากพวกเขาเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันกับนักเรียน แนวทางหลักสูตรแบบทาบ ใช้ 7 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การวินิจฉัยความต้องการ ตามด้วยการระบุวัตถุประสงค์และการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์เหล่านั้น ขั้นตอนต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับการจัดเนื้อหาโดยครู การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรม และการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร แบบจำลองไทเลอร์ใช้เพียง 4 ขั้นตอน โดยต้องระบุวัตถุประสงค์ก่อน ตามด้วยการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น จัดระเบียบเนื้อหาสำหรับการสอนที่มีประสิทธิภาพ และสุดท้ายประเมินประสิทธิผลและแก้ไขส่วนที่ไม่ได้ผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ดังนี้

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนี้ หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกิดความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีกระบวนการ ดังนี้

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาและคณะทำงาน
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา จุดเน้น ความต้องการของสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน
- 3) จัดทำหลักสูตรการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ ส่วนนำ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การจบการศึกษา
- 4) ตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสม
- 5) นำเสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ อาจมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการให้นำข้อเสนอแนะไปพิจารณาปรับปรุงก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร
- 6) จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา และประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม หรือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

7) ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

8) วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.5 ขั้นตอนและหลักการของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.5.1 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นเป็นการพัฒนาหลักสูตรครบวงจร คือ เริ่มตั้งแต่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง รวมทั้งการประเมินผลหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียน ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดเนื้อหา สาระที่ควรจัดให้ผู้เรียนซึ่งอยู่ในลักษณะรายวิชา หลังจากนั้น จึงนำมากำหนดกิจกรรมในการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ รวมทั้งการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร

เป็นการกำหนดแผนการจัดประสบการณ์ หรือการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมและวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา จะต้องนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 มาใช้ประกอบในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน และศักยภาพของโรงเรียน

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

เมื่อร่างหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด สิ่งที่ต้องพิจารณาในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร คือ ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

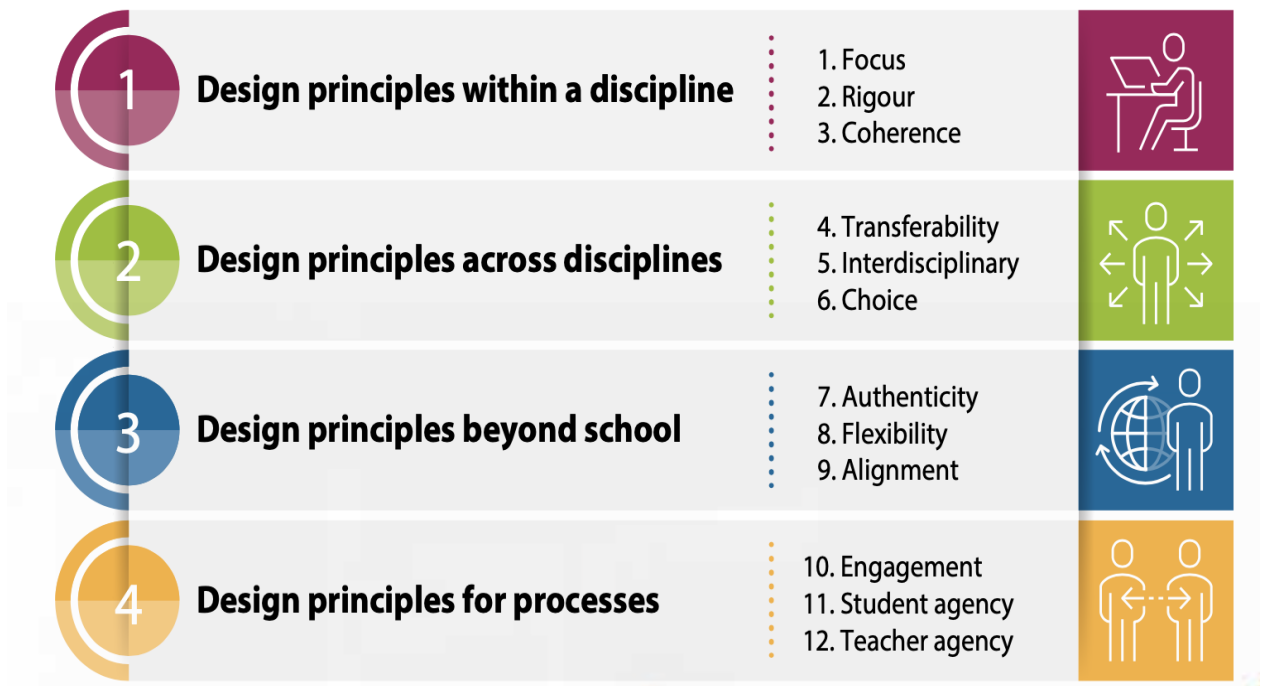
หลังจากที่มีการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่ร่างขึ้นมาเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ครูที่เป็นผู้ปฏิบัติการหลักในการพัฒนาหลักสูตร เป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ ด้วยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ครูกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน กำหนดรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละครั้ง พร้อมทั้งจัดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การประสานงานกับบุคคลที่จะเข้ามา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน

ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร

เป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ผลจากการรวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบว่า หลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด สิ่งใดที่ควรทำการปรับปรุงเพื่อให้หลักสูตรดียิ่งขึ้น

3.5.2 หลักการของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

OECD (2020) ได้เสนอหลักการในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ในขณะที่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องแตกต่างกันไปตามบริบทของประเทศต่าง ๆ และเมื่อเวลาผ่านไป ได้ประมวลประสบการณ์ทำงานพัฒนาหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ แล้วนำเสนอเป็นหลักการสำหรับการออกแบบหลักสูตร ประกอบด้วยหลักการ 12 ประการ ที่จัดได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) หลักการออกแบบภายในสาขาวิชา ประกอบด้วย หลักการมีจุดเน้น (Focus) ความเข้มข้น (Rigour) และความสอดคล้อง (Coherence) 2) หลักการออกแบบข้ามสาขาวิชา ประกอบด้วย หลักความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) ความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และทางเลือก (Choice) 3) หลักการออกแบบนอกเหนือจากโรงเรียน ประกอบด้วย หลักความจริงแท้ (Authenticity) ความยืดหยุ่น (Flexibility) และ การเชื่อมโยงตลอดแนว (Alignment) 4) หลักการออกแบบสำหรับกระบวนการ ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม (Engagement) ผู้แทนนักเรียน (Students Agency) และตัวแทนครูผู้สอน (Teacher Agency) ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 หลักการ 4 ด้าน 12 ประการ สำหรับการออกแบบหลักสูตรการจัดการศึกษา

1) หลักการออกแบบภายในสาขาวิชา (Design principles within a discipline)

1.1) การมีจุดเน้น (Focus) หมายถึง การเสนอแนะให้แต่ละวิชากำหนดเรียนรู้จำนวนไม่มากนัก เพื่อให้แต่ละระดับชั้นจะได้เรียนรู้ที่ลุ่มลึกและมีคุณภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น หลายประเทศเน้นใน

หลักสูตร มีการรวมหัวข้อ ข้ามหลักสูตรหรือสหวิทยาการ ดังนั้น แทนที่จะมีหลักสูตรเสริมหรือวิชาเพิ่มเติม ก็จะมีการจัดให้สอนประเด็นดังกล่าวในหลายวิชา ในลักษณะข้ามหลักสูตร เช่น ประเทศนอร์เวย์ กำหนดเรื่อง ประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองของนอร์เวย์ และการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้นักเรียนได้เรียนในทุกวิชา

เนื่องจากความต้องการทางสังคมสมัยใหม่ อาจดูเหมือนต้องการหัวข้อเพิ่มเติม ประเด็นที่มุ่งเน้นอาจกลายเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ตามธรรมชาติอาจดำเนินการด้วยการเพิ่มชั้นวิชาเรียนหรือ เนื้อหามากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้หลักสูตรกว้างแต่ตื้น ดังสำนวนว่า “กว้างหนึ่งไมล์และลึกหนึ่งนิ้ว” (a mile wide and an inch deep) การกระตุ้นให้มีจุดเน้น เพื่อหลีกเลี่ยงการมีหลักสูตรที่แน่นเกินไป ที่มักเกิดขึ้น ระหว่างการปรับปรุงหลักสูตร เช่น กรณีการปฏิรูปหลักสูตรของสาธารณรัฐเกาหลี ในปี 2558 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาได้พยายามลดเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนโดยไม่ตั้งใจในระดับชั้นต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีจุดเน้นมากขึ้น และ ในขณะเดียวกันก็สร้างพื้นที่สำหรับเนื้อหาเพิ่มเติมหากมีความจำเป็น

หลักสูตรที่มีจุดเน้น ก็จะเป็นกรอบให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “น้อยแต่่มาก” (less is more) ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาเชิงลึก โดยการระบุนิยามพื้นฐาน ทักษะ ค่านิยม และเจตคติพื้นฐานที่จะได้รับในพื้นที่การเรียนรู้ และตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการเสนอในระดับที่เหมาะสมตามพัฒนาการ นอกจากนี้ ยังสามารถลดการคิดมากเกินไป และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของ นักเรียน ซึ่งอาจนำไปสู่การเรียนรู้เชิงลึกมากขึ้น

การมีจุดเน้น เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับปัญหาของหลักสูตรล้นเกิน เนื่องจากหลักการออกแบบ หลักสูตรที่สำคัญมาก คือ เพื่อลดเนื้อหา โดยระบุแนวคิดหลักที่จะได้มาอย่างชัดเจนและรัดกุม หลักสูตรที่มี จุดเน้นจะช่วยให้ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจที่ชัดเจนว่า นักเรียนกำลัง เรียนรู้อะไรและทำไม ในทางกลับกัน สิ่งนี้จะเพิ่มความรู้สึกผูกพันกับหลักสูตร และก่อให้เกิดการยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องลดเนื้อหาของหลักสูตร

1.2) ความเข้มข้น (Rigour) หลักสูตรที่เข้มข้น ควรมีหัวข้อที่ทำหายและช่วยให้คิดและ ไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง โดยไม่อยู่ในกรอบความคิดของการมีอยู่ทางประวัติศาสตร์ เสียงที่มีอิทธิพล ประเพณี และอคติ เนื้อหาของหลักสูตรควรได้รับการพิสูจน์ว่า มีประโยชน์ตามหลักฐานที่สนับสนุนในการพัฒนานักเรียน ทำให้ มั่นใจว่ามีมาตรฐานที่สูง หัวข้อกว้างและลึกที่เหมาะสม หลักสูตรที่เข้มข้นประกอบด้วย เนื้อหาที่พัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน เพื่อใช้ความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ใหม่และแตกต่างออกไป

ความเข้มข้น มีความสำคัญอย่างยิ่งเมื่อต้องลดสาระในหลักสูตรให้เหลือน้อยที่สุด และสร้างความเท่าเทียม กรณีตัวอย่าง ประเทศญี่ปุ่นได้ลดเนื้อหาหลักสูตรและลดเวลาการเรียนการสอนใน การปฏิรูปปี 2541 เพื่อคลายความวิตกกังวลของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการแข่งขันที่เข้มข้นเพื่อสอบ เข้ามหาวิทยาลัย แม้ว่าเป้าหมายคือ เพื่อไม่ให้นักเรียนตกซ้ำชั้นและเพื่อเพิ่มคุณภาพของเวลาการเรียนรู้นี้ แต่การปฏิรูปก็ถูกเข้าใจผิดว่า เป็นการลดมาตรฐาน ดังนั้น เพื่อตอบสนองต่อกระแสต่อต้านการปฏิรูป ใน พ.ศ. 2541 ส่งผลให้หลักสูตร พ.ศ. 2551 ได้เพิ่มทั้งเนื้อหาและเวลาการเรียนการสอน ด้วยเหตุผลนี้ ความเข้มข้น จึงเป็นหลักการออกแบบที่สำคัญ ช่วยลดการต่อต้าน และสร้างความมั่นใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับ ความเข้มข้นของมาตรฐานหลักสูตรได้ โดยไม่ทำให้คุณภาพการศึกษาลดลง

1.3) ความสอดคล้องกัน (Coherence) ในบริบทของการออกแบบหลักสูตร หมายถึง ในขอบเขตที่มีโครงสร้างตามลำดับที่มีความหมายของหัวข้อ ที่สะท้อนถึงหลักการทางวิชาการที่นำมา

ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้มีความชัดเจน หลักสูตรที่สอดคล้องกันช่วยให้สามารถพัฒนาจากแนวคิดพื้นฐานไปสู่ขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการ (เกรดและอายุ) และสนับสนุนครูให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยที่ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนถูกกำหนดกรอบตามวัตถุประสงค์ที่กว้างขึ้น การวิจัยด้านประสาทวิทยาได้เน้นให้เห็นคุณค่าของการจัดเนื้อหาใหม่ เพื่อให้สมองสามารถจัดระเบียบข้อมูลได้อย่างเหมาะสม เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Simon and Tzur, 2004)

เมื่อแนะนำเนื้อหาใหม่ในหลักสูตร ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการจัดเตรียมหรือจัดลำดับหัวข้อใหม่ โดยคำนึงถึงความเครียดของนักเรียน (เช่น รู้สึกหนักใจกับเนื้อหาที่ยากเกินไปสำหรับพวกเขา) หรือความเบื่อหน่าย (เช่น เนื้อหาซ้ำกันที่พวกเขาทำได้ หรือเข้าใจอยู่แล้ว) การเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ยังสนับสนุนครูในการเชื่อมโยงเนื้อหาเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากหลักสูตรด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กว้างขึ้น

นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อหลักสูตรตระหนักถึงความรู้ ทักษะ และความก้าวหน้าในการเรียนรู้เดิมของพวกเขา

การตระหนักในความสอดคล้องกันนี้ สะท้อนใน “หลักสูตรแบบบันไดเวียน” (Spiral Curriculum) ซึ่งนำมาใช้โดยประเทศต่าง ๆ รวมทั้งเอสโตเนียและไอร์แลนด์ ช่วยให้หลักสูตรมีพื้นที่สำหรับนักเรียนที่จะก้าวหน้าผ่านการเรียนรู้เป็นขั้น ๆ แทนที่จะเป็นความก้าวหน้าแบบตัดตอนให้จบในแต่ละระดับชั้น วิธีการดังกล่าว ช่วยให้เนื้อหาหลักสูตรในชั้นเรียนมีความสอดคล้องกันมากขึ้น และลดความเสี่ยงของการจัดการศึกษาที่ซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูและโรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการปรับเนื้อหาตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูจะตรวจสอบเนื้อหาอย่างมีความหมายเพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนลึกซึ้งยิ่งขึ้น วิธีการนี้ป้องกันการเรียนรู้แบบตื้น (Shallow Learning) ในหัวข้อที่หลากหลาย

การเชื่อมโยงกันและสอดคล้องกันมีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่ของหลักสูตรที่มากเกินไป เพื่อรักษาหลักการของศาสตร์ ขณะเดียวกันก็ป้องกันการซ้ำซ้อนโดยไม่ได้ตั้งใจ และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ ซึ่งจะช่วยลดภาระงานต่าง ๆ ลงไป

2) หลักการออกแบบข้ามสาขาวิชา (Design principle across disciplines)

2.1) ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) ในการออกแบบหลักสูตร ความสามารถในการถ่ายโอนนำมาซึ่งการจัดโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดพื้นฐานหรือแนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานของศาสตร์นั้น ๆ และพิจารณาว่าสามารถนำไปใช้กับสาขาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างไร หลักสูตรที่สามารถถ่ายโอนได้ ควรตระหนักว่า นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะ เจตคติ และค่านิยมในบริบทของศาสตร์โดยเฉพาะได้อย่างไร ในขณะที่เดียวกันก็นำไปใช้ในสาขาวิชาและบริบทต่าง ๆ

รัฐบริติชโคลัมเบีย คือรัฐหนึ่งของประเทศแคนาดา ใช้หลักการนี้ในการออกแบบหลักสูตรใหม่ โดยจัดโครงสร้างหลักสูตรตามสิ่งที่พวกเขาเรียกว่า "แนวคิดสำคัญ" (Big Idea) สำหรับแต่ละระดับชั้น ออกแบบมาเพื่อสรุปแนวคิดหลักให้เป็นความรู้และความรู้ที่กว้างขึ้น และนำไปใช้กับวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร และยังรวมค่านิยมหลักไว้ในหลักสูตร เช่น การเคารพผู้อื่น การเคารพในความหลากหลาย และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเชิงบวก ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ความสามารถในการถ่ายโอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง

สำหรับการลดความล้นเกินของเนื้อหาสาระให้เหลือน้อยที่สุด โดยมุ่งเน้นไปที่แนวคิดสำคัญ (Big Idea)/ แนวคิดพื้นฐาน (Fundamental Concept)

และเพื่อปลูกฝังคุณค่าในหลักสูตร ตามหลักการในการออกแบบหลักสูตรนั้นดำเนินการในสองระดับ ซึ่งในระดับที่หนึ่ง การออกแบบการปลูกฝังคุณค่า ทักษะ และเจตคติในหลักสูตร จำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่า แต่ละอย่างจะนำเสนอเนื้อหาในและนอกพื้นที่การเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ดีที่สุ่อย่างไร สิ่งนี้เรียกร้องให้มีการวิเคราะห์อย่างละเอียด จุดประสงค์ของค่านิยมแต่ละอย่างมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางความคิด สังคม อารมณ์ และร่างกายของนักเรียน เพื่อกำหนดความเกี่ยวข้องและการประยุกต์ใช้ในแต่ละโครงสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ในอีกระดับหนึ่ง ความสามารถในการถ่ายโอนค่านิยมเกี่ยวข้องกับวิธีที่นักเรียนต้องแสดงพฤติกรรม ทศนคติ และอุปนิสัยที่เป็นผลตามมาทั้งในและนอกห้องเรียน

2.2 ความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หลักสูตรที่สนับสนุนสหวิทยาการและความสัมพันธ์ระหว่างกัน ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบว่าหัวข้อหรือแนวคิดสามารถเชื่อมโยงและเชื่อมต่อกับหัวข้อหรือแนวคิดอื่นภายในและข้ามสาขาวิชาได้ และนำไปใช้กับชีวิตจริงได้

แนวทางดังกล่าวปรากฏอยู่ในมาตรฐานหลักสูตรแห่งชาติของญี่ปุ่น (2017) ซึ่งพยายามแก้ไขปัญหาสังคม ไม่เพียงแต่สนับสนุนแนวทางแบบสหวิทยาการในวิชาที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ยังรักษาเวลาในหลักสูตรสำหรับการเรียนรู้แบบสหวิทยาการด้วย วิชาเฉพาะที่เรียกว่า “ช่วงเวลาการเรียนรู้แบบสืบสอบข้ามศาสตร์” (Period for Inquiry-based Cross-Disciplinary) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เชื่อมโยงเนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ

หลักการนี้เกี่ยวข้องกับการลดเนื้อหาสาระจำนวนมากของหลักสูตรให้เหลือน้อยที่สุด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับการปลูกฝังคุณค่าลงไปหลักสูตร ต้องอาศัยความเข้าใจในระบบนิเวศและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของหลักสูตรและการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังหมายถึงการตระหนักรู้ถึงคุณค่าที่จะได้รับจากนักเรียนผ่านหลักสูตร คือ การแสดงออกผ่านการกระทำและการแสดงพฤติกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน

2.3) ทางเลือก (Choice) หลักสูตรที่สร้างขึ้นตามหลักการของทางเลือกควรมีหัวข้อตัวเลือกโครงการ และโอกาสที่หลากหลายสำหรับนักเรียนที่จะเลือกหัวข้อและโครงการที่สนใจตนเอง พร้อมการสนับสนุนเพื่อช่วยให้พวกเขาตัดสินใจเลือก

หลักสูตรดังกล่าวช่วยให้มีความยืดหยุ่นในแง่ของการเปิดสาขาวิชาหรือหัวข้อการเรียนรู้ใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ แนวทางที่เป็นนวัตกรรมและทางเลือกในการวางแผนการสอนและการประเมิน และทำให้ครูสามารถมีส่วนร่วมกับนักเรียนในประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย

ตัวอย่างของการปฏิบัติตามหลักการนี้อยู่ในหลักสูตรของประเทศนิวซีแลนด์ ในนิวซีแลนด์ ไม่มีวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนสามารถเลือกเรียนเชิงลึกได้จำนวน 5 - 6 เรื่อง จาก 17 สาขาวิชา โรงเรียนมักจะพัฒนาหน่วยการเรียนรู้/ วิชาเลือก ขึ้นมาจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจของตนเองได้

3) หลักการออกแบบนอกเหนือจากโรงเรียน (Design principles beyond school)

3.1) ความจริงแท้ (Authenticity) หลักสูตรที่แท้จริง ควรจัดให้มีพื้นที่และเชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริงตามความเหมาะสม เป็นการวัดคุณภาพของขอบเขตเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน เกี่ยวข้อง และใช้ได้กับยุคสมัยปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องอาศัยประสบการณ์แบบสหวิทยาการและการทำงานร่วมกันนอกโรงเรียนควบคู่กับการเรียนรู้ตามสาขาวิชาในโรงเรียน

เมื่อเนื้อหาหลักสูตรเป็นของจริงแท้ นักเรียนจะมีส่วนร่วมกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจ ประเด็นที่เกี่ยวข้องจริงที่เกี่ยวกับพวกเขา สภาพแวดล้อม และความต้องการของพวกเขา หลักสูตรดังกล่าว จะสำรวจเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเลือกในชีวิตและการทำงานในอนาคตของนักเรียน รวมทั้งช่วยให้นักเรียนเข้าถึงหัวข้อต่าง ๆ และทำโครงการที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ดังนั้นจึงเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต่อไป

ตัวอย่างหลักการนี้ คือ หลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ (Curriculum for Excellence) ในสกอตแลนด์ (สหราชอาณาจักร) กำหนดไว้เพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรนั้น สนองความต้องการของผู้เรียนและกำลังคนในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น สกอตแลนด์จึงดำเนินการปฏิรูปต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาแรงงานรุ่นเยาว์และการเดินทางของผู้เรียน (The young workforce and learner journey) มีจุดประสงค์เพื่อมอบประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และทางเลือกที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับตลาดแรงงาน

หลักการออกแบบที่มีการปรับหลักสูตรอย่างมีเป้าหมาย และรักษาเป้าหมายการศึกษากับความต้องการของนักเรียนและสังคมที่แตกต่างกันนั้น การลดเวลาการเรียนรู้ที่ไร้ประโยชน์ให้เหลือน้อยที่สุดมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นการจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำด้วย

3.2) ความยืดหยุ่น (Flexibility) หลักสูตรที่ยืดหยุ่นทำให้โรงเรียนและครูมีโอกาสรื้อสร้างปรับเปลี่ยนและจัดแนวหลักสูตร ให้สอดคล้องกับประเด็นทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และความต้องการรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน

หลักสูตรดังกล่าวเป็นแบบพลวัต ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างกัน และช่วยให้สามารถรวมเนื้อหาและลำดับความสำคัญใหม่ ๆ ได้ สิ่งนี้ช่วยให้หลักสูตรมีความเป็นปัจจุบัน และมุ่งเน้นสู่นาคต อีกทั้งหลักสูตรที่ยืดหยุ่นยังช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจได้ว่าวิชาใดควรใช้เวลามากขึ้นหรือน้อยลงเมื่อใด มีการเพิ่มหรือลดเวลาตามบริบทโดยสอดคล้องกับลำดับความสำคัญของท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

ความยืดหยุ่นเป็นแนวทางสำหรับการปฏิรูปหลักสูตรปี 2020 ในเวลส์ (สหราชอาณาจักร) ยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูป คือ การให้คำแนะนำเพื่อให้ครูและโรงเรียนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เนื้อหาหลักสูตรไม่ได้ระบุไว้ในกฎหมาย แต่คำแนะนำหลักสูตรสำหรับเวลส์ ประกอบด้วย 1) ข้อกำหนดของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในกฎหมายสำหรับผู้เรียนทุกคน เพื่อให้แน่ใจว่า ทุกโรงเรียนจะดำเนินการครอบคลุมการเรียนรู้หลัก 2) แนวทางสำหรับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ และ 3) ความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการประเมินเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้เรียน ความตั้งใจ คือ สิ่งนี้จะช่วยให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการปรับหลักสูตรเมื่อเวลาผ่านไป และในแง่ของหลักฐานเกี่ยวกับการนำไปใช้ ทำให้หลักสูตรมีความยั่งยืนมากขึ้น หลักสูตรใหม่นี้ใช้ทั่วทั้งเวลส์ตั้งแต่ปี 2565

ดังนั้น หลักการนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันความล่าช้าในการนำหลักสูตรไปใช้ตลอดจนเพื่อให้แน่ใจว่า มีความเท่าเทียมกันด้วยแนวทางที่สร้างสรรค์และยืดหยุ่นในการออกแบบหลักสูตรผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น หลักสูตรส่วนบุคคล หรือหลักสูตรดิจิทัล

3.3) การเชื่อมโยงตลอดแนว (Alignment) เมื่อพิจารณาเรื่องการเชื่อมโยงมีมิติต่าง ๆ ภายในและระหว่างหลักสูตรที่ควรคำนึงถึง ประการแรก การเรียนการสอนและแนวทางปฏิบัติในการประเมิน

ควรสอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างดี ประการที่สอง การศึกษาของครูและการพัฒนาวิชาชีพควรสอดคล้องกับหลักสูตร ประการที่สาม เพื่อให้แน่ใจว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความต่อเนื่อง สิ่งสำคัญคือ ต้องแน่ใจว่ามีแนวคิด ความสอดคล้องกันระหว่างหลักสูตรในระดับการศึกษาต่าง ๆ ควรพัฒนาวิธีการสอนและการประเมินแบบใหม่ ที่ให้คุณค่ากับผลลัพธ์ของนักเรียนแบบองค์รวม ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดี (well-being)

หลักการออกแบบนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการปฏิรูปหลักสูตร The Junior Cycle (การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) ในปี 2558 ของไอร์แลนด์ โดยเน้นหนักไปที่การปรับให้สอดคล้องกันมากที่สุดระหว่างหลักสูตรและการประเมินผล มีการพัฒนาแนวทางการประเมินแบบคู่ (A Dual Approach) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินในชั้นเรียน (Classroom-based Assessment) ตลอดสามปีของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและการทดสอบครั้งสุดท้าย ที่รับประเมินจากภายนอกและที่ได้รับการรับรองจากรัฐ วิธีการนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้เกิดความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างการเตรียมนักเรียนสำหรับการสอบและการอำนวยความสะดวกในการคิดอย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผลลัพธ์ที่ดีขึ้นสำหรับนักเรียน องค์กรตระหนักและให้คุณค่ากับการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และช่วยให้สามารถประเมินความสำเร็จด้านการศึกษาของเยาวชนแต่ละคนได้รอบด้านยิ่งขึ้น

สิ่งนี้มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเชื่อมโยงตลอดแนวจะส่งผลต่อหลักสูตรระดับต่าง ๆ (รูปที่ 6) เมื่อมีความสอดคล้องตามเจตนารมณ์นโยบาย หลักสูตรและการประเมิน ที่จะช่วยลดหรือขจัดความไม่เชื่อมโยงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างหลักสูตรที่ตั้งใจไว้ (Intended Curriculum) หลักสูตรประสบการณ์ (Experienced Curriculum) หลักสูตรที่ประเมิน (Assessed Curriculum) และหลักสูตรที่สำเร็จ (Achieved Curriculum)

3.6 หลักการออกแบบสำหรับกระบวนการ (Design Principles for Process)

3.6.1 การมีส่วนร่วม (Engagement) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นจากครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความสำคัญอย่างยิ่งในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้แน่ใจว่า พวกเขาเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมระหว่างขั้นตอนการดำเนินการ

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ หากนักเรียนได้ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเต็มที่ พัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และเข้าใจตนเองในฐานะผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งสำคัญในการได้รับการตอบรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและหลีกเลี่ยงความล่าช้าในขั้นตอนการรับรู้ การตัดสินใจ และการดำเนินการ ตลอดจนทำให้ครูรู้สึกสบายใจกับการเปลี่ยนแปลง โดยการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการปฏิรูป

หลักการของการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปหลักสูตรในรัฐออนแทรีโอ (แคนาดา) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรถือว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับผลลัพธ์ เนื่องจากทำให้เห็นการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทำให้สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับพวกเขาได้ ความเข้าใจหลัก คือ “หลักสูตรไม่สามารถเขียนจากมุมมองเดียว โดยไม่มีส่วนร่วมของทั้งจังหวัด” (curriculum cannot be written from one perspective with participation of all across the province) ในกระบวนการออกแบบหลักสูตรใหม่ที่มีการปรึกษาหารือ รัฐออนแทรีโอมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายเข้าเกี่ยวข้อง รวมถึงคณะกรรมการโรงเรียน นักการศึกษา นักวิจัย บรรณารักษ์ และอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ต้องการรวบรวม

บรรณาธิการเนื้อหาจัดเตรียมและแก้ไขร่างเอกสารหลักสูตรและหลักสูตรที่พัฒนาร่วมกันผ่านกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้วซ้ำอีก สิ่งนี้ช่วยให้แนวคิดเชิงนวัตกรรมที่มาจากการให้คำปรึกษา

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความสำคัญอย่างยิ่งเมื่อมีเป้าหมายเพื่อช่วยลดปัญหาว่าด้วยการจัดเวลาเรียนให้น้อยลง และยังมีคามหมายสำหรับ 1) เนื้อหาหลักสูตรมากเกินไป (เช่น เมื่อลดเนื้อหาจะเผชิญกับการต่อต้าน) 2) ความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระ (เช่น เมื่อครูรู้สึกว่าจะไม่พร้อมสำหรับความเป็นอิสระที่พวกเขาได้รับ) 3) ความเท่าเทียมและสอดคล้องคุณค่าบางประการให้หลักสูตร (เช่น เมื่อคุณค่าเหล่านั้นไม่เป็นตัวแทนของคุณค่าที่ใช้ร่วมกัน) และ 4) การออกแบบหลักสูตรเพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (เช่น เมื่อยังไม่มีความพร้อม สามารถนำไปสู่การปรึกษาหารือกันได้)

3.6.2 ตัวแทนนักเรียน (Student Agency) หลักสูตรที่ให้สิทธิแก่นักเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบและปรับใช้หลักสูตร เพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรมีความเกี่ยวข้องสำหรับนักเรียน ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนและสร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมเดิมของพวกเขา หลักสูตรดังกล่าวทำให้มั่นใจได้ว่าพวกเขาารู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้รับการส่งเสริมและให้สิทธิเสรี นักเรียนจะสามารถมีอิทธิพลและกำหนดว่าพวกเขากำลังเรียนรู้อะไร เมื่อไร และอย่างไร ซึ่งจะช่วยเตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีความหมาย

หลักการนี้เป็นแนวทางในดำเนินการหลักสูตรในฮ่องกง (จีน) อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี 2557 เป็นต้นมา เป็นการส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

หลักการของตัวแทนนักเรียนมีความเกี่ยวข้องเพื่อให้มั่นใจในการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเอื้อต่อความเสมอภาค แต่ยังคงรวมถึงการสอดคล้องคุณค่าเข้าไปในหลักสูตรด้วย หลักสูตรดังกล่าวยังปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน สนับสนุนให้นักเรียนสามารถกำกับตนเองได้มากขึ้น ช่วยให้มีคามมั่นใจในความสามารถที่จะการทำงานและการเรียนรู้ การประเมินตนเอง และสร้างทักษะในการตรวจสอบ ทบทวน และสะท้อนความก้าวหน้าของตนเองได้

3.6.3 องค์กรของครู (Teachers Agency) หมายถึง การให้อำนาจแก่องค์กรครูในการใช้ความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ เพื่อร่วมออกแบบและจัดทำหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

การให้สิทธิแก่ครูในการพัฒนาและส่งมอบหลักสูตร ได้กลายเป็นหลักการออกแบบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการล้นเกินของเนื้อหา ความยืดหยุ่น และความเป็นอิสระ ตลอดจนการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการให้มีตัวแทนครูนี้ไม่เพียงแต่ให้อำนาจองค์กรแก่ครู แต่ยังคงควรส่วนร่วมกับเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน และจะช่วยให้การดำเนินการใช้หลักสูตรง่ายที่สมดุล กล่าวคือ การข้อมูลที่ละเอียดเกินไป จะทำให้ครูมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมลดลง และในขณะที่ข้อมูลน้อยเกินไป ทำให้ครูรู้สึกว่าภาระที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป

หลักสูตรที่ออกแบบโดยยึดหลักการให้สิทธิเสรีแก่ครู ทำให้ครูสามารถปรับการสอนและการเรียนรู้ได้ ตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน และสนับสนุนครูในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตร การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น บริบทและประเด็นปัญหา และความรู้ของครู เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเกิดผลดีที่สุด

ประเทศเอสโตเนีย การมีส่วนร่วมของครูในการออกแบบหลักสูตรใหม่ในระดับระบบมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้แน่ใจว่าครูเข้าใจและเป็นเจ้าของหลักสูตรใหม่ ในการปฏิรูปประเทศครูต้องมีโอกาสมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรของโรงเรียน เน้นความเป็นอิสระของครูไม่เพียงแต่ในกระบวนการเรียนรู้และการสอนเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงมุมมองของตนเองเกี่ยวกับหลักสูตร และแรงจูงใจของครูที่เห็นว่าตนเองเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลง

3.7 นวัตกรรมการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้เป็นนวัตกรรมในตัวของมันเอง แต่แนวคิดที่สอดคล้องกับการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่ระดับสถานศึกษามากขึ้นนี้ เอื้อให้เกิดนวัตกรรมการจัดการศึกษาจำนวนมาก ซึ่งเป็นบทเรียนสำหรับโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะได้ ดังนี้

3.7.1 การจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) ได้รวบรวมแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1) *การบริหารโรงเรียนด้วยแนวทางการกระจายอำนาจ ของโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย* ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1.1) ปรับหลักสูตรให้รองรับความต้องการและพื้นเพของนักเรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม รวมถึงการใช้พ่อครูและแม่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับหลักสูตรปกติ

1.2) ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนการสอนและการทำความเข้าใจแก่นักเรียนมากกว่าเน้นย้ำไปที่เนื้อหา

1.3) สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองชักชวนให้มาเป็นครูอาสาสมัครหรือผู้ช่วยสอน เนื่องจากผู้ปกครองของนักเรียนชาวเขาเหล่านี้ มีส่วนสำคัญในการสอนทักษะการใช้ชีวิต ซึ่งเมื่อดำเนินการควบคู่กับการเรียนการสอนหลักสูตรปกติ ก็จะสามารถพัฒนาทั้งความรู้ตามหลักสูตรและวิถีชีวิตไปพร้อมกัน

1.4) คณะครูของโรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจหรือปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้รองรับกับเด็กนักเรียน ซึ่งตอบโจทย์กับมิติทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอันหลากหลายของผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียนมากกว่าการใช้หลักสูตรตายตัว หลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน

2) *นโยบายการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม แอนเดรียส์ ชไลเนอร์ (Andreas Schleicher) Director for Education and skills, Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) กล่าวถึง ผลการประเมิน PISA ของประเทศไทยว่า ระบบการศึกษาของไทยสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในระดับสูงได้ หากมีนโยบายที่สามารถสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา และให้ความสำคัญกับ 1) ความเหลื่อมล้ำทางรายได้* กระทั่งกลุ่มเด็กที่ยากจนที่สุดในประเทศจีน สิงคโปร์ เอสโตเนีย และฮ่องกง ยังสอบได้ผลคะแนนดี ซึ่งเป็นผลมาจากการที่โรงเรียนในประเทศนั้น ๆ มีครูที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ 2) *สัดส่วนของครูและนักเรียน* ในบางกรณีสัดส่วนของครูที่ไม่เพียงพอต่อนักเรียน อาจไม่สัมพันธ์กับผลการเรียนโดยตรง แต่ปัจจัยการให้เวลาของครูและผู้ปกครองที่เพียงพอต่างหากที่ส่งผลเชิงบวกของนักเรียน 3) *ชั่วโมงเรียน* เด็กนักเรียนในฟินแลนด์ใช้เวลาในการเรียนเพียง 37 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

แต่กลับมีผลการเรียนดีกว่านักเรียนในประเทศอื่น ๆ ที่เฉลี่ยใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากเกือบ 60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

3) *วัฒนธรรมความไว้วางใจกัน* คริสตินา เออร์กิลลา (Kristina Erkkila) Director of Development for Education, MDI Public ประเทศฟินแลนด์ กล่าวว่า การศึกษาเป็นหัวใจของสังคมฟินแลนด์ โดยมีความเชื่อมั่นอันแรงกล้าในการลงทุนด้านการศึกษาและความเท่าเทียม ระบบการศึกษาของประเทศเราอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ ความไว้วางใจ และความรับผิดชอบ ทั้งนี้ ความเสมอภาคทางการศึกษาของฟินแลนด์ยังครอบคลุมไปถึงระบบการศึกษาที่ไม่มีการจัดอันดับโรงเรียน ไม่มีการสอบวัดผล ไม่มีการให้เด็กเข้าชั้น รวมถึงการให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างอิสระ

4) *การมีผู้นำทางวิชาการ* คเวซี โรลลินส์ (Kwesi Rollins) Vice President on Leadership and Engagement, Institute for Education Leadership ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอเรื่อง สถาบันผู้นำด้านการศึกษา (Institute for Educational Leadership: IEL) ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างผู้นำที่ช่วยสร้างความเท่าเทียมแก่เด็กและเยาวชนในการเข้าถึงการศึกษา พัฒนาศักยภาพของเด็กและยกระดับให้พวกเขาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งนี้งานวิจัยหลายชิ้นระบุว่า หนึ่งในโลกสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ โดยมีการวางแนวทางในการพัฒนาผู้นำโรงเรียนให้มีความตระหนักรู้ และความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย โดยเริ่มจาก

4.1) การกำหนดทิศทาง ผู้นำที่ดีจะต้องเข้าใจครูและนักเรียนของตนเอง และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำจะต้องสั่งสมการยอมรับและวางเป้าหมายให้ทีมงานเห็นภาพ

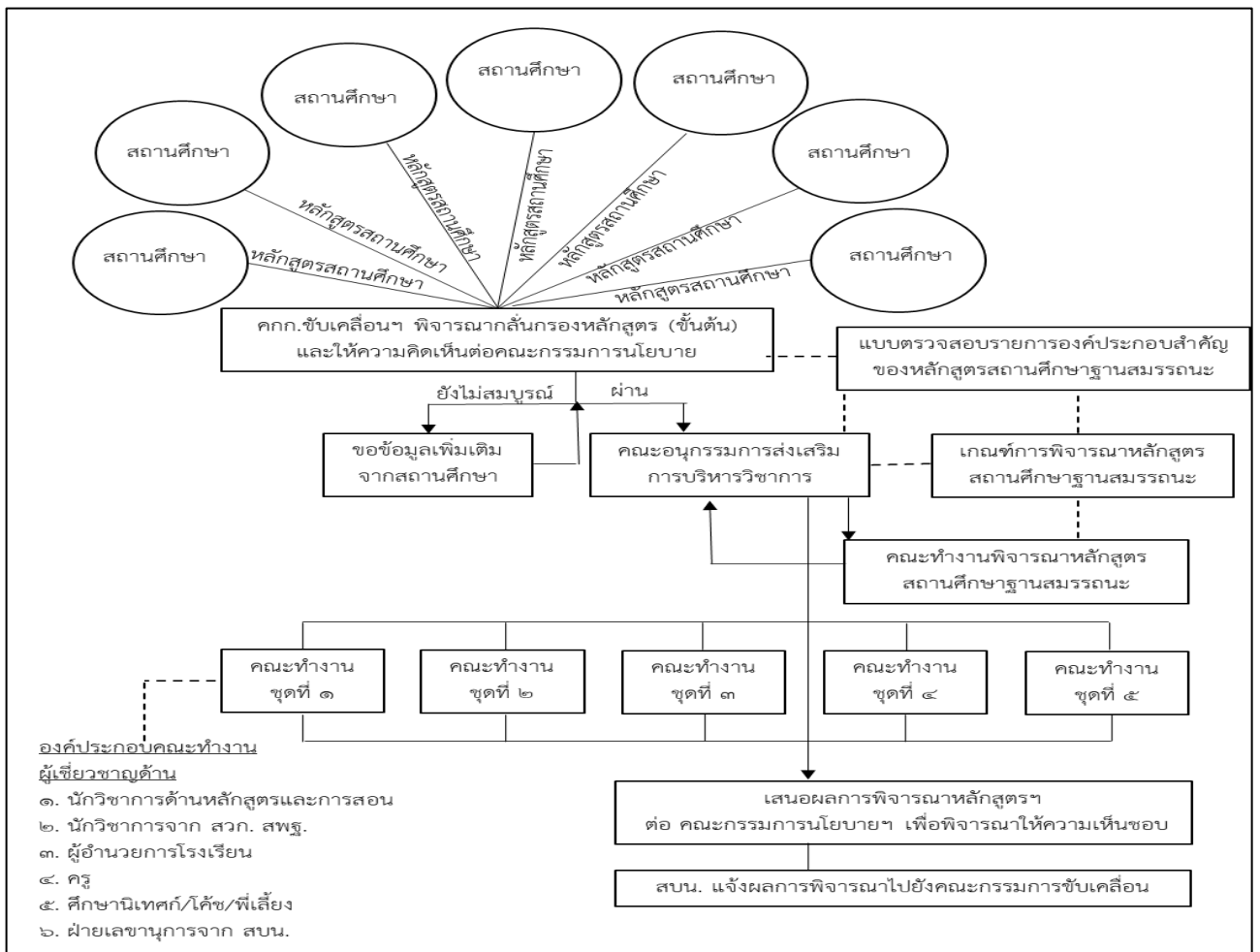
4.2) การพัฒนาบุคลากร ผู้นำต้องรู้ว่าควรพัฒนาครูและการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้อย่างไร โดยต้องหาแนวทางในการกระตุ้นและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3.7.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์ งานวิจัยของ Hairon et al., (2018) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (School-based Curriculum Development: SBCD) ในประเทศสิงคโปร์ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ และมีการวิจัยในประเทศตะวันตกมากกว่าเอเชีย ได้แก่ จากออสเตรเลีย แคนาดา สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา (Keiny, 2006) อย่างไรก็ตาม SBCD ได้ศึกษาในบริบทของเอเชีย (เช่น ไต้หวัน ฮองกง เกาหลีใต้) โดยเน้นที่ความเป็นอิสระของโรงเรียน (Leong et al., 2011) และการเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของครู ครูชาวไต้หวันได้รับอิสระมากขึ้นเนื่องจากโรงเรียนได้รับ "ความยืดหยุ่นในการปรับตัว ปรับปรุง และสร้างสรรค์นวัตกรรมในหลักสูตรของตนเอง" (Chang & Hwang, 2002) ในทำนองเดียวกันในฮองกง มีความพยายามที่จะลดการควบคุมของรัฐบาลเพื่อให้ครูมีพื้นที่มากขึ้นในการมีสมาธิกับการสอน (Morris et al., 2002) เช่นเดียวกับในเกาหลีใต้ที่หลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอยู่ภายใต้ขอบเขตของหลักสูตรแห่งชาติเกาหลีใต้ SBCD ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการที่ช่วยให้ครูสามารถรับบทบาทของนักวิจัย โดยเพิ่มความเป็นอิสระของแต่ละภูมิภาค โรงเรียนและครู อย่างไรก็ตาม จุดเน้นอยู่ที่การตัดสินใจเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตร ไม่ใช่วิธีการและขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ (Jeong, 2010) ปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ ได้ริเริ่มผลักดันให้ทุกโรงเรียนเริ่มดำเนินการในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) (Hairon & Dimmock, 2012) ให้กลุ่มครูที่พบกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ – เรียกว่า Professional Learning Teams (PLTs) จากนั้นจึงกลายเป็นวิธีที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงการสอน

เกิดขึ้นได้ในระดับพื้นฐาน นวัตกรรมหลักสูตรควรเกิดขึ้นในกลุ่มครุร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียน โดยได้รับการสนับสนุนจากระดับสูง นั่นคือ กระทรวงศึกษาธิการ (MOE, 2005) ความคิดริเริ่มนี้อยู่ภายใต้ปรัชญานโยบายโรงเรียนริเริ่ม รัฐสนับสนุน “Bottom-up Initiative, Top-down Support” (MOE, 2005)

3.8 เกณฑ์การพิจารณากันกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถนำ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่จัดทำขึ้นให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณากันกรองเบื้องต้น โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะใช้เอกสารแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นต้น ในกรณีที่หลักสูตรสถานศึกษายังไม่สมบูรณ์ คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ จะให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์ในการพิจารณา ในกรณีที่หลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ในการพิจารณา คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ จะส่งหลักสูตรให้คณะกรรมการส่งเสริมวิชาการพิจารณาตามเกณฑ์การพิจารณาเป็นลำดับต่อไป ดังภาพ

ภาพที่ 13 กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

(ทีศนา แชมมณี, 2565)

สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น จัดทำขึ้นบนฐานขององค์ประกอบหลักที่สำคัญของการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ซึ่งประกอบด้วย การจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ โดยจัดกลุ่มเกณฑ์เป็น 7 ด้านหลัก ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 34 ข้อ ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา แนวคิด หลักการ เหตุผล ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมีความชัดเจน แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์แนวคิดของผู้บริหาร แรงจูงใจ ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และต้นทุนของสถานศึกษา

1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษามีความสมบูรณ์ ช่วยให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทระดับต่าง ๆ ทั้งระดับโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ จังหวัด ไปถึงระดับประเทศ และโลก ที่ให้ไว้มีความสำคัญเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและเพียงพอต่อการจัดทำหลักสูตร

1.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม ความมุ่งมั่น และความคิดสร้างสรรค์ ในการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

2.1 ปรัชญา หรือหลักการ หรือแนวคิด ที่สถานศึกษา มี/ เลือก/ ใช้ นั้น มีที่มา คำอธิบายและเหตุผลที่ชัดเจน

2.2 สถานศึกษามีแนวคิดหลัก (School Concept)/ เอกลักษณ์/ อัตลักษณ์ อันแสดงถึงจุดเน้นของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท

2.3 วิสัยทัศน์ที่กำหนดสะท้อนภาพอนาคตของสถานศึกษาที่พึงประสงค์อย่างชัดเจนและเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง เป็นไปตามเจตนารมณ์ อุดมการณ์ของสถานศึกษา และสอดคล้องกับปรัชญา/ หลักการ/ จุดเน้น/ เอกลักษณ์/ บริบท ของสถานศึกษาและวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

2.4 สถานศึกษากำหนดพันธกิจที่เป็นแนวทางหรือวิธีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากรและความร่วมมือ

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 9 ข้อ ดังนี้

3.1 จุดหมายของหลักสูตรกำหนดสมรรถนะและคุณลักษณะ/ ค่านิยม ที่เป็นเป้าหมายปลายทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างสอดคล้องกับจุดเน้นและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา รวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของผู้เรียน/ ชุมชน/ ท้องถิ่น/ สังคม

3.2 คุณลักษณะของผู้เรียนสะท้อนลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาและประเมิน รวมทั้งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสมรรถนะของผู้เรียนที่สถานศึกษากำหนด

3.3 สมรรถนะหลัก คำอธิบายสมรรถนะ ระดับสมรรถนะ และพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะ ที่หลักสูตรกำหนด/ อ้างอิง มีความครอบคลุมข้อกำหนดของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. .... ของ สพฐ. และหากมีการกำหนดสมรรถนะเพิ่มเติม สมรรถนะที่เพิ่มนั้น มีความเชื่อมโยงและตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะหรือบริบทของสถานศึกษา

3.4 สาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด/อ้างอิง มีความครอบคลุมข้อกำหนดของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. .... ของ สพฐ. และหากมีการกำหนดเพิ่มเติม สาระที่เพิ่มนั้น มีความเชื่อมโยงสามารถตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะ/ บริบท ของสถานศึกษา และมีความเหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัยของผู้เรียน

3.5 ผลลัพธ์การเรียนรู้เมื่อจบช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด/ อ้างอิง ซึ่งแสดงสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะที่เชื่อมโยงกัน มีความครอบคลุมข้อกำหนดของ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สพฐ. และหากมีการกำหนดเพิ่มเติม ส่วนที่เพิ่มนั้น สามารถตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะ/ บริบทของสถานศึกษา และมีความเหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัยของผู้เรียน

3.6 ผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี มีการขยายเพิ่มเติมจาก (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. .... ของ สพฐ. ที่เป็นรายช่วงชั้นมาสู่รายชั้นปี ในแต่ละรายสาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องต่อเนื่อง ทั้งในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ตอบโจทย์ผลลัพธ์ผู้เรียนที่ต้องการและสอดคล้องกับแนวคิด ทิศทาง และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

3.7 การจัดรายสาระการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดเป็นรายสาระ/ รายวิชา โครงการ โครงงาน โมดูล กิจกรรม ครอบคลุมสาระและผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด และมีความเหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัยของผู้เรียน และสามารถตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของผู้เรียน สถานศึกษา และบริบท

3.8 โครงสร้างเวลาเรียน มีการจัดโครงสร้างเวลาเรียนและตารางการเรียนรู้รายสัปดาห์ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนรวมและสัดส่วนในแต่ละรายสาระ ที่อยู่ใน (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. .... ของ สพฐ. ทั้งนี้อาจมีการปรับสัดส่วนหรือเพิ่มเติมบางสาระ เพื่อให้ตอบโจทย์และเน้นผลลัพธ์ คือ สมรรถนะของผู้เรียนที่ต้องการ (DOL) ของสถานศึกษานั้น ๆ โดยไม่เพิ่มภาระแก่ผู้เรียนและผู้สอน ในลักษณะการทดสอบเพื่อการแข่งขัน

3.9 คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ มีการเขียนเรียบเรียงรายสาระการเรียนรู้ของแต่ละระดับชั้น ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการและขั้นตอนการเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง รวมทั้งการวัดและประเมินผล ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นการผสมกันของ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีการเชื่อมโยงสู่การบรรลุสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะหลักอย่างชัดเจน

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

4.1 การจัดการเรียนรู้

4.1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาระบุ สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับบริบท

4.1.2 มีแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลาย ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้งสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะหลัก

4.1.3 มีแนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำตนเอง กำกับการเรียนรู้ของตนเอง และสะท้อนคิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเองสู่ความเชี่ยวชาญตามความสนใจ/ ความถนัด

4.1.4 มีแนวทางการประเมินเพื่อพัฒนา ครอบคลุมการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง โดยผู้เรียน และการให้ข้อมูลย้อนกลับของครู ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน

4.2 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้

นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาเลือกใช้ มีความเหมาะสมกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนารวมทั้งเหมาะสมกับปัญหา ความต้องการ จุดเน้น และบริบทของสถานศึกษา

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

5.1 มีการระบุวิธีการวัดและประเมินผลสมรรถนะ ที่ครอบคลุมการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment) มีการออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผล ปรากฏให้เห็นในระดับแผนการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ มีการออกแบบการบันทึกผลอย่างเป็นระบบ ที่สามารถเก็บสะสม ตลอดจนการประมวลผล และจัดทำเป็นรายงานส่งผู้ปกครอง หรือส่งต่อครูในระดับชั้นถัดไป

5.2 มีการระบุเกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับที่เปิดสอน โดยสามารถอิงเกณฑ์ตามประกาศของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เรื่อง เกณฑ์การประเมินผลสมรรถนะ และเกณฑ์การจบการศึกษา หรือเพิ่มเติมตามแนวคิด ทิศทางของสถานศึกษานั้น ๆ

5.3 มีการระบุวิธีการรายงานผลการเรียน เริ่มตั้งแต่ วิธีการประมวลผล และการออกแบบจัดทำรายงานผลการเรียน เพื่อส่งไปยังผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด และครูในระดับชั้นถัดไป และเพื่อใช้ประกอบเป็นเอกสารการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

6.1 มีการระบุวิธีการจัดชั้นเรียน จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ภายในห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรของสถานศึกษา

6.2 มีการระบุแผนงาน วิธีการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษานั้น ๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งการพัฒนาบุคลากรประจำ เช่น การมีระบบ PLC (Professional Learning Community) ที่ชัดเจน และการพัฒนาเพิ่มเติมพิเศษ โดยการมุ่งเน้นสมรรถนะของผู้บริหารและครู ในการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการให้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์เชิงสมรรถนะได้จริง

6.3 มีการระบุแผนงาน เพื่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ที่ชัดเจน เช่น วิธีการสื่อสารกับผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน (People Mapping/ Community

Mapping) หรือกับหน่วยงาน องค์กร อื่น ๆ การจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเด็นการสร้างความเข้าใจ และร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน

6.4 มีการระบุแผนงาน วิธีการดำเนินงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสามารถอ้างอิง จากประกาศคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษานำร่อง พ.ศ. 2564

6.5 นวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา (ถ้ามี) มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และบริบท และมีข้อมูล รายละเอียด หรือมีผู้รู้ ทรัพยากร ปัจจัย ที่ช่วยให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

7.1 มีตัวอย่างโครงสร้างรายวิชา/ สาระ อย่างน้อย 1 รายวิชา/ สาระ ที่แสดงให้เห็นเส้นทางการเรียน (Roadmap) ของวิชา/ สาระ นั้น ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนไปถึงปลายทาง โดยมีการจัดและหลอมรวมสาระแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันไปตามลำดับ รวมทั้งมีการจัดแบ่งเวลาอย่างเหมาะสมกับแต่ละหน่วย ซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่ความคิดรวบยอดสำคัญของเรื่องที่เรียน และบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้งด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ภายในกรอบเวลาที่หลักสูตรกำหนดให้

7.2 มีตัวอย่างการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้อย่างน้อย 2 หน่วย/ แผน ที่มีลักษณะเป็นระบบครบวงจร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์/ ผลลัพธ์การเรียนรู้ มโนทัศน์และสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล ที่มีความสอดคล้องกันทั้งระหว่างองค์ประกอบและภายในองค์ประกอบ

7.3 มีสถานการณ์ ประสบการณ์ งาน และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแนวทางที่สถานศึกษากำหนด (ตามเกณฑ์ด้านที่ 4) ซึ่งสามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

7.4 นวัตกรรมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาเลือกใช้สามารถสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์เชิงสมรรถนะที่จะเกิดกับผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

3.9 ผลการพิจารณากลับกรองเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในการพิจารณากลับกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีผลการพิจารณา 3 มติ ดังนี้

มติที่ 1 เป็นหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบเอกสารหลักสูตรในเชิงหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรที่ตั้งอยู่บนฐานสมรรถนะ เมื่อสถานศึกษานำร่องได้รับผลการพิจารณาจากสำนักงานเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (สบน.) แล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามประเด็นที่แจ้ง พร้อมดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น โดยอาจขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานอื่น หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และรายงานความก้าวหน้าในการปรับปรุงหลักสูตรต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

มติที่ 2 เป็นหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบเอกสารหลักสูตรในเชิงหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรที่ตั้งอยู่บนฐานสมรรถนะ โดยมีเงื่อนไขให้ปรับแก้เอกสารหลักสูตรตามหัวข้อที่ระบุ ได้แก่ 2.1) คำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ อย่างน้อย 1 ระดับชั้นที่เปิดสอน 2.2) ตัวอย่างโครงสร้างรายวิชา อย่างน้อย 1 รายวิชา 2.3) ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างน้อย 2 แผน

เมื่อสถานศึกษานำร่องได้รับผลการพิจารณาจากสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (สบน.) แล้ว ให้ปรับแก้เอกสารหลักสูตรตามหัวข้อที่ระบุไว้และดำเนินการพิจารณาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามประเด็นที่แจ้ง พร้อมดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น โดยอาจขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานอื่น หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ และรายงานความก้าวหน้าในการปรับปรุงหลักสูตรต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จากนั้นส่งเอกสารหลักสูตรกลับให้คณะทำงานส่วนกลางพิจารณาเพิ่มเติม อีกครั้ง

มติที่ 3 เป็นหลักสูตรที่ยังไม่ลงความเห็น เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอสำหรับการพิจารณา และ/หรือยังไม่สอดคล้องกับ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. .... เมื่อสถานศึกษานำร่องได้รับผลการพิจารณาจากสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (สบน.) แล้ว ให้ปรับแก้เอกสารหลักสูตรตามหัวข้อที่ระบุไว้และดำเนินการพิจารณาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามประเด็นที่แจ้ง พร้อมดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น โดยอาจขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานอื่น หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ และรายงานความก้าวหน้าในการปรับปรุงหลักสูตรต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จากนั้นส่งเอกสารหลักสูตรกลับให้คณะทำงานส่วนกลางพิจารณาใหม่ อีกครั้ง

ซึ่งผลการพิจารณาหลักสูตรในมติต่าง ๆ แยกตามจังหวัด สามารถแสดงผลได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการพิจารณาหลักสูตรตามมติแยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวนหลักสูตรที่ส่งเข้ารับการพิจารณา	ผลการพิจารณาหลักสูตร					
		มติที่ 1 เห็นชอบในเชิงหลักการ		มติที่ 2 เห็นชอบในเชิงหลักการโดยมีเงื่อนไข		มติที่ 3 ยังไม่ลงความเห็น	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นราธิวาส	21	2	9.5	19	90.5	0	0
ยะลา	26	1	3.8	25	96.2	0	0
ปัตตานี	15	13	86.7	2	13.3	0	0
สตูล	14	4	28.6	9	64.3	1	7.1
ระยอง	9	6	66.7	3	33.3	0	0
ศรีสะเกษ	16	0	0	8	50	8	50
กาญจนบุรี	17	0	0	10	58.8	7	41.2
เชียงใหม่	16	5	31.3	8	50	3	18.7
รวมทั้งสิ้น	134	31	23.1	84	62.7	19	14.2

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นดังนี้

รังสันต์ โยศรีคุณ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีฝ่ายประสานงานนิเทศ และแนะนำการจัดทำ และการใช้หลักสูตร มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการตามความต้องการ เป็นการประหยัดงบประมาณ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรม สถานศึกษาควรมีการร่วมกันจัดทำหลักสูตรโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ และนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินการใช้หลักสูตร ทุกกลุ่มสาระในแต่ละภาคเรียน ปีการศึกษา และนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงผู้บริหารควรมินิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

ภัทรา ไฉวมรรคา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารดูแล ติดตาม และนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้ ตรวจสอบผลจากการใช้หลักสูตร และนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร 2) ครูผู้สอนศึกษาผู้เรียน และวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนานักเรียน และจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ 3) ผู้บริหารจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในการวัดผลประเมินผล และนำผลการประเมินมาพัฒนานักเรียน 4) ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้ครู ผลิต แลกเปลี่ยน และเพิ่มพูนความรู้ในการใช้สื่อการเรียนรู้อื่นๆ และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) ครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนจัดบริการเพื่อช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้นักเรียน 6) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากร ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และจัดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยจัดเป็นโครงการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

อรอุมา เจริญสุข (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแนวใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ วิธีการ และผลการแก้ปัญหาวิกฤตการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา มีประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาและบริหารหลักสูตร 2) การบริหารหลักสูตร การวางแผนหลักสูตร ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการประเมินหลักสูตร 3) แนวทางการพัฒนาและบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแนวใหม่ ประกอบด้วย แนวทางที่ 1 การจัดหลักสูตรแบบโมดูล แนวทางที่ 2 การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการสาระวิชาตามหลักสูตรแกนกลางร่วมกับหลักสูตรเสริมของสถานศึกษา แนวทางที่ 3 การจัดหลักสูตรแบบมีชุมชนและสถานศึกษาเป็นฐาน และแนวทางที่ 4 การจัดหลักสูตรที่เน้นการสร้างความรู้และการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ธงชัย ช่อพุกกษา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนเทศบาล และกรรมการชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองไม่แตกต่างกัน 2) ความคิดเห็นของบุคลากรชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ไม่แตกต่างกันในทุกประเด็น 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร พบว่า มีปัญหา คือ ขาดการประสานงาน ความพร้อมของชุมชน ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม การวางแผน ขาดความตระหนักถึงความต้องการของชุมชน ขาดภาวะผู้นำ ขาดความร่วมมือ ขาดการประสานงาน ขาดการสิ่งจูงใจ การเข้าร่วมกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ไม่ตรงตามความต้องการ ไม่เหมาะสมตามวิถีชีวิต ขาดการแนะนำและสร้างความเข้าใจ ไม่เข้าใจถึงเป้าหมายที่แท้จริงในการจัดการศึกษา ไม่เข้าถึงสิทธิในการรับประโยชน์ คิดว่าไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ประชาชนได้รับประโยชน์ในการมีส่วนร่วมน้อยมาก และ 4) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร คือ โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนและเทศบาลมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกขั้นตอน เพื่อร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ดวงใจ ไชยลังการ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คือ การสร้างความตระหนักแก่ครูผู้สอน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน การพัฒนาให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมอบหมายได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงนำข้อมูลและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพ 2) การเสนอแนวทางการพัฒนาจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหารสู่ความเป็นมืออาชีพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การประกันคุณภาพหลักสูตรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เอมิกา รัตนมาลา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดหลักการและเป้าหมาย 3) การกำหนดเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ 4) การนำไปใช้และปรับปรุงหลักสูตร และ 5) การวัดและประเมินผลหลักสูตร ส่วนรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเห็นว่า เหมาะสมในการนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก

สงกรานต์ เรื่องประทีป (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้านและผลการเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 4 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

น้ำอ้อย สุขเสนา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการพัฒนาหลักสูตร และการใช้หลักสูตรโรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1) ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสนับสนุนการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และเอกสารประกอบหลักสูตรอื่น ๆ โดยศึกษาวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลาง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรในสถานศึกษา และเอกสารประกอบหลักสูตรเตรียมบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อใช้หลักสูตรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าสอน มีส่วนร่วมในการจัดตารางสอน และมีแนวปฏิบัติในการจัดตารางสอน โดยวิเคราะห์จากโครงสร้างหลักสูตร การจัดระบบงานบริการให้มีวัสดุหลักสูตร มีการวางแผนจัดเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการใช้หลักสูตร สถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร 2) ในด้านกระบวนการใช้หลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ และปรับการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ได้ใช้สื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการจัดซ่อมเสริม มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3) ในด้านความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากต่อการจัดเตรียมอาคาร สถานที่ การจัดปฐมนิเทศนักเรียนก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตร และในระดับความพึงพอใจมากในทุกด้าน ส่วนด้านครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และมีความพึงพอใจมากที่สุด ในด้านการแต่งกายสะอาด สุภาพ รองลงมา คือ ครูมีกิจกรรมเหมาะสมกับกาลเทศะ

เสาวนีย์ นวลน้อย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างความเข้าใจในหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล ส่วนด้านการจัดเตรียมความพร้อมห้องปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหา คือ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ และความชัดเจนในกระบวนการด้านการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมของโรงเรียนไม่เป็นรูปธรรม และไม่ต่อเนื่องในด้านนโยบายการปฏิบัติ ครูส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล และขาดการจัดเตรียมสื่อและเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน ขาดการจัดอบรมครู และบุคลากรให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อพัฒนางานด้านหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล อีกทั้ง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่มีการบูรณาการในกลุ่มสาระฯ อื่น ๆ ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 3) ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการส่งเสริมครูผู้สอน โดยสร้างความตระหนัก และสร้างทักษะความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลให้เกิดเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ด้านนโยบายการปฏิบัติ ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ที่เพียงพอ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอนให้

เพียงพอกับการใช้งาน ส่งเสริมการจัดอบรมครูและบุคลากรให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อมาพัฒนางานในด้านหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เกิดการบูรณาการในกลุ่มสาระฯ อื่น ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

อศุขยา แสงทอง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) ประกอบด้วย 7 ด้าน 19 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการสำรวจความต้องการ มี 3 แนวทาง คือ (1) สำรวจความต้องการของชุมชนและผู้เรียน (2) จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา (3) จัดตั้งคณะทำงาน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ มี 2 แนวทาง คือ (1) จัดอบรมครูเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ (2) ครูกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน 3) ด้านการเลือกเนื้อหาสาระ มี 4 แนวทาง คือ (1) จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (2) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสม (3) ผู้บริหารสนับสนุนการทำหลักสูตรแบบบูรณาการ (4) ครูจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน 4) ด้านการจัดเนื้อหาสาระ มี 2 แนวทาง คือ (1) จัดทำสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจผู้เรียน (2) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย 5) ด้านการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ มี 2 แนวทาง คือ (1) ผู้บริหารจัดให้ครูได้เข้าสอนตรงตามสาขาวิชาของตนเอง (2) จัดอบรมเพื่อพัฒนาการสอนของครู 6) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มี 3 แนวทาง คือ (1) จัดให้มีสื่อการเรียนรู้เพียงพอตามความต้องการ (2) ผู้บริหารสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนรู้ของครู (3) ครูสร้างและพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสม 7) ด้านการประเมินผลและวิธีการประเมินผล มี 3 แนวทาง คือ (1) จัดอบรมเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผล (2) จัดประชุมคณะครู และเน้นย้ำการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (3) จัดตั้งคณะกรรมการประเมินผล การใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต่อไป

นริศรา มากมี และ อธิศศักดิ์ อุปไมยอริชัย (2565) ได้ศึกษาการเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า 1) แนวทางเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า มีทั้งหมด 17 แนวทาง แบ่งออกเป็น ด้านการจัดทำหลักสูตร 4 แนวทาง ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร 5 แนวทาง ด้านการนำหลักสูตร ไปใช้ 3 แนวทาง และด้านการประเมินหลักสูตร 5 แนวทาง 2) ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของแนวทางเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร และด้านที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการประเมินหลักสูตร

ผลการศึกษาแนวทางเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไว้ ดังนี้

1) ด้านการจัดทำหลักสูตร ควรมีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดทำข้อมูลความต้องการจำเป็นตามบริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และสถานการณ์ปัจจุบัน

เพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และศึกษารายละเอียดการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ศึกษากรอบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะ แล้วจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สารการเรียนรู้ และโครงสร้างหลักสูตร มีการตรวจสอบความเหมาะสมและคุณภาพของหลักสูตรก่อนเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

2) **ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร** ควรมีแนวทางดังนี้ คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรวางแผนการใช้หลักสูตร จัดทำแผนการใช้หลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการศึกษา การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ และดำเนินการพัฒนาตนเอง ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักสูตรฐานสมรรถนะ 2) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และ 3) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวางแผนในการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และกำหนดแนวทางการนิเทศและ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

3) **ด้านการนำหลักสูตรไปใช้** ควรมีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนควรนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีการกำหนดคำอธิบายรายวิชาไว้แล้ว ไปจัดทำโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ กำหนดการประเมินการเรียนรู้และหลักฐานการเรียนรู้ และกำหนดการจัดการเรียนรู้ไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูผู้สอนควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนด้านความพร้อมของผู้เรียน ด้านความสนใจของผู้เรียน และด้านข้อมูลลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร

4) **ด้านการประเมินหลักสูตร** ควรมีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยคณะกรรมการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะควรกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนด หลักเกณฑ์ การประเมิน สร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนด และจัดทำรายงานผลการประเมินหลักสูตร ด้านการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตร ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรว่านักเรียนเกิดสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ หรือไม่ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ต่อไป

Tichnor-Wagner et al., (2018) ได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การนำหลักสูตรไปใช้ระดับชั้นเรียน (Microsystem: Classroom Practices)

ปัจจัยที่ส่งเสริม ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นของครู เมื่อครูมีความมุ่งมั่นในการนำหลักสูตรไปใช้ แรงจูงใจในการนำหลักสูตรไปใช้และความกระตือรือร้นที่จะลงมือทำก็จะเกิดขึ้น และสิ่งนั้นจะส่งผลให้ครูมี

แนวโน้มนี่ที่จะเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้ตาม และ 2) ความสอดคล้องระหว่างความเชื่อของครูกับเป้าหมายของหลักสูตร หากครูมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ไปในทางที่ดีและทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพท์ได้ ครูก็จะเริ่มปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตน

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ 1) ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของครูต่อเนื้อหาในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ครูอาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการขาดความรู้ ความคุ้นเคย และขาดการฝึกฝน ในการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียน หรือการที่ครูปรับใช้ตามหลักสูตรฉบับใหม่ผ่านมุมมองการใช้หลักสูตรเก่า 2) ภาระงานของครูทำให้ครูมีเวลาที่ไม่เพียงพอในการวางแผนและนำหลักสูตรไปใช้ หรือมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ

การนำหลักสูตรไปใช้ระดับสถานศึกษา (Mesosystem: School-Level Activities)

ปัจจัยที่ส่งเสริม ได้แก่ 1) การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือ หากผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การจัดสรรเวลาในการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร ก็จะสามารถทำให้ครูมีความเข้าใจในหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ให้ตรงกับผลลัพท์ที่ผู้เรียนควรได้รับ 2) การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในสถานศึกษา ซึ่งทรัพยากรที่กล่าวถึง คือ การจัดสรรเวลาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรใหม่ของสถานศึกษา และการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) วัฒนธรรมการร่วมมือ หากครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนมีความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรและการนำไปใช้ ก็จะทำให้การปรับปรุงหลักสูตรส่งผลสำเร็จ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ 1) การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฉบับใหม่ จะไม่สามารถให้การสนับสนุนต่อครูในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรได้ 2) การที่ไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการวางแผนและการเตรียมการสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ กล่าวคือ หากไม่มีการวางแผนที่ดี หรือไม่มีเวลาที่เพียงพอ นั้น ครูจะไม่มีโอกาสได้ทำความเข้าใจกับหลักสูตรฉบับใหม่ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) การขาดทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ สื่อการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

การนำหลักสูตรไปใช้ระดับนโยบายและการส่งเสริมจากภายนอก (Exosystem: Policy and External Supports)

ปัจจัยส่งเสริม ได้แก่ 1) การพัฒนาวิชาชีพที่สอดคล้องกับการปรับปรุงหลักสูตร กล่าวคือ หากในโครงการการพัฒนาวิชาชีพที่ครูหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นโครงการเกี่ยวกับหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ ก็จะสามารถทำให้ครูมีความรู้และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น 2) ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากนอกสถานศึกษา (External Experts) เช่น ความช่วยเหลือจากกระทรวงที่ดูแลการศึกษา หรือจากมหาวิทยาลัยที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ได้ และยังสามารถจัดการอบรมที่ให้ความช่วยเหลือแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องได้อีกด้วย 3) หลักสูตรชาติมีการระบุวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ กล่าวคือ หากในหลักสูตรชาติมีการให้คำแนะนำหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง 4) ทรัพยากรทางการเงิน หรือการให้สนับสนุน ทางด้านการเงินหรืองบประมาณที่สถานศึกษาได้รับในการนำหลักสูตรไปใช้

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ 1) ทรัพยากรที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะทรัพยากรทางการเงิน ที่ถ้าหากมีไม่เพียงพอก็จะทำให้เป็นอุปสรรคอย่างมากในการดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ 2) หลักสูตรชาติมีความไม่ชัดเจน กล่าวคือ หากในหลักสูตรชาติกำหนดมาแค่เป้าหมายและผลลัพธ์ของหลักสูตรชาติโดยไม่บอกวิธีการนำไปใช้ในชั้นเรียนจริงอย่างไร การนำหลักสูตรไปใช้ก็อาจจะไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการได้

การนำหลักสูตรไปใช้ระดับความเชื่อและค่านิยมทางการศึกษา (Macrosystem: Education Beliefs and Values)

ปัจจัยส่งเสริม ได้แก่ ทศนคติที่เป็นบวกต่อการปรับปรุงหลักสูตร หากครูและผู้เกี่ยวข้องมีความเชื่อว่า การปรับปรุงหลักสูตรนั้นจะส่งผลที่ดีให้แก่ตัวผู้เรียน ก็จะทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการปรับปรุงหลักสูตร และมีความมุ่งมั่นในการนำหลักสูตรไปใช้

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ 1) อิทธิพลของการจัดสาระการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Primacy of Traditional Subject Areas) กล่าวคือ หากสถานศึกษายังคงเชื่อในการจัดสาระการเรียนรู้แบบดั้งเดิม จะทำให้การนำหลักสูตรใหม่ไปดำเนินการได้ไม่เต็มที่ และ 2) ความขัดแย้งระหว่างการปฏิรูปแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการสอบแบบเดิมพันสูง (Tensions Between Child-centered Reforms and Standardized High Stakes Exams) กล่าวคือ ค่านิยมทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการสอบแบบเดิมพันสูง เช่น การสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น ทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในหลักสูตรรูปแบบอื่น ๆ ที่อาจไม่ได้เน้นความสามารถด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว

การนำหลักสูตรไปใช้ระดับกรอบเวลาในการนำไปใช้ (Chronosystem: Implementation Timelines)

ปัจจัยส่งเสริม ได้แก่ การที่ครูมีเวลามากพอสำหรับการปรับตัว รวมไปถึงการวางแผน การทำความเข้าใจ กับหลักสูตรฉบับใหม่ก่อนที่จะนำไปใช้ หากครูมีเวลามากพอ ครูก็จะรู้สึกยินดีที่จะเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ความล่าช้าในการดำเนินการ หากสถานศึกษาใช้เวลามากเกินไปในการนำหลักสูตรไปใช้ นโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างที่สถานศึกษากำลังนำหลักสูตรไปใช้นั้น อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อทั้งกระบวนการและอาจทำให้สถานศึกษาต้องยกเลิกกระบวนการเลยก็เป็นได้

บทที่ 3 การดำเนินการ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงาน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ ในส่วนนี้จะนำเสนอข้อมูลการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้ 1) จำนวนสถานศึกษานำร่องที่เข้าร่วมการวิจัย 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3) การดำเนินการวิจัย และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

จำนวนสถานศึกษานำร่องที่เข้าร่วมการวิจัย

สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ 1) สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็น สถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 14 แห่ง และเป็น สถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่อยู่ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 21 แห่ง และ 2) สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปในจังหวัดฉะเชิงเทรา สงขลา บุรีรัมย์ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง สถานศึกษาที่เข้าร่วมวิจัย จำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม

จังหวัด	ลักษณะหลักสูตร		รวม
	ผ่านการพิจารณา เห็นชอบ	อยู่ระหว่างการพิจารณา เห็นชอบ	
เชียงใหม่	3	6	9
ระยอง	4	2	6
ศรีสะเกษ	-	5	5
กาญจนบุรี	-	3	3
สตูล	3	2	5
ปัตตานีและนราธิวาส	4	3	7
รวม	14	21	35

ตารางที่ 7 จำนวนสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป

จังหวัด	จำนวน (โรง)
กรุงเทพมหานคร	2
สงขลา	1
บุรีรัมย์	1
ฉะเชิงเทรา	1
รวม	5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม สำหรับลักษณะเครื่องมือและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือ	ลักษณะ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
1. แบบสอบถาม	เป็นแบบสอบถาม ในลักษณะกัลจูเกิลฟอร์ม เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหาอุปสรรค สิ่งที่ได้เรียนรู้ และข้อเสนอแนะ	สถานศึกษา 40 แห่ง
2. แบบสัมภาษณ์	เป็นเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหาอุปสรรค สิ่งที่ได้เรียนรู้ และข้อเสนอแนะ	ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ของสถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกจังหวัดละ 2 - 4 แห่ง ครอบคลุมสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ และสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไม่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ
3. แบบสนทนากลุ่ม	1.แบบสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหาอุปสรรค สิ่งที่ได้เรียนรู้ และข้อเสนอแนะของการดำเนินงาน	ตัวแทนของครู ผู้บริหาร และนักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ ของทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยในจังหวัด
	2.แบบสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหาอุปสรรค สิ่งที่ได้เรียนรู้ และข้อเสนอแนะของการดำเนินงาน	ตัวแทนของครู ผู้บริหาร นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ และผู้ขับเคลื่อนงานพัฒนาหลักสูตรของทุกจังหวัด ๆ ละ 2 คน

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะการเตรียมความพร้อม

ระยะเตรียมความพร้อมดำเนินการในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2565 - มกราคม 2566 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1) ประสานข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสถานศึกษาต่าง ๆ

2) กำหนดสถานศึกษานำร่องที่เข้าร่วมวิจัย

3) ประสานงานสถานศึกษานำร่อง และผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมวิจัย

4) พัฒนาเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม โดยมีกระบวนการ ดังนี้

- (1) ศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
- (2) ยกร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- (3) ประชุมคณะทำงานพิจารณาเครื่องมือฉบับร่าง และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ให้เหมาะสม

(4) นำเสนอเครื่องมือในการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 คน พิจารณาความเที่ยงตรง ความเหมาะสม ตลอดจนภาษาที่ใช้ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์

(5) คัดเลือกผู้วิจัยร่วมในการเก็บข้อมูลในจังหวัดต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์สำคัญดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการวิจัย 3) เป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกับบริบทการทำงานในจังหวัด และ 4) ผู้วิจัยในแต่ละจังหวัดครอบคลุมกลุ่มครู ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการ

- (6) ประชุมสร้างความเข้าใจ จุดประสงค์ กระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ และช่วงเวลาในการทำงาน

3.2 ระยะเวลาเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-มิถุนายน 2566 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

- 1) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากสถานศึกษา จำนวน 40 แห่ง ดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2566
- 2) นักวิจัยร่วมแต่ละจังหวัดศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากแบบสอบถามและวางแผนการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม รายละเอียดดังนี้

(1) ข้อมูลการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตารางที่ 9 แสดงกำหนดการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จังหวัด	สถานศึกษาที่ร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก	ช่วงเวลา
เชียงใหม่	โรงเรียนบ้านแม่ฮ่องสอนขี้เหล็ก	7 มีนาคม 2566
	โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย	8 มีนาคม 2566
	โรงเรียนปริญชรอแวลวิทยาลัย	8 มีนาคม 2566
ระยอง	โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 8	3 มีนาคม 256
	โรงเรียนวัดศรีภวนาราม	7 มีนาคม 2566
	โรงเรียนวัดเขากะโดน	10 มีนาคม 2566
ศรีสะเกษ	โรงเรียนบ้านสามแยกหินกอง	2 มีนาคม 2566
	โรงเรียนบ้านอีสร้อย	23 กุมภาพันธ์ 2566
	โรงเรียนบ้านเพ็ญนาม	22 กุมภาพันธ์ 2566
	โรงเรียนบ้านบัวทุ่ง (รัฐราษฎร์สามัคคี)	28 กุมภาพันธ์ 2566
	โรงเรียนบ้านปราสาทเยอ	17 มีนาคม 2566
กาญจนบุรี	โรงเรียนอนุบาลด่านมะขามเตี้ย	5 เมษายน 2566
	โรงเรียนอนุบาลศรีสวัสดิ์	20 มีนาคม 2566
	โรงเรียนบ้านหัวเสือ	4 เมษายน 2566
สตูล	โรงเรียนอนุบาลสตูล	1 มีนาคม 2566
	โรงเรียนบ้านตันหยงกาโบยชัยพัฒนา	2 มีนาคม 2566
	โรงเรียนวัดหน้าเมือง	4 มีนาคม 2566
	โรงเรียนบ้านมะหัง	4 มีนาคม 2566
	โรงเรียนนิคมพัฒนาฝั่ง 6	8 มีนาคม 2566
ปัตตานีและนราธิวาส	โรงเรียนบ้านคาโด	1 มีนาคม 2566
	โรงเรียนจงรักภักดีสัตย์วิทยา	1 มีนาคม 2566
	โรงเรียนบ้านระแว้ง	2 มีนาคม 2566
	โรงเรียนมุสลิมสันติชน	2 มีนาคม 2566
	โรงเรียนยุวอิสลามวิทยามูลนิธิ	28 กุมภาพันธ์ 2566
	โรงเรียนแหลมทอง	8 มีนาคม 2566
	โรงเรียนกลูปี	9 มีนาคม 2566
สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป	โรงเรียนราชินีบน	9 มีนาคม 2566
	โรงเรียนสุจิตุณี	26 มีนาคม 2566
	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	21 เมษายน 2566

(2) ข้อมูลการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม

ตารางที่ 10 แสดงการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม

จังหวัด	จำนวนผู้เข้าร่วม	ช่วงเวลา	ลักษณะ
เชียงใหม่	1. ครู จำนวน 8 คน 2. นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน 3. ผู้บริหาร จำนวน 7 คน	28 เมษายน 2566	สนทนากลุ่ม แบบออนไลน์
ระยอง	1. ครู จำนวน 14 คน 2. นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 10 คน 3. ผู้บริหาร จำนวน 14 คน	7 เมษายน 2566	สนทนากลุ่ม ณ โรงแรมโกลเด้น ซิตี้ ระยอง
ศรีสะเกษ	1. ครู จำนวน 34 คน 2. นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน 3. ผู้บริหาร จำนวน 4 คน	27 มีนาคม 2566	สนทนากลุ่ม แบบออนไลน์
กาญจนบุรี	1. ครู จำนวน 3 คน 2. นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน 3. ผู้บริหาร จำนวน 3 คน	31 มีนาคม 2566	สนทนากลุ่ม แบบออนไลน์
สตูล	1. ครู จำนวน 10 คน 2. นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน 3. ผู้บริหาร จำนวน 5 คน	11 มีนาคม 2566	สนทนากลุ่ม ที่โรงเรียนอนุบาล สตูล
ปัตตานีและ นราธิวาส	1. ครู จำนวน 15 คน 2. นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ จำนวน 7 คน 3. ผู้บริหาร จำนวน 7 คน	12 พฤษภาคม 2566	สนทนากลุ่ม แบบออนไลน์
สถานศึกษานอก พื้นที่นวัตกรรม	1. ครู จำนวน 8 คน 2. ผู้บริหาร จำนวน 4 คน	25 เมษายน 2566	สนทนากลุ่ม แบบออนไลน์

3) เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหาอุปสรรค สิ่งที่ได้เรียนรู้ และข้อเสนอแนะของการดำเนินงาน จากตัวแทนของครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ/ ศึกษานิเทศก์ และผู้ขับเคลื่อนงานพัฒนาหลักสูตรของทุกจังหวัด ๆ ละ 2 คน ในวันที่ 14 มิถุนายน 2566

โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่ม	จำนวน
ผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษา	12
ผู้บริหารสถานศึกษา	14
นักวิชาการ/ ศึกษานิเทศก์	12
ครูผู้สอน	14

สำหรับกิจกรรมการสนทนากลุ่มดำเนินการตามกำหนดการ ดังนี้

กำหนดการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

สรุปบทเรียนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง

วันพุธที่ 14 มิถุนายน 2566 เวลา 13.00 – 16.00 น.

(ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์)

เวลา 13.00 – 13.15 น.	เปิดประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินงาน โดย ดร.ประวีณา อัสโย ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ นางสาวอุษา คงสาย ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้
เวลา 13.15 – 13.30 น.	ชี้แจงกำหนดการ และแนะนำผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดย ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต
เวลา 13.30 – 14.45 น.	นำเสนอ (ร่าง) ผลการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ <ul style="list-style-type: none"> • นำเสนอผลภาพรวม โดย ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์ • นำเสนอสรุปผลการวิจัยแต่ละจังหวัด<ol style="list-style-type: none"> 1) จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส โดย ดร.วรลักษณ์ ชูกำเนิด, นางปัทมาวดี ชันธุ์ชัย 2) จังหวัดสตูล โดย นายบุญเจือ ทองประหวัน 3) จังหวัดระยอง โดย นางสาวอุษณา เงินเจริญ 4) จังหวัดกาญจนบุรี และศรีสะเกษ โดย ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ 5) จังหวัดเชียงใหม่ โดย ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์ 6) กลุ่มจังหวัดทั่วไป โดย ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
เวลา 14.45 – 16.00 น.	แบ่งกลุ่มย่อยสนทนากลุ่ม กลุ่มที่ 1 ทีมขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา <u>ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม</u> ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ และ ผศ.ดร.เรวดี ชัยเขาวรัตน์ <u>ผู้เก็บประเด็น</u> นางสาวอุษา คงสาย และ นางสาวภควดี เกิดบัณฑิต <u>ผู้สังเกตการณ์</u> นายบุญเจือ ทองประหวัน กลุ่มที่ 2 ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา <u>ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม</u> ดร.วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์ <u>ผู้เก็บประเด็น</u> นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา และ นางสาวปณัฐฐา น้อยเนียม <u>ผู้สังเกตการณ์</u> อาจารย์ชำเรือง พัชรชนม์

กลุ่มที่ 3 ตัวแทนนักวิชาการ/ ศึกษานิเทศก์

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

นางสาวอุสุสนา เงินเจริญ

ผู้เก็บประเด็น

นายสมชาย นัยเนตร และ นางสาวบุญนภัส ขำหินตั้ง

กลุ่มที่ 4 ตัวแทนครูผู้สอน

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และ ผศ.ดร.สุมาลี เชื้อชัย

ผู้เก็บประเด็น

นางสาวณัฐตรา แทนขำ และ นางฐิติวรดา แห้วเพชร

ผู้สังเกตการณ์ นางสาวณัฐชยา สุทธิสว่าง

3.3 ระยะเวลาวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย

ระยะเวลาวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย ดำเนินการในช่วงเดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม 2566 มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยพิจารณาจำแนก และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งข้อมูลที่ได้เป็น 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การเตรียมการก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) การดำเนินการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐาน และ 4) ข้อเสนอแนะ

3.3.2 จัดทำรายงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษาในครั้ง นี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม 2) เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและบริบทพื้นฐานของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม เป็นผลการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ และสถานศึกษานำร่องนอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใน 2 ชั้นสำคัญ ได้แก่

2.1 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นเตรียมการของสถานศึกษา (ก่อนการทำหลักสูตร)

2.2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นการดำเนินงานของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ โดยมีการแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาต่อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ

4.3.1 ข้อเสนอแนะในการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง

4.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำงานของจังหวัด/ พื้นที่

4.3.3 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

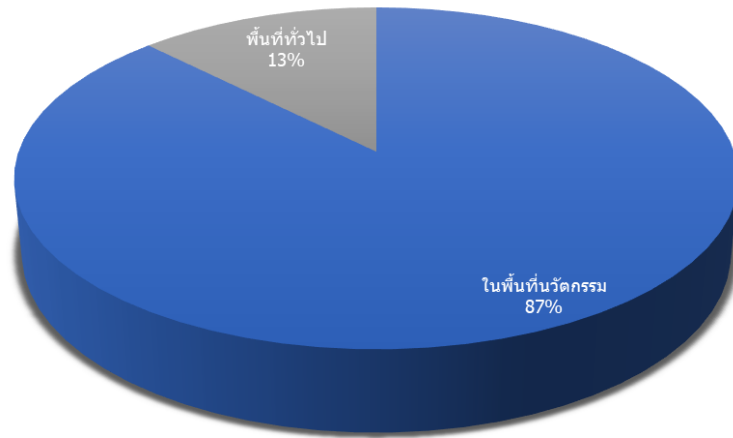
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและบริบทพื้นฐานของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ

สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ 1) สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 14 แห่ง และเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่อยู่ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 21 แห่ง และ 2) สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปในจังหวัดฉะเชิงเทรา สงขลา บุรีรัมย์ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งออกเป็นรายละเอียดในภาพรวมของการดำเนินการของ สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัย การดำเนินการในขั้นเตรียมการก่อนการทำหลักสูตร ชั้นระหว่างการ ดำเนินการ และขั้นของการพัฒนาต่อในอนาคต ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 12

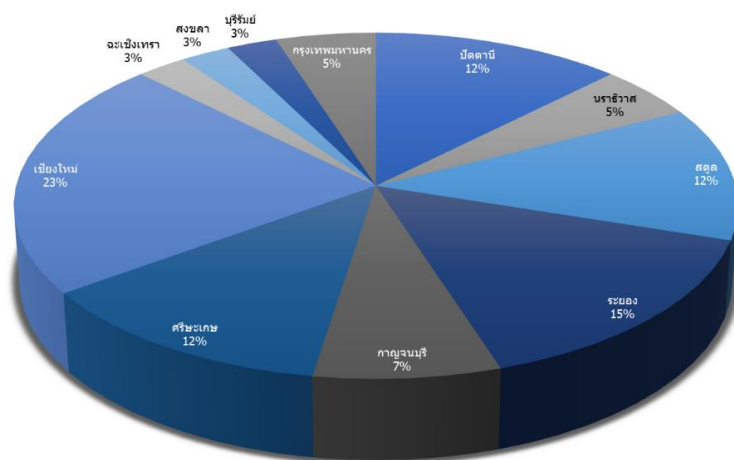
ตารางที่ 12 แสดงรายละเอียดของสถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัย

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษาที่เข้าร่วมวิจัย						
		แยกตามจังหวัด		แยกตามพื้นที่		แยกตามหลักสูตรผ่านการพิจารณา ให้ความเห็นชอบ		
		จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	ผ่าน การพิจารณา	อยู่ระหว่าง การพิจารณา	ไม่เข้าร่วม การพิจารณา
		จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	จำนวน (โรง)	จำนวน (โรง)
1	ปัตตานี	5	12	35	87	3	2	-
2	นราธิวาส	2	5			1	1	-
3	สตูล	5	12			3	2	-
4	ระยอง	6	15			4	2	-
5	กาญจนบุรี	3	7			-	3	-
6	ศรีสะเกษ	5	12			-	5	-
7	เชียงใหม่	9	23			3	6	-
8	ฉะเชิงเทรา	1	3	5	13	-	-	1
9	สงขลา	1	3			-	-	1
10	บุรีรัมย์	1	3			-	-	1
11	กรุงเทพมหานคร	2	5			-	-	2
รวม		40	100	40	100	14	21	5
				ร้อยละ		35	52	13

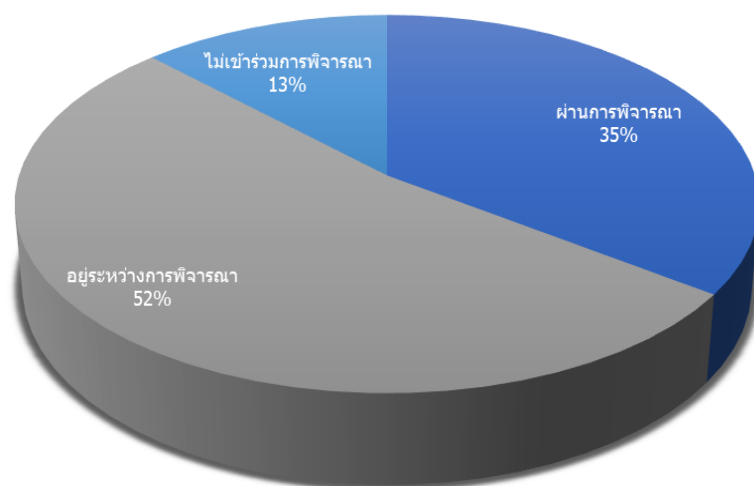
เมื่อนำข้อมูลสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยมาแสดงเป็นค่าสถิติร้อยละ สามารถแสดงได้ ดังนี้

ภาพที่ 14 แสดงร้อยละของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยแยกตามลักษณะพื้นที่

ภาพที่ 15 แสดงร้อยละของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยแยกรายละเอียดตามจังหวัดที่ตั้ง

ภาพที่ 16 แสดงร้อยละของสถานศึกษาแยกตามหลักสูตรฯผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

1.1 บริบทพื้นฐานของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความเป็นอิสระในการดำเนินการทางวิชาการตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

พ.ศ. 2562 โดยสามารถพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของตนได้ และสามารถทดลองใช้การบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา คือ

1. คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น

2. ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา

3. กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังใช้กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงอนาคต (The Future of Strategic Planning) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2565 – 2569) ประกอบด้วย 4 ประเด็น ยุทธศาสตร์ 12 ยุทธศาสตร์ ภายใต้*วิสัยทัศน์ (Vision)*: เชียงใหม่...นครแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความสุข

พันธกิจ (Mission)

พันธกิจที่ 1 สร้างความเสมอภาคทางการศึกษาตลอดชีวิต

พันธกิจที่ 2 พัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงสมรรถนะแห่งอนาคต

พันธกิจที่ 3 เร่งพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้การจัดการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด

พันธกิจที่ 4 ยกระดับขีดสมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

เป้าประสงค์ (Goals)

เป้าประสงค์ที่ 1 ผู้เรียนเข้าถึงสิทธิโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตที่เสมอภาคตามความต้องการของปัจเจกชน เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และได้รับการรับรองตามคุณภาพทางการศึกษา

เป้าประสงค์ที่ 2 ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพแบบองค์รวม มีทักษะชีวิต ทักษะวิชาการ และทักษะอาชีพเต็มตามศักยภาพของตน

เป้าประสงค์ที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่มีนวัตกรรม และองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

เป้าประสงค์ที่ 4 หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา เป็นองค์กรสมรรถนะสูงเชิงนวัตกรรม มีศักยภาพ ส่งมอบบริการสาธารณะ (PSA) ที่ดีต่อชุมชนสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาให้บรรลุเจตนารมณ์ (Mission Statement) และทิศทางการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ 12 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ ด้านความเสมอภาคการศึกษาตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเสมอภาคลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 จัดระบบคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน การให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และการส่งต่อผู้เรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และจัดระบบนิเวศการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ไร้ขีดจำกัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ ด้านคุณภาพการศึกษาเชิงสมรรถนะ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ไร้ขีดจำกัดที่มีความสุขสำหรับบุคคลทุกช่วงวัย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดพัฒนาและขยายผลการใช้หลักสูตรสมรรถนะเชิงอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบประกันคุณภาพเชิงบูรณาการแบบองค์รวม

ประเด็นยุทธศาสตร์ ด้านนวัตกรรมการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 7 เร่งสร้างและพัฒนาวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ
ระดับปัจเจกชนและชุมชนสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 สร้างและพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา รองรับการบริหารจัดการเชิงพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์ ด้านสมรรถนะการบริหารจัดการเชิงพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 9 ปรับระบบการบริหารงานบุคคลเชิงสมรรถนะบนหลักการบริหารงานบุคคลและ
ระบบค่าตอบแทนเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 10 เปิดเวทีและสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการ
บริหารจัดการศึกษา บนหลักการภาคีการศึกษาเชียงใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 11 ยกขีดสมรรถนะการบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ บนหลักการ “จังหวัดการศึกษา-
สถานศึกษาจัดการตนเอง”

ยุทธศาสตร์ที่ 12 สร้างระบบเฝ้าระวังการบริหารจัดการศึกษา และการสะท้อนผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

การนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) มุ่งการสร้างความพร้อมเชิงยุทธศาสตร์
การมอบหมายกระจายความรับผิดชอบขับเคลื่อน (Empowerment) ในฐานะหุ้นส่วนบริหารจัดการ (Partnership)
และการน้อมนำหลักการทรงงานเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factor: KSF) พร้อมกลไกกำกับ
ติดตามและเฝ้าระวังทางยุทธศาสตร์ (Strategic Warning Sign System) และการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษาเกิดจากการสร้างกลไกอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยเน้นมิติการบริหารจัดการคนเป็นปัจจัยสำคัญที่
สร้างความตระหนักร่วม ความรู้รักสามัคคีและการกระจายความรับผิดชอบ โดยน้อมนำศาสตร์พระราช
“ระเบิดจากข้างใน: เข้าใจ - เข้าถึง - พัฒนา”

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการจัดการศึกษาและสภาพปัญหาในจังหวัด สามารถระบุความ
ต้องการการพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1) การสร้างโอกาสทางการศึกษา นอกจากจะดำเนินการประกันโอกาสทางการศึกษาของเด็กไทย
ยังต้องให้การดูแลตามสิทธิของมนุษย์ชนกับนักเรียนต่างชาติและเด็กต่างด้าวที่เข้ามาพร้อมผู้ปกครอง เพื่อใช้
แรงงานให้เกิดความทั่วถึงตามหลักสิทธิมนุษยชนด้วย อันจะเป็นการป้องกันปัญหานักเรียนตกหล่นและออก
กลางคันของจังหวัดเชียงใหม่

2) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการกำหนดวาระของการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ ให้พ้นจากกับดักคุณภาพการศึกษาต่ำ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

และการศึกษาวิจัยและพัฒนา (R & D) เหตุผลอีกประการหนึ่งจากข้อมูล พบว่า นักเรียนจังหวัดเชียงใหม่ยังประสบปัญหาด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ทุกระดับการศึกษา การส่งเสริมให้เชียงใหม่เป็นนครแห่งการอ่าน และนวัตกรรมเมืองแห่งการคิด โดยนำนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยใหม่ที่รัฐบาลให้ความสนใจ เช่น PBL, STEM EDUCATION เป็นต้น ไปขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงบูรณาการในสถานศึกษาได้

3) การพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางการศึกษานานาชาติสู่ความเป็นสากล (Chiang Mai Education Hub) เป็นนโยบายการพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด สถานศึกษาที่สามารถเป็นตัวแทนได้แก่ โรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ (โรงเรียนเปิดหลักสูตร ภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติ หลักสูตรอาหารไทย โรงเรียนสอนนวดแผนไทย และ SPA) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา บริการสุขภาพ และบริการทางการแพทย์ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้การศึกษาทุกระดับทุกประเภท สามารถเข้าถึงและให้บริการการศึกษาแก่ชาวต่างประเทศอย่างกว้างขวางต่อไป โดยส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้มากขึ้น ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีรายได้จากการทำงานด้านภาษา และการสื่อสาร รวมทั้งมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาพม่า ภาษาเวียดนาม และภาษาญี่ปุ่น

4) การสร้างนิสัยให้เด็กยุคใหม่มีแนวคิดด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการแยกขยะ การรักษาความสะอาดของสาธารณะ การปลูกต้นไม้ สร้างฝายชะลอน้ำ แก้ไขปัญหามลพิษ ป้องกันไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของเมืองเชียงใหม่ ควรได้รับการสอน โดยจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่น อบรมปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน อย่างยั่งยืน

5) การแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข เนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดเป็นแหล่งขนผ่านและแหล่งจำหน่ายยาเสพติด ดังนั้น ควรสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักเรียน นักศึกษา อย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกัน ตามสภาพปัญหาหรือตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ หน่วยงานด้านแรงงาน จัดหางานจังหวัด สถานประกอบการขนาดใหญ่ในพื้นที่ มหาวิทยาลัย และตัวแทนผู้ประกอบการ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเจตคติแบบเดิม และส่งเสริมการเรียนรู้สมัยใหม่ ร่วมกันสร้างแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อการมีงานทำของจังหวัดเชียงใหม่ทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อไปในอนาคต

1.2 บริบทพื้นฐานของจังหวัดระยอง

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นเมืองอุตสาหกรรมนำการท่องเที่ยวและการเกษตร มีชายหาดยาวเลียบริบขนานไปกับอ่าวไทย และสวยงามระดับโลก มีผลไม้ชั้นยอด และเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรและผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GDP) สูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ เป็นจังหวัดหนึ่งในที่อยู่ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ECC)

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบชายฝั่งที่เกิดจากการทับถมของตะกอนบริเวณแอ่งลุ่มน้ำระยอง และที่ลาดสลับเนินเขา และภูเขาที่มีลักษณะเป็นลอนลูกคลื่นสูงต่ำสลับกันไป โดยมีพื้นที่ทิวเขา 2 แนว คือ ทิวเขาชะเมาทางทิศตะวันออก ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 1,035 เมตร และทิวเขาที่อยู่ประมาณกึ่งกลางของตัวจังหวัดเป็น

แนวยาวจากอำเภอเมืองระยองขึ้นไปทางเหนือจนสุดเขตจังหวัด มีแม่น้ำสายสั้น ๆ ซึ่งเกิดจากเทือกเขาจันทบุรี และเทือกเขาบรรทัดไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำระยอง เป็นต้น ลักษณะชายฝั่งทะเลมีหาดทรายสวยงาม และมีเกาะใหญ่น้อย เรียงรายเลียบตามแนวชายฝั่งนับเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครอง เป็น 8 อำเภอ มีอำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านค่าย อำเภอบ้านฉาง อำเภอปลวกแดง อำเภอแกลง อำเภอเขาชะเมา อำเภอวังจันทร์ และอำเภอนิคมพัฒนา

ประชากร จังหวัดระยอง มีข้อมูลประชากร ปี พ.ศ. 2564 จำนวนทั้งสิ้น 751,343 คน แยกเป็นชาย 368,992 คน และหญิง 382,351 คน

ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดระยอง ระบบการศึกษาในจังหวัด มีการเปิดสอนตั้งแต่วินิจฉัย อนุบาล ถึง ระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยหน่วยงานทางการศึกษา 7 สังกัด ทั้งหมด 544 แห่ง แบ่งเป็น 1) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) จำนวน 343 แห่ง 2) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จำนวน 4 แห่ง 3) สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (นร.) จำนวน 4 แห่ง 4) กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 156 แห่ง 5) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จำนวน 33 แห่ง 6) กระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) จำนวน 2 แห่ง และ 7) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) จำนวน 2 แห่ง มีผู้เรียน จำนวน 143,906 คน ครู-บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8,201 คน และห้องเรียน จำนวน 4,489 ห้อง

กลไกการทำงานในพื้นที่วัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดระยอง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดระยองเป็นประธานกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ในการวางนโยบาย แนวทางการจัดการศึกษาในพื้นที่ ประสานความร่วมมือของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ ทั้งหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตำรา สื่อการสอน เสนอแนะการพิจารณาแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และแต่งตั้งคณะทำงานตามความเหมาะสม คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่วัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นประธาน และมีผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหารในสถานศึกษานำร่องศึกษานิเทศก์ มีบทบาทหน้าที่ กำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ประสานให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะให้การสนับสนุนทางเทคนิค ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และติดตามสถานศึกษานำร่อง จัดให้มีการออกแบบการทดสอบผู้เรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และประสานให้หน่วยงานทางการศึกษา อปท. หน่วยงานอื่นของรัฐและเอกชนขับเคลื่อน

สถานศึกษานำร่อง จังหวัดระยองได้มีประกาศพิจารณาสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการสมัครเป็นสถานศึกษานำร่องตามประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่วัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการสมัครเป็นสถานศึกษานำร่อง โดยสามารถสมัครได้ ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน ซึ่งปัจจุบันมีสถานศึกษานำร่อง 4 รุ่น จำนวนทั้งสิ้น 87 แห่ง **การพัฒนาสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม** แนวคิดหลักของการดำเนินงานวิจัยพื้นที่วัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองอยู่บนหลักการของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming) เพื่อยกระดับคุณภาพ

การจัดการศึกษาเข้าสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน โดยใช้วิธีการสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงเรียน "Whole School Transforming" โดยผ่าน 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) สร้างกรอบแนวคิดหลักใหม่ของโรงเรียน (School concept) 2) เปลี่ยนบทบาทผู้อำนวยการ ให้เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ชี้แนะการจัดการเรียนรู้ (Super Coach) 3) เปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้เพื่อศิษย์ (Learning Experts & Professional Teacher) 4) เปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนรู้แบบใฝ่เรียนรู้ (Constructive and Active learning) 5) สร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space) ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายยืดหยุ่น และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง 6) เปลี่ยนหลักสูตรให้อิงฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) และ 7) ใช้ระบบการวัดและประเมินผลที่เน้นการปรับปรุงและพัฒนา (Formative Assessment) โดยใช้กระบวนการพัฒนาอบรมให้ความรู้แก่สถานศึกษา และใช้กลไกระบบโหนดในพื้นที่ (Node & Network) ซึ่งมีคณะวิทยากรที่มาจากสถาบันอาศรมศิลป์ โรงเรียนรุ่งอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ทีมศึกษานิเทศก์จากทุกหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดระยอง ผนึกกำลังสร้างความร่วมมือ สู่สถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีแผนยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2565 - 2569 ด้วยวิสัยทัศน์ “สร้างพื้นที่ปฏิบัติการ คิดค้น และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาตามบริบทวิถีชีวิตคนระยองด้วยกรอบหลักสูตรจังหวัดระยอง (Rayong MARCO) ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่ระยองเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน”

1.3 บริบทพื้นฐานของจังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเสมือนภาพแทนจังหวัดส่วนใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งพื้นที่ที่มีทั้งศักยภาพ และยังคงที่เป็นปัญหาหรือจุดที่ต้องพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ จึงเป็น 1 ใน 3 จังหวัดที่ได้รับการพิจารณาจากภาคการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP) ให้เป็นจังหวัดนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในฐานะภาพแทนของพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ คือ มีฐานทุน/ ความท้าทาย ใน 3 ด้าน ดังนี้

1. มีโรงเรียนแกนนำที่ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีร่องรอยความสำเร็จ มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง แต่มีข้อจำกัดทางนโยบายที่ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่สามารถขยายผลได้

2. มีหน่วยงานหน่วยงานรับผิดชอบจัดศึกษาในจังหวัด อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารองการบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อีกทั้ง มีกลุ่มคนภาคประชาสังคมอีกหลายกลุ่มที่ตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหา คุณภาพการจัดการศึกษา/ การจัดการเรียนรู้ และลุกขึ้นมาดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเปลี่ยนแปลง ภายใต้บทบาทภาระงานของตนเอง แต่ยังคงเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ อีกทั้ง ไม่มีระบบการรับฟังเสียงของคนในพื้นที่ส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัด ยังไม่สอดคล้องและเชื่อมต่อกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของจังหวัด

3. เป็นพื้นที่ทำงานขององค์กรภาคการศึกษาไทยหลายองค์กร อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัดมหาชน แต่ละองค์กรมีเครือข่ายคนทำงานในพื้นที่หลายระดับ ที่มี “โอกาส” จะเชื่อมประสานเกาะเกี่ยวเข้ามาร่วมคิด ร่วมขับเคลื่อนการทำงานได้

จังหวัดศรีสะเกษ เป็น 1 ใน 8 จังหวัดนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เริ่มจากกลุ่มคนมีใจจากภาคการศึกษา ภาคเอกชน ภาคสังคม องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนหนึ่ง ซึ่งเห็นพ้อง

ต้องกันว่า การจัดการศึกษาของประเทศและของจังหวัดศรีสะเกษถึงเวลา “ต้องเปลี่ยน” และได้ร่วมกันขับเคลื่อนงานโดยมีจุดหมายสำคัญ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้คนศรีสะเกษได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาจังหวัดมาเป็นเวลากว่า 2 ปี

เป้าหมายของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

1. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติ ทักษะสำคัญ และความรู้ รวมทั้งขยายผลสู่นักเรียนทั่วประเทศในอนาคต
2. ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา โดยยกระดับผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มอ่อนและยากจน
3. พัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด ขยายผลนวัตกรรมการศึกษา ทั้งเชิงนโยบาย การจัดการเรียนรู้ และการบริหารในสถานศึกษาไปสู่นโยบายการศึกษาในระดับชาติและพื้นที่อื่น อาทิ ด้านหลักสูตร ตำรา สื่อการเรียนรู้ การทดสอบ การประเมินสถานศึกษา บุคลากร การเงิน รวมทั้งความสอดคล้องของการบริหารงานด้านต่าง ๆ
4. ร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และประชาสังคมในการจัดการศึกษา การพัฒนาและการขยายผลนวัตกรรมการศึกษา

ก่อนที่จะเริ่มออกแบบการปฏิรูปการศึกษา ทีมงานได้ทำประชาพิจารณ์จากคนในพื้นที่หลากหลายกลุ่ม ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคมในพื้นที่ว่าต้องการเห็นคนศรีสะเกษมีคุณลักษณะอย่างไร มีทักษะและมีอาชีพแบบไหน และจังหวัดมีฐานทุนอะไรที่เกื้อหนุนหรือเป็นโอกาสให้คนได้เรียนรู้ต่อยอดพัฒนาตัวเอง และพัฒนาจังหวัดได้ ซึ่งในที่สุดก็ได้นำข้อมูลมาร่วมกันจัดทำเป็นกรอบหลักสูตรการศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษ ในชื่อ **SISAKET ASTECS** มาจากตัวย่อ คือ

- ORGANIC AGRICULTURE เกษตรอินทรีย์ก้าวหน้า
- WORLD CLASS SPORT กีฬาก้าวไกล
- CREATIVE TOURISM ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- INNOVATIVE ENTREPRENEUR นวัตกรรมประกอบการ
- CULTURE DIVERSITY ร่ำรวยวัฒนธรรม
- SISAKET SPIRIT จิตวิญญาณศรีสะเกษ

เป้าหมายในการเปลี่ยนแปลง

1. โรงเรียน ปีที่ 1: พ.ศ. 2562 จำนวน 50 โรงเรียน ปีที่ 2: พ.ศ. 2563 จำนวน 200 โรงเรียน ปีที่ 3: พ.ศ. 2564 จำนวน 800 โรงเรียน และปีที่ 4: ปี พ.ศ. 2565 เต็มพื้นที่ โดยการปรับระบบพัฒนา และสนับสนุนครูเพื่อปฏิรูปห้องเรียน ปรับระบบความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนเพื่อระดมความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนจาก Real World Situation เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้ง ASK (A: Attitude & Character Building S: Skills K: Knowledges)
2. พื้นที่จังหวัด – เขตพื้นที่การศึกษา ปรับวิธีการติดตามความก้าวหน้าและสนับสนุนด้านวิชาการ แก่โรงเรียน – คณะกรรมการศึกษาจังหวัด (กศจ.) และสมัชชาการศึกษาจังหวัด มีส่วนร่วมในการเสนอแนะความต้องการของพื้นที่ ร่วมรับผิดชอบและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

3. ประเด็นหลักในการเปลี่ยนแปลง 6 ด้าน คือ

- 1) หลักสูตร
- 2) การประเมินการเรียนรู้
- 3) การบริหารบุคลากร
- 4) สื่อการเรียนการสอน
- 5) การประเมินคุณภาพ
- 6) การเงิน

นวัตกรรมการศึกษาเด่นของจังหวัดศรีสะเกษ

โครงการพื้นที่นวัตกรรมศึกษามีโรงเรียนนำร่อง จำนวน 118 แห่ง ที่เป็นแกนนำในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) ผ่าน 7 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่มีผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม (Mentor) เป็นผู้ออกแบบวางแผนพัฒนาและติดตามให้คำปรึกษา (Coach) ในระดับโรงเรียนและห้องเรียน โดยแต่ละโรงเรียนจะเลือกนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับบริบทของตนเอง ดังนี้

- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ใช้จิตศึกษา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู (Professional Learning Community) เพื่อพัฒนาผู้เรียน
- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning: BBL)
- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Education) จัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ Head (การพัฒนาความรู้ที่จำเป็น) Heart (การพัฒนาคุณค่าภายใน) Hand (การพัฒนาทักษะที่สำคัญ)
- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เฉพาะพันธุ์ปัญญา (Research Based Learning) การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ
- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด (Development of Learning Design of Teachers using Lesson Study and Open Approach)
- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ มอนเตสซอรี (Montessori) สำหรับระดับอนุบาล
- นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ การสอนแบบโครงการ (Project Approach) ใช้โจทย์จากชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

การศึกษาของประภาภัทร นิยม (2563) พบว่า การดำเนินการของจังหวัดศรีสะเกษ ด้านการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้หน่วยงานการศึกษา และสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษา กล่าวคือ การออกแบบกระบวนการและเครื่องมือในการพัฒนาโรงเรียนนำร่องของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เป็นกระบวนการวิจัยทดลองปฏิบัติการที่ “ผสมผสาน” แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมและการพัฒนาจากฐานทุนพื้นที่กับเป้าหมายการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ด้านการประเมินคณะผู้วิจัย

ใช้กรอบการประเมินของ“การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน” (Whole School Transforming - 7 Changes) เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า ทั้ง 7 องค์ประกอบ ในขณะที่กระบวนการและเครื่องมือพัฒนาโรงเรียนนำร่อง (Input) ดำเนินการผ่าน “แนวคิด วิธีการ” ของ Mentor 7 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกัน ด้วยการดำเนินการในรูปแบบนี้ พบว่า การพัฒนาโรงเรียนนำร่องในนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ และ นวัตกรรมจัดการศึกษาของครุวม ซึ่งดำเนินการบนแนวคิด และกระบวนการพัฒนาสอดคล้องกับหลักการ และเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ จะเห็นความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและครูในระดับ Mindset ต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ที่คุณภาพผู้เรียนเชิงสมรรถนะ และหัวใจของความสำเร็จอยู่ที่ “ห้องเรียน” จะเห็นว่า ผู้บริหารและครู มีตระหนักถึง ความสำคัญของงานวิชาการ (ความใส่ใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้) และบทบาทการเป็นผู้นำองค์กรแนวใหม่ คือ การเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitator) และเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ (Coach) มีการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครู ตลอดจน ครูกับนักเรียนเป็นแนวระนาบมากขึ้น ผู้บริหารมีความกล้าที่จะปรับปรุงโครงสร้างตารางเวลาเรียน ให้สอดคล้องกับรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ในส่วนของครูผู้สอนมีความตระหนักถึง บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูมืออาชีพ หรือ “นักออกแบบการเรียนรู้มืออาชีพ” ให้ความสำคัญต่อการ “ออกแบบและจัดทำแผนการสอน” ที่มีคำถามสำคัญ คือ เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ต่อผู้เรียน” (สอนอะไร มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างไร) วิธีการนำพาผู้เรียนให้ไปถึงเป้าหมาย (สอนอย่างไร) รวมทั้งใส่ใจต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นโดยการประเมินผู้เรียนตลอดเวลา ฝึกฝนที่จะมีสายตา “มองเห็น” การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งเมื่อใช้องค์ประกอบ 7 Changes ในการ ประเมิน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนมีระดับการพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมาย หรือแม้แต่ในโรงเรียนที่มีระดับการ พัฒนาไม่มากนัก (ด้วยเหตุปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ) อย่างน้อยที่สุด ก็ทำให้ผู้บริหารและครูได้ตระหนักถึง องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย ตลอดจนบทบาทภารกิจของตัวเองที่จะทำให้ องค์ประกอบเหล่านี้เกื้อหนุน

1.4 บริบทพื้นฐานของจังหวัดกาญจนบุรี

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2561 โดยมีนโยบายเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตาม เจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 54 จึงได้จัดตั้ง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีขึ้น เพื่อให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการทดลองกระจายอำนาจการบริหารจัดการ จากส่วนกลางไปยังจังหวัด โดยมีระบบและกลไกการบริหาร จัดการพื้นที่ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในด้านวิชาการ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ด้วยความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของ ผู้เรียน บริบทพื้นที่ และความต้องการของประเทศ โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ คือ

1. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติ ทักษะสำคัญ และความรู้ รวมทั้งขยายผลสู่นักเรียนทั่วประเทศในอนาคต

2. ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา โดยยกระดับผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มอ่อนและยากจน

3. พัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด ขยายผลนวัตกรรมการศึกษา ทั้งเชิงนโยบาย การจัดการเรียนรู้ และการบริหารในสถานศึกษา ไปสู่ นโยบายการศึกษาในระดับชาติและพื้นที่อื่น อาทิ ด้านหลักสูตร ตำรา สื่อการเรียนรู้ การทดสอบ การประเมินสถานศึกษา บุคลากร การเงิน รวมทั้ง สอดคล้องของการบริหารงานด้านต่าง ๆ

4. ร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และประชาสังคมในการจัดการศึกษา การพัฒนา และการขยายผลนวัตกรรมการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

1. การดำเนินงานภายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะมีการพัฒนานวัตกรรม 2 ประเภท คือ

1.1 นวัตกรรมเชิงนโยบาย การปรับปรุงนโยบาย กฎระเบียบให้คล่องตัว ได้มาจากการปรึกษาหารือ และรับฟังปัญหาจากโรงเรียน และหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ รวมทั้งการศึกษากฎระเบียบ และแนวทางการบริหารของโรงเรียนคุณภาพสูง

1.2 นวัตกรรมการเรียนการสอนและการบริหารโรงเรียน โดยจะเป็นการดำเนินการของ ผู้อำนวยการ และครูในโรงเรียนนำร่องที่เข้าร่วมอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ ปัญหาการเรียนรู้ ของนักเรียน และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา ทั้งการจัดหลักสูตรรูปแบบใหม่ วิธีการสอน วิธีการบริหาร การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดยพิจารณาเลือกต่อยอดแนวปฏิบัติที่ผ่านการใช้จริง และพบว่า มีผลลัพธ์ที่ดี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนานวัตกรรมทั้งสองประเภทจะได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานวิจัย และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันองค์กรที่ทำงานด้านการศึกษาได้รวมตัวกันจัดตั้ง “ภาคีเพื่อพัฒนา การศึกษาไทย (TEP-Thailand Education Partnership) เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งรวมถึง การพัฒนาและขยายผลนวัตกรรมด้วย

การบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

1. คณะกรรมการนโยบาย วางกรอบการพัฒนาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำกับ ประเมินผล และ นำข้อเสนอแนะไปขยายผลระดับประเทศ (National Policymaker and Planner)

2. คณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับพื้นที่ที่กำหนดนโยบายและปรับปรุง กฎ ระเบียบ ต่าง ๆ ในพื้นที่ให้คล่องตัว เพื่อให้สามารถสนับสนุนและแก้ปัญหาในการขยายผลนวัตกรรมในพื้นที่ รวมทั้ง กำกับดูแล (Local Facilitator and Regulator) ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารจะทำงานร่วมกับคณะกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้วางนโยบายและแผนการปฏิรูประดับจังหวัด (Local Policymaker and Planner) ที่สำคัญพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะรองรับคณะกรรมการบริหารและร่วมมือกับภาคีภายนอก และผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ จะมีบทบาทช่วยโรงเรียนในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) จัดทำหลักสูตรของพื้นที่และวางแผนการใช้หลักสูตรในสถานศึกษานำร่อง โดยหลักสูตรจะ ครอบคลุมสมรรถนะและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางฯ แต่มีอิสระมากขึ้นในการออกแบบ ตัวชี้วัดและการบูรณาการสาระวิชาต่าง ๆ

2) อนุมัติหนังสือเรียนและสื่อการสอน เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้จ่ายเงินอุดหนุนจัดซื้อหนังสือและสื่อการเรียนรู้อันสอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ของโรงเรียนได้

3) จัดทำคลังข้อสอบ

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ มีศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

ยุทธศาสตร์พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาคนทุกระดับการศึกษารองรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

วิสัยทัศน์ กาญจนบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยทุกภาคส่วนร่วมพัฒนา

พื้นที่เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจำนวน 41 โรงเรียน

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเข้าถึงข้อมูล
2. เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์บนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรม
3. พัฒนาผู้เรียน บูรณาการองค์ความรู้สู่ทักษะทันสมัย
4. สร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
5. ส่งเสริมระบบบริหารจัดการศึกษา โดยกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม
6. ส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มุ่งเน้นที่การจัดระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในทุกๆระดับ

2. การสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี (พ.ศ. 2562 - 2568) ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย

วิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา มีคณะกรรมการกำกับดูแลแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ให้เกิดการนำไปปฏิบัติ โดยมีระบบงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

3. การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษา ซึ่งเดิมรัฐเป็นผู้จัด มาเป็นการจัดโดยทุกภาคส่วนของสังคม ที่มุ่งการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)

4. การจัดให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นเสมือนแผนงบประมาณด้านการจัดการศึกษาของจังหวัด ระบบการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้ยึดแผนงาน โครงการ และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นหลักในการพิจารณา เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเป็นไปในทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนแต่ละช่วงวัย และการพัฒนากำลังคนตามความต้องการของตลาดงานและประเทศ เพื่อการจัดการศึกษาบรรลุผลตามประเด็น ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ในช่วงเวลาที่กำหนด

5. การปรับระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยปรับโครงสร้างการบริหารงานให้มีความชัดเจนในด้านบทบาทหน้าที่ การกระจายอำนาจ การตัดสินใจจากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งการปรับระบบการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล พร้อมทั้งการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ แนวทางในการปฏิบัติงานในแต่ละระดับให้ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับบริการการศึกษาที่มีมาตรฐานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

6. การสร้างระบบข้อมูลและสารสนเทศที่บูรณาการและเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรายงานต่อสาธารณชน จะเป็นกลไกในการสร้างการรับรู้ของผู้จัดการศึกษาและผู้เรียน เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ผ่านระบบการกำกับ ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีให้ประสบความสำเร็จ

7. การพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีองค์ความรู้และทักษะในการสร้างและพัฒนานวัตกรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน

1.5 บริบทพื้นฐานของจังหวัดสตูล

สตูล จังหวัดทางตอนใต้ของประเทศไทยทางฝั่งตะวันตก ชายฝั่งทะเลอันดามัน มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียทางรัฐปะลิส และหมู่เกาะลังกาวิของรัฐเกดะห์ ผืนแผ่นดินจังหวัดสตูลมีร่องรอยวิวัฒนาการทางธรณีวิทยามานับล้าน ๆ ปี จากการพบร่องรอยการยกตัวของเปลือกโลก 2 ยุค ที่ปรากฏหินทรายสีแดงของยุคแคมเบรียน กับหินปูนในยุคออร์โดวิเซียน มาสัมผัสซ้อนทับกัน เห็นสีสันของชั้นหินต่างยุคอยู่ช่วงหนึ่งของหน้าผาริมทะเล ฯลฯ จนถึงปัจจุบัน

พื้นที่ส่วนหนึ่งของจังหวัดสตูลได้รับการประกาศจาก UNESCO ให้เป็นอุทยานธรณีโลกเมื่อ 17 เมษายน 2562 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเป็นเนินเขาเป็นภูเขาสลับซับซ้อนทางทิศเหนือ และทิศตะวันออก ล้วนค่อย ๆ ลาดเอียงสู่ทะเลทางทิศใต้ และทิศตะวันตกมีที่ราบแคบ ๆ ขนานไปกับชายฝั่งทะเล

ประชากรจังหวัดสตูลส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รองลงมานับถือศาสนาพุทธ ส่วนชาวคริสต์กับผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ มีอยู่ประปราย แม้ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกันกับ 3 จังหวัดชายแดนใต้ แต่ชาวสตูลพูดภาษาไทยได้และส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน อาชีพส่วนใหญ่ของชาวสตูล คือ เกษตรกร ประมง และบริการทางด้านการท่องเที่ยว

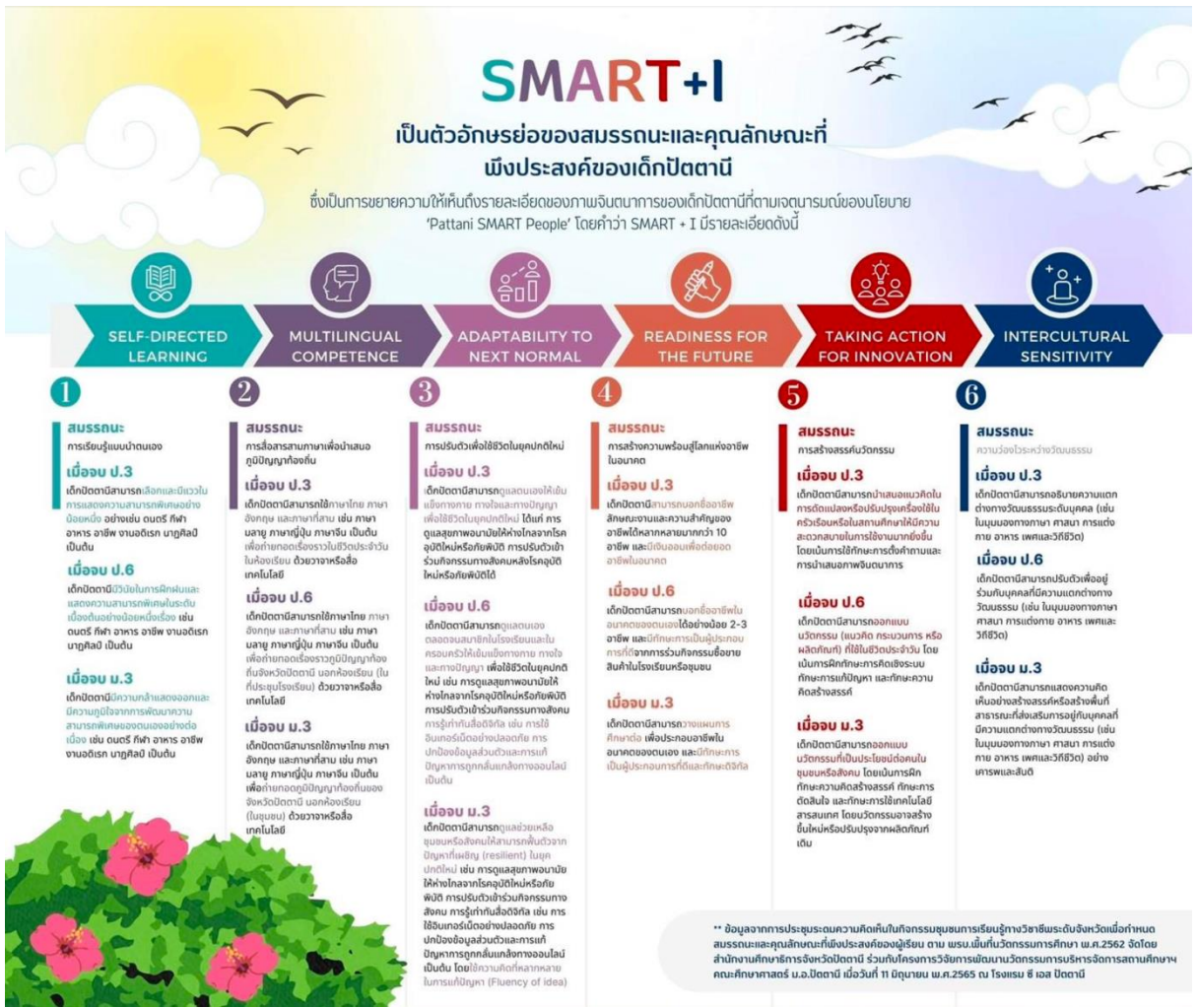
สังคมชาวสตูลเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม กล่าวคือ แม้จะมีความเชื่อ มีศาสนา มีวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตที่แตกต่างหลากหลายแต่ก็ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสงบสุข ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

ด้านการศึกษา จังหวัดสตูลเป็น 1 ใน 19 จังหวัด พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของประเทศ มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยม 12 โรงเรียน ระดับประถมศึกษา 159 โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 โรงเรียน เอกชน 40 โรงเรียน มีโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 14 โรงเรียน

1.6 บริบทพื้นฐานของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

บริบทพื้นฐานจังหวัดปัตตานี เป็นอาณาจักรเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต มีหลักฐานทางโบราณคดีบริเวณอำเภอยะรัง มีซากร่องรอยของเมืองขนาดใหญ่ทับซ้อนกันถึง 3 เมือง ปัตตานีได้รับอารยธรรมจากชนชาติต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกันอย่างลงตัว กลายเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่น จึงเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพียบพร้อมด้วยแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และพื้นที่ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ทั้งผืนป่า สายน้ำและท้องทะเล นับเป็นพื้นที่ที่ดึงดูดด้วยวิถีชีวิตของผู้คนและสภาพภูมิประเทศ สัมกับความยิ่งใหญ่ในฐานะเมืองหลวง ของอาณาจักรลังกาสุกะที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต จังหวัดปัตตานีเป็นหนึ่งในจังหวัดนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์ **นวัตกรรมการศึกษา พัฒนาคุณภาพ สู่พลเมืองอัจฉริยะ ปัตตานีอย่างยั่งยืน** การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้มีส่วนได้เสีย ส่งเสริมสนับสนุนให้มินวัตกรรมการศึกษาทั้งด้านการบริหาร และการจัดการเรียนรู้ สู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เป็น Smart Student สู่การเป็น Smart People ในอนาคต โดยมีภาพอนาคตคุณลักษณะเด็กปัตตานี คือ **SMART+I** ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 17 แสดงคุณลักษณะเด็กปัตตานี

การประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2564 ที่ประชุมรับทราบผลการวิจัยฯ ระยะที่ 1 คณะกรรมการฯ มีข้อคิดเห็นร่วมกันว่า การปรับหลักสูตรของสถานศึกษามีความหลากหลายเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา ควรมีหลักสูตรเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นปัตตานี จึงมอบหมายคณะกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการดำเนินการปรับหลักสูตรตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 25 วรรคหนึ่ง

คณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตร Pattani Heritage เป้าหมายของหลักสูตรคือ สร้างเยาวชนให้เป็น พลเมืองอัจฉริยะ เมืองอัจฉริยะ (Smart People Smart City) โดยมีจุดมุ่งหมาย (1) ให้ผู้เรียนใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์หวงแหน บำรุงรักษา ให้เป็นมรดกสืบทอดของจังหวัดปัตตานี (2) ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง รวมถึงการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ (3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรม และเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชนผ่านระบบออนไลน์ หลักสูตร Pattani Heritage มีลักษณะเป็นโมดูลการเรียนรู้ โดยใช้บริบทของพื้นที่จังหวัดปัตตานี ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพียงพร้อมด้วยแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และพื้นที่ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ เป็นสาระการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ โดยที่สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติม

ตามบริบทของตนเองได้ มีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเพื่อการนำไปบูรณาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดปัตตานี จำนวน 6 หน่วย ดังนี้

- **หน่วยที่ 1** เปิดประตูสู่เมืองปัตตานี สารการเรียนรู้ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของจังหวัดปัตตานี บุคคลสำคัญของจังหวัดปัตตานี ปีนใหญ่พญาตานี การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี
- **หน่วยที่ 2** ความหลากหลายทางชีวภาพ สารการเรียนรู้ประกอบด้วย ป่าชายเลน ชายหาด น้ำตก ภูเขา แม่น้ำ และเกาะที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี
- **หน่วยที่ 3** ท่องเที่ยวไทย วิถีชาวปัตตานี สารการเรียนรู้ประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี
- **หน่วยที่ 4** มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่น สารการเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมของชนชาวมุสลิม และจีน ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดี่ยว และพหุวัฒนธรรม
- **หน่วยที่ 5** อาหารท้องถิ่น ดินแดนปัตตานี สารการเรียนรู้ประกอบเรื่องราวของอาหารท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี ที่เป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิม และมุสลิม
- **หน่วยที่ 6** ภูมิปัญญาชาวบ้าน สืบสานงานอาชีพ สารการเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวของอาชีพดั้งเดิมของชนชาวปัตตานีที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำนาเกลือ การทำหมวกกะปิเยาะ การทำปาลูกโอ๊ะ การทำผ้าจวนตานี และการตีกริช

ส่วนบริบทในจังหวัด “นราธิวาส” ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู ห่างจากกรุงเทพมหานคร 1,147 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดยะลาและรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย การเดินทางระหว่างเข้าประเทศมาเลเซียจากจังหวัดนราธิวาสเข้าไปยังรัฐกลันตันสามารถเดินทางได้จาก 3 ด้าน คือ ด้านสุไหงโก-ลก ด้านตากใบ และด้านบูเก๊ะตา จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ 2,797,143 ไร่ พื้นที่ 2 ใน 3 เป็นป่าและภูเขาหนาแน่น แถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาศิรี ซึ่งเป็นแนวกันพรหมแดนไทย – มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกพื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ 4 สาย คือแม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก มีพื้นที่ป่าพรุ จำนวนประมาณ 361,860 ไร่ ส่วนภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุมเขตร้อน แบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามนิยมใช้ภาษาพื้นเมืองหรือภาษายาวีในชีวิตประจำวันมากกว่าภาษาไทย ซึ่งจะคล้ายคลึงกับภาษามลายูของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไน สำหรับภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาไทยภาคใต้ และภาษาถิ่นสำเนียงเจ๊ะเห เป็นภาษาอัตลักษณ์ประจำถิ่นของอำเภอตากใบ ปัญหาการศึกษาที่พบคือผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนต่อและไม่มีการทำงาน ผู้สำเร็จการศึกษาจึงเลือกไปหางานทำที่ประเทศมาเลเซีย รวมถึงเด็กเล็กที่ผู้ปกครองอพยพไปทำงานในฝั่งประเทศมาเลเซีย ต้องอพยพตนเองด้วยเหตุของการติดตามพ่อแม่ที่ไปทำงานต่างแดน โดยเฉพาะในช่วงปิดภาคการศึกษา และเมื่อต้องกลับมาเรียนในช่วงเปิดเทอม เด็กนักเรียนจะมีปัญหาเรื่องผู้ปกครอง เศรษฐกิจชีวิตและความเป็นอยู่ รวมถึงปัญหาการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ ณ วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2561 เพื่อให้มีกลไกขับเคลื่อนการศึกษาที่เข้มแข็งและมีหน่วยงานภายนอกเข้าไปร่วมพัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอนและการบริหารให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ส่งเสริมให้สถานศึกษามี อิสระในการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่คล่องตัวให้ครูใช้เวลาในการพัฒนานักเรียน อย่างเต็มที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูง มีการคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและสามารถขยายวิธีปฏิบัติที่ดีมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาไปยังสถานศึกษาในพื้นที่อื่นได้

พื้นที่นวัตกรรมจังหวัดนราธิวาส มีสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดนราธิวาส จำนวน 53 แห่ง ประกอบด้วย 3 รุ่น คือ รุ่นที่ 1 จำนวน 27 แห่ง รุ่นที่ 2 จำนวน 16 แห่ง และรุ่นที่ 3 จำนวน 10 แห่ง ซึ่งมีการปรับหลักสูตรอิงมาตรฐาน จำนวน 23 แห่ง และปรับหลักสูตรเป็นหลักสูตรฐาน สมรรถนะ จำนวน 19 แห่ง โดยผ่านการพิจารณาแบบไม่มีเงื่อนไข จำนวน 2 แห่ง และผ่านการพิจารณาแบบมี เงื่อนไข (ให้มีการปรับปรุงแก้ไข) จำนวน 17 แห่ง

1.7 บริบทพื้นฐานของพื้นที่ทั่วไป (นอกพื้นที่นวัตกรรม)

โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียน นอกพื้นที่นวัตกรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุจิตบุลี โรงเรียนปรัชชาธร โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนราชินีบน และโรงเรียนวรพัฒน์ ในกลุ่มโรงเรียนตัวอย่างนี้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนนอกพื้นที่นวัตกรรม จึงมีลักษณะการทำงานแตกต่างไปจากโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรม ทั้งการไม่มีหน่วยงาน/ คณะกรรมการขับเคลื่อนที่จะช่วยประสานงาน กำกับ ตรวจสอบการทำงาน และไม่มี การเสนอหลักสูตรผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตรของสำนักบริหารพื้นที่นวัตกรรม

ลักษณะสำคัญของโรงเรียนทุกโรง คือ การบริหารด้วยตนเองอย่างอิสระ มีการกำหนดอัตลักษณ์ วางกลยุทธ์ และจุดเน้นการทำงานที่ชัดเจน และที่สำคัญ คือ ทุกโรงเรียนทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะแบบย้อนกลับ นั่นคือ โรงเรียนได้เริ่มต้นการทำงานโดยสร้างบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด แนวทางในการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เชื่อมโยงสู่การพัฒนา สมรรถนะผู้เรียนตามนวัตกรรมที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน ทำให้บุคลากรมีความเข้าใจและมีทักษะในการจัด การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ หลังจากนั้นโรงเรียนจึงถอดบทเรียน ช้อนประสบการณ์และองค์ความรู้สำคัญ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรม

เป็นการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ และสถานศึกษานำร่องนอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ชั้นสำคัญ ได้แก่ 1.1 ชั้นการเตรียมการของสถานศึกษา (ก่อนการทำหลักสูตร) และ 1.2 ชั้นการ ดำเนินงานของสถานศึกษา โดยข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นเตรียมการของสถานศึกษา (ก่อนการทำหลักสูตร)

2.1.1 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการตอบแบบสอบถาม ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

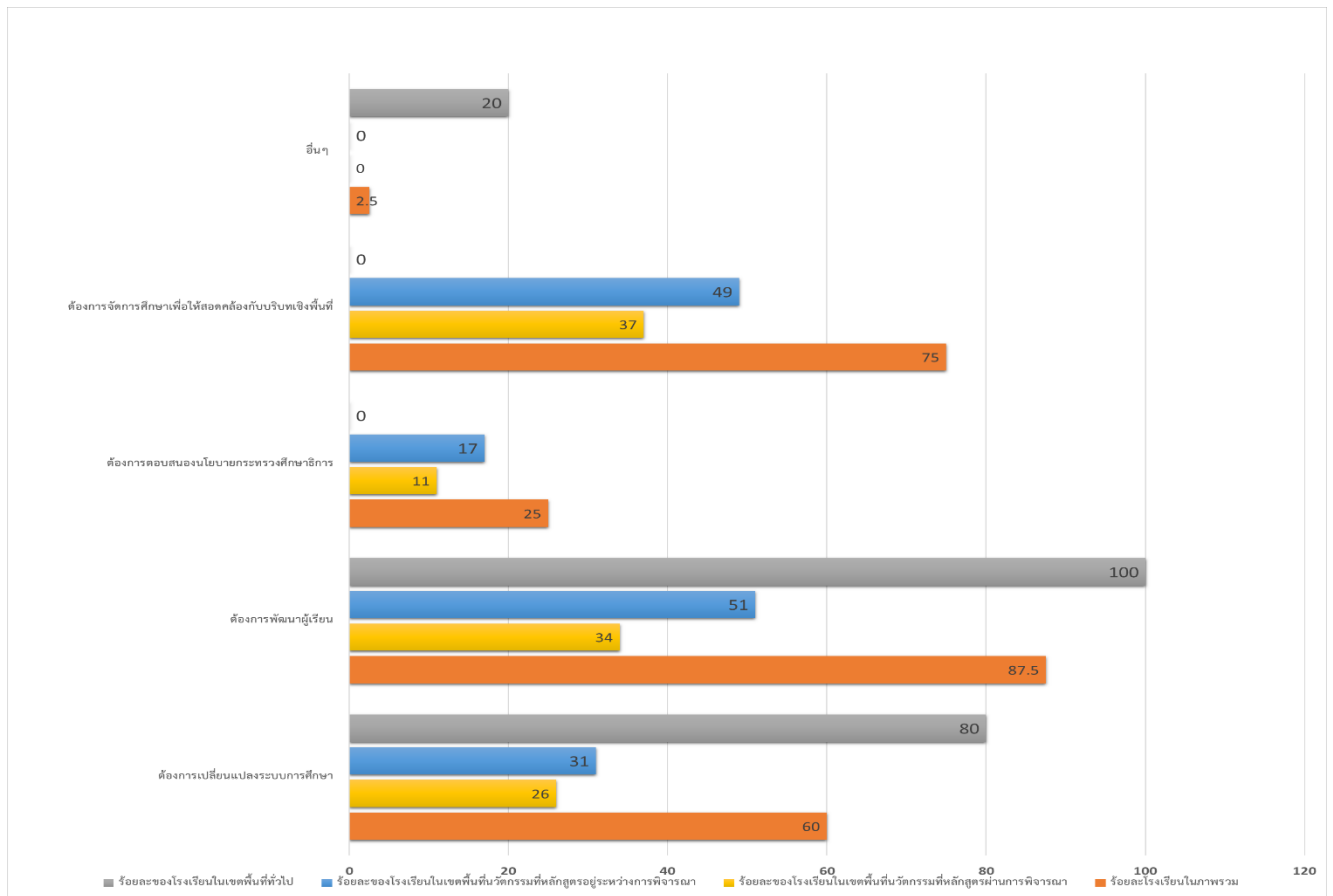
ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลที่เลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยแสดงรายละเอียดดังตาราง

1) เหตุผลที่เลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ตารางที่ 13 แสดงเหตุผลของสถานศึกษาในการเลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

เหตุผลในการเข้าร่วม	โรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย (N=40)		โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
			หลักสูตรผ่านการพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ระหว่างการพิจารณา (N=21)			
	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ
ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา	24	60.0	9	26	11	31	4	80
ต้องการพัฒนาผู้เรียน	35	87.5	12	34	18	51	5	100
ต้องการตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ	10	25.0	4	11	6	17	0	0
ต้องการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่	30	75.0	13	37	17	49	0	0
อื่น ๆ (ต้องการพัฒนาสมรรถนะครู)	1	2.5	0	0	0	0	1	20

ซึ่งสามารถแสดงข้อมูลเหตุผลของสถานศึกษาในการเลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยแยกตามบริบทของโรงเรียนได้ ดังนี้

ภาพที่ 18 แสดงเหตุผลของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยในการเลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

จากข้อมูลข้างต้นเมื่อศึกษาเหตุผลของสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยในภาพรวม พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เนื่องจากต้องการพัฒนาผู้เรียน ถึงร้อยละ 87.5 ต้องการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ร้อยละ 75 และต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ร้อยละ 60 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแยกเป็นสถานศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรม พบว่า เหตุผลของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เนื่องจากต้องการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ และต้องการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือความต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา และต้องการตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

สำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ทั่วไป พบว่า สถานศึกษามีเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เนื่องจากต้องการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ร้อยละ 80 และเหตุผลอื่น ๆ ได้แก่ ความต้องการในการพัฒนาและยกระดับสมรรถนะของครู ร้อยละ 20

2) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ตารางที่ 14 แสดงแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

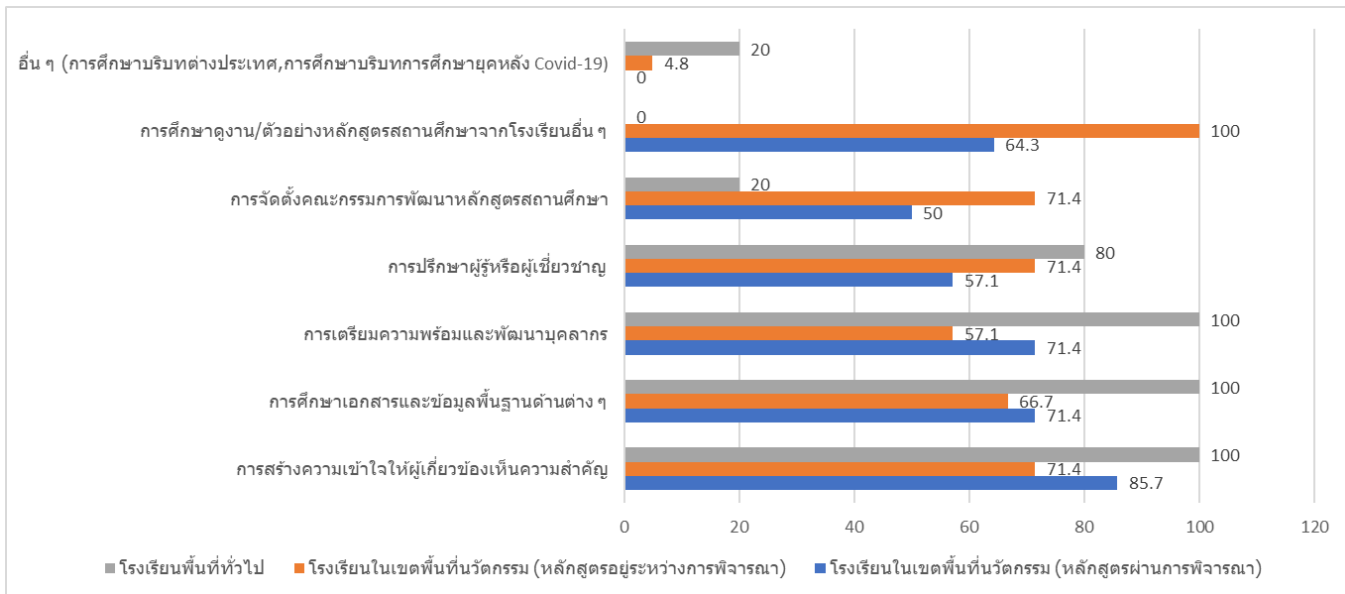
การเตรียมการก่อนการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	โรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย (N=40)		โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
	จำนวน(โรง)	ร้อยละ	หลักสูตรผ่าน การพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ ระหว่างการ พิจารณา (N=21)		จำนวน (โรง)	ร้อยละ
			จำนวน (โรง)	ร้อย ละ	จำนวน (โรง)	ร้อย ละ		
การสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ	32	80.0	12	85.7	15	71.4	5	100
การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ	29	72.5	10	71.4	14	66.7	5	100
การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร	27	67.5	10	71.4	12	57.1	5	100
การปรึกษาผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ	27	67.5	8	57.1	15	71.4	4	80
การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	23	57.5	7	50.0	15	71.4	1	20
การศึกษาดูงาน/ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา จากโรงเรียนอื่น ๆ	32	80.0	9	64.3	21	100.0	0	0
อื่น ๆ (การศึกษาบริบทต่างประเทศ การศึกษาบริบทการศึกษายุคหลัง Covid-19)	2	5.0	0	0.0	1	4.8	1	20

จากตารางข้างต้น พบว่า สถานศึกษามีการเตรียมการก่อนการพัฒนาหลักสูตรในหลากหลายด้าน โดยได้เตรียมการสร้าง ความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ และมีการศึกษาดูงาน/ ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ร้อยละ 72.5 การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรและการปรึกษาผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ ร้อยละ 67.5 โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 57.5 และได้มีการเตรียมการด้านอื่น ๆ ได้แก่ การศึกษาบริบทต่างประเทศ และการศึกษาบริบทการศึกษายุคหลัง Covid-19 ร้อยละ 5

เมื่อพิจารณาแยกเป็นสถานศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรม พบว่า สถานศึกษาที่หลักสูตรผ่านการพิจารณาแล้วจะมีการเตรียมความพร้อม โดยการสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญมากที่สุด ตามด้วยการศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร ส่วนสถานศึกษาที่หลักสูตรยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ทุกโรงเรียนจะมีการเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาดูงาน/ ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ ร้อยละ 100 และการเตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ การปรึกษาผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ และการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 71.4 รองลงมาตามลำดับ

สำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ทั่วไป พบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในระดับมากหลายด้าน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับร้อยละ 100

ทั้งนี้ มีสถานศึกษาที่มีการเตรียมการครบทุกด้านร้อยละ 25 และมีการเตรียมการตั้งแต่ 3 ด้านขึ้นไป ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษารฐานสมรรถนะในระดับมาก ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังภาพ

ภาพที่ 19 แสดงการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์

เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังตาราง

ตารางที่ 15 แสดงผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด (ขั้นการเตรียมการ ก่อนการทำหลักสูตร)

จังหวัด	ขั้นการเตรียมการ (ก่อนการทำหลักสูตร)
สถานศึกษาในเขตจังหวัด เชียงใหม่	ผู้บริหารและครูมีเป้าหมายร่วม คือ อยากเปลี่ยนแปลงโรงเรียน เห็นความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบกับมีความเชื่อว่า การเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมโรงเรียนจะมีอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้มากกว่าโรงเรียนปกติ ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนการพัฒนาหลักสูตร ทุกโรงเรียนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารฐานสมรรถนะจากสำนักวิชาการ เพื่อให้ผู้บริหารและครู เกิดความรู้ความเข้าใจก่อน จากนั้นมีการเตรียมคนและเตรียมความคิด ปรับกรอบความคิดของครู ให้พร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการทำงาน

จังหวัด	ขั้นการเตรียมการ (ก่อนการทำหลักสูตร)
สถานศึกษาในเขตจังหวัด ระยอง	มีการเตรียมความพร้อม โดยมีการวางแผนจัดอบรมให้ความรู้กับครูแกนนำ ในการพัฒนาหลักสูตร ฐานสมรรถนะ มีการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้ผู้ปฏิบัติมีความชัดเจนและสร้างการรับรู้ ไปยังโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร CBE โดยให้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในเว็บไซต์ CBE Thailand คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง แต่งตั้งคณะกรรมการด้าน วิชาการเพื่อช่วยขับเคลื่อนงานวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน มีการสร้างทีมโค้ชในระดับจังหวัด และสร้าง Node เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากขึ้น
สถานศึกษาในเขตจังหวัด ศรีสะเกษ	เตรียมความพร้อมโดย 1) สร้างความตระหนัก ผู้บริหารสร้างความตระหนักร่วมกันกับครู 2) พี่เลี้ยง ผู้บริหารเป็นพี่เลี้ยงให้ครู นำหลักสูตรสถานศึกษาอื่นมาเป็นแบบอย่างในการจัดทำ หลักสูตรโดยนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน เช่น หลักสูตรของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา หลักสูตรของโรงเรียนบ้านประทาย รวมทั้งช่วยให้คำแนะนำในการทำผลลัพธ์จากการเรียนรู้ และ หน่วยการเรียนรู้ 3) นิเทศ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือ ผู้บริหารมีการติดตาม นิเทศ เพื่อให้หลักสูตรประสบความสำเร็จ มีการประชุม พูดคุยระหว่างการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาจนงานสำเร็จ 4) พัฒนาตนเอง ผู้บริหาร ต้องพัฒนาตนเองให้สามารถให้ความคิดเห็นกับคุณครู ในจุดที่จะพัฒนาไปด้วยกัน รวมทั้งส่งเสริม บุคลากรให้เข้าใจหน่วย/หลักสูตร ก่อนหน้านี้โรงเรียนได้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะตามองค์กรที่มาจาก ภายนอกแล้ว ซึ่งหลังจากที่โรงเรียนเข้าร่วมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของ สพฐ. พบว่า บางสมรรถนะที่แต่ละโรงเรียนตั้งตาม school concept ไม่สามารถปรับให้เข้ากับ สมรรถนะที่ สพฐ. กำหนดได้
สถานศึกษาในเขตจังหวัด กาญจนบุรี	ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ให้ความสนใจเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ 2) ศึกษาแนวทางการ เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะกับตัวชี้วัดของหลักสูตรฉบับที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน 3) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและบริบทของโรงเรียน เพื่อคัดเลือกกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน ได้พัฒนาสมรรถนะผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ได้แก่ หลักสูตรอาชีพเกษตรกร การท่องเที่ยว 4) ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนในระดับสถานศึกษา เช่น การเริ่มจากการให้ทดลองสอดแทรกในรายวิชาตามหลักสูตรมาตรฐาน ปี 2551 5) ส่งเสริม การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ 6) ประสานความร่วมมือทางวิชาการจากหน่วยงานในระดับพื้นที่ 7) จัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง หลักสูตรระดับจังหวัด และประสานการประชุมเพื่อพิจารณาหลักสูตรฯ ให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียน และประสานการทำงานกับ สพฐ. และ 8) จัดการอบรมให้แก่โรงเรียน โดยประสานการอบรมกับ หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สถาบันอาศรมศิลป์
สถานศึกษาในเขตจังหวัด สตูล	ผู้บริหารมีการคัดเลือกและพัฒนาครูแกนนำในการสร้างหลักสูตร จัดอบรมครู เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการทำหลักสูตร วิเคราะห์บริบทของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน เป็นจุดเริ่มต้นในการทำ หลักสูตร (กำหนด school concept) ก่อนจัดทำหลักสูตร ครูแต่ละโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรฐานสมรรถนะแตกต่างกัน เข้าใจไม่ชัดเจนตรงกัน มีการประชุมอบรมหลายครั้งแต่ผู้มาให้ความ รู้แต่ละครั้งแตกต่างกันไม่เชื่อมโยงกัน ทำให้ระยะแรกผู้บริหารอบรมเข้าใจสับสน ทำให้เริ่มต้น

จังหวัด	ขั้นการเตรียมการ (ก่อนการทำหลักสูตร)
	ทำหลักสูตรด้วยความไม่เข้าใจ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แต่ครูส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่ดีเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถผู้เรียนมากกว่าหลักสูตรเดิม
สถานศึกษาในเขตจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส	<p>ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมี 6 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1.1) การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจ มีความชัดเจน และมีความเชื่อมั่นในหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง 1.2) การปรับเปลี่ยน Mindset ของผู้พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยเฉพาะครูเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมสู่การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสมรรถนะ 1.3) การปรับเปลี่ยน Mindset ของผู้ปกครองที่มีความหวังการเรียนเพื่อสร้างโอกาสในการสอบต่าง ๆ มากกว่าการเรียนรู้เพื่อให้เกิดสมรรถนะ 1.4) มีความเห็นด้วยกับข้อมูลที่กำหนดใน (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเอื้อให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่อิงบริบทและสร้างสรรค์ความโดดเด่นของสถานศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่ยังคงมีความชัดเจนหลายด้านโดยเฉพาะการวัดและการประเมินผล 1.5) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของบางโรงเรียนและครูบางกลุ่มมีอยู่บ้างโดยเกิดจากการไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นผู้เลือกที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพราะเป็นใบสั่งให้ดำเนินการ และ 1.6) ในการดำเนินการนั้นมีหน่วยงานภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการก่อนการดำเนินการ ยกเว้นกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ยังเข้าไม่ถึงการดูแลช่วยเหลือเนื่องด้วยต้นสังกัดขาดทีมวิชาการ</p>
สถานศึกษาในเขตพื้นที่ทั่วไป	<p>สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป เริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา จึงเริ่มต้นในการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องสำคัญ ดังนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นตัวตั้งในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนานักเรียน มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีระบบการทำงานที่เข้มแข็งและมุ่งเน้นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคตได้ 2) มีการพัฒนาครูอย่างเข้มข้น โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ และพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิด ตลอดจนมีการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีวัฒนธรรมการทำงานตามกระบวนการ ทำงานร่วมกันแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และ 3) มีแนวคิดและนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรกฤตสตรีราชินีนบนที่เป็นเอกลักษณ์และมีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยอยู่เสมอ นวัตกรรมดังกล่าว สอดคล้องในการพัฒนาสมรรถนะนักเรียน</p>

จากข้อมูลข้างต้นสรุปสาระสำคัญในแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ (ก่อนการทำหลักสูตร)

เหตุผลในการตัดสินใจทำหลักสูตร ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมส่วนใหญ่มีความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ในขณะที่โรงเรียนในพื้นที่ทั่วไปมีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา แต่สถานศึกษาทั้งหมดมีความต้องการร่วมกัน คือ ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในอนาคต ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตร

ฐานสมรรถนะ ประกอบกับมีความเชื่อว่า การเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมโรงเรียนจะมีอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้มากกว่าโรงเรียนปกติ

การเตรียมความพร้อม ของสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร การปรึกษาผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากสำนักวิชาการ เพื่อให้ผู้บริหารและครูเกิดความรู้ความเข้าใจก่อน จากนั้นมีการเตรียมคนและเตรียมความคิด ปรับกรอบความคิดของครูให้พร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการทำงาน โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีการเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาดูงาน/ ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการดำเนินการ

2.2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในชั้นการดำเนินงานของสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาในการทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน การจัดแบ่งบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของบุคลากร ความพึงพอใจในผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ รวมถึงแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีในการทำงาน การได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ รวมถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินการในครั้งนี้ โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

2.2.1 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการตอบแบบสอบถาม ผ่านช่องทางออนไลน์

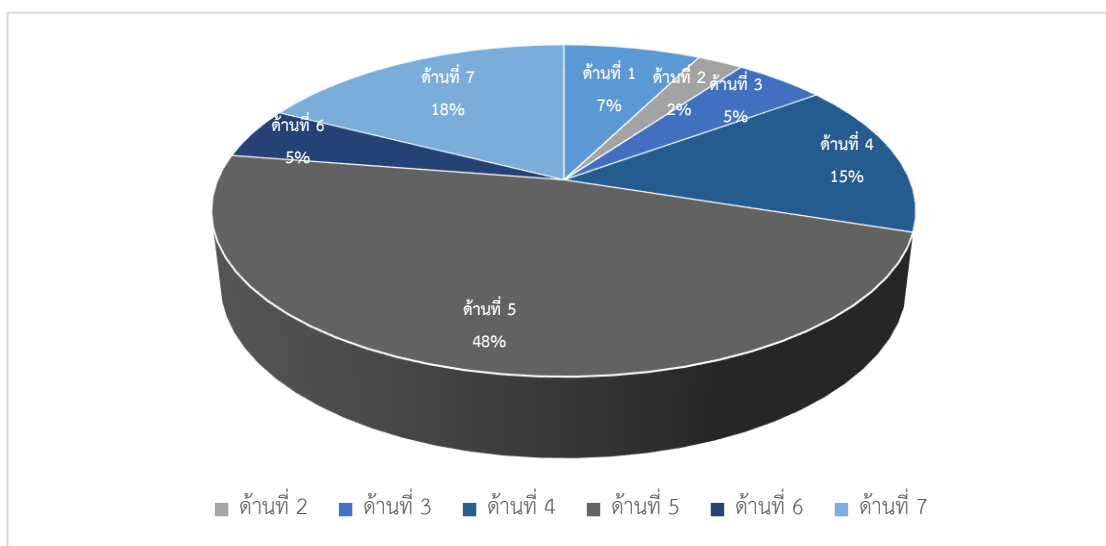
1) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตร

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อแนวทางการทำงานพัฒนาหลักสูตร

ด้านการทำงาน	การทำงานด้านที่ดำเนินการยากที่สุดตามความคิดเห็นของสถานศึกษา	
	จำนวนสถานศึกษา (โรง)	ร้อยละ
ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	3	7.5
ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา	1	2.5
ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	2	5.0
ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	6	15.0
ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	19	47.5
ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ	2	5.0

ด้านการทำงาน	การทำงานด้านที่ดำเนินการยากที่สุดตามความคิดเห็นของสถานศึกษา	
	จำนวนสถานศึกษา (โรง)	ร้อยละ
ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้	9	17.5

ในการดำเนินการทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า ด้านที่ดำเนินการยากที่สุดตามความคิดเห็นของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ร้อยละ 47.5 รองลงมา คือ ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 17.5 และด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ร้อยละ 15 ตามลำดับ สามารถแสดงผลได้ดังภาพ

ภาพที่ 20 แสดงความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อแนวทางการทำงานพัฒนาหลักสูตร

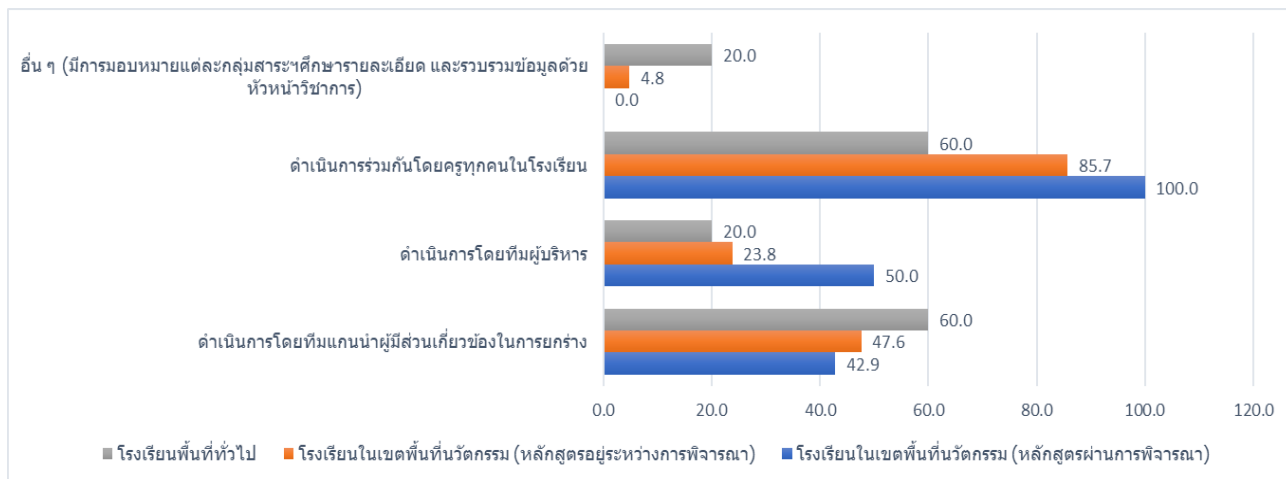
2) ลักษณะการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

ตารางที่ 17 แสดงการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

การจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน	โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
	หลักสูตรผ่านการพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ระหว่างการพิจารณา (N=21)			
	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ
ดำเนินการโดยทีมแกนนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการยกร่าง	6	42.9	10	47.6	3	60.0
ดำเนินการโดยทีมผู้บริหาร	7	50.0	5	23.8	1	20.0
ดำเนินการร่วมกันโดยครูทุกคนในโรงเรียน	14	100.0	18	85.7	3	60.0
อื่น ๆ (มีการมอบหมายแต่ละกลุ่มสาระฯ ศึกษา รายละเอียด และรวบรวมข้อมูลด้วยหัวหน้าวิชาการ)	0	0.0	1	4.8	1	20.0

จากตารางพบว่า ในการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน สถานศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรมที่หลักสูตรผ่านการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว มีการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้เป็นลักษณะของการดำเนินการร่วมกันโดยครูทุกคนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนที่หลักสูตร อยู่ระหว่างการพิจารณา ที่มีการจัดแบ่งบทบาทให้เป็นลักษณะของการดำเนินการร่วมกันโดยครูทุกคน ในโรงเรียนมากที่สุด

ในขณะที่โรงเรียนในพื้นที่ทั่วไป พบว่า การจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในกระบวนการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยทีมแกนนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการยกร่าง และดำเนินการร่วมกันโดยครูทุกคน ในโรงเรียนในระดับเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังภาพ

ภาพที่ 21 แสดงการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน

3) สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะ

สถานศึกษามีความพึงพอใจในหลักสูตรที่จัดทำขึ้นในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยมีประเด็นในการเรียนรู้และมีแนวทางในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ พบว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งมีต้นทุนและบริบทที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอด เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองได้

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ใช้ความสามารถของครูทุกคนและบริบทชุมชนเป็นเป้าหมาย

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ควรให้สถานศึกษาสามารถกำหนดแบบแผนของหลักสูตรที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการ ดังนี้ จัดสาระการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงโดยเน้นการบูรณาการเนื้อหา จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ออกแบบให้สอดคล้องตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ กิจกรรมในรายวิชา ควรเหมาะสมและตอบสนองด้านคุณภาพมาตรฐาน จัดการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต และการทำงานในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ วิธีคิด และวิธีประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงาน เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การปฏิบัติ การนำความรู้ไปใช้ การถอดบทเรียน การสะท้อนคิด รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์การทำงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ออกไปกับผู้เรียน และสามารถตอบสนองความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน บริบท และภูมิสังคม ปรับให้มีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่นใจ ได้รับคำปรึกษา ชี้แนะ และความช่วยเหลืออย่างทันการณ์ ทันเวลา

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เนื่องจากยังไม่มีแนวทางการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน โรงเรียนจึงต้องสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนที่มีความยืดหยุ่น ให้เห็นความสามารถของบุคคลที่แตกต่างกัน ในอนาคตถ้ามีความชัดเจนเป็นรูปธรรม มีตัวอย่างที่ง่ายต่อการนำไปปรับใช้จะดีมาก

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ อาจเพิ่มเติมในรูปแบบ Flow Chart เพื่ออธิบายการทำงานให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน และมีรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้น

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ มีการปรับเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น โดยมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ปรับให้เข้ากับบริบทของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว มีการเพิ่มความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

4) การได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ และคณะทำงานระดับจังหวัด และการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ตารางที่ 18 แสดงความคิดเห็นต่อการได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ส่วนกลาง และระดับจังหวัด

ความชัดเจนต่อการได้รับข้อเสนอแนะ	คณะกรรมการกลั่นกรองฯ ส่วนกลาง		คณะกรรมการกลั่นกรองฯ ระดับจังหวัด	
	ระดับความคิดเห็น	แปลผล	ระดับความคิดเห็น	แปลผล
ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	3.30	ปานกลาง	3.03	ปานกลาง
ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา	3.14	ปานกลาง	3.16	ปานกลาง
ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	3.35	ปานกลาง	3.27	ปานกลาง
ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	3.16	ปานกลาง	3.24	ปานกลาง
ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	3.03	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง
ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ	3.24	ปานกลาง	3.11	ปานกลาง
ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้	3.35	ปานกลาง	2.97	น้อย
ความคิดเห็นในภาพรวม	3.22	ปานกลาง	3.08	ปานกลาง

จากการได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ จากส่วนกลางและในส่วนจังหวัด พบว่า ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ระดับจังหวัดอยู่ในระดับน้อย

โดยการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ สถานศึกษาได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ นำประเด็นข้อเสนอแนะมาแจ้งบุคลากรให้ทราบและร่วมกับปรับให้สอดคล้อง โดยดำเนินการประชุม วางแผน และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ด้านการวัดและประเมินผล ตลอดจนการสร้างหน่วยการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและจุดเน้นของโรงเรียน เติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไปเพื่อให้เกิดความชัดเจนตามคำแนะนำ จัดทำตัวอย่างโครงสร้างรายวิชาให้สอดคล้องกับกรอบร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ มีการปรับปรุงรายละเอียดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เน้นการบูรณาการ ทบทวนและสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับ สมรรถนะหลัก สมรรถนะเฉพาะ ผลลัพธ์การเรียนรู้ โครงสร้างวิชาเรียน ปรับหลักสูตรระดับชั้นเรียนให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพิ่มเติมคำอธิบายรายวิชา ระบุวิธีการวัดและประเมินผล เพิ่มเติมตัวอย่างโครงสร้างรายวิชา

2.2.2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด ในระหว่างการดำเนินการสามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 19 แสดงผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด (ชั้นระหว่างการดำเนินการ)

จังหวัด	ชั้นระหว่างการดำเนินการ
สถานศึกษาในเขตจังหวัดเชียงใหม่	นอกจากได้รับการอบรมจากสำนักวิชาการ (สวก.) แล้ว ผู้บริหารและครู มีการพัฒนาตนเองด้วยวิธี 1) ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง จากแนวทาง/ เอกสาร/ คู่มือจากทาง สวก. 2) ศึกษาต้นแบบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากสถานศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง และมีบริบทคล้ายคลึงกัน 3) ได้รับการสนับสนุน เติมเต็มด้านวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ (1) นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น (มช.) ซึ่งคอยให้คำแนะนำในส่วนของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาบูรณาการ และการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรม Show and Share (2) ศึกษานิเทศก์ ซึ่งคอยช่วยให้คำแนะนำในส่วนของการสนับสนุนข้อมูล เอกสาร แหล่งเรียนรู้ ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนในพื้นที่
สถานศึกษาในเขตจังหวัดระยอง	จัดอบรมหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะและการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะให้กับครู ครูผู้สอน ศึกษาหลักสูตร CBE ปรับการเรียนการสอนโดยเน้นการวัดจากประสบการณ์ และสถานการณ์ นำสิ่งที่เรียนรู้มาช่วยปรับพฤติกรรมกรเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนของตนเอง ครูวิชาการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่าง ครู ชุมชน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการมีส่วนร่วม อำนวยความสะดวกกับเพื่อนครู ผู้บริหาร สร้างความเข้าใจการพัฒนาหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงการใช้ CBE ให้กับชุมชน กำกับ ติดตาม นิเทศช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน จัดหาแหล่งเรียนรู้ ประสานชุมชน ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มองเห็นเป้าหมายร่วมกัน กระตุ้นเสริมแรงให้กับครูไปสู่งการใช้หลักสูตรที่เกิดจากความเข้าใจ และพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีฐานสมรรถนะ

จังหวัด	ชั้นระหว่างการทำดำเนินการ
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดศรีสะเกษ</p>	<p>โรงเรียนได้รับการอบรม 2 รูปแบบ คือ แบบออนไลน์และแบบออนไลน์ มีการทำ school concept และพัฒนาหลักสูตร ให้สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนและชุมชนได้จริง ในกระบวนการจัดทำหลักสูตร ทุกสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงต้นของการพัฒนา และลักษณะที่ 2 เปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในช่วงต้นของการพัฒนาหลักสูตร ระหว่างการพัฒนาหลักสูตร และช่วงการวัดและประเมินผล</p> <p>ช่วงต้น โรงเรียนมีการประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังในการพัฒนาผู้เรียน การร่วมวิเคราะห์ทุนโรงเรียนทุนชุมชน การระดมทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยระดมความคิดจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ชุมชน มีการเชิญทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและเสนอแนะ เชิญผู้นำชุมชนมาร่วมจัดทำหลักสูตร นำนโยบายต่าง ๆ มาร่วมกันดำเนินการ เชิญสภาการศึกษาเข้าร่วมทำแผน</p> <p>ระหว่างการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาเชิญตัวแทนที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบเชิญคณะกรรมการมาให้ข้อเสนอแนะ</p> <p>ช่วงการวัดและประเมินผล สิ้นปีการศึกษา สถานศึกษามีกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงาน โครงการ ให้ทุกคนรับฟัง และได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เข้ารับฟังตอนเปิดบ้านวิชาการ เชิญผู้ปกครองมาเสนอแนะกิจกรรม ดังนี้ 1) การรับแจ้งในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ส่งผลให้ไม่เป็นไปตาม (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... 2) ยังมีการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม สันนิษฐานว่าเกิดจากความไม่เข้าใจระหว่างฝ่ายหลักสูตรของโรงเรียนกับฝ่ายครูที่นำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะช่วงเปิดภาคเรียน ไม่ใช้กลางภาคเรียน</p>
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดกาญจนบุรี</p>	<p>ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ครูทั้งโรงเรียนมีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับการศึกษาฐานสมรรถนะ และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารและแหล่งเรียนรู้ 2) ครูแกนนำได้นำความรู้และข้อมูลมาขยายผลให้ครูในโรงเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ครูช่วยกันวิเคราะห์หลักสูตรและดำเนินการทำหลักสูตรเพื่อที่จะพัฒนานักเรียน 4) ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อหาข้อมูลประเด็นการเรียนรู้และกิจกรรม มาใช้ในการออกแบบรายวิชาและการจัดเรียนการสอน 5) ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรและออกแบบรายวิชาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น 6) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานมาช่วยเหลือการทำหลักสูตรสถานศึกษาการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ พาคิดพาทำ และแก้ไขปัญหาในประเด็นที่ยังไม่เข้าใจหรือยังทำไม่ได้ตามเกณฑ์ 7) ประสานผู้ปกครองมาสนับสนุนการดำเนินการ ทั้งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 8) สื่อสารกับคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 9) ประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 10) ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา และให้คำแนะนำในการปรับปรุงให้ถูกต้อง เช่น การกำหนดรหัสวิชา 11) ประสานหน่วยงานเพื่อมาอบรมหรือสนับสนุนทางวิชาการให้แก่โรงเรียน ในประเด็นที่โรงเรียนต้องการหรือยังเป็นปัญหา เช่น การวิเคราะห์ Learning Outcome แนวปฏิบัติในกรณีที่มีนักเรียนย้ายไปเรียนที่โรงเรียนอื่น การสอนข้อมูลในแบบ ปพ.1 และ ปพ.5 และ 12) ประชุมหารือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำประเด็นที่เป็นอุปสรรคในการ</p>

จังหวัด	ชั้นระหว่างการค้าเนินการ
	ดำเนินการของโรงเรียนมาหาข้อตกลง และได้แนวทางช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา เช่น การประเมินผล
สถานศึกษาในเขต จังหวัดสตูล	มีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมในจังหวัดสตูล ทำให้เกิดเครือข่ายการพัฒนาที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือปรึกษากันและกันได้ โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นข้อดีที่พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับฐานของชุมชน ทำให้ผู้เรียนรู้จักชุมชนของตนเอง หลักสูตรฐานสมรรถนะเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรโดยให้ข้อเสนอแนะให้ความคิดเห็นและร่วมเป็นวิทยากรในโรงเรียน ในส่วนการค้าเนินการจัดทำหลักสูตรใช้วิธีการอ่านเองเข้าใจเองไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีทีมผู้รู้ (นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์) มาช่วยทำความเข้าใจ และใช้วง PLC เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ
สถานศึกษาในเขต จังหวัดปัตตานีและ นราธิวาส	ครู ผู้บริหาร และทีมวิชาการในพื้นที่ต่างให้ความคิดเห็น 6 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) การการค้าเนินการยังคงต้องวิเคราะห์กลับไปกลับมากับตัวชี้วัดและผลลัพธ์การเรียนเพื่อการประเมินโดยผลลัพธ์การเรียนรู้แต่กลับไปตอบตัวชี้วัดรายการในระบบการรายงาน ปพ. 1. 2) หลักสูตรเน้นการบูรณาการมากยิ่งขึ้นทำให้ครูต้องมารวมออกแบบและสอนร่วมกันการทำ PLC และจัดให้มีการสะท้อนผล Reflection รวมถึงการถอดบทเรียน AAR เป็นระบบที่สำคัญทำให้เกิดการไปถึงการปฏิบัติที่ชั้นเรียน 3) ผู้อำนวยการมีบทบาททั้งสร้างความเชื่อมั่น ร่วมพัฒนาหลักสูตรกับครู นำการทำ PLC นิเทศและติดตาม และประสานพลังกับทีมวิชาการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของครู 4) ความท้าทายในระหว่างการค้าเนินการหลักสูตรฯ คือ การแปลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสู่การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครู โดยเฉพาะการบูรณาการสาระต่าง ๆ 5) ความท้าทายการเขียนคำอธิบายรายวิชาให้เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในชั้นปี และบริบทเฉพาะของโรงเรียนและไปให้ถึงการวัดและประเมินผลเชิงสมรรถนะ โดยเฉพาะในวิชากลุ่มบูรณาการเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูในการเขียน และ 6) มีการสร้างเครือข่ายโค้ชในพื้นที่ เช่น ศึกษานิเทศก์ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ และนอกพื้นที่ เช่น หน่วยงานต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญเฉพาะในการช่วยเหลือโรงเรียนและครู โดยการประสานงานของหน่วยงานต้นสังกัด
สถานศึกษาในเขต พื้นที่ทั่วไป	ในการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีการกำหนดองค์ประกอบและสมรรถนะขึ้นมาเอง โดยมีการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่ส่วนกลางกำหนด และสามารถการค้าเนินการพัฒนาหลักสูตรได้ แต่ส่วนที่ยังต้องทบทวน ระดมความคิด และวางแผนการทำงานมากขึ้น คือ การจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดประเมินผล การกำหนดสมรรถนะ และรายละเอียดย่อย ๆ ในแต่ละสมรรถนะเนื่องจากมีความไม่ชัดเจนในการทำงาน ในการแบ่งบทบาทหน้าที่ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ไม่ได้เป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต และแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยนำองค์ประกอบ 7 ด้าน มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สมรรถนะเฉพาะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร และกำหนดสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน นำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มาให้คณะครูพิจารณาและนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

จังหวัด	ขั้นระหว่างการค้าเนินการ
	มีคณะกรรมการนำเสนอ เพื่อการพิจารณาปรับเปลี่ยนข้อมูล และครูผู้สอนจัดทำรายละเอียด เนื้อหาวิชาและแนวการจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดสมรรถนะ

จากตารางสามารถสรุปการศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาในการทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน การจัดแบ่งบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของบุคลากร ความพึงพอใจในผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมถึงแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีในการทำงาน การได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ โดยในแต่ละด้านได้ดำเนินการ ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ศึกษารอบของร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะทั้งฉบับ วิเคราะห์โอกาสของโรงเรียน ศึกษา/วิเคราะห์สมรรถนะของผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน การวัดและประเมินผลระดับสมรรถนะของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียน ดำเนินการเป็น 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 การจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ช่วงที่ 2 การจัดทำหลักสูตรระดับชั้น ช่วงที่ 3 การใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ และ ช่วงที่ 4 การนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

ศึกษาเอกสาร บริบทของโรงเรียน ชุมชนแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเพื่อหาต้นทุนที่สถานศึกษามี พิจารณาหลักเกณฑ์และรายละเอียดของกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (DOE) ของจังหวัดและของชาติ เพื่อที่จะได้กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์หรือพันธกิจของโรงเรียน ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ศึกษาโดยการเทียบเคียงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง 2551 กับหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยออกแบบรายวิชาให้เอื้อกับจุดเน้นของโรงเรียน และกำหนดจุดเน้น สมรรถนะ ผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา มีการออกแบบรายวิชาบูรณาการ แต่ยังไม่ประเมินผลเป็นรายวิชา เพื่อเทียบเคียงการวัดและประเมินผล และตัดสินผลการเรียนใน ปพ.1 ตามหลักสูตรปัจจุบัน

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ดำเนินการพัฒนาครูด้วยการสร้าง Mindset ใหม่ให้ครูผ่านกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบ ศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์บริบท จัดการอบรม ทำความเข้าใจเรื่องหลักสูตร โครงสร้าง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ นิเทศการสอน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมเพื่อนครู ฝึกฝนครูผ่านกระบวนการ PLC ที่มีคุณภาพในโรงเรียน AAR, Feedback กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู และเพิ่มเติมความรู้ใหม่ เป็นประจำสม่ำเสมอ จัดการโครงสร้างในโรงเรียน มีการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล การชื่นชม/ รางวัล และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนในระดับจังหวัด/ ประเทศ ฯลฯ แบ่งกลุ่มสายชั้นเรียน บูรณาการกับทุกวิชา การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูจาก Passive Learning ให้เป็น Active Learning เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เป็นแบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน Problem-based Learning (โดยไม่ใช้หนังสือสอน) กิจกรรมโครงงาน หน่วยบูรณาการ

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รับฟังและเข้ารับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ ประชุมครู ร่วมระดมสมอง วางแผนการดำเนินการวัดและประเมินผล นำไปใช้ประเมินนักเรียนตามสภาพจริง และนำวิธีการ รวมถึงผลการประเมินมาพูดคุยและปรับปรุงร่วมกันในวง PLC ทดลอง ออกแบบให้สอดคล้องตามความถนัดของครูผู้สอนและให้สอดคล้องตรงประเด็นในการวัดผล ปรับรูปแบบการประเมินอยู่เป็นระยะ จนเห็นความเหมาะสมและสมบูรณ์ ศึกษาตัวอย่างจากโรงเรียนเครือข่าย โดยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2 ส่วน คือ 1) วัดและประเมินผลการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ. 2551 และ 2) วัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนตามร่างกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยการวัดผลส่วนใหญ่เป็นการวัดผลอิงเกณฑ์และมีการเทียบเคียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีการใช้การประเมินตามสภาพจริง การประเมินผลงานและแบบสังเกตพฤติกรรม มีการจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็น 1) การประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ประเมินขณะเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ 2) การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment)

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการจากโรงเรียนตัวอย่าง มีการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และติดตามข่าวสารการดำเนินการและความคืบหน้าในเรื่องของกรอบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นระยะ มีการประชุมร่วมกันกับครู เพื่อวางระบบการทำงานเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นระยะ

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้

ศึกษาแนวทางจากหลักสูตรฐานสมรรถนะ พ.ศ. ... คณะครูทุกคนในโรงเรียนปรึกษาหาแนวทางการเขียนแผน จัดหน่วยการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญศึกษานิเทศก์ ค้นหาตัวอย่างจากอินเทอร์เน็ต ศึกษาจากโรงเรียนตัวอย่าง มีการบูรณาการกับโครงงานฐานวิจัยหรือปรับจากแผนเดิมที่โรงเรียนเคยสอนมาก่อน

ลักษณะการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่

ในแต่ละสถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดให้หน้าที่ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นหน้าที่ของครูทุกคนในโรงเรียน โดยจะมีการพัฒนาอบรมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมกับการจัดทำหลักสูตร โดยมีโค้ชในพื้นที่ช่วยดูแลและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

ในขณะที่บางแห่งโดยเฉพาะพื้นที่ทั่วไป ไม่ได้กำหนดให้การดำเนินการตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต และแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยนำองค์ประกอบ 7 ด้านมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สมรรถนะเฉพาะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร และกำหนดสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน นำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมาให้คณะครูพิจารณาและนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีคณะกรรมการนำเสนอ

เพื่อการพิจารณาปรับเปลี่ยนข้อมูล และครูผู้สอนจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาและแนวการจัดประสบการณ์ ที่จะทำให้เกิดสมรรถนะ

ตอนที่ 3 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ

ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

นำเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร

จากการตอบแบบสอบถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

เป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมและนอกพื้นที่นวัตกรรมที่เข้าร่วมการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดผลที่ศึกษาได้ ดังตารางต่อไปนี้

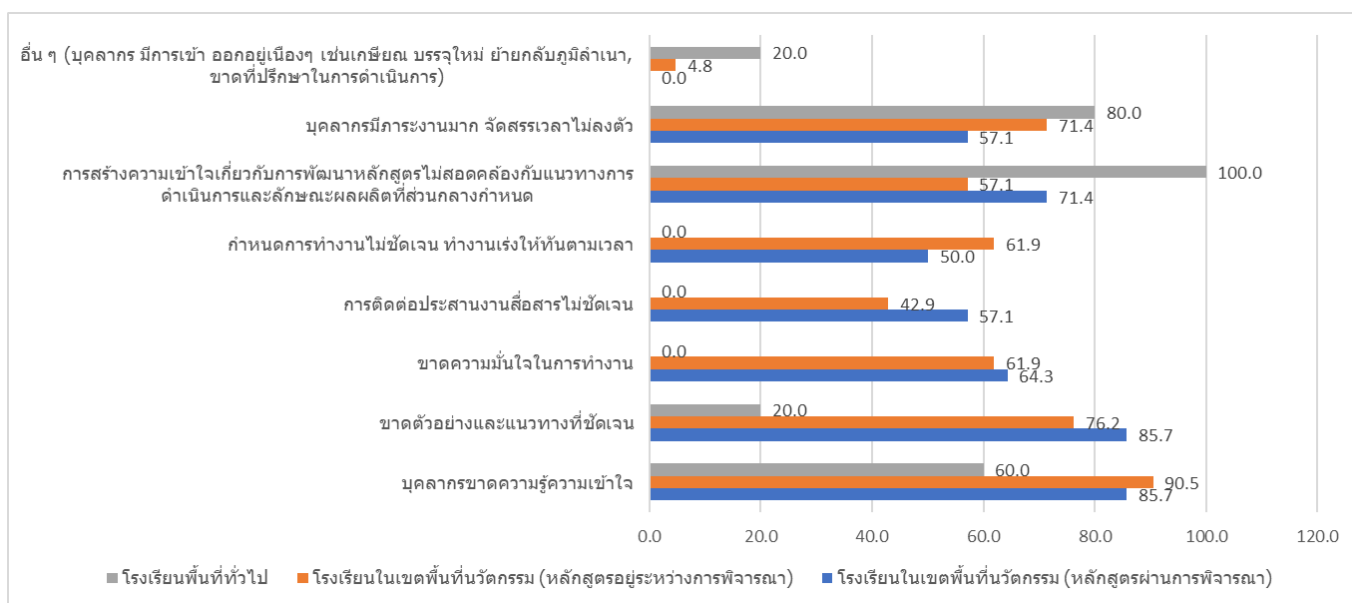
ตารางที่ 20 แสดงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการปฏิบัติงาน	โรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย (N=40)		โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
	จำนวน(โรง)	ร้อยละ	หลักสูตรผ่าน การพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ ระหว่างการ พิจารณา (N=21)		จำนวน (โรง)	ร้อยละ
			จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ		
บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ	34	85.0	12	85.7	19	90.5	3	60.0
ขาดตัวอย่างและแนวทางที่ชัดเจน	29	72.5	12	85.7	16	76.2	1	20.0
ขาดความมั่นใจในการทำงาน	22	55.0	9	64.3	13	61.9	0	0.0
การติดต่อประสานงานสื่อสารไม่ชัดเจน	17	42.5	8	57.1	9	42.9	0	0.0
กำหนดการทำงานไม่ชัดเจน ทำงานเร่งให้ทันตามเวลา	20	50.0	7	50.0	13	61.9	0	0.0
การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการและลักษณะผลผลิตที่ส่วนกลางกำหนด	27	67.5	10	71.4	12	57.1	5	100.0
บุคลากรมีภาระงานมาก จัดสรรเวลาไม่ลงตัว	27	67.5	8	57.1	15	71.4	4	80.0
อื่น ๆ (บุคลากร มีการเข้า ออกอยู่เนื่อง ๆ เช่น เกษียณ บรรจุใหม่ ย้ายกลับภูมิลำเนา ขาดที่ปรึกษาในการดำเนินการ)	2	5.0	0	0.0	1	4.8	1	20.0

จากตารางพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในภาพรวม คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจมากที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 85 รองลงมาคือ ขาดตัวอย่างและแนวทางที่ชัดเจน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการและลักษณะผลผลิตที่ส่วนกลางกำหนด และบุคลากรมีภาระงานมาก จัดสรรเวลาไม่ลงตัว ตามลำดับ

เมื่อดูจากโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรม ที่หลักสูตรผ่านการพิจารณาแล้ว พบว่า ด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดตัวอย่างและแนวทางที่ชัดเจน อยู่ที่ร้อยละ 85.7 ในขณะที่โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม ที่หลักสูตรยังอยู่ระหว่างการพิจารณา พบว่า ด้านบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 90.5 รองลงมาคือ ขาดตัวอย่างและแนวทางที่ชัดเจน และบุคลากรมีภาระงานมาก จัดสรรเวลาไม่ลงตัว ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากสถานศึกษาในเขตพื้นที่ทั่วไป พบว่า การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการและลักษณะผลผลิตที่ส่วนกลางกำหนด เป็นปัญหาในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรมีภาระงานมาก จัดสรรเวลาไม่ลงตัว และบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจตามลำดับ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังภาพ

ภาพที่ 22 แสดงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

3.1.2 ตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญในการทำงาน

เป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมและนอกพื้นที่นวัตกรรมที่เข้าร่วมการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดผลที่ศึกษาได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 แสดงตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญในการทำงาน

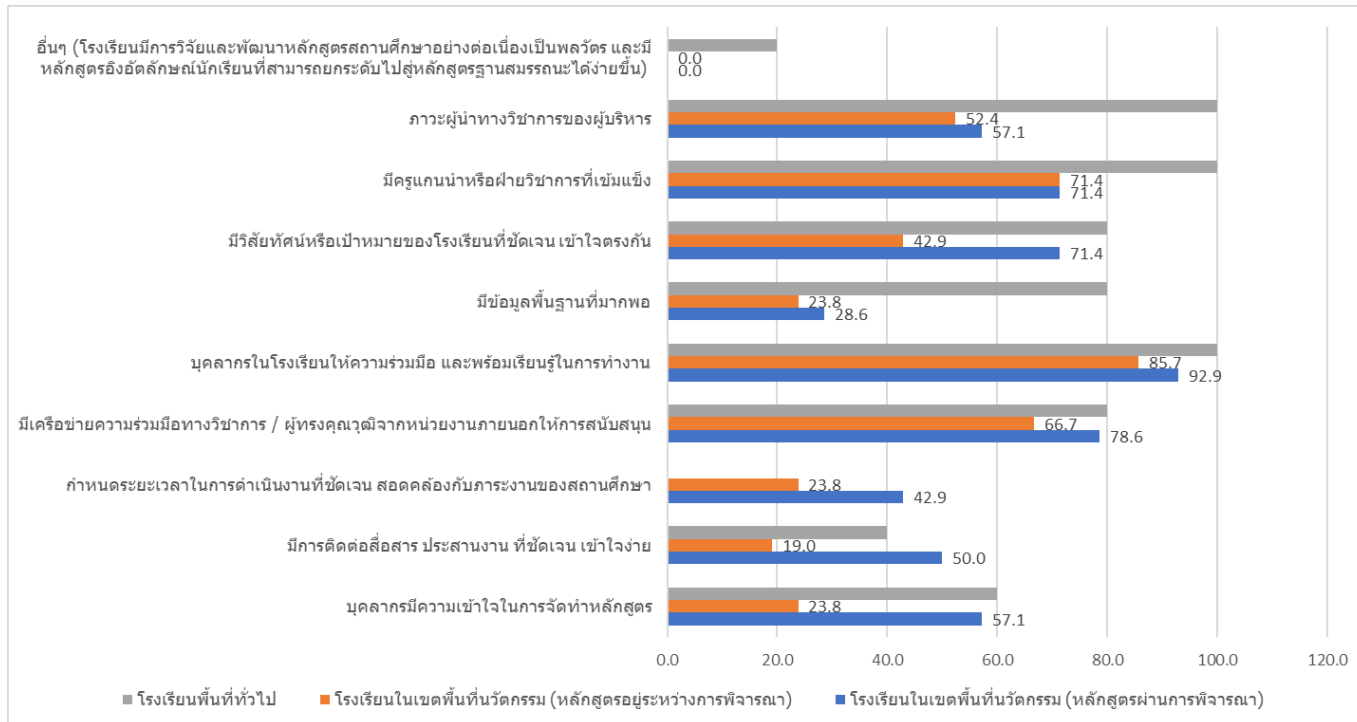
ตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ปัจจัยสำคัญ ในการทำงาน	โรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย (N=40)		โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
	จำนวน(โรง)	ร้อยละ	หลักสูตรผ่าน การพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ ระหว่างการ พิจารณา (N=21)		จำนวน (โรง)	ร้อยละ
			จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ		
บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร	16	40.0	8	57.1	5	23.8	3	60.0
มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย	13	32.5	7	50.0	4	19.0	2	40.0
กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับภาระงานของสถานศึกษา	11	27.5	6	42.9	5	23.8	0	0.0
มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ / ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกให้การ สนับสนุน	29	72.5	11	78.6	14	66.7	4	80.0
บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือ และพร้อม เรียนรู้ในการทำงาน	36	90.0	13	92.9	18	85.7	5	100.0
มีข้อมูลพื้นฐานที่มากพอ	13	32.5	4	28.6	5	23.8	4	80.0
มีวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน เข้าใจตรงกัน	23	57.5	10	71.4	9	42.9	4	80.0
มีครูแกนนำหรือฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง	30	75.0	10	71.4	15	71.4	5	100.0
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	24	60.0	8	57.1	11	52.4	5	100.0
อื่นๆ (โรงเรียนมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตร และมีหลักสูตรอิงอัตลักษณ์นักเรียนที่สามารถ ยกระดับไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะได้ง่ายขึ้น)	1	2.5	0	0.0	0	0.0	1	20.0

จากตาราง พบว่า ตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จใน
ครั้งนี้ของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในภาพรวม ได้แก่การที่บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือ และ
พร้อมเรียนรู้ในการทำงานมากที่สุด ร้อยละ 90 รองลงมาคือมีครูแกนนำหรือฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง และ
มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนตามลำดับ

โดยเมื่อพิจารณาเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมที่หลักสูตรผ่านการพิจารณาแล้ว พบว่า
บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือ และพร้อมเรียนรู้ในการทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุด ร้อยละ 92.9
มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน มีวิสัยทัศน์หรือ
เป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน เข้าใจตรงกัน และมีครูแกนนำหรือฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็งตามลำดับ
ส่วนโรงเรียนในสังกัดพื้นที่นวัตกรรมที่หลักสูตรอยู่ระหว่างการพัฒนา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือ
และพร้อมเรียนรู้ในการทำงาน เป็นปัจจัยสูงสุดเช่นกัน ร้อยละ 85.7 รองลงมาคือ มีครูแกนนำหรือ

ฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง และมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน

ส่วนในพื้นที่ทั่วไป พบว่า บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือ และพร้อมเรียนรู้ในการทำงาน มีครูแกนนำหรือฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดร้อยละ 100 และมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นตัวช่วยสนับสนุน ได้แก่ โรงเรียนมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตร และมีหลักสูตรอิงอัตลักษณ์นักเรียนที่สามารถยกระดับไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังภาพ

ภาพที่ 23 แสดงตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญในการทำงาน

3.1.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ตารางที่ 22 แสดงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน	โรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย (N=40)		โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
	จำนวน(โรง)	ร้อยละ	หลักสูตรผ่านการพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ระหว่างการพิจารณา (N=21)		จำนวน(โรง)	ร้อยละ
			จำนวน (โรง)	ร้อยละ	จำนวน (โรง)	ร้อยละ		
บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะมากขึ้น	28	70.0	8	57.1	15	71.4	5	100.0
มีความเข้าใจบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนมากขึ้น	32	80.0	11	78.6	18	85.7	3	60.0
มีเครือข่ายทางวิชาการเพิ่มขึ้น	31	77.5	10	71.4	17	81.0	4	80.0

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน	โรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย (N=40)		โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรม (N=35)				โรงเรียนพื้นที่ทั่วไป (N=5)	
	จำนวน(โรง)	ร้อยละ	หลักสูตรผ่าน การพิจารณา (N=14)		หลักสูตรอยู่ ระหว่างการ พิจารณา (N=21)		จำนวน(โรง)	ร้อยละ
			จำนวน (โรง)	ร้อย ละ	จำนวน (โรง)	ร้อย ละ		
เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและ ผู้เกี่ยวข้อง	27	67.5	9	64.3	14	66.7	4	80.0
เป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาชัดเจน เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น	29	72.5	9	64.3	16	76.2	4	80.0
เห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน	31	77.5	10	71.4	16	76.2	5	100.0
อื่น ๆ	2	5.0	1	7.1	0	0.0	1	20.0

จากตาราง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยในภาพรวม พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่มากที่สุดคือมีความเข้าใจบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนมากขึ้น ร้อยละ 80 มีเครือข่ายทางวิชาการเพิ่มขึ้น และ เห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน ร้อยละ 77.5 ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมที่หลักสูตรผ่านการพิจารณากลับกรอง โดยมีการเปลี่ยนแปลง ในด้านมีความเข้าใจบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนมากขึ้น ร้อยละ 78.6 และมีเครือข่ายทางวิชาการเพิ่มขึ้นและเห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน ร้อยละ 71.5 และหลักสูตรอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในด้านมีความเข้าใจบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนมากขึ้น ร้อยละ 85.7 มีเครือข่ายทางวิชาการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 81 เห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน เป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาชัดเจน เหมาะกับบริบทท้องถิ่น ร้อยละ 76.2

ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนพื้นที่ทั่วไป พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่มากที่สุดคือ การที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะมากขึ้น และเห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจนมากขึ้น ร้อยละ 100 ทั้งนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ครูมีการเปลี่ยนแปลง (ใช้เวลา) ทั้งเรื่อง Growth mindset กระบวนการจัดการเรียนรู้ พฤติกรรมเชิงบวกของครู วิกฤตโควิด-19 เป็นโอกาสให้ครูได้ดึง KPA ในทุกด้านของ TPCK มาใช้ในการเรียนรู้ การทำงานและการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ซึ่งมีทั้งที่ประสบผลสำเร็จและล้มเหลว แต่ครูส่วนใหญ่ก็เกิดสมรรถนะด้านการออกแบบวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การผสมผสาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

3.2.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังตาราง

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรจาก
การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

จังหวัด	ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดเชียงใหม่</p>	<p>1) ความไม่ชัดเจนในเชิงนโยบาย และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) กระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี ค่อนข้างมีข้อจำกัด โดยเฉพาะใน ส่วนของการอธิบายรายละเอียดพฤติกรรมของสมรรถนะที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ช่วงชั้นและชั้นปี ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน 3) ปัญหาสืบเนื่องของการใช้หลักสูตรและเกณฑ์ การจบหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการวัดและประเมินผล เมื่อนักเรียนมีการ โอนย้าย หรือศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น ครูต้องแปลงเอกสารกลับมาให้เป็นไปตาม ข้อกำหนดของหลักสูตรปี 2551 เทียบเคียงตามตัวชี้วัด รายงานผลการศึกษาตาม ระเบียบการวัดและประเมินผลของหลักสูตรปี 2551 ซึ่งทำให้ครูต้องทำงานสองเท่า 4) โครงสร้างเวลาของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ฝ่ายวิชาการและครูกังวล เรื่องการจบหลักสูตร มัธยมศึกษาปีที่ 3 และส่งต่อนักเรียนไปโรงเรียนอื่น เนื่องจาก โครงสร้างเวลาเรียนมีเพียง 900 ชั่วโมง จะเรียนรายวิชาพื้นฐานน้อยกว่าหลักสูตร แกนกลาง 2551 ทำให้เกิดปัญหาในการเทียบโอนและรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับ มัธยมศึกษา 5) ครูมีความกังวลเรื่องการปรับหลักสูตร และการทำแผนการเรียนรู้ จึงทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากทำแผนหน้าเดียวว่าอยากให้นักเรียนได้ KSA อะไร แล้วจึงออกแบบกิจกรรม ค่อย ๆ ให้กำลังใจ ทำทีละหน่วย ผู้บริหารเข้าไปนิเทศก์ แนะนำ</p>
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดระยอง</p>	<p>1) การเริ่มต้นในการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนไม่มีสารตั้งต้น ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร แต่ครูมีความพยายามที่จะเรียนรู้และมองเป็นเรื่องท้าทายความสามารถที่ต้องเรียนรู้ ต้องศึกษา ด้วยเป็นเรื่องใหม่ เมื่อได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม และฝึกปฏิบัติจากทาง สถาบันอาศรมศิลป์และเขตพื้นที่ ให้มีความเข้าใจมากขึ้น จึงใช้ความพยายามในการ ออกแบบ วางแผนร่วมกับครูในโรงเรียน 2) การวัดและประเมินผลมีความสับสน ไม่ชัดเจน และไม่ไปในทิศทางเดียวกัน เกิดปัญหาการเทียบโอนกับโรงเรียน ปลายทาง 3) ครูผู้สอนบางรายต่อต้านการใช้หลักสูตร ไม่ยอมรับการใช้หลักสูตร ไม่กล้าเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร 4) ผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะ และภาวะผู้นำทางวิชาการ ขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วน แดกฉาน และ 5) ช่วงเวลาในการลงพื้นที่น้อย จำนวนโค้ชไม่เพียงพอ</p>
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดศรีสะเกษ</p>	<p>1) โรงเรียนเริ่มทำงานก่อนที่ส่วนกลางจะดำเนินการ ซึ่งหลายเรื่องไม่ชัดเจนมาตั้งแต่ต้น จึงทำให้โรงเรียนทำงานได้ยากมากขึ้น บางโรงเรียนตีความตามความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งแผนงานขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ชัดเจน 2) เรื่องของบุคลากรและการพัฒนา ผู้บริหารย้าย และในระยะแรกบุคลากรส่วนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร การอบรมออนไลน์อาจส่งผลต่อความเข้าใจที่อาจไม่เพียงพอต่อการนำไปสู่การเขียน</p>

จังหวัด	ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
	<p>องค์ประกอบในหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพ 3) ขาดตัวอย่างการดำเนินการที่ชัดเจน หน่วย/เป็นแผนการสอนจากที่เคยทำมาแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องการประเมินในแต่ละระดับชั้นเรียน สืบสนเรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการทำหน่วยวิชาบูรณาการ เนื่องจากเนื้อหาสาระไม่ชัดเจน การนำสมรรถนะมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีหลายด้าน ในขณะที่หลักสูตรปี 2551 มีมาให้ใช้ได้เลย 4) สภาพของผู้เรียน และชุมชน นักเรียนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแอ่งกลาง อยู่กับปู่ย่าตายายกว่าร้อยละ 50 ซึ่งผู้ปกครองส่วนหนึ่งก็อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การทำงานเชื่อมโยงกับผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาของเด็กก็ค่อนข้างเป็นไปได้ยาก 5) เวลาในการดำเนินการน้อย ต้องเร่งทำงานเพื่อส่ง ทั้งที่กำหนดเวลาไม่ชัดเจน และ 6) ปัญหาใหญ่ของการทำงานพัฒนาหลักสูตรทั้งหมด คือ การประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินจากโครงการ ซึ่งมีลักษณะบูรณาการศาสตร์หลายแขนง/ การประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาเรื่องการให้คะแนน การกำหนดระดับคุณภาพ การเก็บข้อมูลเพื่อตัดสินผลการเรียน และการบันทึกในเอกสารประเมินผลการศึกษา รวมไปถึงประสบการณ์การประเมินตามตัวชี้วัดแบบเดิมจะต้องปรับมาใช้หรือพัฒนาการประเมินผลเพิ่มเติมอย่างไร ขาดรายละเอียดแนวทางการวัดและประเมินผล หลายประเด็นโรงเรียนไม่สามารถปรับใช้จากหลักสูตรปี 2551 ได้</p>
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดกาญจนบุรี</p>	<p>1) มีหน่วยงานที่ภายนอกที่เข้ามาส่งเสริมการทำงานหลายหน่วยงาน แต่มีกรอบคิดชุดคำ และวิธีการทำงานแตกต่างกัน 2) มีงานโครงการที่โรงเรียนต้องดำเนินการและรายงานผลตามกำหนดเวลา ทำให้ต้องใช้เวลามากขึ้น 3) กำหนดเวลาของการพัฒนาหลักสูตรไม่ชัดเจน โรงเรียนต้องเร่งทำงาน และงานไม่สัมพันธ์กับการทำช่วงเวลาการทำงานของโรงเรียน 4) ครูและบุคลากรหลักทำหลักสูตรย้ายหรือเปลี่ยนสายงานทำให้งานชะงัก ไม่ต่อเนื่อง 5) พี่เลี้ยงที่มาช่วยสนับสนุนให้คำแนะนำในประเด็นการพัฒนาหลักสูตรที่โรงเรียนยังไม่เพียงพอ 6) การทำงานมีซับซ้อนและซ้ำซ้อน เนื่องจากดำเนินการในช่วงการเปลี่ยนผ่านหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ และต้องวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักสูตรพุทธศักราช 2551 ที่สัมพันธ์กับการประเมินและการอนุมัติการจบการศึกษาของผู้เรียน 7) ประสบการณ์เดิมในการพัฒนาหลักสูตรกับการนำมาปรับใช้ในหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่น Learning Outcome หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดมาก่อนข้างกว้างไม่ได้ระบุเป็นรายข้อเหมือนหลักสูตร 2551 จึงมีความยุ่งยากในการกำหนดความสอดคล้อง และ 8) ระบบการวัดและประเมินผล การเลื่อนชั้น และการจบการศึกษา รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ที่ต้องมีกรอบแนวทางดำเนินการที่ชัดเจน เนื่องจากสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้เอง</p>

จังหวัด	ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
สถานศึกษาในเขต จังหวัดสตูล	1) มีวิทยากรหลายกลุ่มมาให้ความรู้ หน่วยงานที่จัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะมีหลายหน่วยงานเนื้อหาไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ทำให้ครูเกิดความสับสนในการปฏิบัติ ขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้และยังยึดเนื้อหาในหนังสือเรียนเป็นหลัก 2) เครื่องมือที่ใช้บันทึกข้อมูลการวัดสมรรถนะไม่ชัดเจน ทำให้ไม่มั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ 3) ครูต้องทำโครงการมาก งานเอกสารงานอื่น ๆ มาก มีภาระงานที่เพิ่มขึ้นซึ่งต้องใช้นอกเวลาทำการ ทำงานอย่างต่อเนื่อง 4) ผลการเรียนรู้ที่เน้นให้เห็นการพัฒนาสมรรถนะยังไม่เป็นที่ยอมรับ โรงเรียนจะต้องมีภาระเพิ่มในการเทียบโอนเพื่อลงข้อมูลแสดงหลักฐานการจบด้วย ปพ.1
สถานศึกษาในเขต จังหวัดปัตตานีและ นราธิวาส	1) ประสบความยุ่งยากที่เชื่อมโยงกัน ทั้งการออกแบบการแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนที่กำหนดในหลักสูตรแล้วแต่ไปไม่ถึง คือ กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนไว้แต่ไม่อยู่ในแผน และไม่ถึงการนำไปใช้ในชั้นเรียน 2) ความท้าทายในระหว่างการทำโครงการหลักสูตรฯ คือ การแปลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสู่การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครู โดยเฉพาะการบูรณาการสาระต่าง ๆ 3) ความท้าทายการเขียนคำอธิบายรายวิชาให้เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในชั้นปี และบริบทเฉพาะของโรงเรียนและไปให้ถึงการวัดและประเมินผลเชิงสมรรถนะ โดยเฉพาะในวิชากลุ่มบูรณาการเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูในการเขียน และ 4) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของบางโรงเรียนและครูบางกลุ่มเกิดจากการไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นผู้เลือกที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะเพราะเป็นคำสั่งให้ดำเนินการ
สถานศึกษาในเขต พื้นที่ทั่วไป	ไม่มีปัญหาในการทำงานพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะครูเข้าใจและตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนา โรงเรียนใช้วิธีเรียนรู้จากหน้างาน และใช้กระบวนการ PLC ช่วยให้เกิดการพัฒนา โดยครูทุกคนรวมถึงผู้บริหารมีอิสระในการทำงานไม่มีการชี้ถูกหรือผิดแต่ให้ลองทำ แล้วประชุมร่วมกัน มีการให้ Feedback และ Reflection เพื่อหาทางออกร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

จากตารางข้างต้น พบว่า **ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน**ของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ พบปัญหาด้านการที่บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด ปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนในเชิงนโยบาย การวัดและประเมินผล การติดต่อประสานงานสื่อสารกำหนดการทำงานไม่ชัดเจน ทำงานเร่งให้ทันตามเวลา ขาดตัวอย่างและแนวทางที่ชัดเจน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการและลักษณะผลผลิตที่ส่วนกลางกำหนด และบุคลากรมีภาระงานมาก จัดสรรเวลาไม่ลงตัว ขาดความมั่นใจในการทำงาน บุคลากร มีการเข้า-ออกอยู่เนื่อง ๆ เช่น เกษียณ บรรจุใหม่ ย้ายกลับภูมิลำเนา ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง

ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

- 1) ความไม่ชัดเจนในเชิงนโยบาย และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) กระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี ค่อนข้างมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในส่วนของ การอธิบายรายละเอียดพฤติกรรมของสมรรถนะที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ช่วงชั้นและชั้นปี ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน
- 3) ปัญหาสืบเนื่องของการใช้หลักสูตรและเกณฑ์การจบหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา ในการวัดและประเมินผล เมื่อนักเรียนมีการโอนย้าย หรือศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น ครูต้องแปลงเอกสาร กลับมาให้เป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เทียบเคียงตามตัวชี้วัด รายงานผลการศึกษาระดับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 ซึ่งทำให้ครูต้องทำงาน สองเท่า
- 4) โครงสร้างเวลาของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ฝ่ายวิชาการและครูกังวลเรื่อง การจบหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 3 และส่งต่อนักเรียนไปโรงเรียนอื่น เนื่องจากโครงสร้างเวลาเรียนมีเพียง 900 ชั่วโมง จะเรียนรายวิชาพื้นฐานน้อยกว่าหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 ทำให้เกิดปัญหาในการเทียบโอนและ รับนักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา
- 5) ครูมีความกังวลเรื่องการปรับหลักสูตร และการทำแผนการเรียนรู้ จึงทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากทำแผนหน้าเดียวว่าอยากให้นักเรียนได้ KSA อะไร แล้วค่อยออกแบบกิจกรรม ค่อย ๆ ให้กำลังใจ ทำทีละหน่วย ผู้บริหารเข้าไปนิเทศแนะนำ
- 6) ประสบความยุ่งยากที่เชื่อมโยงกัน ทั้งการออกแบบแนวทางการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียน ที่กำหนดในหลักสูตรแล้วแต่ไปไม่ถึง คือ กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนไว้แต่ไม่อยู่ในแผน และไม่ถึงการนำไปใช้ในชั้นเรียน
- 7) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ต้องนำกลับมาเทียบโอนเป็นคะแนนกลับเข้าสู่ระบบ เพื่อต่อการประเมินในเชิงของการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนที่ควรจะเป็น

3.2.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรจากการสัมภาษณ์ เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังตาราง

ตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรจากการสัมภาษณ์ เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

จังหวัด	ปัจจัย ระบบสนับสนุน ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาในเขต จังหวัดเชียงใหม่	ปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) ผู้บริหารมี ความเป็นผู้นำทางวิชาการ มี Growth Mindset ที่กล้าลอง มองความยากเป็นโอกาส และความท้าทาย พยายามมองหาและดึงศักยภาพของครู กระจายอำนาจ และ สนับสนุนการทำงานของครู 2) โรงเรียนมีต้นทุนเดิมที่ผู้บริหารและครูมองเห็นว่า สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่น แนวคิดในการพัฒนาผู้เรียน จุดเน้นของ โรงเรียน โครงการต่าง ๆ เป็นต้น 3) ความรู้ความเข้าใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การที่มี

จังหวัด	ปัจจัย ระบบสนับสนุน ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร
	<p>ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน จะทำให้สามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเป็นขั้นตอน 4) ฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูได้ และช่วยให้ครูเกิดกำลังใจในการดำเนินงานจนสำเร็จ 5) การมีครูใหม่ไฟแรง ศึกษาด้วยตนเอง และเข้าร่วมเครือข่ายหรือโครงการต่าง ๆ เช่น ก่อการครู กสศ. เพื่อหาข้อมูลและพัฒนาตนเองในเรื่องนี้ และ 6) การสนทนาพูดคุยกันของครูอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสื่อสารได้อย่างทั่วถึง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่มีบทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้อง/ สอดคล้องกับการจัดทำเอกสารหลักสูตร ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้ามาช่วยสนับสนุนในส่วนของการเชื่อมจากหลักสูตรสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผน และร่วมสังเกตชั้นเรียน ร่วมกับทีมเพลินพัฒนาซึ่งมาช่วยเป็นที่เลี้ยง ห้องเรียน Active Learning ภายใต้โครงการของ กสศ. รวมทั้งสำนักวิชาการที่สนับสนุนด้านเอกสารร่างหลักสูตร คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และศึกษานิเทศก์ที่เลี้ยง ที่ช่วยติดตามสนับสนุนการจัดทำเอกสารหลักสูตร ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา 2) มีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง ทั้งเครือข่ายวิชาการ และงบประมาณ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้</p>
<p>สถานศึกษาในเขตจังหวัดระยอง</p>	<p>1) ผู้บริหารโรงเรียน เป็นปัจจัยหลักที่จะผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความรู้ความมั่นใจที่จะเปลี่ยนหลักสูตร และให้กำลังใจกระตุ้นเสริมแรงให้กับครูไปสู่การใช้หลักสูตรที่เกิดจากความเข้าใจ และพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีฐานสมรรถนะ “ครูเป็นนักรบ หันกลับมาต้องเจอผู้บริหาร (แม่ทัพ)” ทำหน้าที่เป็น Super Coach Academic เป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารและครู ร่วมในการเรียนรู้ สร้างสรรค์นวัตกรรม ทำหน้าที่เป็นพลเมืองเข้มแข็ง ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นแบบอย่างที่ดีอย่างเป็นรูปธรรมให้กับผู้เรียน มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมดำเนินการ ชั้นกระบวนการสรุปผลการดำเนินงาน เปิดโอกาสเชิญผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการการสะท้อนกลับในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการสร้างการยอมรับของครู 2) คณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความร่วมมือในทุกกระบวนการตั้งแต่การวางแผน ให้การสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน 3) ครู ต้องมีทีมงานและเข้าใจแนวทางการใช้หลักสูตรที่เกิดจากความเข้าใจเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีฐานสมรรถนะ ทำหลักสูตรที่ชัดเจน มีความพยายามและความอดทน จนบรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งต้องสามารถนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเต็มความสามารถ</p>

จังหวัด	ปัจจัย ระบบสนับสนุน ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดศรีสะเกษ</p>	<p>ปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการเก็บข้อมูลพื้นฐานอย่างเป็นระบบ การเขียนเรื่องความเป็นมา แนวคิด หลักการและเหตุผล จึงทำได้ง่ายเพราะเป็นฐานข้อมูลชุดเดียวกับที่ใช้กับงานอื่น ๆ 2) การออกแบบระบบการทำงานที่ดี ที่ได้รับการพัฒนามาก่อนทำงานพัฒนาหลักสูตร เช่น ระบบฐานข้อมูลที่ต้องรายงานโครงการต่าง ๆ รวมทั้ง การทำงานกับชุมชนที่ได้รับการพัฒนาจากนวัตกรรมโครงการฐานวิจัย 3) ระบบชุมชนแห่งเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครู และการประชุมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ช่วยการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ชัดเจน เช่น วิสัยทัศน์ และ 4) การเป็นโรงเรียนที่จะพัฒนาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบทำให้ได้พัฒนาต่อเนื่อง และเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ</p> <p>ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) มีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน ทั้งการจัดการอบรม และให้คำแนะนำในการเขียนเอกสารหลักสูตร เช่น สสวท. โรงเรียนรุ่งอรุณ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ทำให้มีกรอบร่างหลักสูตรที่ชัดเจนขึ้น ทำให้เห็นความสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น 2) มีโรงเรียนพี่เลี้ยงที่สนับสนุนการทำงาน ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการ 3) มีตัวอย่างการดำเนินการ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานได้ 4) ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตอบคำถาม หรือสร้างความกระจ่างให้คำแนะนำ หรือประสานงานเชิงวิชาการให้ 5) มีคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิจากกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 6) มีกลุ่มผู้เกษียณอายุมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษา และ 7) การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก</p>
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดกาญจนบุรี</p>	<p>1) การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคประชาสังคม ในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาการศึกษาในลักษณะต่างๆ อย่างกว้างขวาง มุ่งเน้นที่การจัดระบบ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในทุกระดับ 2) การสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี (พ.ศ. 2562 - 2568) ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา มีคณะกรรมการกำกับดูแลแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ให้เกิดการนำไปปฏิบัติ โดยมีระบบงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม 3) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษา ซึ่งเดิมรัฐเป็นผู้จัด มาเป็นการจัดโดยทุกภาคส่วนของสังคม ที่มุ่งการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) 4) การจัดให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี</p>

จังหวัด	ปัจจัย ระบบสนับสนุน ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร
	<p>เป็นเสมือนแผนงบประมาณด้านการจัดการศึกษาของจังหวัด ระบบการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้อัตถุแผนงาน โครงการ และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นหลักในการพิจารณา เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเป็นไปในทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนแต่ละช่วงวัย และการพัฒนากำลังคนตามความต้องการของตลาดงานและประเทศ เพื่อการจัดการศึกษาบรรลุผลตามประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดในช่วงเวลาที่กำหนด 5) การปรับระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยปรับโครงสร้างการบริหารงาน ให้มีความชัดเจนในด้านบทบาทหน้าที่ การกระจายอำนาจ การตัดสินใจจากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งการปรับระบบการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล พร้อมทั้งการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ แนวทางในการปฏิบัติงานในแต่ละระดับ ให้ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับบริการการศึกษาที่มีมาตรฐานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 6) การสร้างระบบข้อมูลและสารสนเทศที่บูรณาการและเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพ ภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรายงานต่อสาธารณชน จะเป็นกลไกในการสร้างการรับรู้ของผู้จัดการศึกษาและผู้เรียน เพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ผ่านระบบการกำกับ ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ให้ประสบความสำเร็จ และ 7) การพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการสร้างและพัฒนานวัตกรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน</p>
<p>สถานศึกษาในเขตจังหวัดสตูล</p>	<p>1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายชัดเจน ครูบุคลากรเข้าใจตรงกัน มีครูแกนนำและฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการหนุนเสริม มีความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียน 2) มีเครื่องมือหนุนเสริมที่มีอยู่ก่อน เช่น โครงการฐานวิจัย เทคนิคครูสามเส้า นโยบาย หนึ่งคน หนึ่งความสามารถ ช่วยหนุนส่งให้การพัฒนา 7 หลักสูตรประสบความสำเร็จ 3) การติดต่อสื่อสารและประสานงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และ 4) ความช่วยเหลือจากทีมพัฒนาพลเมืองที่นำนวัตกรรมโครงการฐานวิจัยมาให้โรงเรียนใช้</p>
<p>สถานศึกษาในเขตจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส</p>	<p>1) การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจ มีความชัดเจน และมีความเชื่อมั่นในหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง 2) การปรับเปลี่ยน Mindset ของผู้พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยเฉพาะครูเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมสู่การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสมรรถนะ 3) การปรับเปลี่ยน Mindset ของผู้ปกครองที่มีความหวังต่อการเรียนเพื่อสร้างโอกาสในการสอบต่าง ๆ มากกว่าการเรียนเพื่อให้เกิดสมรรถนะ 4) มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเอื้อให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่อิงบริบทและสร้างสรรค์ความ</p>

จังหวัด	ปัจจัย ระบบสนับสนุน ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร
	โดดเด่นของสถานศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่ยังคงมีความชัดเจนหลายด้านโดยเฉพาะการวัดและการประเมินผล 5) มีหน่วยงานภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการก่อนการดำเนินการยกเว้นกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ยังเข้าไม่ถึงการดูแลช่วยเหลือเนื่องด้วยต้นสังกัดขาดทีมวิชาการ
สถานศึกษาในเขตพื้นที่ทั่วไป	1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้โอกาสพร้อมสนับสนุนและช่วยเหลือ 2) ครูและบุคลากรมีความเข้าใจและตระหนักเรื่องการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตามแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ให้ความร่วมมือพร้อมเรียนรู้ และพร้อมพัฒนาไปด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติเป็นปกติในการใช้ชีวิตในโรงเรียน 3) โรงเรียนใช้วิธีเรียนรู้จากหน้างาน และใช้กระบวนการ PLC ช่วยให้เกิดการพัฒนาโดยครูทุกคน 4) มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกันอย่างชัดเจน โดยครูที่เข้ามาใหม่จะมี Mentor ที่ดีคอยช่วยให้เกิดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจ และครูใหม่ก็จะกลายเป็น Mentor ต่อไป 5) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ และการทำงานพัฒนาศักยภาพครู โดยมีการขยายผลฝึกอบรมครูให้กับโรงเรียนอื่นด้วย ทำให้ครูเกิดความภูมิใจมากขึ้น

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้งานครั้งนี้สำเร็จ

ปัจจัยสำคัญในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จในครั้งนี้ของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ การที่บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือและพร้อมเรียนรู้ในการทำงานมากที่สุด มีทีมครูแกนนำหรือฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการศึกษาอย่างชัดเจน สามารถให้คำปรึกษาและประสานเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม สร้างให้บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับภาระงานของสถานศึกษา มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน มีข้อมูลพื้นฐานที่มากพอ

โดยสามารถระบุประเด็นสำคัญเพิ่มเติมได้ ดังนี้

- 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้โอกาสพร้อมสนับสนุน และช่วยเหลือ
- 2) ครูและบุคลากรมีความเข้าใจและตระหนักเรื่องการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตามแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ให้ความร่วมมือ พร้อมเรียนรู้ และพร้อมพัฒนาไปด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติเป็นปกติในการใช้ชีวิตในโรงเรียน
- 3) โรงเรียนใช้วิธีเรียนรู้จากหน้างาน และใช้กระบวนการ PLC ช่วยให้เกิดการพัฒนา โดยครูทุกคน
- 4) มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกันอย่างชัดเจน โดยครูที่เข้ามาใหม่จะมี Mentor ที่ดีคอยช่วยให้เกิดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจ และครูใหม่ก็จะกลายเป็น Mentor ต่อไป
- 5) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ และการทำงานพัฒนาศักยภาพครู โดยมีการขยายผลฝึกอบรมครูให้กับโรงเรียนอื่นด้วย ทำให้ครูเกิดความภูมิใจมากขึ้น

ตอนที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ โดยมีการแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาต่อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มราย

จังหวัด

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอเพื่อพัฒนาต่อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังตาราง

ตารางที่ 25 แสดงผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอเพื่อพัฒนาต่อจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มรายจังหวัด

จังหวัด	ข้อเสนอในการพัฒนาต่อเนื่อง
สถานศึกษาในเขต จังหวัดเชียงใหม่	ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่กำลังพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางวิชาการสร้างความเชื่อมั่นให้ครูเกิดการยอมรับและยินดีให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน 2) ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ต้องรู้จัก รู้จริง เข้าใจ บริบทโรงเรียนของตัวเอง และมีใจ เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) ไม่ยึดติดกรอบหลักสูตรเดิม ต้องมองและพัฒนาหลักสูตรด้วยมุมมองใหม่ 4) สร้างความเข้าใจ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนรู้สึกที่กำลังพูดภาษาเดียวกันอยู่ 5) มีเครือข่าย ระบบ/ กลไก/ แนวทาง/ วิธีการ ที่ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ 1) ให้องค์ความรู้ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2) สื่อสาร สร้างความเข้าใจให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง 3) กระบวนการบริหารงานในการหา ทีมแกนนำ และ 4) สร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ทั้งผู้รู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น นักวิชาการ และด้านงบประมาณ
สถานศึกษาในเขต จังหวัดระยอง	1) ผู้บริหารระดับนโยบาย มีการสร้างแรงจูงใจและถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ที่มี ประสบการณ์/ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร “โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา” 2) ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดเป็นนโยบายและประเด็น ท้าทายด้านการบริหาร 3) สถานศึกษาต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เปลี่ยน/ปรับ Mindset ผู้ปกครอง สร้าง/เพิ่มช่องทางการรับรู้และสื่อสารที่หลากหลาย รูปแบบ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ 4) สถานศึกษา นำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา นำเสนอวิธีการ/ ผลลัพธ์/ วิธีปฏิบัติที่ดีและประสบ ความสำเร็จของสถานศึกษาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนสู่การพัฒนา ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ 5) พัฒนากระตุ้นเสริมแรงให้กับครูไปสู่การใช้หลักสูตรที่เกิดจาก ความเข้าใจ และพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีฐานสมรรถนะ 6) “ครูเป็นนักรบ หันกลับมาต้องเจอผู้บริหาร (แม่ทัพ)” ทำหน้าที่เป็น Super Coach Academic เป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารและครู ร่วมในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ นวัตกรรม ทำหน้าที่เป็นพลเมืองเข้มแข็ง ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็น แบบอย่างที่ดีอย่างเป็นรูปธรรมให้กับผู้เรียน 7) มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการ

จังหวัด	ข้อเสนอในการพัฒนาต่อเนื่อง
	<p>บริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมดำเนินการ ชั้นกระบวนการสรุปผลการดำเนินงาน เปิดโอกาสเชิญผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการสะท้อนกลับในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อเป็นฐานในการสร้างการยอมรับ 8) ครูผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 9) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำทางวิชาการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและให้ความรู้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาทั้งระบบ และ 10) นำเสนอ Best Practices เพื่อเป็นสื่อประกอบการเสนอผลงานที่เป็นแบบอย่างได้ สร้างครูแกนนำในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา</p>
<p>สถานศึกษาในเขตจังหวัดศรีสะเกษ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ปรับเรื่องการประเมินแบบหลักสูตร 2551 ต้องทำให้ตลอดแนว และมีตัวอย่างมากพอ 2) งานหลักสูตร มีระเบียบแบบแผน ข้อมูลทุกอย่างต้องนิ่ง มีกระบวนการเตรียมครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมความพร้อมมากกว่านี้ และมีระยะเวลาดำเนินการที่ชัดเจน 3) มีวิธีการช่วยเหลือโรงเรียน โดยเฉพาะการประเมิน มีกฎหมายรองรับ เพื่อมิให้เป็นหลักสูตรเถื่อน 4) จัด workshop เพื่อให้ความรู้กับครูเป็นระยะ ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ (1) ช่วงแรก เป็นการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูทุกคน และมอบหมายงานให้ครูดำเนินการ (2) ช่วงกลางภาคเรียน มีผู้ทรงคุณวุฒิมาติดตาม ให้คำแนะนำจากการดำเนินงานของครู (3) ช่วงประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล 5) ต้องการให้ครูมีพี่เลี้ยงในการร่วมกันคิด หรือทำร่วมกันหลาย ๆ โรงเรียน จะทำให้มีแนวทางในการมองหลาย ๆ ด้าน มองกว้างขึ้น 6) ครูควรได้รับความรู้เรื่องการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การวัดและประเมินผล Active Learning และเชื่อมโยงกับการเขียนผลงานวิชาการ 7) ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นให้มากขึ้น 8) ทำความเข้าใจและหาแนวทางการดำเนินการเรื่องการวัดและประเมินผลที่ชัดเจนมากขึ้น 9) พัฒนาทีมพี่เลี้ยงให้มีจำนวนมากพอที่จะดูแลโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง 10) สร้างระบบการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น 11) เอกสารต่าง ๆ ควรง่ายชัดเจน มีแนวทาง/ ตัวอย่างให้โรงเรียนนำไปทำตามได้ 12) พัฒนาระบบการทำงานทั้งโรงเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 13) ปรับวัฒนธรรมการทำงาน ไม่เน้นไปที่การป้อนบ่าเหน็บ หรือนำผลงานไปผูกติดกับคะแนนประเมินระดับชาติ และ 14) การสื่อสารและประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้รับรู้และวางแผนการขับเคลื่อน
<p>สถานศึกษาในเขตจังหวัดกาญจนบุรี</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ควรมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจนส่วนกลางกำหนดว่า จะเรียนสาระพื้นฐานเรื่องอะไรบ้าง และการวัดประเมินผลทั้ง 6 ด้าน ถ้าจะประเมินในระดับสถานศึกษาและระดับชาติ 2) การปรับโปรแกรมการประเมินและรายงานผลต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการศึกษาฐานสมรรถนะ และทุกการประเมินเป็นไปในทิศทางเดียวหรือใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน/เชื่อมโยงกันได้ 3) การปรับเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยทำให้เกิดผลกระทบต่อครู

จังหวัด	ข้อเสนอในการพัฒนาต่อเนื่อง
	<p>และนักเรียน ควรมีแผนดำเนินการที่ชัดเจนให้สามารถเตรียมการและปรับไปในเวลาเดียวกันทั้งองค์กรได้ 4) ครูยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ตรงกัน ควรมีระบบการพัฒนาต่อเนื่อง 5) ครูยังมีความคุ้นชินกับหลักสูตรเดิม ควรมีการเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือน/ต่าง กับหลักสูตรเดิมที่ชัดเจน 6) การประเมินผล ควรมีแนวทางที่ชัดเจนเพื่อรองรับการดำเนินการที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การประเมินผู้เรียนรายบุคคล การประเมินวิชาบูรณาการข้ามสาระวิชา การเทียบโอนประสบการณ์และรายวิชาต่าง ๆ การย้ายโรงเรียน 7) ความชัดเจนเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดและประเมินผล การจบการศึกษา และการย้าย เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 8) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนตลอดแนว 9) ควรมีการรับรองจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เป็นสถานศึกษาทดลองนำร่องหลักสูตรใหม่ และมีระเบียบรองรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรใหม่ด้วย 10) ควรจัดระบบหลักสูตรสถานศึกษาตามความพร้อม ความต้องการ และบริบทของโรงเรียน 11) การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่นำร่องการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพโรงเรียน ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และรวบรวมตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา 12) หน่วยงานที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการของโรงเรียนควรรวมตัวกัน เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน 13) การแสวงหาแนวทางช่วยเหลือและแนวทางปฏิบัติในรายละเอียดที่โรงเรียนยังเป็นปัญหา เช่น การจัดรายวิชาบูรณาการ การประเมินสมรรถนะ และเกณฑ์การประเมิน 14) การให้ข้อเสนอแก่หน่วยงานปรับปรุงงานที่รองรับหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่น ระบบการบันทึกข้อมูลในโปรแกรม School MIS และ Q-Info และ 15) การมีเอกสารคู่มือการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งมีแหล่งข้อมูลหรือระบบการพัฒนาต่อเนื่องให้ผู้ที่ต้องการข้อมูลหรือเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา</p>
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดสตูล</p>	<p>1) ปรับ/สร้าง Mindset ของครูให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การปรับเปลี่ยนพัฒนาหลักสูตรใหม่ในระยะเปลี่ยนผ่าน ควรเชื่อมโยงไปด้วยกันกับหลักสูตรเดิม 2) การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนควรเน้นการบูรณาการ และตรวจสอบการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ให้ครอบคลุมสมรรถนะที่ต้องการ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ ควรเป็นทีมที่ดำเนินการตลอดแนว โดยเฉพาะในขั้นการออกแบบและขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การแก้ปัญหาหน่วยบูรณาการ ทำได้โดยดูผลลัพธ์การเรียนรู้ ถ้าผลลัพธ์การเรียนรู้โดยบูรณาการไม่ได้ก็จัดเป็นวิชาเพิ่มเติมให้ผู้เรียน 3) กรณีโรงเรียนขนาดเล็ก (ครูไม่ครบชั้น) ควรจัดครูเพิ่มให้ครบชั้น/ครบบัณฑิต ต้องมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร 4) ควรมีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันระหว่างครูต่างโรงเรียน พัฒนาให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 5) ควรมีการสอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะแบบเข้มข้นในสถาบันผลิตครู</p>

จังหวัด	ข้อเสนอในการพัฒนาต่อเนื่อง
<p>สถานศึกษาในเขต จังหวัดปัตตานีและ นราธิวาส</p>	<p>ครู ผู้บริหาร และทีมวิชาการในพื้นที่ต่างให้ข้อเสนอในการพัฒนาต่อ 7 ประเด็น ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การสร้างเครือข่ายโค้ชและทีมวิชาการที่เข้มแข็งคอยช่วยเหลือสนับสนุนครูและโรงเรียนในทุก ๆ สังกัดอย่างทั่วถึง 2) การอบรมและการโค้ชในระบบลงพื้นที่จริง จะมีประสิทธิภาพเกิดความเข้าใจมากกว่าการอบรมออนไลน์ 3) การสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล และระบบการรายงานผลการเรียนกับหน่วยงานต้นสังกัดในระบบ School MIS ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณและโอกาสต่าง ๆ ของโรงเรียน 4) การประชาสัมพันธ์ขยายการรับรู้ คุณค่าของหลักสูตรไปยังกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่จำเป็นต้องเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาที่มุ่งสมรรถนะมากกว่าการสอบวัดความรู้ 5) การจัดระบบปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยกำหนดเป็นวาระปฏิทินในการดำเนินการร่วมกันของโรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 6) สร้างพื้นที่เรียนรู้บทเรียนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะในบริบทต่างโรงเรียน ต่างพื้นที่ ซึ่งกันและกันเพื่อสร้างบทเรียนทางลัดในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 7) การทบทวนระบบการจัดสรรงบประมาณที่รองรับระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของผู้เรียนที่มีอัตราต้นทุนที่สูงขึ้นกว่าเดิม รวมถึงงบประมาณในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเข้มข้นให้สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมเรียนรู้ฐานสมรรถนะได้
<p>สถานศึกษาในเขต พื้นที่ทั่วไป</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ควรเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจบริบทของโรงเรียนก่อน เน้นความยืดหยุ่นในการทำงานโดยมีการทบทวนการทำงาน การทำหลักสูตรฐานสมรรถนะมีหลายแนวทางให้คิดแบบกว้าง ๆ ไม่อยู่ในกรอบก็จะได้หลักสูตรที่ดี 2) ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะซึ่งควรดำเนินการหลังจากที่ครูมีความตระหนักและเข้าใจแนวคิดแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะแล้วนั้น ในระยะแรกจึงจำเป็นต้องมีการสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร ถึงความสำคัญในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ต้องเข้าใจคำว่า “สมรรถนะ” 3) บุคลากรต้อง ร่วมแรง ร่วมใจ โดยมีระบบกระบวนการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้ทันสมัย มีความรู้สามารถให้คำแนะนำครูได้ กำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรอย่างชัดเจน เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการต่อยอดจากสิ่งเดิมที่มีอยู่ ไม่สร้างภาระเพิ่มให้ครู 5) ต้องเตรียมตัวในการนำหลักสูตรไปใช้โดยการสร้างครูแกนนำ และจัดโอกาสให้ครูแกนนำทำหน้าที่ในการขยายการเรียนรู้เป็นวง PLC ที่กว้างขึ้น โดยการสนับสนุนของผู้บริหาร 6) จัดให้มีระบบในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย และสิ่งที่ต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับหลักสูตรในอนาคตต่อไป 7) ถ้าอยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาดีขึ้น ต้องหาจุดคานงัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบ เมื่อโครงสร้างและระบบเปลี่ยน พฤติกรรมครู นักเรียน ผู้ปกครองก็จะเปลี่ยน ทำแบบแผนพฤติกรรมใหม่นี้ให้กลายเป็นอุปนิสัยใหม่

จังหวัด	ข้อเสนอในการพัฒนาต่อเนื่อง
	และกลายเป็น Mindset ใหม่ ถ้าเปลี่ยน Mindset ได้ ทุกอย่างก็จะเปลี่ยนแปลงตาม ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

จากตาราง **ข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อเนื่อง** ครู ผู้บริหาร และทีมวิชาการ ในแต่ละพื้นที่ต่างให้ข้อเสนอในการพัฒนาต่อ ดังนี้

1) มีการสร้างเครือข่ายโค้ชและทีมวิชาการที่เข้มแข็งคอยช่วยเหลือสนับสนุนครูและโรงเรียนในทุก ๆ สังกัดอย่างทั่วถึง มีเครือข่าย ระบบ/ กลไก/ แนวทาง/ วิธีการ ที่ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ ให้องค์ความรู้ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการออกแบบการเรียนรู้ สื่อสารสร้างความเข้าใจให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง กระบวนการบริหารงานในการหาทีมแกนนำ สร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ทั้งผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการ และด้านงบประมาณ มีหน่วยงานที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการของโรงเรียนควรรวมตัวกัน เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

2) การอบรมและการโค้ช การลงพื้นที่จริงจะมีประสิทธิภาพเกิดความเข้าใจมากกว่าการใช้ระบบออนไลน์ การอบรมเน้นย้ำให้ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ต้องรู้สึก รู้จริง เข้าใจบริบทโรงเรียนของตนเอง และมีใจ/เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ไม่ยึดติดกรอบหลักสูตรเดิม ต้องมองและพัฒนาหลักสูตรด้วยมุมมองใหม่ สร้างความเข้าใจ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนรู้สึกที่กำลังพูดภาษาเดียวกันอยู่

3) การสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ทำความเข้าใจและหาแนวทางการดำเนินการ เรื่อง การวัดและประเมินผลที่ชัดเจนมากขึ้น ควรมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจนส่วนกลางกำหนดว่าจะเรียนสาระพื้นฐานเรื่องอะไรบ้าง และการวัดและประเมินผลทั้ง 6 ด้าน เช่น การประเมินผู้เรียนรายบุคคล การประเมินวิชาบูรณาการข้ามสาระวิชา การเทียบโอนประสบการณ์และรายวิชาต่าง ๆ การย้ายโรงเรียน

4) การประชาสัมพันธ์ขยายการรับรู้ คุณค่าของหลักสูตรไปยังกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ปกครอง ที่จำเป็นต้องเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาที่มุ่งสมรรถนะมากกว่าการสอบวัดความรู้

5) การจัดระบบปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยกำหนดเป็นวาระปฏิทินในการดำเนินการร่วมกันของโรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปรับโปรแกรมการประเมินและรายงานผลต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสมรรถนะ และทุกการประเมินเป็นไปในทิศทางเดียวหรือใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน/ เชื่อมโยงกันได้

6) สร้างพื้นที่เรียนรู้บทเรียนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษามาตรฐานสมรรถนะในบริบทต่างโรงเรียนต่างพื้นที่ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบทเรียนทางลัดในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

7) การทบทวนระบบการจัดสรรงบประมาณที่รองรับระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของผู้เรียนที่มีอัตราต้นทุนที่สูงขึ้นกว่าเดิม รวมถึงงบประมาณในการพัฒนาวิชาชีพครู ที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเข้มข้นให้สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมเรียนรู้ฐานสมรรถนะได้

8) ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางวิชาการ สร้างความเชื่อมั่นให้ครูเกิดการยอมรับและยินดีให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

9) การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่นำร่องการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพโรงเรียน ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และรวบรวมตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการเก็บข้อมูลการวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาที่สรุปได้จากการสนทนากลุ่ม โดยการเก็บข้อมูลแบ่งกลุ่มไปตามหน้าที่การทำงานด้านการศึกษา โดยเฉพาะการขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะที่แตกต่างกัน โดยข้อมูลมาจากโรงเรียนหน่วยงานขับเคลื่อนการศึกษาระดับจังหวัดที่เข้าร่วมเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส อีกทั้งโรงเรียนในพื้นที่ทั่วไปที่ขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 คณะทำงานขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และผู้สนับสนุน กลุ่มที่ 2 ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้แทนนักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และ กลุ่มที่ 4 ผู้แทนครู และผู้ใช้หลักสูตร

4.2.1 ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อข้อมูลผลการวิจัย

การสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลที่มีบทบาท หน้าที่ ระดับการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อข้อมูลผลการวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษา

1) ทิศทาง นโยบาย การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะควรไปในทิศทางเดียวกัน มีเอกภาพในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ กระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการมีเอกภาพด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ เนื่องจากการมีผู้ทรงคุณวุฒิที่พูดหลักการต่างกันทำให้การดำเนินงานเกิดความสับสน ให้มีความชัดเจนทั้งเรื่องระบบการประเมินโรงเรียน ระบบการประกันคุณภาพเกณฑ์การเลื่อนวิทยฐานะของครูภายใต้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

2) ควรสะท้อนให้เห็นบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกส่วนงาน ครอบคลุมกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อความเข้าใจตรงกัน สามารถสนับสนุน ส่งเสริมกันได้ในหลักการเดียวกัน

3) ควรมีแนวทางการพัฒนาครู (Professional Development) และพัฒนาทักษะของครู (Reskill) ให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน มีวิธีการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ตลอดจนมีความสามารถด้านวิชาการเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควบคู่กับการให้ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการผลิตครูใหม่ให้สามารถจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะได้

4) ควรเป็นข้อมูลที่สะท้อนผลการวิจัยที่แท้จริง รายงานผลตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนในกลุ่มพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งบริบทส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนภาครัฐที่มีขนาดเล็ก ครูไม่มีความพร้อม มีการดำเนินงานภายใต้ข้อจำกัด ทั้งนี้ ควรมีการเปรียบเทียบกับกลไกการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามองว่ามีความพร้อมมากกว่า แสดงไว้ให้เห็นด้วย

5) มีการแสดงข้อมูล สถิติเชิงปริมาณที่ถูกต้อง ชัดเจน อาจพิจารณาเพิ่มการรายงานผลทางสถิติรายการ เช่น ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรู้การกระจายตัวของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

6) ควรวิเคราะห์แนวทาง วิธีการ กลยุทธ์การโน้มน้าวใจโรงเรียนอื่น ๆ ให้ต้องการเข้าร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

7) ควรมีคำอธิบายอย่างละเอียดเพื่อแสดงถึงความแตกต่างของ “โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่หลักสูตร ‘ผ่าน’ การพิจารณา” กับ “โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่หลักสูตร ‘อยู่ระหว่าง’ การพิจารณา” ว่าโรงเรียนที่หลักสูตรผ่านการพิจารณาแล้วนั้น ผ่านเพราะสาเหตุใด มีขั้นตอนใดบ้างที่เป็นสาเหตุให้ผ่าน และโรงเรียนที่หลักสูตรอยู่ระหว่างการพิจารณาติดขัดเรื่องใดที่ยังไม่ผ่าน รวมถึงควรให้คำอธิบาย/ รายละเอียดของระดับการประเมินที่ได้รับ และข้อเสนอแนะอย่างละเอียดเพื่อให้โรงเรียนกลับไปพัฒนาหลักสูตรได้ถูกต้องยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะได้ใช้ข้อมูลนี้ในการพัฒนาหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

8) ควรมีเรื่องเล่าถึงแรงบันดาลใจที่ทำให้โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่โรงเรียนหลายโรงทำบนข้อจำกัดเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ที่อาจตอบรับเข้าร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในอนาคต

4.2.2 ความคาดหวังต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษา

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาแต่ละแห่ง แต่ละจังหวัด แต่ละบริบทล้วนมีความแตกต่างกัน ทั้งบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการดำเนินการพัฒนา ข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอข้อมูลที่ประมวลมาจากกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลที่มีบทบาท หน้าที่ ระดับการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ความคาดหวังทั้งหมดที่นำเสนอไว้หากสามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ในจังหวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า จะส่งผลการขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะให้เกิดความสำเร็จได้ โดยมีข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 26 แสดงความคาดหวังต่อกลุ่มการทำงานเพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ความคาดหวังต่อ กลุ่มการทำงาน	การบวนการ/ การมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษา
ความคาดหวังต่อ คณะทำงานขับเคลื่อน พื้นที่นวัตกรรม การศึกษา และ ผู้สนับสนุน	<p>(1) ด้านการขานรับนโยบายจากส่วนกลาง – การรับนโยบาย แนวคิด หลักการทางวิชาการ นำมาประมวลผล ตีความ เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการศึกษาระดับจังหวัด ทั้งนี้การขานรับนโยบายอาจต้องวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริม และกลไกการทำงานระดับจังหวัดให้รอบด้าน เพื่อให้การส่งต่อคำสั่งเป็นไปได้อย่างราบรื่น</p> <p>(2) ด้านการกำกับ ติดตาม การพัฒนาหลักสูตร – สร้างแนวปฏิบัติให้เกิดการรับทราบโดยทั่วกันทั้งจังหวัด โดยมอบหมายภาระ หน้าที่ กำกับ ติดตามให้แก่ทีมงานภายในจังหวัด เช่น ศึกษาพิเศษ การกำกับ ติดตาม อาจลงไปสอบถามความคืบหน้า พร้อมกับการช่วยเหลือด้านวิชาการ เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาสามารถพัฒนาได้สำเร็จ การติดตามไม่ควรสำรวจโดยใช้เอกสารเพราะจะทำให้เกิดการรายงานที่บิดเบือนความจริง แต่ควรใช้วิธีการลงพื้นที่มาติดตามจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงเชิงการพัฒนามากขึ้น มีการกำหนดเครื่องมือ วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างคณะทำงานให้ชัดเจน สามารถสื่อสารได้ทุกเรื่อง นอกจากนี้ ต้องมีมาตรฐานเชิงกระบวนการให้ผู้บริหารและครูเกิดความเข้าใจเชิงกระบวนการที่ชัดเจน แต่ในเชิงเป้าหมายที่เป็นผลลัพธ์ อาจมีอิสระในการกำหนดทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในการทำให้เกิดหลักสูตรฐานสมรรถนะขึ้นมา</p> <p>(3) ด้านการส่งเสริมทางวิชาการ – ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูระดับจังหวัดให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจตรงกัน โดยครูอาจนำมาขยายผลในโรงเรียนเพื่อทำงานออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งหากไม่ดำเนินการอาจทำให้เกิดปัญหาการไม่ยอมรับแนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ</p>

<p>ความคาดหวังต่อ กลุ่มการทำงาน</p>	<p>การบวนการ/ การมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา</p>
	<p>แล้วหันไปใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามเดิม นอกจากนี้ยังจัดให้มีระบบหนุนเสริม เช่น ระบบพี่เลี้ยง (Mentor) ระบบชี้แนะ (Coaching) ให้เกิดขึ้นภายในจังหวัด ระบบเหล่านี้จะสร้างความร่วมรู้สึกความอยากคิดอยากทำ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว สร้างบรรยากาศเชิงบวกให้เกิดขึ้นภายในจังหวัด</p>
<p>ความคาดหวังต่อผู้แทน ผู้บริหารสถานศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ด้านวิชาการ – ผู้บริหารต้องมีภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยอาจเข้ามามีบทบาทร่วมกับผู้พัฒนาหลักสูตรเพื่อกำหนดคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาที่ตนเองบริหารให้เป็นไปตามแนวนโยบายของประเทศ และมาตรฐานการศึกษาของชาติ (DOE) ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่ต้องพัฒนาไปให้ถึง โดยกำกับการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่ออัตลักษณ์ และบริบทของท้องถิ่น (2) ด้านการอำนวยความสะดวก - ผู้บริหารต้องเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาหลักสูตรทั้งเวลา สถานที่ งบประมาณ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชิงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้เกิดขึ้นในโรงเรียนทุกกระบวนการ (3) ด้านกลยุทธ์ – ผู้บริหารต้องศึกษาแนวคิด หลักการ ความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาฐานสมรรถนะให้เข้าใจ เข้าถึงอย่างถ่องแท้ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อนำมาเป็นต้นทุนในการกำกับบริหารงาน การประสานประโยชน์ การทำความเข้าใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
<p>ความคาดหวังต่อผู้แทน นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ด้านการกำกับติดตามการพัฒนาหลักสูตร - นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ควรลงมามีบทบาท ติดตามการพัฒนาหลักสูตรที่โรงเรียนจะเกิดสัมฤทธิ์ผลมากกว่า การกำกับติดตามโดยการรายงานเชิงเอกสาร (2) ด้านการสนับสนุนองค์ความรู้ทางวิชาการ – นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ลงพื้นที่มาจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา ชี้แนะเชิงวิชาการ เพื่อให้ผู้พัฒนาหลักสูตรเข้าใจหลักการสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ สามารถดำเนินการได้ตามความคาดหวังของผู้บริหารระดับจังหวัด โดยข้อมูลเชิงวิชาการที่ได้รับนั้น ควรมีความเป็นเอกภาพ เป็นองค์ความรู้พื้นฐานคิดเดียวกัน (3) ด้านการประสานงาน – ดำเนินการประสานงานให้ผู้บริหารระดับที่สูงขึ้นเข้าใจสถานการณ์การลงมือปฏิบัติ ความยากลำบาก ความสำเร็จ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เป็นกระบอกเสียงแทนผู้พัฒนาในโรงเรียน สื่อสารสร้างความเข้าใจให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องตามนโยบาย ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง
<p>ความคาดหวังต่อครู และผู้ใช้หลักสูตร</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ด้านการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง - ครูควรแสวงหาความรู้ทางวิชาการ โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ การวัดและประเมินผลผู้เรียน และ การศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นความรู้ตั้งต้นสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ทั้งนี้ต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตร รู้จักชุมชน บริบทแวดล้อมของโรงเรียน รู้จัก/เข้าใจธรรมชาติผู้เรียนเป็นอย่างดี หากครูเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองในประเด็นข้างต้นอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ทั่วโลกการดำเนินงานระดับโรงเรียนเกิดความสำเร็จได้ง่ายขึ้น (2) ด้านการสร้างทีมการพัฒนาหลักสูตรภายในโรงเรียน – ครูควรมีกระบวนการสร้างทีมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยการสร้างทีมที่วันนี้จะทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรถูกถ่ายโอนกันไปมา เป็นการเคลื่อนไหวทางความรู้ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ช่วยป้องกันปัญหาการย้ายเข้า-ออกของครูซึ่งเกิดขึ้นได้เป็นปกติ โดยอาจเลือกกระบวนการที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว เช่น กระบวนการการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) โดยอาจต้องกำหนดวงรอบการสะท้อนผลการทำงานให้ชัดเจน (3) ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร - ครูควรทำให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของภาระงาน และการจัดการเรียนการสอนของตนเอง มีทัศนคติเชิงบวก ไม่มองว่าการพัฒนาหลักสูตรนี้เป็นภาระ โดยต้องมองที่ผลประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีความเชื่อมโยงกับสมรรถนะจำเป็นต่อผู้เรียน ชุมชน สอดรับกับนโยบาย จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจะต้องเป็นกระบวนการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะโรงเรียน มีกลยุทธ์เฉพาะที่ทำให้กระบวนการเกิดความสำเร็จ และต้องสามารถถ่ายทอดกระบวนการนั้นให้ครูในโรงเรียนรับรู้ร่วมกันได้

4.2.3 กระบวนการอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษา

การสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรระดับจังหวัด ผู้พัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนบ่งชี้ว่า กระบวนการอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาเป็นบทบาทที่กำหนดให้เกิดการพิจารณาของคณะกรรมการแบบไต่ระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่ หรือกองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ระดับคณะกรรมการระดับจังหวัด ระดับคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะส่วนกลาง ตามลำดับ โดยแต่ละจังหวัดอาจมีเกณฑ์การพิจารณา ความเข้มข้นต่อการพิจารณา ความยืดหยุ่น ที่แตกต่างกัน

ระดับโรงเรียน จะเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และหาฉันทามติร่วมกันในระดับโรงเรียนเพื่อส่งหลักสูตรขึ้นไปพิจารณาในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้อาจให้ความเห็นชอบร่วมกันทั้งโรงเรียนหรืออาจให้ความเห็นชอบเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาได้ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนอาจขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวจะมากขึ้นอยู่กับความพร้อม และศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยคณะกรรมการฯ จะให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาหลักสูตร 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติการวิเคราะห์ข้อมูล คณะกรรมการฯ จะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการช่วยวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียน (2) มิติของการเป็นผู้มีส่วนในการปรับปรุงหลักสูตรจากที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนได้ทำไว้ โดยมาช่วยเติมแต่งให้สมบูรณ์โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของชุมชนและท้องถิ่น และส่วนที่คณะกรรมการสถานศึกษาสามารถช่วยเหลือได้ (3) มิติของการประเมินหลักสูตรหลังจากการนำไปใช้ เมื่อมีผลงานของนักเรียนออกมาแล้ว คณะกรรมการฯ จะมาดูแลแล้วมาออกความคิดเห็นว่า กระบวนการของหลักสูตรทั้งหมดเป็นอย่างไร โดยการดึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจะทำให้โรงเรียนเข้าใจชุมชน เข้าใจนักเรียน มากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มจะได้รับการสนับสนุนที่ดี หากได้นำหลักสูตรนี้ไปใช้ในอนาคต

ระดับเขตพื้นที่ หรือกองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อาจตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่แตกต่างกันออกไป แต่ที่น่าสนใจที่หลายจังหวัดปฏิบัติคล้ายกัน คือ การให้นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย และศึกษานิเทศก์ เข้ามา มีบทบาทเชิงรุกในส่วนนี้ ทั้งในฐานะคณะกรรมการกลั่นกรอง และผู้ให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการแก่โรงเรียน กลไกนี้จะทำให้การพิจารณาระดับนี้ทำงานเสมือนเป็นผู้ช่วยโรงเรียนในการผลักดันหลักสูตรสถานศึกษาให้ผ่านการพิจารณา

ระดับคณะกรรมการระดับจังหวัด อาจจะมีวิธีการ เกณฑ์การพิจารณาเพิ่มเติมในการพิจารณาหลักสูตรดังกล่าว แต่ส่วนใหญ่จะพิจารณาอนุมัติ/ ให้ความเห็นชอบ ตามความคิดเห็นระดับเขตพื้นที่ หรือกองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้ หากมีข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรก็จะส่งกลับไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน ให้ประสานโรงเรียนเพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะแล้วให้ดำเนินการแก้ไขส่งกลับมายังคณะอนุกรมอีกครั้ง

ระดับคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะส่วนกลาง จะแบ่งออกเป็นคณะแต่ละคณะจะประกอบด้วย (1) นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน ทำหน้าที่เป็นประธานคณะทำงาน (2) นักวิชาการ ของสำนักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) ผู้บริหารสถานศึกษา (4) ศึกษานิเทศก์ และ (5) ครูผู้สอน โดยจะพิจารณาตามเกณฑ์ที่ส่วนกลางกำหนด โดยจะพิจารณาว่า หลักสูตร

สถานศึกษาฐานสมรรถนะที่ส่งมานั้น ผ่าน หรือไม่ผ่านการพิจารณา พร้อมให้ข้อเสนอแนะกลับไปยัง คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการนโยบายที่ส่วนกลางในการอนุมัติ หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังเช่นที่ทำอยู่ในการนำร่องขณะนี้ นั้น ศึกษาพิเศษก็มีความเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ เพื่อช่วยคณะกรรมการระดับจังหวัดตรวจสอบกลับกรองหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนและ ถูกต้องมากยิ่งขึ้น แต่ต้องบริหารจัดการด้านการส่งข้อมูลไป-กลับระหว่างส่วนกลางกับระดับจังหวัดให้มี ประสิทธิภาพมากกว่านี้ ปรับปรุงการประสานงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้น และปรับแนวทางการสื่อสาร ระหว่างคณะกรรมการระดับนโยบายและคณะกรรมการในระดับจังหวัดให้เกิดการความเข้าใจร่วมกัน ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ถูกต้องตรงกันมากกว่านี้ ก่อนการส่งข้อมูลไปยังคณะกรรมการนโยบายควร มีทีมพี่เลี้ยงในระดับพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างแท้จริง เพื่อให้การจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษามีความถูกต้อง และควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัดที่ทำหน้าที่ส่งต่อข้อมูล ให้กับคณะกรรมการระดับนโยบาย รวมทั้งให้มีการสร้างความชัดเจนในแนวทางการดำเนินการร่วมกัน

นอกจากนี้ กระบวนการอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล สะท้อนปัญหาที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้ความเห็นชอบ หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของจังหวัด และส่วนกลางแตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนต่อผลการ ประเมินที่ได้รับ (2) ความซ้ำ-เร็วของการอนุมัติระดับจังหวัดแต่ละจังหวัด และการอนุมัติจากส่วนกลางแตกต่างกัน มีการแยกส่วนในการอนุมัติ เห็นชอบหลักสูตร ระหว่างปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ส่งผลต่อการ ดำเนินการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอาจเกิดความล่าช้าในบางจังหวัด (3) ข้อเสนอแนะบางประเด็นที่ได้รับจาก การประเมินเกิดความคลุมเครือเพราะให้คำอธิบายสั้นเกินไป ทำให้ไม่เข้าใจเจตนารมณ์ ความมุ่งหมายของ ผู้ประเมิน อาจทำให้แก้ไขหลักสูตรได้ไม่เต็มที่ (4) ฝ่ายวิชาการระดับจังหวัดขาดความรู้ และขาดความเข้าใจที่ ตรงกันในการจัดทำหลักสูตรซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการอนุมัติ

ข้อเสนอต่อบทบาทกระบวนการอนุมัติใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่า **คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (จังหวัด) ควรมีบทบาทหน้าที่ใน กระบวนการอนุมัติหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ** พิจารณากลับกรองให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา และอนุมัติหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของ แต่ละพื้นที่ มีความคล่องตัวและลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน โดยอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้าน หลักสูตรของจังหวัดเพื่อรับผิดชอบดำเนินงานเรื่องนี้ หากมีการประกาศใช้หลักสูตรใหม่ในอนาคต จำนวน หลักสูตรสถานศึกษาที่จะเสนอมาให้คณะกรรมการระดับจังหวัดพิจารณาจะมีเป็นจำนวนมาก จึงควรมีแนวทาง สนับสนุนการทำหน้าที่กลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษานี้ให้มีประสิทธิภาพด้วย เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะ การมีผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการมีค่าตอบแทนสนับสนุนการทำงาน เป็นต้น

เมื่อมีการเปลี่ยนบทบาทการอนุมัติหลักสูตรมาที่ระดับจังหวัดแล้วนั้น อาจต้องส่งเสริมให้บทบาท ของคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถจะอนุมัติหลักสูตรได้ในเบื้องต้น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการใน สถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีความพร้อม เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถานศึกษานั้น มีผู้ที่มีความรู้ ความสามารถด้านหลักสูตรอยู่ก็จะสามารถดำเนินการได้ เป็นต้น ซึ่งจะได้เปรียบสถานศึกษาที่ขาดความพร้อม ด้านบุคลากรเพราะอาจไม่เอื้อต่อกระบวนการอนุมัติหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

4.2.4 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสะท้อนปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติงาน เชื่อมโยงไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยข้อเสนอนี้หากนำไปปรับปรุงกระบวนการดำเนินการของส่วนกลาง และส่วนงานต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษาจะเป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้บรรยากาศการขับเคลื่อนงานเป็นไปในทางบวก โดยเสนอไว้ ดังนี้

ตารางที่ 27 แสดงการเชื่อมโยงปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติงานไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ปัญหาที่เกิดขึ้น	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
<p>ด้านความสามารถของผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา ที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้บริหาร และครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 2) ผู้บริหาร และครูขาดความเข้าใจ และความมั่นใจต่อการนำกรอบหลักสูตรไปใช้ว่ามีลักษณะบังคับ หรือยืดหยุ่นอย่างไร 3) ผู้บริหารไม่ทราบบทบาทที่แน่ชัด รวมถึงกลไกการจัดการบริหารหลักสูตรระดับโรงเรียน 4) ครูขาดความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หรือการจัดทำหน่วยบูรณาการที่ต้องนำชุมชน ท้องถิ่น เข้ามาเกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดให้มีการพัฒนาผู้บริหาร และครูให้รับทราบ (1) หลักการ แนวทาง วิธีการออกแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (2) การวัดและประเมินผลระดับห้องเรียน การจบหลักสูตร (3) ขอบเขตอำนาจการจัดการตนเองของโรงเรียน อาจจัดโดยตรงที่สถานศึกษา การรวมกลุ่มของสถานศึกษา เขตพื้นที่ แต่ไม่ควรจัดเป็นกลุ่มขนาดใหญ่จนเกินไป ทั้งนี้ สามารถพัฒนาสมรรถนะครู และผู้บริหาร ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้วย ● ส่งเสริมระบบกลไกการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้แก่ ครูใหม่ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ● พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการบริหารจัดการหลักสูตรระดับโรงเรียน ● สร้างระบบให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาหลักสูตรเกิดทัศนคติที่ดี ชูความคิดเติบโต ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน ไม่มีแรงกดดัน และมีแรงบันดาลใจใฝ่สัมฤทธิ์ ● การพัฒนาการผลิตครู และผลิตผู้บริหารให้มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการหลักสูตร และการสอน และสมรรถนะผู้เรียน

ปัญหาที่เกิดขึ้น	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำให้หลักสูตรการผลิตผู้บริหารและผลิตครู มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ฐานสมรรถนะ ● มีแนวทางที่หลากหลายให้ครูเข้าใจการจัด กระบวนการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (CBI) อย่างแท้จริง โดยอาจให้แนวทาง/ วิธีการเรียน การสอนจากหลากหลายบริบท เพื่อเสริมสร้าง ความมั่นใจในการสอนแก่ครู
<p>ด้านการจัดสรรทรัพยากรในสถานศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง โยกย้าย ผู้บริหาร ครู ส่งผลให้ความต่อเนื่อง ในการพัฒนาการเรียนการสอน ฐานสมรรถนะชะงักลง 2) ขาดงบประมาณ สื่อ เทคโนโลยี ในการดำเนินงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ส่งเสริมให้พื้นที่ สถานศึกษา วิเคราะห์ฐานทุน ของโรงเรียน นำมาสู่การรู้ต้นทุนทรัพยากร การจัดการศึกษา ทั้งนี้ ส่วนกลางต้องจัดสรร งบประมาณ (Block Grant) สื่อ เทคโนโลยีมา สนับสนุนโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของ โรงเรียนเป็นหลัก ไม่ใช่ค่าถึงบนฐานของขนาด โรงเรียน ● เปิดโอกาสให้โรงเรียนออกแบบแนวทาง ปฏิบัติการระดมทรัพยากรในพื้นที่เพื่อนำมาใช้ จัดการศึกษา
<p>ด้านการส่งเสริม สนับสนุน เอื้ออำนวยให้การ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ภายใต้ภาระงานที่ครูเผชิญในปัจจุบัน ทำให้เกิดการสนับสนุน ส่งเสริม ร่วมกันเองในโรงเรียนเป็นไปได้น้อย 2) การสนับสนุนด้านวิชาการจาก ผู้เชี่ยวชาญเกิดขึ้นในระดับเขตพื้นที่ หรือกองการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ไม่เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน ทำให้บางครั้งโรงเรียนอาจเชื่อมโยง องค์กรความรู้ไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างระบบโค้ช (Coaching) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เพื่อช่วยพัฒนาสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้ครู ซึ่งอาจเกิด จากการร่วมมือของครูด้วยกันเองในโรงเรียน ข้ามโรงเรียน หรือความร่วมมือจากนักวิชาการ และศึกษานิเทศก์ ● จัดหาผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ มาพัฒนาครู ผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ในระดับ โรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียน กำหนดให้ต้องมา ติดตาม ช่วยเหลือโรงเรียนเป็นระยะ และ มีการทบทวนอยู่เสมอ ● สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเรียน การสอนฐานสมรรถนะ เครื่องมือการวัดและ ประเมินผล เทคโนโลยีช่วยเหลือครูที่นำมาใช้

ปัญหาที่เกิดขึ้น	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
<p>ด้านความเสถียรภาพ ความมีเอกภาพ ของนโยบาย คำสั่ง เกณฑ์ องค์กรความรู้ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้รับปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คำสั่ง เกณฑ์ในแต่ละระดับไม่ตรงกัน จนทำให้ผู้รับปฏิบัติเกิดความสับสน 2) ความล่าช้าของการสั่งการทำให้การดำเนินงานเป็นไปไม่ได้ไม่ตรงตามแผนการดำเนินงาน (Road Map) ของโรงเรียน 3) องค์กรความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาของผู้เชี่ยวชาญไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความสับสนในการนำองค์กรความรู้ไปใช้ 	<p>ในโรงเรียนให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● หน่วยงานส่วนกลางมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติไปโดยไม่จำเป็น มุ่งทำงานเหมือนเป็นคณะทำงานเดียวกัน มีความเห็นอกเห็นใจ และมีเป้าหมายเดียวกัน ● หน่วยงานส่วนกลางเอื้ออำนวยให้เกิดวัฒนธรรมการอำนวยความสะดวก ไม่ใช่การสั่งการ เพื่อลดแรงกดดันที่เกิดขึ้นกับผู้รับปฏิบัติ ● กำหนดองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาฐานสมรรถนะ หลักสูตรฐานสมรรถนะ การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีฐานข้อมูลกลางเพื่อให้เข้าปค้นหาความรู้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก
<p>ด้านการสื่อสารต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ส่วนกลางสื่อสารวาระการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะสู่สังคมน้อยทำให้ไม่เกิดการตื่นตัว 2) สถานศึกษาไม่มีความมั่นใจในการประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพราะไม่เป็นไปตามการศึกษากระแสหลักของประเทศ ส่งผลให้ผู้ปกครองขาดความมั่นใจในหลักสูตรที่ยังไม่มีการรับรอง และประกาศใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการสื่อสารทำความเข้าใจกับสังคม ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา ให้เข้าใจตรงกันในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรฐานสมรรถนะ หรือแจ้งแนวโน้มที่แน่นอนจากส่วนกลางที่มีต่อการประกาศใช้หลักสูตรดังกล่าวในอนาคต ● ควรสื่อสารถึงผลลัพธ์ ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมที่จะเกิดต่อผู้เรียน โดยเชื่อมโยงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างไร

4.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านต่าง ๆ

ส่วนนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานระดับส่วนกลาง และส่วนจังหวัด/พื้นที่ รวมถึงข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ รายละเอียดดังนี้

4.3.1 ข้อเสนอแนะในการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง

ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพัฒนากรอบหลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้

1) การจัดระบบกลไกการทำงานที่ชัดเจน และการกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่ครอบคลุมภาระงาน

ระบบกลไกการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพัฒนากรอบหลักสูตร ควรสนับสนุนการทำงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ และระดับสถานศึกษา มีหลายประการที่สำคัญ คือ 1) ระบบกลไกการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ และการรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ 2) ระบบกลไกการพัฒนาผู้อำนวยการความสะดวก ช่วยเหลือ และดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) ระบบกลไกการปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ให้เอื้อต่อการทำงาน และ 4) ระบบกลไกการวิจัย ติดตาม ช่วยเหลือ และสนับสนุนการทำงานของหน่วยปฏิบัติ

ในส่วนการกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจนจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหน่วยงานต้นสังกัดนั้นควรจัดตั้งทีมอำนวยการทำงาน เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนตัดสินใจ สั่งการ ควบคุมระบบการทำงานและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสูง ประกอบด้วย ผู้บริหารและทีมงานที่มีประสบการณ์ด้านบริหารวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมจะทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตรงจุด และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงาน และกำหนดรายละเอียดภารกิจอย่างชัดเจน เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานของคณะทำงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ และสถานศึกษา เช่น 1) ผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารข้อมูล 2) ผู้รับผิดชอบด้านการกลั่นกรองหลักสูตร 3) ผู้รับผิดชอบด้านการติดตามประเมินผลและถอดบทเรียนการทำงาน และ 4) ผู้รับผิดชอบการดูแลและปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ให้เอื้อต่อการทำงาน

2) การจัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือ/ แนวทางการทำงาน

หน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพัฒนากรอบหลักสูตร ควรทบทวนรายละเอียดกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือ/ แนวทางการทำงาน ควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้สำเร็จได้ไม่ยากเกินไป และควรมีการจัดทำรายละเอียดการทำงานในภาพรวมตลอดแนว มีการกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Cycle) กำหนดปฏิทินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญให้หน่วยงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ และสถานศึกษาวางแผนรองรับการดำเนินการให้สอดคล้องกันทั้งระบบ

3) การจัดระบบการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการจัดระบบการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development) โดยต้องวางระบบการพัฒนาบุคลากรทุกกลุ่ม ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์การทำงานที่มีความเชื่อมโยงการทำงานของบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ อีกทั้ง วางแนวทางการขยายผลของการพัฒนาบุคลากร โดยอาจจะมีการจัดทำหลักสูตรอบรม หรือกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ให้ชัดเจนครอบคลุมทั้งเนื้อหาสาระ วิธีการ และกลุ่มบุคคล ทั้งคณะนักวิชาการ ผู้สนับสนุนการทำงานของโรงเรียน คณะทำงานประสานงาน และผู้อำนวยการความสะดวกระดับจังหวัด คณะทำงานผู้กลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ

4) การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน จัดระบบการสื่อสาร และการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่เหมาะสม จะทำให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องตรงกัน ควรมีการตีความ อธิบายขยายความ เพื่อป้องกันความสับสนในการใช้กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ นั้น ๆ

5) การจัดทำฐานข้อมูลสำคัญทั้งข้อมูลทางวิชาการ และการทำงาน

หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดทำฐานข้อมูลสำคัญ ทั้งข้อมูลทางวิชาการ และการทำงานของ จังหวัด/ พื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสามารถเลือกปรับใช้ให้เหมาะสม และจัดทำฐานข้อมูลของสถานศึกษาต้นแบบในสังกัดที่มีบริบทแตกต่างกัน ที่สามารถพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะได้ดีในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน นอกจากนี้ อาจจะมีการจัดทำฐานข้อมูลวิทยากร ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการพัฒนาหรือสนับสนุนโรงเรียนในการทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

6) การจัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมในการสนับสนุน ตลอดจนการจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยงในลักษณะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมทั้งความรู้ คุณลักษณะ และทักษะสำคัญ ในหลายลักษณะ เพื่อให้สามารถดำเนินการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง ครอบคลุม ทั้งการพัฒนาบุคลากร การสื่อสาร และให้คำชี้แนะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

นอกจากนี้ ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยงในลักษณะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางออนไลน์ และการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ที่สำคัญคือ เน้นการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในช่วงต่าง ๆ ทั้งช่วงพัฒนาหลักสูตร ช่วงนำหลักสูตรไปใช้ และช่วงปรับปรุงหลักสูตร

7) การประสานเครือข่ายการทำงานเข้ามาสนับสนุนการทำงาน

หน่วยงานต้นสังกัด ควรประสานเครือข่ายการทำงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประสานพลังการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการสนับสนุน องค์กรความรู้สำคัญ ความรู้เชิงการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ และการสนับสนุนบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ผู้หนุนเสริม การทำงานของบุคลากรทั้งในระดับส่วนกลาง

4.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำงานของจังหวัด/ พื้นที่

ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น หน่วยงานส่วนจังหวัด/ พื้นที่ ควรดำเนินการดังนี้

1) การจัดทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียน

ทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนมีหลายลักษณะ ดังนี้

1.1) ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยการออกแบบ และจัดทำให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการ ทั้งองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ เช่น การศึกษาฐานสมรรถนะ แนวคิด แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยฐานข้อมูลต้องสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ให้เข้าถึงง่ายและมีความเป็นปัจจุบัน

1.2) เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน โดยมีจุดเน้นสำคัญ คือ การสร้างเครือข่ายการทำงาน และการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันในหลายลักษณะ โดยแต่ละช่วงของการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หน่วยงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ควรกำหนดประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีความหลากหลายในการจัดช่องทาง/ วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ทั้งการพบปะกันแบบเผชิญหน้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบออนไลน์ และช่องทาง/ วิธีการอื่น ๆ

1.3) พี่เลี้ยงที่มีสมรรถนะในการหนุนเสริม เติมความรู้ และเสริมพลัง ต้องมีความพร้อมทั้งความรู้ คุณลักษณะ และทักษะสำคัญ เพื่อให้ดำเนินการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลงานที่มีคุณภาพ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทาง เกิดความตระหนัก และมีพลังใจในการทำงาน ในการทำงานนั้น สิ่งที่ต้องตระหนัก คือ การจัดพี่เลี้ยงให้ดูแลอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งการให้คำชี้แนะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การนำหลักสูตรไปใช้ การแก้ปัญหา และการประสานงานกับเครือข่ายการทำงาน

1.4) ระบบกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพ พร้อมนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ในการทำงานกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น ควรมีแนวปฏิบัติดังนี้

การคัดสรรบุคลากรที่ทำหน้าที่กลั่นกรองหลักสูตร โดยจัดบุคลากรแต่ละชุดให้มีองค์ประกอบ และคุณลักษณะเหมาะสม

1.4.1) ศึกษาแนวคิด แนวทางการทำงาน ตลอดจนระเบียบ เกณฑ์การปฏิบัติในการกลั่นกรองหลักสูตรที่กำหนดขึ้น

1.4.2) ปฏิบัติการกลั่นกรองหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างทำงาน ในลักษณะที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละคนนำประเด็นที่สงสัย/ ประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ และนำกลยุทธ์ในการทำงานที่เกิดผลมานำเสนอเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

1.4.3) สรุปลองค์ความรู้/ แนวทางปฏิบัติที่ดี เพื่อนำไปใช้ในการทำงาน

1.4.4) จัดทำข้อสรุป ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา โดยใช้ภาษา/ ข้อความที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย สถานศึกษาสามารถปรับแก้หลักสูตรได้ตามที่เสนอแนะ โดยอาจจะดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ 1) หากมีข้อกำหนดอย่างชัดเจนในเกณฑ์ ควรให้ข้อเสนอแนะอย่างเจาะจง 2) หากไม่มีข้อกำหนดอย่างชัดเจนในเกณฑ์ อาจจะเสนอหลักการ แนวคิดที่เหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะกว้าง ๆ

2) การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีดังนี้

2.1) การเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะครูและผู้บริหารโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

2.2) การสร้างความเข้าใจหลักการแนวคิด แนวทางที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น โดยใช้วิธีการที่หลากหลายแก่บุคลากรทุกกลุ่ม

2.3) การเตรียมทีมพี่เลี้ยงทางวิชาการให้มีความพร้อมในการสนับสนุนการทำงาน of ทุกโรงเรียน

- 2.4) การสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตรที่เป็นบริบทส่วนกลาง และส่วนจังหวัด
- 2.5) การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดหา และจัดระบบข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตรที่เป็นบริบทท้องถิ่น ชุมชน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.6) การมีส่วนร่วมร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ วางระบบการบริหารจัดการ และติดตามผลการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ ประเมินผล และปรับหลักสูตร
- 2.7) การมีส่วนร่วมในการวางระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการทำงานต่าง ๆ

4.3.3 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) ด้านการจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการ

ระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการที่สถานศึกษาควรจัดให้มีขึ้น มีดังนี้

1.1) ระบบกลไกด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้ และทักษะสำคัญแก่บุคลากร

การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างความตระหนัก การเห็นความสำคัญและมั่นใจ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น หากสามารถพัฒนาให้เกิดแก่บุคลากรทุกกลุ่มทุกฝ่าย ในช่วงต้นก็จะทำให้การทำงานราบรื่น ซึ่งควรเริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และปัญหาของ บุคลากร โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ และเน้นการพัฒนาบุคลากรผ่านการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ระบบกลไกด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้ และทักษะสำคัญแก่บุคลากร มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผล ให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนเกิดความสำเร็จ ในการดำเนินการนั้นอาจจะทำ โดยทีมงานในโรงเรียน โดยนักวิชาการภายนอกโรงเรียน หรือทำร่วมกับเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งที่เป็น กลุ่มบุคคล และองค์กรต่าง ๆ

1.2) ระบบกลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากรสำคัญ

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากร หลายอย่างแตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้ครูมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง และออกแบบ/ จัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาสมรรถนะ และเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเกิดคุณลักษณะ ทักษะ และความรู้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยทรัพยากรหลายอย่าง ทั้งสื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ สถานการณ์ต่าง ๆ ระบบ กลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากรจึงเป็นระบบที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนของโรงเรียน โดยเริ่มต้นจากการสำรวจทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน ทั้งทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ของบุคลากร การเรียนรู้ของนักเรียน การทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ตลอดจนการวางแผนให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสำคัญนั้น ๆ อาจจะใช้วิธีการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียน หรือการแสวงหาทรัพยากรจากหน่วยงาน/ องค์กรในระดับ ต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงาน/ องค์กรในระดับต่าง ๆ ที่เป็นกัลยาณมิตร

1.3) ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้

ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้เป็นระบบกลไกที่จะทำให้เกิด ภาพการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ ที่สะท้อนความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา เครือข่ายและหุ้นส่วนการ เรียนรู้มีหลายลักษณะ ทั้งหุ้นส่วนการเรียนรู้ที่เป็นผู้ปกครองซึ่งเป็นหุ้นส่วนสำคัญช่วยพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

ร่วมกับครู เมื่อผู้เรียนอยู่ที่บ้าน/ ในครอบครัว หรือเครือข่ายการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล/ องค์กร/ สถานประกอบการ ในระดับชุมชนและองค์กร ที่เข้ามาช่วยพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนร่วมกับครู ทั้งในลักษณะการเป็นแหล่งเรียนรู้ คู่มือ จัดสถานการณ์ที่ช่วยในการพัฒนาสมรรถนะและประเมินสมรรถนะผู้เรียน การสร้างเครือข่ายและ หนุนส่วนการเรียนรู้จะเกิดผลก็ต่อเมื่อผู้เป็นเครือข่ายและหนุนส่วนการเรียนรู้มีความเข้าใจแนวคิด แนวทางการ พัฒนาสมรรถนะนักเรียน จึงต้องมีการปรับแนวคิดมุมมองในการทำงานร่วมกันในช่วงต้น และจัดประสบการณ์ ต่าง ๆ ให้ได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ต้องจัดระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ร่วม วางแผนการทำงาน ร่วมพัฒนาหลักสูตร และวางแผน ติดตาม กำกับ ช่วยเหลือในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ

1.4) ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกลไกที่จะทำให้ครูผู้สอนเกิดการพัฒนาสมรรถนะ ด้านต่าง ๆ เน้นการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเทคนิค วิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ ระบบกลไกนี้มีทั้งในลักษณะ การจัดตั้งอย่างเป็นทางการ และเป็นระบบกลไกที่ดำเนินการอย่างเป็นธรรมชาติ/ ดำเนินการเป็นวิถีปกติของ บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องตระหนักในความสำคัญและประโยชน์จาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงกำหนดและจัดสรรเวลา วิธีการ กลุ่มผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และโอกาสในการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันขึ้นมาเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดผลควรจัดหลายรูปแบบ เช่น การจัดระบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายในโรงเรียน เป็นการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีการผสมผสานความรู้กันทั้งบุคลากรภายในและภายนอก โรงเรียน และอาจจะเป็นในลักษณะการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรของเครือข่ายโรงเรียนก็ได้

2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการ 2 ส่วน คือ เตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้

2.1) การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โรงเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อม 4 ด้าน คือ ความพร้อมของบุคลากร ความพร้อมด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษา ฐานสมรรถนะ ความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดเตรียมข้อมูลบริบท พื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ รายละเอียดดังนี้

2.1.1) **ด้านความพร้อมของบุคลากร** การเตรียมความพร้อมด้านนี้ครอบคลุมทั้งความ พร้อมด้านทัศนคติ มุมมองในการทำงาน รวมทั้งการทำให้บุคลากรทุกฝ่ายพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีกรอบคิด วิสัยทัศน์ และความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป และตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกัน ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ ต้องเตรียมความพร้อมให้ บุคลากรมีความรู้ และทักษะจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

2.1.2) **ด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ** การเตรียมความพร้อมด้านนี้ มีทั้งการจัดให้มีสื่อเอกสารและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการจัดกระบวนการสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ทั้งความหมายของสมรรถนะ

ลักษณะหลักสูตรฐานสมรรถนะ การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.3) **ด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นข้อกำหนดระดับชาติที่สถานศึกษาต้องใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นข้อมูลที่เป็นข้อกำหนดขั้นต่ำที่เป็นข้อมูลตั้งต้น ซึ่งโรงเรียนจะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านนี้มุ่งให้บุคลากรมีข้อมูลพื้นฐานว่า ข้อกำหนดขั้นต่ำที่เป็นข้อมูลตั้งต้นที่โรงเรียนจะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มีอะไรบ้าง ข้อมูล/ มโนทัศน์ ที่กำหนดมีความหมายหรือจะสามารถนำมาสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนของการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างไร ตลอดจนมีเงื่อนไข กฎ ระเบียบ และแนวทางใดบ้างที่กำหนดไว้อย่างเจาะจง หรือเป็นข้อกำหนดที่เปิดกว้างให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ

2.1.4) **ด้านการเตรียมข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ** ในทุกมิติ การเตรียมความพร้อมด้านนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นจะทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์สอดคล้องกับสภาพความต้องการและแนวโน้มในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน ในอนาคต

2.2) การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นอาจจะมีการทำงานแตกต่างกันในหลายลักษณะ ในส่วนนี้จะนำเสนอการทำงานใน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) มีการดำเนินการจัดทำหลักสูตร อาจจะมีการดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคน หรือยกวางโดยทีมแกนนำ แล้วนำมาพิจารณาร่วมกันก็ได้ 2) แนวทางในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาอาจจะมีเริ่มต้นแตกต่างกัน โดยอาจจะเริ่มต้นจากการออกแบบและจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จนเข้าใจอย่างชัดเจน แล้วจึงนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หรืออาจจะจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะก่อน แล้วจึงดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็ได้ 3) องค์ประกอบของหลักสูตร การกำหนดองค์ประกอบอาจจะแตกต่างกันตามจุดเน้นและอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ในส่วนหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีการกำหนดรายละเอียด 7 ด้าน และในการจัดทำรายละเอียดแต่ละด้านควรพิจารณาข้อมูล ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

สถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงที่มาของหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านแนวคิด หลักการ เหตุผล ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ บริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ จังหวัด นโยบายระดับชาติ และแนวโน้มการจัดการศึกษาในระดับสากล รวมถึงกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะ เป็นปัจจัยสำคัญในการนำมากำหนดแนวคิดหลักและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะ เป็นปัจจัย

สำคัญในการนำมากำหนดแนวคิดหลักและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น บริบทในระดับต่าง ๆ และต้นทุนของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลในส่วนนี้ โดยเริ่มจากการทบทวนแนวคิดและ ข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากข้อมูลด้านที่ 1 จากนั้น ทบทวนปรัชญาในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา และกำหนดแนวคิดหลัก (School Concept) ที่แสดงถึงจุดเน้นการจัดการศึกษาและเหมาะสม กับบริบท กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับปรัชญา แนวคิดหลัก และสะท้อนภาพอนาคตของสถานศึกษา ที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดพันธกิจที่เป็นแนวทางหรือวิธีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การระดม ทรัพยากรและความร่วมมือ

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

เมื่อสถานศึกษาได้ข้อมูลในด้านที่ 1 และด้านที่ 2 แล้ว จึงนำมาสู่การพัฒนาตัวหลักสูตร สถานศึกษาในด้านที่ 3 โดยนำข้อมูลจากด้านที่ 1 และด้านที่ 2 มาใช้เป็นฐานในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน สมรรถนะหลัก สารการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดเน้นและ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา รวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากนั้นกำหนดการ จัดรายสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน และนำมาสู่การจัดทำคำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับ จุดเน้นของสถานศึกษา และเน้นผลลัพธ์ คือ สมรรถนะของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการ

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

เมื่อสถานศึกษาจัดทำแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในด้านที่ 3 แล้ว จะเชื่อมโยงมาสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในด้านที่ 4 ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษา นำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะและสมรรถนะ ตามจุดหมายของหลักสูตรและจุดเน้นของสถานศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ที่มุ่งเน้น การพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับบริบท และนำไปสู่การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทั้งการประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่ควบคู่ไปกับ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment)

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

สถานศึกษาจะต้องระบุวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของสถานศึกษา ที่ครอบคลุมการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment) รวมทั้งกำหนดเครื่องมือการวัดและประเมินผลในระดับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับที่เปิดสอน และระบุ วิธีการรายงานผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อส่งไปยังผู้เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แนวทางการจัดการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จะต้องมีความสอดคล้องและ สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

สถานศึกษาต้องกำหนดรายละเอียดการบริหารจัดการ เพื่อหนุนเสริมการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนดวิธีการจัดชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้สื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดแผนงานด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน

สถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นระบบครบวงจร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์/ ผลลัพธ์การเรียนรู้ มโนธรรมและสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล ที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ควรมีการกำหนดสถานการณ์ งาน และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและแนวทางที่สถานศึกษากำหนดตามเกณฑ์ด้านที่ 4 ซึ่งสามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม 2) เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรค ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ 3) เพื่อ จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ โดยสถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ 1) สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานี และนราธิวาส จำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านการ พิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 14 แห่ง และเป็นสถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่อยู่ ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 21 แห่ง และ 2) สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปในจังหวัดฉะเชิงเทรา สงขลา บุรีรัมย์ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ลักษณะ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมความพร้อม ดำเนินการในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2565 - มกราคม 2566 ระยะการเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ - มิถุนายน 2566 และระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย ดำเนินการในช่วง เดือนกรกฎาคม 2566 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและบริบทพื้นฐานของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ

สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ 1) สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัด เชียงใหม่ ระยอง ศรีสะเกษ กาญจนบุรี สตูล ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 35 แห่ง โดยจำแนกเป็น สถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 14 แห่ง และเป็น สถานศึกษาที่หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่อยู่ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบ จำนวน 21 แห่ง โดยแต่ละพื้นที่มีการกำหนดภาพอัตลักษณ์ของคุณภาพผู้เรียนในอนาคต และมีหลักการ แนวทางในการทำงาน ดังนี้

1.1 พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงอนาคต (The Future of Strategic Planning) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการพัฒนา แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2565 – 2569) ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ 12 ยุทธศาสตร์ ภายใต้วิสัยทัศน์ (Vision): “เชียงใหม่...นครแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่มีความสุข”

1.2 พื้นที่จังหวัดระยอง มีแผนยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2565 - 2569 ด้วยวิสัยทัศน์ “สร้างพื้นที่ปฏิบัติการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาตามบริบท

วิถีชีวิตคนระยอง ด้วยกรอบหลักสูตรจังหวัดระยอง (Rayong MARCO) ให้เป็น ‘สังคมแห่งการเรียนรู้ สุ่ระยอง เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน’”

1.3 พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีการขับเคลื่อนโดยใช้ฐานทุน และนำข้อมูลมาร่วมกันจัดทำเป็นกรอบหลักสูตรจังหวัดศรีสะเกษ SISAKET ASTECS สำหรับเป็นกรอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษ การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนนำร่อง โดยการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน ให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) ผ่าน 7 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่มีผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม (Mentor) เป็นผู้ออกแบบวางแผนพัฒนาและติดตามให้คำปรึกษา (Coach) ในระดับโรงเรียนและห้องเรียน โดยแต่ละโรงเรียนจะเลือกนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับบริบทของตนเอง

1.4 พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี กำหนดระบบงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของการจัดการศึกษามุ่งจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ปรับระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ พัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มียุทธศาสตร์ความรู้และทักษะในการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน

1.5 พื้นที่จังหวัดสตูล มีเป้าหมายการบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ยกกระดับผ่านนวัตกรรมพื้นที่โครงการฐานวิจัย การจัดการเรียนรู้บนฐานสังคมพหุวัฒนธรรมและพื้นที่จีโอพาร์ค มีการสร้างความเข้าใจพื้นที่นวัตกรรมให้ตรงกัน ให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นภาคีในการจัดการเรียนรู้ จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็ก “รู้ได้ ทำได้ ใช้การปฏิบัติ และรักถิ่น”

1.6 พื้นที่จังหวัดปัตตานี มีวิสัยทัศน์ นวัตกรรมการศึกษา พัฒนาคุณภาพ สู่มองเมืองอัจฉริยะปัตตานีอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมสนับสนุนให้มินวัตกรรมทางการศึกษาทั้งด้านการบริหาร และการจัดการเรียนรู้สู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เป็น Smart Student สู่การเป็น Smart People ในอนาคต โดยมีภาพอนาคตคุณลักษณะเด็กปัตตานี คือ SMART+I

1.7 พื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เติบโตด้านภาษาและอาชีพ เคารพในความต่าง ภายใต้จุดเน้น “นรณาน่าอยู่...สู่สันติสุข” หลักสูตรและโครงสร้างเวลาเรียนมีความยืดหยุ่นให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่อิงบริบทและสร้างสรรค์ความโดดเด่นของสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.8 สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกพื้นที่นวัตกรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุจิตติ โรงเรียนประชาราษฎร์ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนราชินีบน และโรงเรียนนรพัฒน์ ในกลุ่มโรงเรียนตัวอย่างนี้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนนอกพื้นที่นวัตกรรมจึงมีลักษณะการทำงานแตกต่างไปจากโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรม ทั้งการไม่มีหน่วยงาน/ คณะกรรมการขับเคลื่อนที่จะช่วยประสานงาน กำกับ ตรวจสอบการทำงาน และไม่มีการเสนอหลักสูตรผ่านคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตรของสำนักบริหารพื้นที่นวัตกรรม ลักษณะสำคัญของโรงเรียนทุกโรงเรียนคือการบริหารด้วยตนเองอย่างอิสระ มีการกำหนดอัตลักษณ์ วางกลยุทธ์ และจุดเน้นการทำงานที่ชัดเจน และที่สำคัญคือทุกโรงเรียนทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะแบบย้อนกลับ

นั่นคือ โรงเรียนได้เริ่มต้นการทำงานโดยสร้างบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจแนวคิด แนวทางในการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เชื่อมโยงสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามนวัตกรรมที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน ทำให้บุคลากรมีความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ หลังจากนั้นโรงเรียนจึงถอดบทเรียน ข้อประสบการณ์และองค์ความรู้สำคัญมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

นอกจากนี้ พบว่า สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป มีจุดร่วมสำคัญซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้ 1) ทุกโรงเรียนมีต้นทุนพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอยู่แล้ว มีนวัตกรรมใหม่ที่นำมาใช้อย่างเกิดผล พัฒนาหลักสูตรในลักษณะการต่อยอดจากหลักสูตรเดิมโดยการวิเคราะห์งานเดิม และเสริมแนวคิดใหม่ให้สมบูรณ์ 2) การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดยคณะกรรมการ/ ทีมงานส่วนหนึ่ง โดยดำเนินการบนหลักการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และนำข้อมูลต้นทุน และแนวทางการทำงานที่ถอดบทเรียน/ ระดมความคิดจากครูผู้สอน 3) ครูผู้สอนเริ่มต้นจากการทำงาน และเรียนรู้การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และถอดบทเรียนที่ได้สู่การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งส่งผลดีต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน 4) การพัฒนาหลักสูตรมีทั้งในลักษณะโรงเรียนยกร่างเอง และมีนักวิชาการจากภายนอกเข้ามาร่วมให้ความคิด 5) มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ปกป้องหรือกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เข้าใจเนื้อหาและกระบวนการทำงาน และคลายกังวล และ 6) ผู้พัฒนาหลักสูตรมีความเข้าใจบริบทโรงเรียนและชุมชน มีการหารือและสร้างความเข้าใจร่วมกันและ เปิดกว้าง คัดลอกกรอบให้หลักสูตรมีความพิเศษ แตกต่าง และมีความเป็นเอกลักษณ์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา

2.1 การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นเตรียมการของสถานศึกษา (ก่อนการทำหลักสูตร) พบว่า

1) เหตุผลในการตัดสินใจทำหลักสูตร ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่วนใหญ่มีความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ในขณะที่โรงเรียนในพื้นที่ทั่วไปมีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา แต่สถานศึกษาทั้งหมดมีความต้องการร่วมกัน คือ ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในอนาคต ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญในการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบกับมีความเชื่อว่า การเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโรงเรียนจะมีอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้มากกว่าโรงเรียนปกติ

2) การเตรียมความพร้อม ของสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ และทำให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร การปรึกษาผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะเพื่อให้ผู้บริหารและครูเกิดความรู้ความเข้าใจ จากนั้นมีการเตรียมคนและเตรียมความคิด ปรับกรอบความคิดของครู

ให้พร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการทำงาน มีการเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาดูงาน/ ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการดำเนินการ

2.2 การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

การดำเนินการทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาใน 7 ด้านนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ด้านที่ดำเนินการยากที่สุดคือ **ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ** รองลงมา คือ **ด้านหลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ** ตามลำดับ

สถานศึกษาได้ดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ดำเนินการศึกษาร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ..... วิเคราะห์โอกาสของโรงเรียนศึกษา/ วิเคราะห์สมรรถนะของผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน ศึกษาการวัดและประเมินผลระดับสมรรถนะของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น ศึกษาและดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะเป็น 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ช่วงที่ 2 การจัดทำหลักสูตรระดับชั้น ช่วงที่ 3 การใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่สมรรถนะ และช่วงที่ 4 การนำผลการใช้หลักสูตรสู่การปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้สมบูรณ์

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

ดำเนินการศึกษาเอกสาร บริบทของโรงเรียน ชุมชนแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเพื่อหาต้นทุนของสถานศึกษา พิจารณาหลักเกณฑ์และรายละเอียดของกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (DOE) ของจังหวัดและของชาติ เพื่อที่จะได้กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์หรือพันธกิจของโรงเรียน ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ดำเนินการศึกษาโดยการเทียบเคียงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 กับหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยออกแบบรายวิชาให้เอื้อกับจุดเน้นของโรงเรียน และกำหนดจุดเน้น สมรรถนะผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา มีการออกแบบรายวิชาบูรณาการ แต่ยังคงประเมินผลเป็นรายวิชาเพื่อเทียบเคียงการวัดและประเมินผล และตัดสินผลการเรียนใน ปพ.1 ตามหลักสูตรปัจจุบัน

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

กำหนดให้มีการพัฒนาครูด้วยการสร้างกรอบความคิด (Mindset) ใหม่ให้ครู ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบ ศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์บริบท จัดการอบรม ทำความเข้าใจเรื่องหลักสูตร โครงสร้างการออกแบบการจัดการเรียนรู้ นิเทศการสอน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมเพื่อนครู ฝึกฝนครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการ AAR, Feedback กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู และเพิ่มเติมความรู้ใหม่เป็นประจำสม่ำเสมอ จัดการโครงสร้างบริหารจัดการในโรงเรียน มีการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล การชื่นชม/ รางวัล และการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนในระดับจังหวัด/ ประเทศ ฯลฯ แบ่งกลุ่มสายชั้นเน้นการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูจาก Passive Learning ให้เป็น Active Learning เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เป็นแบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน Problem-based Learning (โดยไม่ใช้หนังสือสอน) เน้นกิจกรรมโครงงาน และการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รับฟังและเข้ารับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ ประชุมครู ร่วมระดมสมอง วางแผนการดำเนินการวัดและประเมินผล นำไปใช้ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง และนำวิธีการรวมถึงผลการประเมินมาพูดคุยและปรับปรุงร่วมกันผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการทดลอง ออกแบบ ให้สอดคล้องตามความถนัดของครูผู้สอนและให้สอดคล้องตรงประเด็นในการวัดผล ปรับรูปแบบการประเมินอยู่เป็นระยะจนเห็นความเหมาะสมและสมบูรณ์ ศึกษาตัวอย่างจากโรงเรียนเครือข่าย โดยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2 ส่วน คือ 1) วัดและประเมินผลการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และ 2) วัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนตามร่างกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยการวัดผลส่วนใหญ่ เป็นการวัดผลอิงเกณฑ์และมีการเทียบเคียงกับหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ.2551 มีการใช้การประเมินตามสภาพจริง การประเมินผลงานและแบบสังเกตพฤติกรรม มีการจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็น 1) การประเมินเพื่อพัฒนา (Formative assessment) ประเมินขณะเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ 2) การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment)

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ดำเนินการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการจากโรงเรียนตัวอย่าง มีการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และติดตามข่าวสารการดำเนินการและความคืบหน้าในเรื่องของกรอบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นระยะ มีการประชุมร่วมกันกับครูเพื่อวางระบบการทำงาน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นระยะ

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้

ดำเนินการศึกษาแนวทางจากกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. .... คณะครูทุกคนในโรงเรียนปรึกษาหาแนวทางการเขียนแผน จัดหน่วยการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิตยสาร ค้นหาตัวอย่างจากอินเทอร์เน็ต ศึกษาจากโรงเรียนตัวอย่าง มีการบูรณาการกับโครงงานฐานวิจัยหรือปรับจากแผนเดิมที่โรงเรียนเคยสอนมาก่อน

2.3 ลักษณะการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาส่วนใหญ่กำหนดให้หน้าที่ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในโรงเรียน โดยจะมีการพัฒนาอบรมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมกับการจัดทำหลักสูตร โดยมีโค้ชในพื้นที่ช่วยดูแลและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

ในขณะที่สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป ไม่ได้กำหนดให้การดำเนินการตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต และแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยนำองค์ประกอบ 7 ด้าน มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สมรรถนะเฉพาะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร และกำหนดสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน นำร่างหลักสูตร

สถานศึกษาฐานสมรรถนะมาให้คณะครูพิจารณาและนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีคณะกรรมการนำเสนอเพื่อการพิจารณาปรับเปลี่ยนข้อมูล และครูผู้สอนจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาและแนวการจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดสมรรถนะ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสำคัญ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อเนื่อง

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน สรุปได้ดังนี้

- 1) ขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) กระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปีค่อนข้างมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในส่วนของ การอธิบายรายละเอียดพฤติกรรมของสมรรถนะที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ช่วงชั้นและชั้นปี ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน
- 3) ปัญหาในการวัดและประเมินผล เมื่อนักเรียนมีการโอนย้าย หรือศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น
- 4) เวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมีเพียง 900 ชั่วโมง ทำให้เกิดปัญหาในการเทียบโอนและรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา
- 5) ครูขาดความเข้าใจและมีความกังวล เรื่องการทำแผนการเรียนรู้ และการนำไปใช้ในชั้นเรียน

3.2 ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จ

ปัจจัยสำคัญในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จสรุปได้ ดังนี้

- 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้โอกาสพร้อมสนับสนุน และช่วยเหลือ
- 2) ครูและบุคลากรมีความเข้าใจและตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตามแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ให้ความร่วมมือ พร้อมเรียนรู้ และพร้อมพัฒนาไปด้วยกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติเป็นปกติในการใช้ชีวิตในโรงเรียน
- 3) โรงเรียนใช้วิธีเรียนรู้จากหน่วยงาน และผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของครูทุกคน
- 4) มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกันของครูอย่างชัดเจน โดยครูที่เข้ามาใหม่จะมีพี่เลี้ยง (Mentor) ที่ดีคอยช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ และครูใหม่ก็จะกลายเป็น Mentor ต่อไป
- 5) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ และการทำงานพัฒนาศักยภาพครู โดยมีการขยายผลฝึกครูให้กับโรงเรียนอื่นด้วย ทำให้ครูเกิดความภูมิใจมากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อเนื่อง

- 1) การสร้างเครือข่ายโค้ชและทีมวิชาการที่เข้มแข็งคอยช่วยเหลือสนับสนุนครูและโรงเรียนในทุก ๆ สังกัดอย่างทั่วถึง มีเครือข่าย ระบบ/ กลไก/ แนวทาง/ วิธีการ ที่ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ การให้องค์ความรู้ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการออกแบบการเรียนรู้ การสื่อสารสร้างความเข้าใจให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง การจัดการกระบวนการบริหารงานในการหาทีมแกนนำ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ทั้งผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิชาการ และด้านงบประมาณ การมีหน่วยงานที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ การรวมตัวกันเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

2) การอบรมและการโค้ชในระบบที่ลงพื้นที่จริงจะมีประสิทธิภาพเกิดความเข้าใจมากกว่า การออนไลน์ การอบรมที่เน้นย้ำเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ต้องรู้สึก รู้จริง การเข้าใจบริบทโรงเรียนของตนเอง และมีใจเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การไม่ยึดติดกรอบหลักสูตรเดิม การมองและพัฒนาหลักสูตรด้วยมุมมองใหม่ การสร้างความเข้าใจที่ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนรู้สึกที่กำลังพูด ภาษาเดียวกันอยู่

3) การสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การกำหนดแนวทาง และประเด็น การประเมินที่ชัดเจนจากส่วนกลาง การจัดระบบเทียบโอนประสบการณ์รายวิชาต่าง ๆ และการจัดระบบ การย้ายโรงเรียน

4) การประชาสัมพันธ์ขยายการรับรู้ สร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักสูตรไปยังกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่จำเป็นต้องเปลี่ยนมุมมองการพัฒนาที่มุ่งสมรรถนะมากกว่าการสอบวัดความรู้

5) การจัดแนวทางการทำงานและระบบส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็น ปฏิทินในการดำเนินการร่วมกัน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6) การสร้างพื้นที่เรียนรู้ บทเรียนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะในบริบทต่าง ๆ

7) การทบทวนระบบการจัดสรรงบประมาณที่รองรับระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะของผู้เรียน รวมถึงงบประมาณในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเข้มข้นให้สามารถออกแบบ และ จัดกิจกรรมเรียนรู้ฐานสมรรถนะได้

8) การพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ครูเกิดการยอมรับ และยินดีให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

9) การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่นำร่องการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพโรงเรียน ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และรวบรวมตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในส่วนนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานระดับส่วนกลาง และส่วนจังหวัด/ พื้นที่ รวมถึงข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ รายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะในการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง

ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น หน่วยงาน ส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบ ในการพัฒนารอบหลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้

4.1.1 การจัดระบบกลไกการทำงานที่ชัดเจน และการกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่ครอบคลุมภาระงาน

ระบบกลไกการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุน และ หน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพัฒนารอบหลักสูตร ควรสนับสนุนการทำงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ และระดับสถานศึกษา มีหลายประการที่สำคัญ คือ 1) ระบบกลไกการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ และการรวบรวม เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ 2) ระบบกลไกการพัฒนาผู้อำนวยการความสะดวก ช่วยเหลือ และดำเนินการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) ระบบกลไกการปรับปรุงระเบียบ กฎ เกณฑ์ ให้เอื้อต่อการทำงาน และ 4) ระบบกลไกการวิจัย ติดตาม ช่วยเหลือ และสนับสนุนการทำงานของหน่วยปฏิบัติ

การกำหนดผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจนจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหน่วยงานต้นสังกัดนั้น ควรจัดตั้งทีมอำนวยการทำงาน เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนตัดสินใจ สั่งการ ควบคุมระบบการทำงาน และการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสูง ประกอบด้วยผู้บริหารและทีมงานที่มีประสบการณ์ด้านบริหารวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมจะทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตรงจุด และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบเฉพาะงาน และกำหนดรายละเอียดภารกิจอย่างชัดเจน เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานของคณะทำงาน ระดับจังหวัด/ พื้นที่ และสถานศึกษา เช่น 1) ผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารข้อมูล 2) ผู้รับผิดชอบด้านการกลั่นกรองหลักสูตร 3) ผู้รับผิดชอบด้านการติดตามประเมินผล และถอดบทเรียนการทำงาน และ 4) ผู้รับผิดชอบการดูแลและปรับปรุงระเบียบ กฎ เกณฑ์ ให้เอื้อต่อการทำงาน

4.1.2 การจัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือ/ แนวทางการทำงาน

หน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพัฒนากรอบหลักสูตร ควรทบทวนรายละเอียด กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือ/ แนวทางการทำงาน ควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้สำเร็จได้ไม่ยากเกินไป และควรมีการจัดทำรายละเอียดการทำงานในภาพรวมตลอดแนว มีการกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Cycle) กำหนดปฏิทินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญให้หน่วยงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ และสถานศึกษาวางแผนรองรับการดำเนินการให้สอดคล้องกันทั้งระบบ

4.1.3 การจัดระบบการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการจัดระบบการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (Continuing Professional Development) โดยต้องวางระบบการพัฒนาบุคลากรทุกกลุ่ม ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์การทำงานที่มีความเชื่อมโยงในการทำงานของบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ อีกทั้งวางแนวทางการขยายผลของการพัฒนาบุคลากร โดยอาจจะมีการจัดทำหลักสูตรอบรม หรือกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มให้ชัดเจน ครอบคลุมทั้งเนื้อหาสาระ วิธีการ และกลุ่มบุคคลทั้งคณะนักวิชาการ ผู้สนับสนุนการทำงานของโรงเรียน คณะทำงานประสานงาน และอำนวยการความสะอาดระดับจังหวัด คณะทำงานผู้กลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ และบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ

4.1.4 การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน จัดระบบการสื่อสารและการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องตรงกัน ควรมีการตีความ อธิบายขยายความ เพื่อป้องกันความสับสนในการใช้กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ นั้น ๆ

4.1.5 การจัดทำฐานข้อมูลสำคัญทั้งข้อมูลทางวิชาการ และการทำงาน

หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดทำฐานข้อมูลสำคัญทั้งข้อมูลทางวิชาการ และการทำงานของจังหวัด/ พื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสามารถเลือกปรับใช้ให้เหมาะสม และจัดทำฐานข้อมูลของสถานศึกษาต้นแบบในสังกัดที่มีบริบทแตกต่างกันที่สามารถพัฒนาหลักสูตร และใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะได้ดีในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน นอกจากนี้ อาจจะมีการจัดทำฐานข้อมูลวิทยากร ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการพัฒนาหรือสนับสนุนสถานศึกษาในการทำหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะ

4.1.6 การจัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมในการสนับสนุน ตลอดจนการจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยง ในลักษณะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมทั้งความรู้ คุณลักษณะ และทักษะสำคัญในหลายลักษณะ เพื่อให้สามารถดำเนินการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง ครอบคลุม ทั้งการพัฒนาบุคลากร การสื่อสาร และให้คำชี้แนะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

นอกจากนี้ ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยงในลักษณะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางออนไลน์ และการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ที่สำคัญคือ เน้นการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในช่วงต่าง ๆ ทั้งช่วงพัฒนาหลักสูตร ช่วงนำหลักสูตรไปใช้ และช่วงปรับปรุงหลักสูตร

4.1.7 การประสานเครือข่ายการทำงานเข้ามาสนับสนุนการทำงาน

หน่วยงานต้นสังกัดควรประสานเครือข่ายการทำงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประสานพลังการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการสนับสนุนองค์ความรู้สำคัญ ความรู้เชิงการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ และการสนับสนุนบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ผู้หนุนเสริมการทำงานของบุคลากรในระดับส่วนกลาง

4.2 ข้อเสนอแนะในการทำงานของจังหวัด/ พื้นที่

ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น หน่วยงานส่วนจังหวัด/ พื้นที่ ควรดำเนินการดังนี้

4.2.1 การจัดทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียน

ทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนมีหลายลักษณะ ดังนี้

1) ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยการออกแบบและจัดทำให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญสอดคล้องกับความต้องการ ทั้งองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ เช่น การศึกษาฐานสมรรถนะ แนวคิด แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยฐานข้อมูลต้องสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ให้เข้าถึงง่าย และมีความเป็นปัจจุบัน

2) เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน โดยมีจุดเน้นสำคัญ คือ การสร้างเครือข่ายการทำงาน และการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันในหลายลักษณะ โดยแต่ละช่วงของการทำงาน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หน่วยงานระดับจังหวัด/ พื้นที่ ควรกำหนดประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีความหลากหลายในการจัดช่องทาง/ วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ทั้งการพบปะกันแบบเผชิญหน้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบออนไลน์ และช่องทาง/ วิธีการอื่น ๆ

3) พี่เลี้ยงที่มีสมรรถนะในการหนุนเสริม เติมความรู้ และเสริมพลัง ต้องมีความพร้อมทั้งความรู้ คุณลักษณะ และทักษะสำคัญ เพื่อให้ดำเนินการสนับสนุนสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลงานที่มีคุณภาพ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทาง เกิดความตระหนักและมีพลังใจในการทำงาน ซึ่งในการทำงานนั้นสิ่งที่จะต้องตระหนัก คือ การจัดพี่เลี้ยงให้ดูแลอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง ครอบคลุม ทั้งการให้คำชี้แนะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ การแก้ปัญหา และการประสานงานกับเครือข่ายการทำงาน

4) ระบบกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพ พร้อมนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ในการทำงานกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น ควรมีแนวปฏิบัติดังนี้

4.1) คัดสรรบุคลากรที่ทำหน้าที่กลั่นกรองหลักสูตร โดยจัดบุคลากรแต่ละชุดให้มียุทธศาสตร์ประกอบ และคุณลักษณะเหมาะสม

4.2) ศึกษาแนวคิด แนวทางการทำงาน ตลอดจนระเบียบ เกณฑ์การปฏิบัติในการกลั่นกรองหลักสูตรที่กำหนดขึ้น

4.3) ปฏิบัติการกลั่นกรองหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างทำงาน ในลักษณะที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละคนนำเสนอประเด็นที่สงสัย/ ประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ และนำกลยุทธ์ในการทำงานที่เกิดผลมานำเสนอเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

4.4) สรุปลองความรู้อุ/ แนวทางปฏิบัติที่ดี เพื่อนำไปใช้ในการทำงาน

4.5) จัดทำข้อสรุป ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาโดยใช้ภาษา/ ข้อความที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย สถานศึกษาสามารถปรับแก้ไขหลักสูตรได้ตามที่เสนอแนะโดยอาจดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ 1) หากมีข้อกำหนดอย่างชัดเจนในเกณฑ์ควรให้ข้อเสนอแนะอย่างเจาะจง 2) หากไม่มีข้อกำหนดอย่างชัดเจนในเกณฑ์ อาจเสนอหลักการ แนวคิดที่เหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะกว้าง ๆ

4.2.2 การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

2) การสร้างความเข้าใจหลักการแนวคิด แนวทางที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น โดยใช้วิธีการที่หลากหลายแก่บุคลากรทุกกลุ่ม

3) การเตรียมทีมพี่เลี้ยงทางวิชาการให้มีความพร้อมในการสนับสนุนการทำงานของทุกโรงเรียน

4) การสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตรที่เป็นบริบทส่วนกลาง และส่วนจังหวัด

5) การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดหา และจัดระบบข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตร ที่เป็นบริบทท้องถิ่น ชุมชน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6) การมีส่วนร่วมร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ วางระบบการบริหารจัดการ และติดตามผลการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ ประเมินผล และปรับหลักสูตร

7) การมีส่วนร่วมในการวางระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการทำงานต่าง ๆ

4.3 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

4.3.1 ด้านการจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการ

ระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการที่สถานศึกษาควรจัดให้มีขึ้น มีดังนี้

1) ระบบกลไกด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้ และทักษะสำคัญแก่บุคลากร

การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างความตระหนัก การเห็นความสำคัญ และมั่นใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น หากสามารถพัฒนาให้เกิดแก่บุคลากรทุกกลุ่มทุกฝ่ายในช่วงต้น ก็จะทำให้การทำงานราบรื่น ซึ่งควรเริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และปัญหาของบุคลากร โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ และเน้นการพัฒนาบุคลากรผ่านการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ระบบกลไกด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้ และทักษะสำคัญแก่บุคลากร มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนเกิดความสำเร็จในการดำเนินการนั้น อาจจะทำโดยทีมงานในโรงเรียน โดยนักวิชาการภายนอกโรงเรียน หรือทำร่วมกับเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งที่เป็น กลุ่มบุคคล และองค์กรต่าง ๆ

2) ระบบกลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากรสำคัญ

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรหลายอย่าง แตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้ครูมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง และออกแบบ/ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะ และเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเกิดคุณลักษณะ ทักษะและความรู้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยทรัพยากรหลายอย่าง ทั้งสื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ สถานการณ์ต่าง ๆ ระบบกลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากร จึงเป็นระบบที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนของโรงเรียน โดยเริ่มต้นจากการสำรวจทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน ทั้งทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ของบุคลากร และของผู้เรียน การทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ตลอดจนการวางแผนให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสำคัญนั้น ๆ อาจจะใช้วิธีการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียน หรือการแสวงหาทรัพยากรจากหน่วยงาน/ องค์กรในระดับต่าง ๆ หรือ อาจจะเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงาน/ องค์กรในระดับต่าง ๆ ที่เป็นกัลยาณมิตร

3) ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้

ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้เป็นระบบกลไกที่จะทำให้เกิดภาพการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ ที่สะท้อนความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา เครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้ มีหลายลักษณะ ทั้งหุ้นส่วนการเรียนรู้ที่เป็นผู้ปกครองซึ่งเป็นหุ้นส่วนสำคัญช่วยพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนร่วมกับครู เมื่อผู้เรียนอยู่ที่บ้าน/ ในครอบครัว หรือเครือข่ายการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล/ องค์กร/ สถานประกอบการ ในระดับชุมชนและองค์กร ที่เข้ามาช่วยพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนร่วมกับครู ทั้งในลักษณะการเป็นแหล่งเรียนรู้ ฐานจัดสถานการณ์ที่ช่วยในการพัฒนาสมรรถนะและประเมินสมรรถนะผู้เรียน การสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้จะเกิดผลก็ต่อเมื่อ ผู้เป็นเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้มีความเข้าใจแนวคิด แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน จึงต้องมีการปรับแนวคิดมุมมองในการทำงานร่วมกันในช่วงต้น และจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ต้องจัดระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมวางแผนการทำงาน ร่วมพัฒนาหลักสูตร และวางแผนติดตาม กำกับ ช่วยเหลือในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

4) ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกลไกที่จะทำให้ครูผู้สอนเกิดการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ เน้นการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเทคนิค วิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ ระบบกลไกนี้มีทั้งในลักษณะการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ และเป็นระบบกลไกที่ดำเนินการอย่างเป็นธรรมชาติ/ ดำเนินการเป็นวิถีปกติของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องตระหนักในความสำคัญและประโยชน์จาก

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงกำหนดและจัดสรรเวลาวิธีการ กลุ่มผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันขึ้นมาเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดผลควรจัดหลายรูปแบบ เช่น การจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน เป็นการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีการผสมความรู้กันทั้งบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน และอาจจะเป็นในลักษณะการจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรของเครือข่ายโรงเรียน

4.3.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการ 2 ส่วน คือ เตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โรงเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อม 4 ด้าน คือ ความพร้อมของบุคลากร ความพร้อมด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดเตรียมข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ ได้แก่

1.1) ด้านความพร้อมของบุคลากร การเตรียมความพร้อมด้านนี้ครอบคลุมทั้งความพร้อมด้านทัศนคติ มุมมองในการทำงาน รวมทั้งการทำให้บุคลากรทุกฝ่ายพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีกรอบคิด วิสัยทัศน์ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป และตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเพื่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ ต้องเตรียมความพร้อมให้บุคลากรมีความรู้ และทักษะจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

1.2) ด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ การเตรียมความพร้อมด้านนี้รวมทั้งการจัดให้มีสื่อเอกสารและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการจัดกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจแนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ทั้งความหมายของสมรรถนะ ลักษณะหลักสูตรฐานสมรรถนะ การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3) ด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นข้อกำหนดระดับชาติที่สถานศึกษาต้องใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นข้อมูลที่เป็นข้อกำหนดขั้นต่ำ เป็นข้อมูลตั้งต้นซึ่งโรงเรียนจะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

การเตรียมความพร้อมด้านนี้มุ่งให้บุคลากรมีข้อมูลพื้นฐานว่า ข้อกำหนดขั้นต่ำที่เป็นข้อมูลตั้งต้นที่โรงเรียนจะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มีอะไรบ้าง ข้อมูล/ มโนทัศน์ที่กำหนดมีความหมาย หรือจะสามารถนำมาสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนของการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างไร ตลอดจนมีเงื่อนไข กฎระเบียบ และแนวทางใดบ้าง ที่กำหนดไว้อย่างเจาะจงหรือเป็นข้อกำหนดที่เปิดกว้างให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ

1.4) ด้านการเตรียมข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ ในทุกมิติ การเตรียมความพร้อมด้านนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นจะทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์สอดคล้องกับสภาพความต้องการ และแนวโน้มในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน ในอนาคต

2) การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น อาจจะมีการทำงานแตกต่างกันในหลายลักษณะ ในส่วนนี้จะนำเสนอการทำงานใน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) มีการดำเนินการจัดทำหลักสูตร อาจจะมีการดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคน หรือยกวางโดยทีมแกนนำ แล้วนำมาพิจารณาร่วมกันก็ได้ 2) แนวทางในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาอาจจะมีการเริ่มต้นแตกต่างกัน โดยอาจจะเริ่มต้นจากการออกแบบและจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จนเข้าใจอย่างชัดเจน แล้วจึงนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หรืออาจจะจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะก่อน แล้วจึงดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็ได้ 3) องค์ประกอบของหลักสูตร การกำหนดองค์ประกอบอาจจะแตกต่างกันตามจุดเน้นและอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ในส่วนหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมมีการกำหนดรายละเอียด 7 ด้าน ในการจัดทำรายละเอียดแต่ละด้านควรพิจารณาข้อมูล ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

สถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงที่มาของหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านแนวคิด หลักการ เหตุผล ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ บริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ จังหวัด นโยบายระดับชาติ และแนวโน้มการจัดการศึกษาในระดับสากล รวมถึงกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะ เป็นปัจจัยสำคัญในการนำมากำหนดแนวคิดหลักและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะ เป็นปัจจัยสำคัญในการนำมากำหนดแนวคิดหลักและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นกับบริบทในระดับต่าง ๆ และต้นทุนของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลในส่วนนี้ โดยเริ่มจากการทบทวนแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากข้อมูลด้านที่ 1 จากนั้น ทบทวนปรัชญาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและกำหนดแนวคิดหลัก (School Concept) ที่แสดงถึงจุดเน้นการจัดการศึกษาและเหมาะสมกับบริบท กำหนดวิสัยทัศน์ ที่สอดคล้องกับปรัชญา แนวคิดหลัก และสะท้อนภาพอนาคตของสถานศึกษาที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดพันธกิจที่เป็นแนวทางหรือวิธีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร และความร่วมมือ

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

เมื่อสถานศึกษาได้ข้อมูลในด้านที่ 1 และด้านที่ 2 แล้ว จึงนำมาสู่การพัฒนาตัวหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านที่ 3 โดยนำข้อมูลจากด้านที่ 1 และด้านที่ 2 มาใช้เป็นฐานในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน สมรรถนะหลัก สาระการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดเน้นและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา รวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากนั้นกำหนดการจัดรายสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน และนำมาสู่การจัดทำคำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษาและเน้นผลลัพธ์ คือ สมรรถนะของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการ

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

เมื่อสถานศึกษาจัดทำแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในด้านที่ 3 แล้ว จะเชื่อมโยงสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในด้านที่ 4 ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะและสมรรถนะ ตามจุดหมายของหลักสูตรและจุดเน้นของสถานศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างเป็นองค์รวม ในการปฏิบัติงาน การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับบริบท และนำไปสู่การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ฐานสมรรถนะทั้งการประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment)

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

สถานศึกษาจะต้องระบุวิธีการวัดและประเมินผลสมรรถนะของสถานศึกษา ที่ครอบคลุมการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment) รวมทั้งกำหนดการวัดเครื่องมือและประเมินผลในระดับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับที่เปิดสอน และระบุวิธีการรายงานผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อส่งไปยังผู้เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ แนวทางการวัดและประเมินการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

สถานศึกษาต้องกำหนดรายละเอียดการบริหารจัดการเพื่อหนุนเสริมการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนดวิธีการจัดชั้นเรียน การจัดทำสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้สื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดแผนงานด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน

สถานศึกษาต้องจัดทำรายละเอียดโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นระบบครบวงจร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์/ ผลลัพธ์การเรียนรู้ มโนธรรมและสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดสถานการณ์งาน และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแนวทางที่สถานศึกษา กำหนดตามเกณฑ์ด้านที่ 4 ซึ่งสามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

อภิปรายผล

ในส่วนนี้จะอภิปรายผลใน 2 ส่วนคือ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ 2) ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

1.1 เหตุผลในการตัดสินใจทำหลักสูตร

จากผลการวิจัย พบว่า เหตุผลในการตัดสินใจทำหลักสูตรของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมส่วนใหญ่มีความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ในขณะที่โรงเรียนในพื้นที่ทั่วไปมีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา แต่สถานศึกษาทั้งหมดมีความต้องการร่วมกัน คือต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในอนาคต ผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญในการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบกับมีความเชื่อว่าการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาโรงเรียนจะมีอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้มากกว่าโรงเรียนปกติ นั่นแสดงถึงการมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาแนวใหม่ของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา และการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจนสำเร็จ แม้จะมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ก็มุ่งมั่นดำเนินการจนสำเร็จ

1.2 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้านก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่ายต่าง ๆ การเรียนรู้จากเครือข่ายและการแสวงหาความร่วมมือนั้น นับได้ว่าเป็นการดำเนินการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในช่วงต้น ที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะเกิดความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเพ็ญโฉม แก้วบุญ (2552) ที่ได้กล่าวถึง หลักการพัฒนาหลักสูตรว่า จำเป็นจะต้องใช้ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งครูชุมชน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ในการวางแผนอย่างเป็นระบบและรอบคอบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน คือ การสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรบนฐานข้อมูลบริบทรอบตัว

จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาทุกแห่ง ในทุกพื้นที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลบริบทรอบตัว และกำหนดเป้าหมาย แนวทางการทำงานที่มีความเฉพาะเจาะจง เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะในสวนบริบทท้องถิ่นและชุมชนนั้น ได้มีการกำหนดข้อมูลพื้นฐานในส่วนต้นของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น นับว่าเป็นมิติใหม่ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพราะจะช่วยสร้างความหมาย และเชื่อมโยงกับท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้พบได้จาก การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของของประเทศต่าง ๆ ในระดับแนวหน้า ทั้งได้วันที่เน้นที่ความเป็นอิสระของโรงเรียน (Leong, Sim และ Chua 2011) ให้โรงเรียนได้รับ "ความยืดหยุ่นในการปรับตัว ปรับปรุง และสร้างสรรค์นวัตกรรมในหลักสูตรของตนเองที่เหมาะสมกับบริบท" (Chang & Hwang, 2002) และประเทศสิงคโปร์ที่สนับสนุนนโยบายโรงเรียนริเริ่ม รัฐสนับสนุน "Bottom-Up Initiative, Top-Down Support" (MOE, 2005) ซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทรอบตัว และผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายมากขึ้น

1.4 การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนาร่องในพื้นที่นวัตกรรมประกอบด้วย 7 ด้าน และองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในพื้นที่ทั่วไปส่วนหนึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน เช่นเดียวกับ องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนาร่องในพื้นที่นวัตกรรม และส่วนหนึ่งนำองค์ประกอบ 7 ด้าน มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สมรรถนะเฉพาะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเพิ่มเติม และกำหนดสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนนั้น ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสมบูรณ์เนื่องจากมีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน และจากการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนนาร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีกระบวนการกลั่นกรองหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และคณะกรรมการกลั่นกรองของส่วนกลางจึงมั่นใจได้ว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ทั้งกรอบความคิดและรายละเอียด โดยเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2550) ที่ได้กล่าวว่า องค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 9) ระเบียบการวัดและประเมินผล และ 10) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเรียกว่าหลักสูตรฉบับโรงเรียน (Curriculum)

ในส่วนองค์ประกอบด้านที่ 7 คือ ด้านหลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2550) ที่เรียกว่าหลักสูตรฉบับครูผู้สอนหรือการเรียนการสอน (Instruction) ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา 7) หน่วยการเรียนรู้ ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปสอนจริง รวมทั้งเครื่องมือการวัดและประเมินผลแต่ละหน่วย

1.5 องค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนายากที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษานาร่องในพื้นที่นวัตกรรมและสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป มีการดำเนินการทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาใน 7 ด้าน โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ในพื้นที่นวัตกรรมให้ข้อมูลว่า ด้านที่ดำเนินการยากที่สุด คือ ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะนั้น น่าจะเนื่องมาจากรายละเอียดที่กำหนดในเอกสารร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีรายละเอียดไม่ชัดเจนในส่วนนี้ ซึ่งสะท้อนจากการระดมความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ที่ได้จัดขึ้น โดยมีความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่ว่า *ควรมีการอธิบายและเพิ่มเติมข้อมูล/ รายละเอียดการวัดและประเมินผล และเกณฑ์การเลื่อนชั้น การตัดสินผลการเรียนที่เป็นรูปธรรม และการเรียนต่อ การย้ายโรงเรียน การสอบวัดความรู้ GAT, PAT, O-NET จะทำอย่างไร ต้องมีคำอธิบายที่ชัดเจน*

นอกจากนี้ น่าจะเนื่องมาจากความไม่เข้าใจแนวคิดแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะอย่างแท้จริง จึงขาดความมั่นใจในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tichnor-Wagner (2018) ที่กล่าวถึง

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน คือ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของครูเนื่องจากการขาดความรู้ ความคุ้นเคย และขาดการฝึกฝน

ในส่วนสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ข้อมูลว่า ด้านที่ดำเนินการยากรองลงมา คือ ด้านหลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ตามลำดับ ในขณะที่สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปไม่มีปัญหาในด้านนี้ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมฯ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะบนฐานความรู้ในเชิงหลักการการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะแต่ขาดประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการปฏิบัติการในการพัฒนาสมรรถนะในห้องเรียน ในขณะที่สถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปเริ่มต้นเรียนรู้แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ และมีการนำแนวคิดสู่การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในห้องเรียน จึงมีประสบการณ์ตรง และมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน: ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Tichnor-Wagner (2018) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้นเรียน (Microsystem: Classroom Practices) ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริม คือ การที่ครูมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อการปรับปรุงหลักสูตร หากครูและผู้เกี่ยวข้องมีความเชื่อว่าการปรับปรุงหลักสูตรนั้นจะส่งผลที่ดีให้แก่ตัวผู้เรียน ก็จะทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการปรับปรุงหลักสูตรและมีความมุ่งมั่นในการนำหลักสูตรไปใช้ ความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ไปในทางที่ดีและทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพท์ได้ ครูก็จะเริ่มปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ ครูขาดความรู้ ความคุ้นเคย และขาดการฝึกฝน ในการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียน

1.6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในพื้นที่ทั่วไป

จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในพื้นที่ทั่วไปมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะแตกต่างจากโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยโรงเรียนในพื้นที่ทั่วไปไม่ได้กำหนดให้การดำเนินการตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต และแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียน จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยนำองค์ประกอบ 7 ด้าน มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้สมรรถนะหลัก 6 ด้าน สมรรถนะเฉพาะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร และกำหนดสมรรถนะสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน นำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมาให้คณะครูพิจารณาและนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีคณะกรรมการนำเสนอเพื่อพิจารณาปรับเปลี่ยนข้อมูล และครูผู้สอนจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาและแนวการจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดสมรรถนะ โดยการดำเนินการดังกล่าวส่งผลอย่างชัดเจนต่อครูผู้สอนที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้อย่างเข้าใจ ไม่เครียด และไม่กังวลในการทำงานนั้น การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินแนวทางหนึ่งที่มีความเหมาะสม เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grass-roots Approach) หรือเป็นแบบอุปถัมภ์ ตามแนวคิดของทาบ่า (Taba, 1962) ซึ่งมีความเชื่อว่า หลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูง การพัฒนาหลักสูตรควรมีการสนับสนุนและมีการป้อนข้อมูลจำนวนมากจากครูในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยตรง

2. ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

2.1 ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในครั้งนี้ โรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย ขาดความชัดเจนในแนวทางการดำเนินการและขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดความเครียด และไม่มั่นใจในการทำงานนั้นและเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์ และกำหนดนโยบายที่ชัดเจนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Tichnor-Wagner (2018) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ในการทำงานพัฒนาหลักสูตร คือ การที่นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงและมีความไม่ชัดเจน ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร คือ หากหลักสูตรชาติมีการระบุวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ มีการให้คำแนะนำหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง แต่หากหลักสูตรชาติมีความไม่ชัดเจน กำหนดเพียงเป้าหมายและผลลัพธ์ของหลักสูตรชาติกว้าง ๆ โดยไม่บอกวิธีการ

2.2 ผู้บริหารที่เป็นผู้นำวิชาการ

จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือ ความเป็นผู้นำวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งพบได้ชัดเจนมาก ๆ ในโรงเรียนพื้นที่ทั่วไปที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำวิชาการและส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอนนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้การนำกรอบสมรรถนะไปใช้ คือ การที่ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ จัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการทำงานของครู จัดให้มีการทำงานแบบยืดหยุ่น เอื้อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะได้ โดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำวิชาการต้องมีบทบาทสำคัญ 1) เรียนรู้ให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะที่ชัดเจน 2) เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็น 3) ทำหน้าที่ที่สอดคล้องตามให้กำลังใจให้คำแนะนำ และจัดปัจจัยสนับสนุน นอกจากนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของTichnor-Wagner (2018) ได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับระดับสถานศึกษา (Mesosystem: School-Level Activities) ว่าปัจจัยที่ส่งเสริม คือ การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือ หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยให้การสนับสนุนในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การจัดสรรเวลาในการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร ก็จะสามารถทำให้ครูมีความเข้าใจในหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ให้ตรงกับผลลัพธ์ที่ผู้เรียนควรได้รับ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จะไม่สามารถให้การสนับสนุนต่อครูในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรได้

2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงาน

จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องนั้น สอดคล้องกับจุดเน้นในการจัดการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ที่ได้ริเริ่มผลักดันให้ทุกโรงเรียนเริ่มดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) (Hairon & Dimmock, 2012) โดยให้กลุ่มครูพบกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ เรียกว่า Professional Learning Teams (PLTs)

ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสอนขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน คือ การร่วมมือ รวมพลังของครู และกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.4 การสนับสนุนจากหน่วยงานและนักวิชาการภายนอก

จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือ การได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ พี่เลี้ยง และโค้ชที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรนั้น โดยมี การถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Tichnor-Wagner (2018) ที่ได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร คือ ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากนอกสถานศึกษา (External Experts) เช่น ความช่วยเหลือจากกระทรวงที่ดูแลการศึกษา หรือจากมหาวิทยาลัยที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ได้ และการจัดอบรมที่ให้ความช่วยเหลือแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน คือ การมีที่ปรึกษาทางวิชาการทั้งจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ชี้แนะประจำโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. ศึกษาระบบกลไก การหนุนเสริมในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกัน
3. ศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
4. ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

บรรณานุกรม

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). *All for Education 2020 ปวงชนเพื่อการศึกษา*.

กรุงเทพฯ: กู๊ดเฮด พรินต์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป.

ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในต่างประเทศที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ*. สืบค้นจาก www.cbethailand.com

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานพันธกิจปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.

ดวงใจ ไชยลังการ. (2558). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา ในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ทิศนา แคมมณี. (2562). *10 สมรรถนะหลัก บัณฑิตไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูงและใส่ใจสังคม*. สืบค้นจาก The Standard.

ทิศนา แคมมณี. (2565). *กระบวนการและผลการพิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ, เอกสารประกอบการบรรยาย*. การประชุมชี้แจงการเห็นชอบกรอบหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 16 สิงหาคม 2565.

ธงชัย ช่อพฤกษา. (2558). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร*. สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.) 21, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2558), 109-110.

ธำรง บัวศรี. (2535). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เอร่าวิณการพิมพ์.

นริศรา มากมี และ ชีร์ศักดิ์ อุปไมยอชิชัย. (2565). *การเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1*. *Journal of Modern Learning Development*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 พฤษภาคม 2565.

น้ำอ้อย สุขเสนา. (2560). *การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตรโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ*. งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ประภาภัทร นิยม. (2563). *โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาระดับจังหวัด ด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ: กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ*. สถาบันอาศรมศิลป์.

เพ็ญโฉม ลิ้มบุญ. (2552). *การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านต้นหยงกาโปยชัยพัฒนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

- ภัทรา ใจวอมราภรณ์. (2557). การพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์.
- รังสรรค์ โยศรีคุณ. (2556). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตสภา. (2562). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555. สืบค้นจาก <https://royalsociety.go.th/>
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2550). ผู้เรียนเป็นสำคัญ. สารานุกรมวิชาชีพรุเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. หน้า425-430.
- ศศิธร ชุตินันท์กุล และ สาคร เพ็ชรสีม่วง. (2565). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยข้อสอบมาตรฐานในการสอบปลายปี ปีการศึกษา 2561 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์. สืบค้นจาก <https://doi.org/10.14456/jsmesr.2022.3>
- สงกรานต์ เรื่องประทีป. (2559). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สมพล คลองข่อย, กระจ่าง ศรีงาน และ โกวิท วัชรินทรานุกร. (2555). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2555).
- สมพิศ พิลาสอน. (2555). การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมศักดิ์ โกลากุล. (2556). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขต จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สมศักดิ์ ศิริ. (2550). นวัตกรรมการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา: รายงานการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- สุจิตรา ปทุมลังการ. (2552). ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล. หนังสือพิมพ์สำนัก มาตรฐานการอาชีวศึกษาและอาชีพ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา. สืบค้นจาก <https://cbethailand.com/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตร ฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เซ็นจูรี่

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการวิจัยแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการวิจัยและพัฒนารอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานผลการพัฒนารอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). คู่มือการนำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ ฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เสาวนีย์ นวลน้อย. (2560). การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียน มาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อรอุมา เจริญสุข. (2558). แนวทางการพัฒนาและบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแนวใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อวิศยา แสงทอง (2564). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส(คุชประสารราษฎร์). ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมพร โวงประโคน. (2557). สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาประโคนชัย 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เอมิกา รัตนมาลา. (2558). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาระบบหลักสูตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Alvin Toffler. (1970). *Future Shock*. New York: Random House. Retrieved <https://cdn.preterhuman.net/texts/literature/general/Alvin%20Toffler%20-%20Future%20Shock.pdf>

Bronfenbrenner, U. (1977). *Towards an experimental ecology of human development*. *American Psychologist*, 32(7), 513—531. <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0003-066X.32.7.513>

- Darling-Hammond, L., Burns, D., Campbell, C., Goodwin, A. L., Hammerness, K., Low, E., McIntyre, A., Sato, M., & Zeichner, K. (2017). *Empowered Educators: How High-Performing Systems Shape Teaching Quality Around the World*. (1st ed). Wiley.
- Gordon, J., Halász, G., Krawczyk, M., Leney, T., Michel, A., Pepper, D., Putkiewicz, E., & Wiśniewski, J. (2009). *Key competences in Europe: Opening doors for lifelong learners across the school curriculum and teacher education*. CASE Network Reports No. 87. Retrieved <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1517804>
- Gouédard, P., Pont, B., Hyttinen, S., & Huang, P. (2020). *Curriculum reform: A literature review to support effective implementation* (OECD Education Working Paper No. 239). OECD Publishing. Retrieved <https://doi.org/10.1787/efe8a48c-en>
- Jones, C. A. (2005). *Assessment for learning*. London: Learning and Skills Development Agency.
- Hairon, S., Chua, C.S.K., & Neo, W.L. (2018). *School-based curriculum development in Singapore: A case study of a primary school*. *Asia Pacific Journal of Education*.
- Hairon, S., & Dimmock, C. (2012). *Singapore schools and professional learning communities: teacher professional development and school leadership in an Asian hierarchical system*. *Educational Review*, 64(4), 405-424. Retrieved <https://doi.org/10.1080/00131911.2011.625111>
- Leong, J., Sim, S., & Chua. (2011). School-based curriculum development in Singapore: Bottom-up perspective of a top-down policy. *Curriculum Perspectives*, 31(1), 51-61. Retrieved <https://www.researchgate.net/>
- Nikolov R., Shoikova E., & Kovatcheva E. (2014). *Competency-based framework for curriculum development*. Retrieved https://www.researchgate.net/profile/Roumen_Nikolov2, April 12, 2018.
- OECD. (2020). *Curriculum (re)design: A series of thematic reports from the OECD Education 2030 project*. Retrieved <https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/brochure-thematic-reports-on-curriculum-redesign.pdf>
- OECD. (2022). *The OECD learning compass 2030*. Retrieved https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learning-compass-2030/in_brief_Learning_Compass.pdf
- Philip Stabback. (2016). *What Makes a Quality Curriculum? Current and Critical Issues in Curriculum and Learning*. Geneva: IBE-UNESCO (UNESCO International Bureau of Education). Retrieved <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243975>.
- Poonam Nathani, 31 January 2022. *Guide to curriculum development: Types, Principle & process of curriculum development*. Retrieved <https://www.iitms.co.in/blog/curriculum-development-models.html>

- Schmidt, W. H., McKnight, C. C., Valverde, G. A., Houang, R. T. & Wiley, D. E. (1997). *Many Visions, Many Aims: A Cross-National Investigation of Curricular Intentions in School Mathematics* (Dordrecht, The Netherlands: Kluwer).
- Simon, M. & Tzur, R. (2004), "Explicating the Role of Mathematical Tasks in Conceptual Learning: An Elaboration of the Hypothetical Learning Trajectory", *Mathematical Thinking and Learning*, Vol. 6/2, pp. 91-104, http://dx.doi.org/10.1207/s15327833mtl0602_2
- Stabback, P. (2016). What makes a quality curriculum? In UNESCO International Bureau of Education (Ed.), *Current and Critical Issues in Curriculum and Learning*.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World Inc.
- Taguma Miho. (2018). *Preliminary Findings from the OECD Education 2030 project*. 国立教育政策研究用 要 第1秘集 平成29年3月 Retrieved https://www.nier.go.jp/kankou_kiyou/146/b08.pdf
- Taylor, A. Hughson & Bronwyn E. Wood. (2020). *The OECD Learning Compass 2030 and the future of disciplinary learning: a Bernsteinian critique*. Retrieved <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02680939.2020.1865573>
- Tichnor-Wagner, A., Allen, D., Socol, A. R., Cohen-Vogel, L., Rutledge, S. A., & Xing, Q. W. (2018). Studying Implementation within a Continuous Continuous-Improvement Process: What Happens When We Design with Adaptations in Mind? *Teachers College Record*, 120(5).
- Tire, G. (2020). Estonia: A Positive Pisa experience. *Improving a Country's Education*, 101–120. Retrieved https://doi.org/10.1007/978-3-030-59031-4_5
- Travers & Westbury. (1989). *The IEA Study of Mathematics I: Analysis of Mathematics curricula*. International Association for the Evaluation of Educational Achievement, New York, NY.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- World Economic Forum. (2023). *Future of Job Report*. Cologny/Geneva Switzerland. Retrieved <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการศึกษากระบวนการ
และผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

คำชี้แจง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษากระบวนการ ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัจจัย และปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และข้อเสนอเชิงนโยบายต่าง ๆ โดยดำเนินการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จำนวน 40 แห่ง ครอบคลุมทุกภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก ในบริบทที่หลากหลาย

ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่มีความหลากหลายตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ได้ทราบข้อมูลผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู การวัดและประเมินผล กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองได้ จึงได้จัดโครงการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะขึ้น เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลผลการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลที่มีความเชื่อมั่น ความเที่ยงในการเก็บข้อมูล ให้ได้มาซึ่งข้อมูลของสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู การวัดและประเมินผล ของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ นำมาวิเคราะห์ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้สามารถนำไปประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป

คณะผู้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทนำ

การดำเนินงานวิจัยในโครงการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงาน การศึกษากระบวนการ และผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และเพื่อวิเคราะห์ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายให้สถานศึกษาที่ร่วมวิจัยในโครงการฯ ทั้ง 40 โรงเรียนสามารถพัฒนาสะท้อนและถอดบทเรียนของกระบวนการทำงานรวมถึงผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการมา ได้ทราบข้อมูลผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู การวัดและประเมินผลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองได้

โดยการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้องค์ความรู้ภาคทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จเป็นฐานในการออกแบบเครื่องมือการวิจัย ในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และประเด็นคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ด้าน และมีการประชุมชี้แจงเครื่องมือในการวิจัยให้กับสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในข้อคำถาม สำหรับใช้ในการรวบรวมกระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) จากผู้บริหาร ครู (Key Person) บุคลากรทางการศึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสม

โดยรายละเอียดการดำเนินการ สามารถแสดงรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษากระบวนการและผลการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล/บทบาท
แบบ CBC -1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	การตอบแบบสอบถามผ่านช่องทาง Online	- แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	การสังเคราะห์เชิงพรรณนา	ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	คณะทำงานระดับโรงเรียน/ประชุมสรุปข้อมูล และรายงานข้อมูลผ่านช่องทาง Online
แบบ CBC -2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	- แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	การสังเคราะห์เชิงพรรณนา	ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	คณะกรรมการวิจัยและติดตามระดับพื้นที่ / ผู้สัมภาษณ์
แบบ CBC -3 แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มในการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ	การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	ประเด็นสนทนากลุ่มในการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อถอดบทเรียน	การสังเคราะห์เชิงพรรณนา	ผู้บริหาร ครู (Key Person) บุคลากรทางการศึกษา ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	คณะกรรมการวิจัยและติดตามระดับพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 รายการ ดังนี้

แบบ CBC -1

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (ฉบับออนไลน์)

แบบ CBC -2

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

แบบ CBC -3

แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มในการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
การศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
(รูปแบบ Online)

คำชี้แจง สำหรับอาสาสมัครวิจัย

เนื่องด้วย คณะผู้วิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และ (2) เพื่อวิเคราะห์ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

จึงขอเรียนเชิญตัวแทนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เข้าร่วมในการวิจัย โดยกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลจากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จำนวน 40 แห่ง ครอบคลุมทุกภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก

ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัย มีความจำเป็นที่ท่านควรทำความเข้าใจข้อมูลต่อไปนี้อย่างละเอียดรอบคอบ ท่านสามารถสอบถามหรือขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ หากถ้อยความใดไม่ชัดเจน หากท่านมีข้อสงสัยประการใดหรือต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลการวิจัย สามารถติดต่อสอบถาม ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์ หัวหน้าโครงการวิจัย ได้ทางหมายเลขโทรศัพท์ 0819232310 และหากท่านมีปัญหาสงสัยเกี่ยวกับสิทธิของท่านขณะเข้าร่วมการวิจัยนี้ โปรดสอบถามได้ที่ ผศ.ดร.เรวณี ชัยเชาวรัตน์ คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โทรศัพท์ 0813741041

1. หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว คณะผู้วิจัยจะขอให้ท่านตอบแบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะรวมทั้งปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของท่านโดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 45 นาที เป็นแบบสอบถามมีข้อความ 12 ข้อ และโปรดส่งคำตอบออนไลน์ ภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 24.00 น.

2. คณะผู้วิจัยจะขออนุญาตนำข้อมูลดิจิทัลจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์เพื่อกรอกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์เป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ “กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะรวมทั้งปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ” จากนั้นจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่านภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัยด้วยเครื่องทำลายกระดาษและการลบไฟล์ดิจิทัล

3. ในการวิจัยครั้งนี้ท่านจะไม่มีความเสี่ยงใดๆ ทั้งนี้ หากในการตอบแบบสอบถาม ท่านอาจรู้สึกอึดอัดหรืออาจรู้สึกไม่สบายใจกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงท่านมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

4. ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวมผู้ที่มิสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เท่านั้น

5. การวิจัยครั้งนี้ท่านจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ระยะเวลาที่จะทำวิจัยทั้งสิ้น 6 เดือน โดยการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครวิจัยหรือเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ได้จากอาสาสมัครวิจัย จะใช้เวลา 3 เดือน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาสาสมัครวิจัยในเดือนมกราคม และการใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์จนสามารถสรุปผลการวิจัยจากเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคมพ.ศ. 2566 ซึ่งในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครวิจัยของโครงการวิจัยครั้งนี้ ท่านสามารถถอนตัวเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องเสียสิทธิ์ใดๆทั้งสิ้น ไม่ว่าท่านจะเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

เกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัครในโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยง/อันตราย และประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่านรายละเอียดในเอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยข้าพเจ้ายินยอม ตอบแบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม ประมาณ 45 นาที ซึ่งเป็นแบบสอบถาม 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 มีข้อความเพื่อการวิจัยทั้งหมด 12 ข้อ

ข้าพเจ้ารับทราบว่าคณะผู้วิจัยจะเก็บแบบสอบถามที่ได้คืนไป หรือนำข้อมูลดิจิทัลจากแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อกรอกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์เป็นระยะเวลา 3 เดือน (ตั้งแต่การวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จนกระทั่งการวิจัยเสร็จสิ้น) และจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวข้าพเจ้าภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย ด้วยเครื่องทำลายกระดาษ และการลบไฟล์ดิจิทัล

ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากกรวิจัยจะไม่มีความกระทบทางลบใด ๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองและคำยืนยันว่า คณะผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อข้าพเจ้าตามเอกสารข้อมูลซึ่งเป็นคำชี้แจงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า คณะผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า และ

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้วและข้าพเจ้ายินยอมเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

- ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
- ไม่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

2. โปรดแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง ข้อมูลต่างๆ นี้นำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) ชื่อสถานศึกษา .....

2) ที่ตั้งของสถานศึกษา

ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่นวัตกรรม

เชียงใหม่   ศรีสะเกษ   กาญจนบุรี   ระยอง

สตูล   ปัตตานี   นราธิวาส

ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ทั่วไป

บุรีรัมย์   กรุงเทพมหานคร   ฉะเชิงเทรา   สงขลา

3) ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล .....

ตำแหน่งงาน

ผู้อำนวยการ   รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ   รองผู้อำนวยการฝ่ายอื่น ๆ

หัวหน้าฝ่าย / หัวหน้างานวิชาการ   หัวหน้ากลุ่มสาระ / หัวหน้าระดับชั้น

ครูผู้สอน   อื่นๆ .....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ คำชี้แจง

1. แบบสอบถามส่วนที่ 2 มีจำนวน 12 ข้อ โดยสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษาของท่าน

2. ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็น หรือสอดคล้องกับสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการ

โดยระดับความคิดเห็นมีดังนี้

5	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือเห็นด้วยในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือเห็นด้วยในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือเห็นด้วยในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือเห็นด้วยในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือเห็นด้วยในระดับ น้อยน้อยที่สุด

1. เหตุผลที่เลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (เลือกได้หลายคำตอบ)

- ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา
- ต้องการพัฒนาผู้เรียน
- ต้องการตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ
- ต้องการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่
- อื่น ๆ โปรดระบุ (.....)

2. ก่อนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเตรียมความพร้อมด้านใด อย่างไรบ้าง (เลือกได้หลายคำตอบ)

- การสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ
- การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ
- การเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากร
- การปรึกษาผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ
- การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- การศึกษาดูงาน/ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ
- อื่น ๆ โปรดระบุ (.....)

3. ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน /แต่ละเกณฑ์ย่อย มีการดำเนินการในลักษณะใด อย่างไร
ด้านใดและเกณฑ์ย่อยข้อใดยากที่สุด โรงเรียนดำเนินการอย่างไร

(เลือกตอบเพียง 1 ด้าน)

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โรงเรียนมีการดำเนินการในลักษณะใด อย่างไร

.....
.....

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

.....
.....

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

.....
.....

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

.....
.....

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

.....
.....

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

.....
.....

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้

.....
.....

4. ลักษณะการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมีลักษณะเป็นอย่างไร

- ดำเนินการโดยทีมแกนนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการยกร่าง
- ดำเนินการโดยทีมผู้บริหาร
- ดำเนินการร่วมกันโดยครูทุกคนในโรงเรียน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ .....

5. มีปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในแต่ละช่วง แต่ละทีม และมีการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง

- บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ
- ขาดตัวอย่างและแนวทางที่ชัดเจน
- ขาดความมั่นใจในการทำงาน
- การติดต่อประสานงานสื่อสารไม่ชัดเจน
- กำหนดการทำงานไม่ชัดเจน ทำงานเร่งให้ทันตามเวลา
- การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการและลักษณะผลผลิตที่ส่วนกลางกำหนด
- บุคลากรมีภาระงานมาก จัดสรรเวลาไม่ลงตัว
- อื่น ๆ (โปรดระบุ .....

6. ตัวช่วย/สิ่งสนับสนุน/ปัจจัย สำคัญในการทำงานในครั้งนี้นั้นเกิดผลสำเร็จมีอะไรบ้าง อะไรเป็นตัวช่วย/สิ่งสนับสนุน/ปัจจัยสำคัญที่สุด

- บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร
- มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย
- กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับภาระงานของสถานศึกษา
- มีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ / ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน
- บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือ และพร้อมเรียนรู้ในการทำงาน
- มีข้อมูลพื้นฐานที่มากพอ
- มีวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน เข้าใจตรงกัน
- มีครูแกนนำหรือฝ่ายวิชาการที่เข้มแข็ง
- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
- อื่น ๆ (โปรดระบุ .....

7. ท่านพึงพอใจในผลงาน/หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่จัดทำขึ้นเพียงใด

- น้อยที่สุด   น้อย   ปานกลาง   มาก   มากที่สุด

ส่วนใดที่ควรปรับเปลี่ยนและควรปรับเปลี่ยนในลักษณะใด

- ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

โรงเรียนมีการดำเนินการในลักษณะใด อย่างไร

.....

.....

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

.....

.....

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

.....

.....

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

.....

.....

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

.....

.....

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

.....

.....

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้

.....

.....

8. ท่านได้ส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้กรรมการกลั่นกรองพิจารณาหรือไม่

ส่งให้คณะกรรมการกลั่นกรอง

ไม่ได้ส่งให้คณะกรรมการกลั่นกรอง (ถ้าตอบข้อนี้ กรุณาข้ามไปตอบข้อ 10)

8.1 ท่านได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรอง ส่วนกลาง ในประเด็นใดบ้าง ข้อเสนอแนะมีความชัดเจนเพียงใด

รายการ	ระดับความชัดเจนของข้อเสนอแนะที่ได้รับ					
	5	4	3	2	1	ไม่ได้รับ ข้อเสนอแนะ
ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา						
ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ						

รายการ	ระดับความชัดเจนของข้อเสนอแนะที่ได้รับ					
	5	4	3	2	1	ไม่ได้รับ ข้อเสนอแนะ
ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะ						
ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วย การเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้						

8.2 ท่านได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง / พัฒนาหลักสูตรอย่างไร

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรอง ระดับจังหวัด

9.1 ท่านได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรอง ระดับจังหวัด ในประเด็นใดบ้าง ข้อเสนอแนะมีความ
ชัดเจนเพียงใด

รายการ	ระดับความชัดเจนของข้อเสนอแนะที่ได้รับ					
	5	4	3	2	1	ไม่ได้รับ ข้อเสนอแนะ
ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา						
ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะ						
ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ฐานสมรรถนะ						

รายการ	ระดับความชัดเจนของข้อเสนอแนะที่ได้รับ					
	5	4	3	2	1	ไม่ได้รับ ข้อเสนอแนะ
ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วย การเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้						

9.2 ท่านได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง / พัฒนาหลักสูตรอย่างไร

.....

.....

.....

10. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในครั้งนี้เกิดการเรียนรู้และมีความเปลี่ยนแปลงใดเกิดขึ้น
บ้างในโรงเรียน ความเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร (เลือกได้หลายคำตอบ)

- บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะมากขึ้น
- มีความเข้าใจบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนมากขึ้น
- มีเครือข่ายทางวิชาการเพิ่มขึ้น
- เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง
- เป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาชัดเจน เหมาะกับบริบทท้องถิ่น
- เห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ .....))

11. ท่านยังมีข้อสงสัยในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

รายการ	ระดับความสงสัยในการพัฒนาหลักสูตร					
	5	4	3	2	1	ไม่มีข้อสงสัย
ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา						
ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะ						
ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ฐานสมรรถนะ						

รายการ	ระดับความสงสัยในการพัฒนาหลักสูตร					
	5	4	3	2	1	ไม่มีข้อสงสัย
ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้						

ท่านต้องการคำแนะนำในประเด็นต่าง ๆ เพิ่มเติมอย่างไร

.....

.....

.....

12. ท่านมีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับโรงเรียนที่กำลังพัฒนา/ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาฐานสมรรถนะ

- ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- ควรมีตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน
- สร้างความชัดเจนในการติดต่อประสานงาน
- มีปฏิทินกำหนดระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน
- ควรจัดให้มีที่ปรึกษา/เครือข่ายทางวิชาการที่สามารถสนับสนุนสร้างความมั่นใจในการทำงาน
- ผู้บริหารควรมีบทบาทหลักในการส่งเสริมการทำงานและเป็นผู้นำทางวิชาการ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ .....

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาขอขอบพระคุณที่ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในสถานศึกษา ในครั้งนี้

แบบ CBC-2

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

กระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ.....

สถานที่สัมภาษณ์ .....

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา

.....

ประวัติของผู้ให้สัมภาษณ์ (โดยสังเขป)

.....

.....

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. เหตุผลที่เลือกพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
2. ก่อนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเตรียมความพร้อมด้านใด อย่างไรบ้าง
3. ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน /แต่ละเกณฑ์ย่อย มีการดำเนินการในลักษณะใด อย่างไร
ด้านใดและเกณฑ์ย่อยข้อใดยากที่สุด โรงเรียนดำเนินการอย่างไร
  - 3.1 ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ
  - 3.2 ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ
  - 3.3 ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 9 ข้อ
  - 3.4 ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 5 ข้อ
  - 3.5 ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย จำนวน 3 ข้อ
  - 3.6 ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 5 ข้อ
  - 3.7 ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย จำนวน 4 ข้อ
4. ลักษณะการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนมีลักษณะเป็นอย่างไร

5. มีปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในแต่ละช่วง แต่ละทีม และมีการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง
6. ตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัย สำคัญในการทำงานในครั้งนี้นี้จนเกิดผลสำเร็จมีอะไรบ้าง อะไรเป็นตัวช่วย/ สิ่งสนับสนุน/ ปัจจัยสำคัญที่สุด
7. ท่านพึงพอใจในผลงาน/ หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่จัดทำขึ้นเพียงใด ส่วนใดที่ควรปรับเปลี่ยน และควรปรับเปลี่ยนในลักษณะใด
8. ท่านได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ในประเด็นใดบ้าง ข้อเสนอแนะมีความชัดเจนเพียงใด และสามารถนำมาปรับปรุง/ พัฒนาหลักสูตรอย่างไร
9. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในครั้งนี้นี้มีความเปลี่ยนแปลงใดเกิดขึ้นบ้างในโรงเรียน ความเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร
10. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานครั้งนี้มีอะไรบ้าง
11. สิ่งใดที่ยังเป็นข้อสงสัย และ ต้องการคำตอบที่ชัดเจนจากผู้รู้มีหรือไม่ ประเด็นใดบ้าง
12. สิ่งที่ต้องเรียนรู้/ พัฒนาตัวเองเพิ่มเติมเพื่อการทำงานในโอกาสต่อไปมีอะไรบ้าง
13. มีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับโรงเรียนที่กำลังพัฒนา/ ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
14. มีระบบ กลไก แนวทาง วิธีการใดบ้างที่หน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย

แบบ CBC - 3

แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม
ในการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อถอดบทเรียน

คำชี้แจง ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลตามประเด็นการสนทนากลุ่ม

กลุ่มที่ 1 สำหรับผู้บริหาร
กลุ่มที่ 2 สำหรับครู
กลุ่มที่ 3 สำหรับผู้เรียน

ประเด็นสนทนากลุ่ม ในการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อถอดบทเรียน

คำชี้แจง ผู้นำการสนทนากลุ่มใช้ประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นคำถามเริ่มต้นการสนทนา และในระหว่างการสนทนาสามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มเติม และจัดลำดับคำถามได้ตามความเหมาะสม โดยยึดประเด็นและตัวแปรที่ศึกษาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นสำคัญ

กลุ่มที่ 1 สำหรับผู้บริหาร

ประเด็นสนทนากลุ่ม

- ความคิดเห็น ความรู้สึก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และผลงานที่เกิดขึ้น
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ(ร่าง)กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา และคู่มือการใช้ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา ที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- การทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน มีลักษณะอย่างไร ด้านใดและเกณฑ์ย่อยข้อใดมีความยุ่งยากมากที่สุด และได้แก้ไขปัญหายังไง
  - ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา
  - ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้
- บทบาทของท่านในการพัฒนาหลักสูตรมีอะไรบ้าง บทบาทใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
- ในกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร
- ปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในแต่ละช่วง โรงเรียนแก้ไขอย่างไร หลังจากแก้ไขปัญหาโดยวิธีการนั้นๆแล้วเกิดผลอย่างไร
- บุคลากร/ นักวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนสนับสนุนอย่างไร
  - การเริ่มต้นเข้ามาช่วยเหลือสถานศึกษามีลักษณะอย่างไร
  - มีบทบาทสำคัญอย่างไรบ้าง
  - โรงเรียนอยากให้เพิ่มบทบาทใดเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

- โรงเรียนได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรอง ฯ ในประเด็นใดบ้าง ข้อเสนอแนะมีความชัดเจนเพียงใด และสามารถนำมาปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรอย่างไร
- มีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับโรงเรียนที่กำลังพัฒนา/ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- ระบบ กลไก แนวทาง วิธีการใดบ้างที่หน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย

กลุ่มที่ 2 สำหรับครูผู้สอน :

ประเด็นสนทนากลุ่ม

- ความคิดเห็น ความรู้สึก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และผลงานที่เกิดขึ้น
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ(ร่าง)กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา และคู่มือการใช้ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา ที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- การทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน มีลักษณะอย่างไร ด้านใดและเกณฑ์ย่อยข้อใดมีความยุ่งยากมากที่สุด และได้แก้ไขปัญหายังไง
  - ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา
  - ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้
- บทบาทของท่านในการพัฒนาหลักสูตรมีอะไรบ้าง บทบาทใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
- ในกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร
- ปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในแต่ละช่วง โรงเรียนแก้ไขอย่างไร หลังจากแก้ไขปัญหาโดยวิธีการนั้นๆแล้วเกิดผลอย่างไร
- บุคลากร/นักวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนสนับสนุนอย่างไร
  - การเริ่มต้นเข้ามาช่วยเหลือสถานศึกษามีลักษณะอย่างไร
  - มีบทบาทสำคัญอย่างไรบ้าง
  - โรงเรียนอยากให้เพิ่มบทบาทใดเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

- โรงเรียนได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการกลั่นกรอง ฯ ในประเด็นใดบ้าง ข้อเสนอแนะมีความชัดเจนเพียงใด และสามารถนำมาปรับปรุง/ พัฒนาหลักสูตรอย่างไร
- มีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับโรงเรียนที่กำลังพัฒนา/ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- ระบบ กลไก แนวทาง วิธีการใดบ้างที่หน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย

กลุ่มที่ 3 สำหรับกลุ่มผู้สนับสนุน ระดับจังหวัด และนักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัด

ประเด็นสนทนากลุ่ม

- ความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับการทำงานสนับสนุนพัฒนาการหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาในจังหวัด และความคิดเห็น ความรู้สึกต่อผลงานที่เกิดขึ้น
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ(ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา และคู่มือการใช้ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช .... ระดับประถมศึกษา ที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- ในการสนับสนุนการทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน มีลักษณะอย่างไรบ้าง ด้านใดและเกณฑ์ย่อยข้อใดมีความยุ่งยากมากที่สุด และได้เพิ่มการช่วยเหลืออย่างไร
  - ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา
  - ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ
  - ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้
- บทบาทของท่านในการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีอะไรบ้าง บทบาทใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
- ปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในแต่ละช่วง สถานศึกษาแก้ไขอย่างไรบ้าง หลังจากแก้ไขปัญหาโดยวิธีการนั้นๆแล้วเกิดผลอย่างไร
- มีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับสถานศึกษาที่กำลังพัฒนา/ ยังไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- มีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับจังหวัดที่จะช่วยสนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

- มีข้อเสนอแนะใดบ้างสำหรับนักวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเข้าไปช่วยสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- ระบบ กลไก แนวทาง วิธีการใดบ้างที่หน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสำเร็จตามเป้าหมาย

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพถ่ายในการทำงาน

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดสตูล

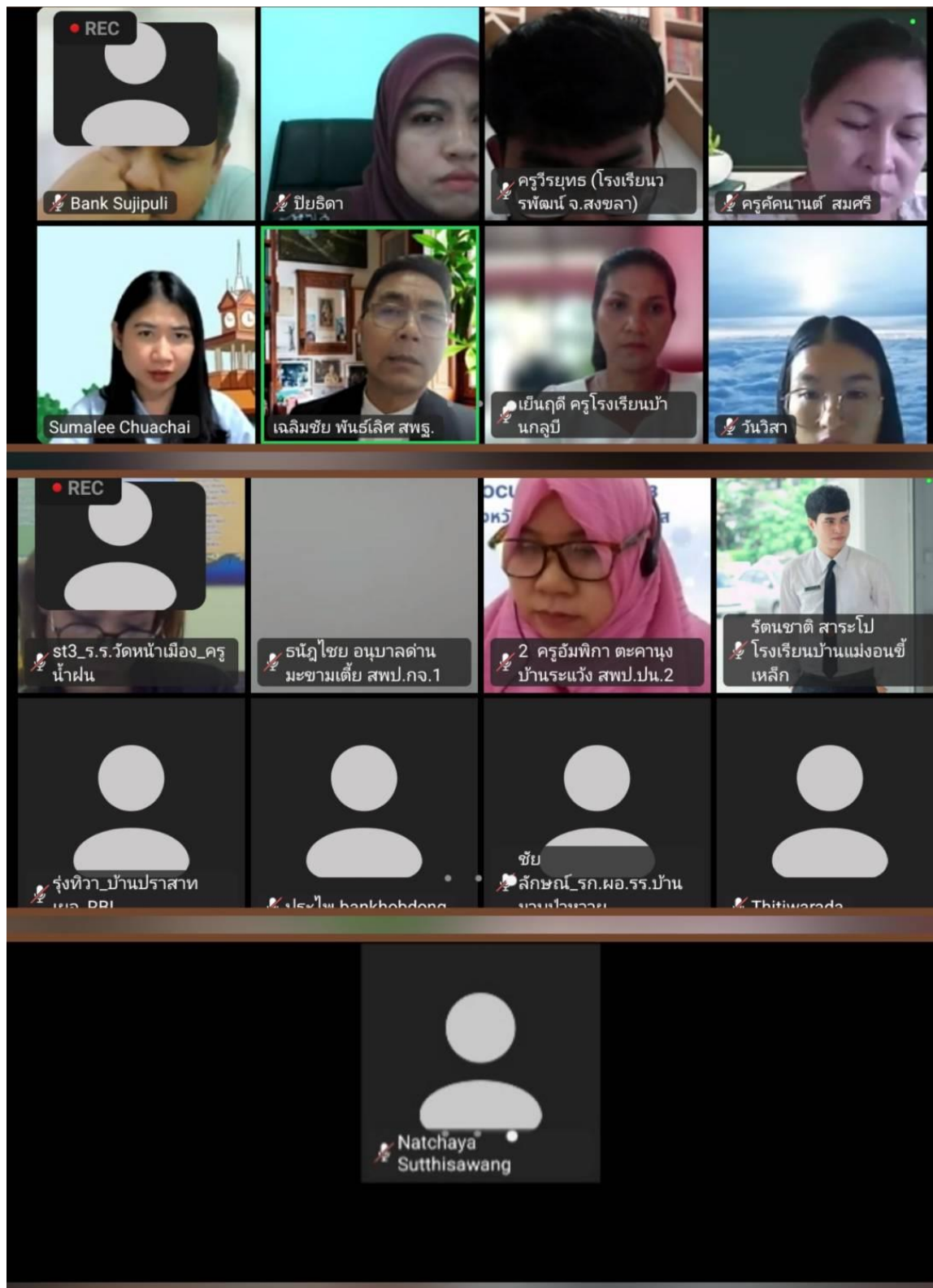

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดระยอง

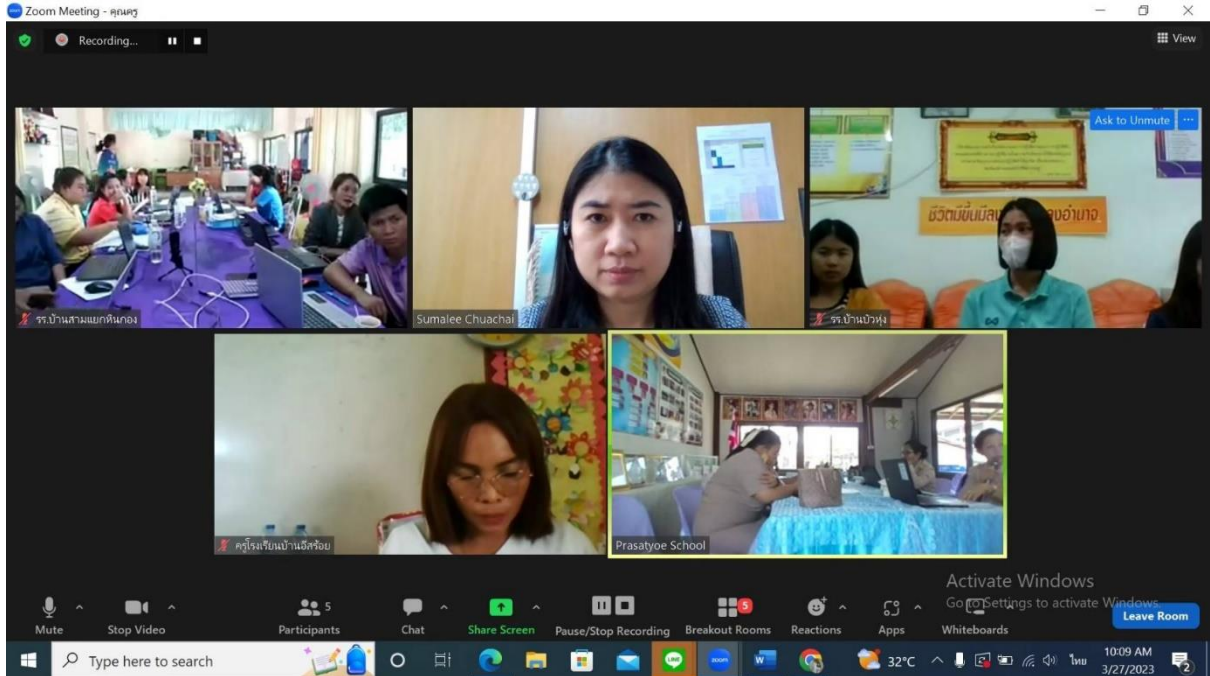

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

ประมวลภาพถ่าย การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดทั่วไป (โรงเรียนราชินีบน)

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดทั่วไป (โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา)

ประมวลภาพถ่าย
การเก็บข้อมูลพื้นที่จังหวัดทั่วไป (โรงเรียนสุจิปุลิ)

ภาคผนวก ค
QR Code ตัวอย่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ตัวอย่างหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษา

1. โรงเรียนราชินีบน	กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนแหลมทองวิทยา	จังหวัดนราธิวาส
3. โรงเรียนบ้านต้นหยงลูโละ	จังหวัดปัตตานี
4. โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 8 จังหวัดระยอง	จังหวัดระยอง
5. โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย	จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ง
รายชื่อคณะกรรมการดำเนินการ

รายชื่อคณะทำงานโครงการ
การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการศึกษา
กระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
ในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา

คณะทำงานที่ ๑ คณะอำนวยการวิชาการ

๑. รองศาสตราจารย์ทศนา แคมมณี	ที่ปรึกษา
๒. ศาสตราจารย์บังอร เสรีรัตน์	ที่ปรึกษา
๓. ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้	ประธานคณะทำงาน
๔. ผู้แทนสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
๕. ผู้แทนสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
๖. นางนาฏฤดี จิตรรังสรรค์	คณะทำงาน
๗. นายบุญเจือ ทองประหวั้น	คณะทำงาน
๘. นางสาวชำเรือง พัทธชนม์	คณะทำงาน
๙. นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	คณะทำงาน
๑๐. นางกฤษณาลี บริรักษ์สันติกุล	คณะทำงาน
๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวณี ชัยเขาวรัตน์	คณะทำงาน
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี เชื้อชัย	คณะทำงาน
๑๓. นางสาววรลักษณ์ ชูกำเนิด	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวสุสนา เงินเจริญ	คณะทำงาน
๑๕. นายธีรศักดิ์ จิระตราชู	คณะทำงาน
๑๖. นางสาวทิพย์วรรณ หงกะเชิญ	คณะทำงาน
๑๖. นางสาววาทีณี จันมี	คณะทำงาน
๑๗. นางสาวอุษา คงสาย	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๘. นางสาวณุตตรา แทนขำ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายสมชาย นัยเนตร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นางสาวบุญนภัส ขำหินตั้ง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

**คณะทำงานที่ ๒ คณะทำงานวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
ของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังนี้**

๑. จังหวัดปัตตานี และ จังหวัดนราธิวาส

๑) นางสาววรลักษณ์ ชูกำเนิด	ประธานคณะทำงาน
๒) ศาสตราจารย์บังอร เสรีรัตน์	คณะทำงาน
๓) นางสาวรัชดา เขาวนัสสุภกุล	คณะทำงาน
๔) นางสาวณัฐวรรณ เอ็งสมบุรณ์	คณะทำงาน

๕) นายอัปดุลการ์ิม มะแซ	คณะกรรมการ
๖) นางสาวฐิติรัตน์ ปุยรินทร์	คณะกรรมการ
๗) นางปัทมาวดี ชันธุ์ชัย	คณะกรรมการ
๘) นางสาวจรรณี ทองสุข	คณะกรรมการ
๙) นางอัมพิกา ตะคานุง	คณะกรรมการ
๑๐) นายแวอ์ดนาน แวดีอระ	คณะกรรมการ
๑๑) นางสาวรอสีอหมีมะ มะลี	คณะกรรมการ
๑๒) นางสาวอัสมาตร์ เจ๊ะแวง	คณะกรรมการ
๑๓) นางสาวมัญจนา หมู่เก็บ	คณะกรรมการ
๑๔) นายสราวุฒิ แจ็งศิริ	คณะกรรมการ
๑๕) นางสาวอุษา คงสาย	คณะกรรมการ
๑๖) นายสมชาย นัยเนตร	คณะกรรมการและเลขานุการ

๒. จังหวัดสตูล

๑) นายบุญเจือ ทองประหวั่น	ประธานคณะกรรมการ
๒) นางสาวชำเรือง พัทธชนม์	คณะกรรมการ
๓) ศาสตราจารย์บังอร เสรีรัตน์	คณะกรรมการ
๔) นางสาวอุษณี ขุนจันทร์	คณะกรรมการ
๕) นางสาววิษชุดา มณีโชติ	คณะกรรมการ
๖) นางสาวณัฐชยา สุทธิสว่าง	คณะกรรมการ
๗) นางสาวพิธพร นิโกบ	คณะกรรมการ
๘) นายยงยุทธ ยืนยง	คณะกรรมการ
๙) นางอรุณี สังข์แก้ว	คณะกรรมการ
๑๐) นางสาวชญารัตน์ ตังหวัง	คณะกรรมการ
๑๑) นางวิรัตน์ เมืองแก้ว	คณะกรรมการ
๑๒) นางสาวจรรณี ลุนญา	คณะกรรมการ
๑๓) นางสาวอุษา คงสาย	คณะกรรมการ
๑๔) นายสมชาย นัยเนตร	คณะกรรมการและเลขานุการ

๓. จังหวัดระยอง

๑) นางสาวสุสนา เงินเจริญ	ประธานคณะกรรมการ
๒) นายปิยภัทร พลัฒลา	คณะกรรมการ
๓) นางวิภาดา เวชยานนท์	คณะกรรมการ
๔) นางนิศารัตน์ พานทอง	คณะกรรมการ
๕) นางสาวอลิสรา อินทร์ประเสริฐ	คณะกรรมการ
๖) นางสาวประภาพร วิทยาคม	คณะกรรมการ
๗) นางสาวทิพย์วรรณ หงกะเชิญ	คณะกรรมการ
๘) นางสาววาทีณี จันมี	คณะกรรมการ

๙) นางพัฒนชิตา กนกพงษ์เสถียร	คณะกรรมการ
๑๐) นางสาวสุทธิมาศ อภิรักษ์วินิชย์	คณะกรรมการ
๑๑) นางอรพินท์ ประพันธ์สุข	คณะกรรมการ
๑๒) นายชัยลักษณ์ เกตุวารินทร์	คณะกรรมการ
๑๓) นางเรืองกิตต์ สุทธิวิรัตน์	คณะกรรมการ
๑๔) นางสาวศศิธร แก้วมา	คณะกรรมการ
๑๕) นางวรรณภา เวชศาสตร์	คณะกรรมการ
๑๖) นายวิชัย จันทร์ส่อง	คณะกรรมการ
๑๗) นายสุชาติโก สุวรรณหงษ์	คณะกรรมการ
๑๘) นางสาวอุษา คงสาย	คณะกรรมการ
๑๙) นางสาวณุตตรา แทนขำ	คณะกรรมการและเลขานุการ

๔. จังหวัดกาญจนบุรี

๑) นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	ประธานคณะกรรมการ
๒) รองศาสตราจารย์ กรัณย์พล วิวรรธมงคล	คณะกรรมการ
๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี เชื้อชัย	คณะกรรมการ
๔) นางสาวทิพย์วรรณ หงกะเชิญ	คณะกรรมการ
๕) นางสาววาทีณี จันมี	คณะกรรมการ
๖) นางสาวถวิล หวังกุ่ม	คณะกรรมการ
๗) นางเบญจมาศ ลิขิตวัฒน์กิจ	คณะกรรมการ
๘) นายสุวิทย์ ศรีจันทร์	คณะกรรมการ
๙) นายชูศักดิ์ สีสัน	คณะกรรมการ
๑๐) นางสาวอุษา คงสาย	คณะกรรมการ
๑๑) นางสาวณุตตรา แทนขำ	คณะกรรมการและเลขานุการ

๕. จังหวัดเชียงใหม่

๑) นางนาฏฤดี จิตรรังสรรค์	ประธานคณะกรรมการ
๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรณีย์ ชัยเชาวรัตน์	คณะกรรมการ
๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี เชื้อชัย	คณะกรรมการ
๔) นางกฤษณาลี บริรักษ์สันติกุล	คณะกรรมการ
๕) นายธีรศักดิ์ จิระตราชู	คณะกรรมการ
๖) นายนพดล โป่งอ้าย	คณะกรรมการ
๗) นางวราภรณ์ เซ็นเสถียร	คณะกรรมการ
๘) นายปิยพงศ์ เชาวประเสริฐ	คณะกรรมการ
๙) นายเจตนิพิฐ รอบคอบ	คณะกรรมการ
๑๐) นางสาวประไพ ทิมา	คณะกรรมการ
๑๑) นางสาวพวงชมพู เอ็งประเสริฐ	คณะกรรมการ
๑๒) นายรัตนชาติ สาระโป	คณะกรรมการ

๑๓) นางสาวปรียาภัทร์ บุรมย์ชัยสิน	คณะทำงาน
๑๔) นางพรพิมล พิสุทธิพันธ์พงศ์	คณะทำงาน
๑๕) นายเกรียง ฐิติจำเริญพร	คณะทำงาน
๑๖) นางสาวอุษา คงสาย	คณะทำงานและเลขานุการ

๖.จังหวัดศรีสะเกษ

๑) นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	ประธานคณะทำงาน
๒) ศาสตราจารย์บังอร เสรีรัตน์	คณะทำงาน
๓) นายมานิต สิทธิศร	คณะทำงาน
๔) นายธานินทร์ แทนคำ	คณะทำงาน
๕) นางสาวทิพย์วรรณ หงกะเชิญ	คณะทำงาน
๖) นางสาววาทีณี จันมี	คณะทำงาน
๗) นายสัจจา เจริญศรีเมือง	คณะทำงาน
๘) นายสำราญ สุทธสาร	คณะทำงาน
๙) นางอุทัยวัลย์ คมประโคน	คณะทำงาน
๑๐) นายมานะ ไชยโชติ	คณะทำงาน
๑๑) นายสมศักดิ์ สมอ	คณะทำงาน
๑๒) นายจิระภัทร ไพรบึง	คณะทำงาน
๑๓) นางสาวอุษา คงสาย	คณะทำงาน
๑๔) นางสาวบุญนภัส ขำหินตั้ง	คณะทำงานและเลขานุการ

คณะทำงานที่ ๓ คณะทำงานวิจัยศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๑) ศาสตราจารย์บังอร เสรีรัตน์	ประธานคณะทำงาน
๒) นายบุญเจือ ทองประหวั้น	คณะทำงาน
๓) นางสาวชำเรือง พัชรชนม์	คณะทำงาน
๔) นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	คณะทำงาน
๕) นางนาฎฤดี จิตรรังสรรค์	คณะทำงาน
๖) นางสาวทิพย์วรรณ หงกะเชิญ	คณะทำงาน
๗) นางสาววาทีณี จันมี	คณะทำงาน
๘) นางพัฒน์ มาศนิยม	คณะทำงาน
๙) นางสาวณัฐวรรณ เเฮ็งสมบุรณ์	คณะทำงาน
๑๐) นายธรรมภณ จงรัมย์	คณะทำงาน
๑๑) นางกฤษาลี บริรักษ์สันติกุล	คณะทำงาน
๑๒) นายพิรุณ ศิริศักดิ์	คณะทำงาน
๑๓) นางศิริมา โพธิจักร์	คณะทำงาน
๑๔) นางสาวอุษา คงสาย	คณะทำงาน
๑๕) นางสาวบุญนภัส ขำหินตั้ง	คณะทำงานและเลขานุการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสุเทพ แก่งสันเทียะ

เลขาธิการสภาการศึกษา (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566)

นายอรรถพล สังขวาสี

เลขาธิการสภาการศึกษา

นายธนู ขวัญเดช

รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566)

นายนิติ นาชิต

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางประวีณา อัสโย

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้พิจารณารายงาน

ศาสตราจารย์บังอร เสรีรัตน์

ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

นางประวีณา อัสโย

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

นางนาฏฤดี จิตรรังสรรค์

ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต

นายบุญเจือ ทองประหวั้น

ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนศิริพงศ์วิทยา

นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ

ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

นางสาววรลักษณ์ ชูกำเนิด

อาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นางสาวสุสนา เงินเจริญ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพป.ระยอง เขต 2

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวอุษา คงสาย

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สกศ.

นางสาวณัฐตรา แทนขำ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นายสมชาย นัยเนตร

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางฐิติวรดา แห้วเพ็ชร

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวบุญณภัส ขำหินตั้ง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวปณัฐฐา น้อยเนียม

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

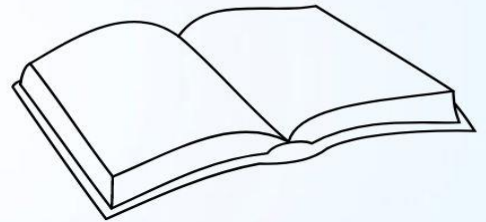
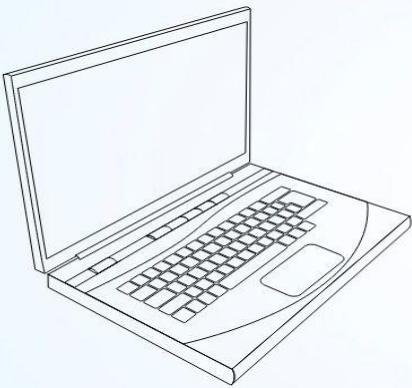
กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. 0 2668 7123 ต่อ 2516-9

โทรสาร 0 2243 1129

เว็บไซต์ <http://onec.go.th>

รวมเอกสารวิชาการ
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษาการเรียนรู้

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 8/2567
ISBN 978-616-270-463-5